

Zavedení pravidelného výzkumu veřejného mínění o českém důchodovém systému

**Závěrečná zpráva pro Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR –
projekt HR140/05**

12. června 2006

Obsah

Obsah	3
Metodika	5
Struktura souboru	7
Hlavní zjištění	11
Závěry a doporučení	35
Detailní analýza	40
1. Informovanost obyvatel ČR o problematice důchodového systému a zajištění na stáří	40
1.1. Informovanost populace ČR o fungování stávajícího důchodového systému	40
1.2. Informovanost populace ČR o chystaných změnách důchodového systému	45
1.3. Informovanost veřejnosti o možnostech penzijního připojištění a životního pojištění	52
1.4. Informovanost obyvatel ČR o pojistném odváděném na sociální zabezpečení, resp. na důchodové pojištění	54
1.5. Postoje veřejnosti k evidenčním listům	56
1.6. Informovanost obyvatel ČR o základních faktorech nároku na důchod ze státního základního důchodového pojištění	58
2. Informovanost OSVČ o problematice důchodového systému a zajištění na stáří	60
2.1. Informovanost OSVČ o fungování stávajícího důchodového systému	60
2.2. Informovanost OSVČ o chystaných změnách důchodového systému	65
2.3. Informovanost OSVČ o možnostech penzijního připojištění a životního pojištění	69
2.4. Informovanost OSVČ o odvodech na pojistném na důchodovém pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	71
2.5. Informovanost OSVČ o základních faktorech nároku na důchod ze státního základního důchodového pojištění	72
3. Získávání informací o změnách v soc. zabezpečení zástupci organizací	74
4. Zkušenosti se správou sociálního zabezpečení a penzijními fondy / pojišťovny	76
4.1. Zkušenosti obyvatel ČR s orgány správy sociálního zabezpečení	76
4.2. Zkušenosti OSVČ s orgány správy sociálního zabezpečení	80
4.3. Zkušenosti zaměstnavatelů s orgány správy sociálního zabezpečení	83
4.4. Zkušenosti obyvatel ČR s penzijními fondy	86
4.5. Zkušenosti obyvatel ČR s pojišťovny ve věci životního pojištění	89
4.6. Komunikace OSVČ s orgány správy sociálního zabezpečení	92
4.7. Komunikace zaměstnavatelů s orgány správy sociálního zabezpečení	94
5. Problematika penzijního připojištění a životního pojištění	105
5.1. Využívání penzijního připojištění obyvateli ČR	105
5.2. Využívání penzijního připojištění OSVČ	108
5.3. Využívání životního pojištění obyvateli ČR	110
5.4. Využívání životního pojištění OSVČ	113

5.5.	Poskytování příspěvků na penzijní připojištění a životní pojištění českými zaměstnavateli	115
5.6.	Důvěryhodnost penzijních fondů v očích populace ČR	125
5.7.	Důvěryhodnost systému penzijních fondů podle OSVČ	128
6.	Investiční chování	130
6.1.	Investiční chování obyvatel ČR	130
6.2.	Investice se státní podporou	131
6.3.	Investice do realit a podnikání	134
6.4.	Neziskové investice	135
6.5.	Investice do cenností, riskantnější formy investic	136
6.6.	Investiční chování OSVČ	138
7.	Obavy z budoucnosti v souvislosti s důchodovým systémem	142
7.1.	Obavy obyvatel ČR, kteří ještě nepobírají důchod, ve vztahu k důchodové budoucnosti	143
7.2.	Obavy OSVČ ve vztahu k důchodové budoucnosti	144
7.3.	Konkrétní důvody obav obyvatel ČR, kteří ještě nepobírají důchod	145
7.4.	Konkrétní důvody obav OSVČ	148
8.	Investiční chování za účelem zabezpečení se na stáří	151
9.	Jistoty v období vážné nemoci a úrazu (na co se lidé z hlediska financí spoléhají)	158
10.	Jistoty v důchodovém věku (na co se lidé z hlediska financí spoléhají)	162
11.	Představy o skladbě příjmů v důchodovém období	165
12.	Názory na současný důchodový systém	167
12.1.	Názory pojištěnců na výši odváděného pojistného	167
12.2.	Spravedlnost a vyváženost důchodového systému v očích veřejnosti	170
12.3.	Názory pojištěnců na výši očekávaného budoucího starobního důchodu	172
12.4.	Názory OSVČ na výši odváděného pojistného	176
12.5.	Spravedlnost a vyváženost důchodového systému v očích OSVČ	183
12.6.	Názory OSVČ na výši očekávaného budoucího starobního důchodu	186
13.	Zkušenosti zástupců organizací s agendou sociálního zabezpečení	188
14.	Názory na reformu důchodového systému	190
14.1.	Názory na možnou budoucí krizi důchodového systému	190
14.2.	Názory na budoucí vývoj systému	194
14.3.	Postoje k účasti ve státním základním důchodovém pojištění	202
14.4.	Postoje pojištěnců k náhradním dobám pojištění	210
14.5.	Postoje pojištěnců k genderovému charakteru důchodového systému	213
14.6.	Názory na zvyšování důchodového věku	216
14.7.	Přiměřená výše starobního důchodu	221
14.8.	Postoje k informativním osobním listům důchodového pojištění	226
15.	Názory zástupců organizací na reformu důchodového systému	234
	Doporučení týkající se opakování šetření	237
	Zahraníční zkušenosti členských zemí EU a Norska s prováděním výzkumu veřejného mínění o důchodovém systému	241

Metodika

Cílem projektu je získání poznatků o představách veřejnosti o současném systému důchodového pojištění v České republice a o fungování jeho organizačního uspořádání, včetně vývoje těchto názorů. Součástí projektu je i analýza zahraničních zkušeností členských států EU s touto oblastí.

Projekt je rozdělen do následujících částí:

Reprezentativní šetření pojištěnců

V rámci této části provedla společnost Factum Invenio ad hoc reprezentativní šetření v populaci ČR. V rámci šetření bylo celkem osloveno **1060 obyvatel ČR nad 15 let věku**. Výběrový soubor byl získán kvótním výběrem, kvóty byly nastaveny podle pohlaví, věku, vzdělání, kraje a velikosti místa bydliště. Výběrový soubor reprezentuje populaci ČR ve věku nad 15 let.

Dotazování proběhlo ve dnech **1. – 15. prosince 2005** metodou řízených osobních rozhovorů.

Struktura dotazníku byla schválena zadavatelem. Veškerá data byla zpracována s použitím standardních metod Factum Invenio.

Šetření osob samostatně výdělečně činných

V rámci této fáze bylo osloveno **498 osob samostatně výdělečně činných** v ČR. Vzorek byl získán kvótním výběrem a byl konstruován tak, aby zohledňoval charakter jejich hlavní činnosti, dále bylo respektováno členění podle krajů a velikosti obce.

Dotazování proběhlo ve dnech **3. – 16. března 2006** metodou řízených osobních rozhovorů.

Struktura dotazníku byla schválena zadavatelem. Veškerá data byla zpracována s použitím standardních metod Factum Invenio.

Šetření organizací

V rámci této části bylo osloveno **508 zaměstnavatelů v ČR**. Vzorek byl získán kvótním výběrem, byl konstruován tak, aby zohledňoval hlavní typy ekonomických činností podle OKEČ, a respektuje členění podle krajů a velikosti obce.

Cílovou osobou v každé organizaci byla osoba, která má v organizaci na starosti agendu spojenou se sociálním zabezpečením a komunikaci s příslušnou správou sociálního zabezpečení. Tato skutečnost byla zohledněna při interpretaci zjištění.

Dotazování proběhlo ve dnech **10. prosince 2005 – 31. ledna 2006** metodou telefonického dotazování (CATI).

Struktura dotazníku byla schválena zadavatelem. Veškerá data byla zpracována s použitím standardních metod Factum Invenio.

Analýza zahraničních zkušeností členských států EU

V rámci této fáze byly provedeny analýzy zkušeností členských států EU a Norska s fungováním a reformou důchodového systému. Analýza zahraničních zkušeností vycházela z přehledu internetových stránek institucí jednotlivých zemí, které mají na starosti problematiku důchodů. Tyto organizace jsme zároveň oslovili přímým dotazem, zda byl, či v současné době je, u nich realizován výzkum veřejného mínění o důchodovém systému. Na tomto základě byly shromážděny dostupné údaje pro všechny členské státy EU a pro Norsko.

Struktura souboru

Reprezentativní šetření pojištěnců

POJIŠTĚNCI – STRUKTURA SOUBORU		N	%
Celkem		508	100,0
Počet zaměstnanců	1-9 zaměstnanců	102	20,1
	10-49 zaměstnanců	228	44,9
	50-249 zaměstnanců	89	17,5
	250 a více zaměstnanců	75	14,8
	Bez odpovědi	14	2,8
Roční obrat	Do 9 mil. Kč	121	33,4
	10-49 mil. Kč	149	41,2
	50-99 mil. Kč	44	12,2
	100-199 mil. Kč	17	4,7
	200-499 mil. Kč	15	4,1
	500+ mil. Kč	16	4,4
Kraj	Hlavní město Praha	83	16,3
	Středočeský	63	12,4
	Jihočeský	30	5,9
	Plzeňský	28	5,5
	Karlovarský	15	3,0
	Ústecký	36	7,1
	Liberecký	24	4,7
	Královéhradecký	27	5,3
	Pardubický	22	4,3
	Vysočina	21	4,1
	Jihomoravský	54	10,6
	Olomoucký	28	5,5
	Zlínský	28	5,5
	Moravskoslezský	49	9,6
Obor činnosti	Zemědělství, těžba surovin	12	2,4
	Zpracovatelský průmysl	60	11,8
	Stavebnictví	31	6,1
	Obchod	166	32,7
	Služby	189	37,2
	Státní správa	50	9,8
Sídlo	Venkov	123	24,5
	Město do 100 tis. obyv.	227	45,2
	Velké město	152	30,3

Šetření osob samostatně výdělečně činných

OSVČ – STRUKTURA SOUBORU		N	%
Celkem		498	100,0
Dotázaný je	Muž	313	63,0
	Žena	184	37,0
Věk	do 25 let	8	1,7
	25-37 let	155	31,2
	38-50 let	204	41,0
	nad 50 let	130	26,2
Vzdělání	Základní	175	35,2
	Střední bez maturity	63	12,7
	Střední s maturitou	193	38,8
	Vysokoškolské	66	13,3
Kterou stranu byste volil	Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)	68	13,6
	Občanská demokratická strana (ODS)	183	36,7
	Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)	20	3,9
	Křesťansko demokratická unie - Československá strana lidová	28	5,5
	Jiná strana	72	14,5
	Neví, nešel by volit	128	25,7
Do které kategorie lze obor Vaší živnosti nejlépe zařadit	Zemědělství, lesnictví, těžba surovin	42	8,4
	Zpracovatelský průmysl	68	13,7
	Stavebnictví	63	12,6
	Obchod	139	27,9
	Služby	172	34,6
	Školství a zdravotnictví, sociální péče	14	2,8
Kdy jste začal/a provozovat svou živnost?	Před méně než 5 lety	152	30,7
	Před více než 5 lety	344	69,3
Platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	Z minimálního vyměřovacího základu	251	57,4
	Vyměřovací základ vyšší než minimální	187	42,6
Platíte si dobrovolné nemocenské pojištění	Ano	322	64,7
	Ne	176	35,3
Máte zaměstnance	Ano	157	31,5
	Ne	341	68,5
Očekáváte, že v tomto roce budete mít	Větší obrat než v předchozím roce	61	13,7
	Zhruba stejný obrat jako v předchozím roce	257	57,4
	Nižší obrat než v předchozím roce	102	22,8
	Nebo se samostatnou výdělečnou činností skončíte	27	6,1
Jaký byl roční obrat Vaší firmy za poslední finanční rok?	Do 300.000 Kč	135	36,2
	Mezi 300.000 a 750.000 Kč	112	30,2
	Nad 750.000 Kč	125	33,7

OSVČ – STRUKTURA SOUBORU - pokračování		N	%
Celkem		498	100,0
Kraj	Praha	83	16,6
	Středočeský kraj	59	11,9
	Jihočeský kraj	30	6,0
	Plzeňský kraj	28	5,6
	Karlovarský kraj	15	3,0
	Ústecký kraj	34	6,8
	Liberecký kraj	23	4,6
	Královéhradecký kraj	26	5,3
	Pardubický kraj	22	4,4
	Kraj Vysočina	21	4,1
	Jihomoravský kraj	54	10,9
	Olomoucký kraj	27	5,5
	Zlínský kraj	27	5,5
	Moravskoslezský kraj	49	9,8
Sídlo	Venkov	176	35,3
	Město do 100 tis. obyv.	190	38,1
	Velká město	132	26,6

Šetření organizací

ORGANIZACE – STRUKTURA SOUBORU		N	%
Celkem		508	100,0
Počet zaměstnanců	1-9 zaměstnanců	102	20,1
	10-49 zaměstnanců	228	44,9
	50-249 zaměstnanců	89	17,5
	250 a více zaměstnanců	75	14,8
	Bez odpovědi	14	2,8
Roční obrat	Do 9 mil. Kč	121	33,4
	10-49 mil. Kč	149	41,2
	50-99 mil. Kč	44	12,2
	100-199 mil. Kč	17	4,7
	200-499 mil. Kč	15	4,1
	500+ mil. Kč	16	4,4
Kraj	Hlavní město Praha	83	16,3
	Středočeský	63	12,4
	Jihočeský	30	5,9
	Plzeňský	28	5,5
	Karlovarský	15	3,0
	Ústecký	36	7,1
	Liberecký	24	4,7
	Královéhradecký	27	5,3
	Pardubický	22	4,3
	Vysočina	21	4,1
	Jihomoravský	54	10,6
	Olomoucký	28	5,5
	Zlínský	28	5,5
	Moravskoslezský	49	9,6
Obor činnosti	Zemědělství, těžba surovin	12	2,4
	Zpracovatelský průmysl	60	11,8
	Stavebnictví	31	6,1
	Obchod	166	32,7
	Služby	189	37,2
	Státní správa	50	9,8
Sídlo	Venkov	123	24,5
	Město do 100 tis. obyv.	227	45,2
	Velké město	152	30,3

Hlavní zjištění

1. Informovanost o fungování stávajícího důchodového systému

Informovanost obyvatel ČR o problematice důchodového systému

Pouze menšina obyvatel ČR se domnívá, že má o současném důchodovém systému jako celku **dostatek informací** (37,0 %). O chystaných reformách systému se cítí být dostatečně informována pětina populace (18,0 %).

Polovina populace se domnívá, že má dostatek informací o možnostech penzijního připojištění (48,0 %). Dvě pětiny obyvatel ČR se cítí být dostatečně informovány o možnostech životního pojištění (40,3 %).

→ Je zřejmé, že o možnostech životního pojištění a zejména penzijního připojištění se cítí být obyvatelé ČR dostatečně informováni častěji než o fungování současného systému a o chystaných reformách.

→ Rezervy v informovanosti populace jsou patrné zvláště v otázce chystaných reforem důchodového systému.

Největší zájem jeví obyvatelé ČR o informace týkající se stanovení výše důchodu a zvyšování hranice odchodu do důchodu.

Pokud jde o **zdroje informací** o stávajícím systému a o chystaných změnách, čerpají obyvatelé ČR informace primárně z TV, denního tisku, od přátel a známých, z rozhlasu, v Informační kanceláři ČSSZ a na internetu.

Hodnocení jednotlivých zdrojů z hlediska serióznosti mluví především ve prospěch TV, Informační kanceláře ČSSZ, denního tisku a materiálů poskytovaných MPSV – jejich pozice se ovšem liší v souvislosti s tím, zda jde o informace o fungování stávajícího systému či naopak o informace o plánovaných změnách.

POJIŠTĚNCI			
Nejserióznější zdroj informací o <u>stávajícím systému</u>		Nejserióznější zdroj informací o <u>chystaných změnách</u>	
Televize	26,2 %	Televize	29,9 %
Informační kancelář ČSSZ	20,1 %	Denní tisk	14,8 %
Denní tisk	11,7 %	Materiály MPSV	13,7 %
Materiály MPSV	8,1 %	Informační kancelář ČSSZ	11,4 %

Z osob, které mají po roce 2003 zkušenost s pracovním poměrem, zaznamenaly čtyři pětiny **existenci evidenčních listů** (81,5 %), tři pětiny evidenční list přímo obdržely (58,3 %). Tři čtvrtiny se domnívají, že evidenční listy pomohou lidem získat lepší přehled o nároku na důchod (76,9 %).

Současný **důchodový věk** bezdětného muže dokáže tři pětiny populace umístit relativně přesně – do intervalu 60-62 let (59,1 %). **Dobu pojištění** potřebnou pro nárok na starobní důchod ze státního základního důchodového pojištění dokáže právě na 25 let stanovit více než třetina populace ČR (36,0 %).

Část populace ČR, která se cítí být dostatečně informována relativně častěji, se vyznačuje:

- **spíše vyšším věkem** (relativně častěji se cítí být dostatečně informováni zejména lidé starší 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu a současní důchodci),
- **spíše vyšší úrovni dosaženého vzdělání** (relativně častěji se cítí být dostatečně informováni zejména lidé s vysokoškolským vzděláním).

V souladu s těmito charakteristikami jde tedy především o pracovníky nemanuálních profesí, důchodce a případně rovněž podnikatele/živnostníky.

Tato část populace se častěji cítí být dostatečně informována nejen o fungování stávajícího systému, ale rovněž o chystaných změnách a především o možnostech penzijního připojištění a životního pojištění; častěji obdržela evidenční listy a je také častěji přesvědčena o jejich prospěšnosti. Rovněž byla častěji schopna určit současný důchodový věk a potřebnou dobu pojištění pro nárok na starobní důchod.

Tato část populace se rovněž častěji domnívá, že současný důchodový systém je příliš solidární a málo výkonově orientovaný.

Informovanost OSVČ o problematice důchodového systému a zajištění na stáří

Přibližně polovina OSVČ se domnívá, že má o současném důchodovém systému jako celku **dostatek informací** (47,7 %). Tento podíl je výrazně vyšší než je charakteristické pro populaci ČR jako celek (37,0 %).

Pokud jde ovšem o informovanost o chystaných změnách důchodového systému, dostatečně informována se cítí být pouze necelá pětina OSVČ (17,6 %). Tento podíl odpovídá informovanosti populace ČR jako celku (18,0 %).

Relativně častěji se cítí být informováni OSVČ:

- **vyššího věku** (zejména OSVČ starší 50 let),
- **s vyšším vzděláním** (zejména OSVČ s vysokoškolským vzděláním).

→ **O fungování stávajícího důchodového systému se OSVČ cítí být častěji dostatečně informováni než je charakteristické pro obecnou populaci. OSVČ se tedy do určité míry překrývají s částí populace ČR, která se častěji cítí být dostatečně informována.**

→ **Rezervy v informovanosti jsou jak u OSVČ, tak u obecné populace ČR patrné zvláště v otázce chystaných reforem důchodového systému.**

Největší zájem jeví OSVČ především o informace týkající se stanovení výše důchodu a zvyšování věkové hranice pro odchod do důchodu. Ve vztahu k dalším druhům informací je ovšem význam těchto dvou otázek pro OSVČ relativně nižší, než je tomu v obecné populaci ČR, kde otázky výše důchodu a důchodového věku výrazně dominují.

Pokud jde o **zdroje informací** o stávajícím systému a o chystaných změnách, čerpají OSVČ informace primárně z TV, denního tisku, od přátel a známých, v Informační kanceláři ČSSZ, na internetu a z rozhlasu.

Hodnocení jednotlivých zdrojů z hlediska serióznosti mluví především ve prospěch Informační kanceláře ČSSZ, denního tisku, TV, materiálů poskytovaných MPSV a informací od přátel.

→ Informační kancelář ČSSZ na jedné straně a informace od známých a přátel na straně druhé hrají mezi OSVČ výrazně významnější roli, než je tomu v rámci obecné populace.

POJIŠTĚNCI				OSVČ			
Nejserióznější zdroj informací o stávajícím systému		Nejserióznější zdroj informací o chystaných změnách		Nejserióznější zdroj informací o stávajícím systému		Nejserióznější zdroj informací o chystaných změnách	
Televize	26,2	Televize	29,9	Inform. kanc. ČSSZ	26,6	Inform. kanc. ČSSZ	19,5
Inform. kanc. ČSSZ	20,1	Denní tisk	14,8	Denní tisk	14,3	Denní tisk	17,2
Denní tisk	11,7	Materiály MPSV	13,7	Televize	10,8	Televize	16,4
Materiály MPSV	8,1	Inform. kanc. ČSSZ	11,4	Od známých, přátel	8,9	Materiály MPSV	11,8

Údaje jsou v %.

Více než polovina OSVČ se domnívá, že má dostatek informací o možnostech penzijního připojištění (56,4 %). Tři pětiny OSVČ se cítí být dostatečně informovány o možnostech životního pojištění (61,3 %).

→ OSVČ se o možnostech penzijního připojištění a zejména životního pojištění cítí být dostatečně informovány častěji než o fungování současného systému a o chystaných reformách.

→ Jak v případě penzijního připojištění, tak v případě problematiky životního pojištění se OSVČ cítí být dostatečně informovány významně častěji než je charakteristické pro obecnou populaci ČR.

→ Rozdíl mezi informovaností OSVČ ohledně penzijního připojištění a ohledně životního pojištění je velmi malý, nicméně mluví spíše ve prospěch informovanosti o životním pojištění. Oproti tomu v rámci populace ČR jako celku je vyšší informovanost o penzijním připojištění než o životním pojištění.

Současný důchodový věk bezdětného muže dokáží téměř tři pětiny OSVČ umístit poměrně přesně – do intervalu 60-62 let (56,0 %). To je srovnatelné s odpovídajícím podílem v rámci populace ČR jako celku (59,1 %). Oproti obecné populaci ČR očekávají OSVČ častěji vyšší důchodový věk než 62 let.

Dobu pojištění potřebnou pro nárok na starobní důchod ze základního důchodového pojištění dokáží správně určit více než dvě pětiny OSVČ (43,7 %). V tomto ohledu jsou OSVČ informovány výrazně více, než je charakteristické pro obecnou populaci ČR (36,0%).

2. Zkušenosti se správou sociálního zabezpečení a penzijními fondy / pojišťovnami

Zkušenosti s orgány správy sociálního zabezpečení

Do kontaktu s Českou správou sociálního zabezpečení nebo okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení přišla třetina **obyvatel ČR (36,7%)**.

- Nejčastěji to bylo v souvislosti se žádostí o důchod, případně informacemi o nároku na důchod. Druhý nejčastější důvod kontaktu jsou sociální dávky, na třetím místě jsou daňové zálohy, sociální a zdravotní pojištění.

Z hlediska posouzení významu kontaktů lidí s ČSSZ nebo OSSZ (PSSZ) je důležité, že existuje statisticky významný vztah ve směru:

- **kontakt s ČSSZ nebo OSSZ (PSSZ) = pocit dostatku informací o důchodovém systému (51,2 %).**

Více než čtyři pětiny občanů, kteří již přišli do kontaktu s ČSSZ nebo OSSZ (PSSZ), považují své zkušenosti s těmito institucemi za dobré (85,0 %).

- Zlepšení služeb by občané uvítali nejčastěji v oblasti **jednání s lidmi** (osobní přístup – ochota, schopnost poradit) a **ve zrychlení vyřízení svých žádostí**.

Pojištěnci, kteří již přišli do kontaktu s Českou správou sociálního zabezpečení nebo okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení, **nepocitují výrazný informační deficit. Alarmující však může být, v jakých oblastech tento deficit pocítují: základní obecné informace (letáky, obecný popis), výše důchodu, změny v důchodovém systému.**

→ Všechny tyto nevyřešené otázky nepřispívají k důvěře v důchodový systém. Ani přímý kontakt na dané organizace nevyřeší tyto základní otázky.

Zkušenosti pojištěnců, kteří již přišli do kontaktu s Českou správou sociálního zabezpečení nebo okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení, ukazují na **potřebu zlepšit obecnou informovanost obyvatel ČR, zejména ve vztahu k důchodovému zabezpečení** – informovat pravidelně o nároku na důchod a o případných změnách systému důchodového zabezpečení.

Lidé také začínají pohlížet na tyto orgány státní správy jako na svůj servis, který by měl (podobně jako u bank) poskytovat rovněž poradenství a kvalitní služby, zajišťované kvalifikovanými pracovníky.

Pokud jde o **OSVČ**, přišly již někdy do kontaktu s ČSSZ, případně OSSZ (PSSZ) dvě třetiny z nich (63,8 %).

- Většinou to bylo v souvislosti s jejich samostatnou výdělečnou činností (placení záloh a další pravidelné kontroly – 75,5 %) – na rozdíl od běžné populace je problematika kolem vyřizování důchodu při jednání OSVČ s těmito orgány marginální a týká se zejména věkové skupiny nad 50 let (22,3 %).

Zkušenosti OSVČ s jednáním s ČSSZ nebo OSSZ (PSSZ) jsou téměř shodné jako v případě ostatních pojištěnců. Více než čtyři pětiny považují své zkušenosti za dobré (83,9 %).

- I OSVČ by uvítaly zlepšení zejména pokud jde o ochotu úředníků a schopnost věci srozumitelně vysvětlit.

Také v případě chybějících informací se OSVČ neodlišují od běžné populace – chybějí všeobecné informace o důchodovém systému i základní informace o výpočtu důchodu a nároku na důchod.

Zkušenosti **zaměstnavatelů** podtrhávají dobré zkušenosti, indikované u předchozích skupin. Není zde cítit ani tlak na nějakou významnou změnu.

Zkušenosti s orgány správy sociálního zabezpečení jsou v případě zaměstnavatelů nejen pozitivní, ale také velice homogenní – bez ohledu na velikost firmy či kraj nebo velikost místa, kde firma sídlí.

Většina zaměstnavatelů deklaruje **spokojenost nejen s dostupností poboček správy sociálního zabezpečení, ale také s jejich otevírací dobou.**

Naprostá většina zaměstnavatelů rovněž deklarovala svou **spokojenost s kompetentností zaměstnanců** správy sociálního zabezpečení a také **s jednáním se zaměstnanci** těchto orgánů státní správy.

Zkušenosti obyvatel ČR s penzijními fondy

Do kontaktu s některým z penzijních fondů již někdy přišla téměř polovina obyvatel ČR (48,3 %).

- Devět lidí z deseti má **dobré zkušenosti** z jednání s penzijním fondem (90,0 %).

Také v případě penzijních fondů panuje určitý deficit obecné informovanosti o tom, jaké jsou vlastně možnosti klienta, jasné vysvětlení pravidel a celkový přehled o naspořených prostředcích.

- Pokud jde o chybějící informace, pak jsou to zejména informace o tom, jak jsou vklady zajištěné, a další obecné informace. Většina lidí, kteří mají zkušenosti s penzijními fondy, však neví, jaké další informace by měla žádat.

Zkušenosti obyvatel ČR s pojišťovkami ve věci životního pojištění

Zkušenosti s pojišťovkami ve věci životního pojištění mají dvě pětiny obyvatel ČR (39,5 %).

- Osm lidí z deseti má přitom z jednání s pojišťovkami ve věci životního pojištění dobré zkušenosti (81,2 %).

V případě životního pojištění by mělo být zlepšeno zejména zhodnocení peněz. V ostatních případech jde o zlepšení stejných služeb, jako u penzijního připojištění.

- Pokud jde o chybějící informace ve věci životního pojištění, pak tyto informace by měly směřovat k porovnání pojišťoven a posouzení zhodnocení vkladů. Tři pětiny lidí, kteří mají zkušenosti s pojišťovkami ve věci životního pojištění, neví, jaké další informace by měly žádat (60,9 %).

Komunikace OSVČ s orgány správy sociálního zabezpečení

Specifické otázky pro **OSVČ** se týkaly možnosti využít pro komunikaci s uvedenými orgány státní správy elektronickou komunikaci přes internetový portál veřejné správy. **Polovina OSVČ o tomto portálu slyšela (51,3 %), polovina však nikoli (48,7 %).**

Pro podání „Přehledu o příjmech a výdajích“ hodlá internetového portálu veřejné správy letos využít jedna z devíti OSVČ (11,0 %).

- Důvodem pro nevyužití možnosti elektronického podání je nejčastěji absence potřebného vybavení (elektronický podpis, přístup na internet), dále stále ještě převládající pocit o tom, že v papírové podobě je tento proces jednodušší, a také

nejistota kolem tohoto postupu – potřeba instalace speciálního programu, nedůvěra vůči ochraně dat.

O elektronickém podávání formulářů uvažuje do budoucna celkem asi čtvrtina OSVČ, která tohoto způsobu zatím nevyužívá (24,5 %).

Komunikace zaměstnavatelů s orgány správy sociálního zabezpečení

Většina zaměstnavatelů využívá možnosti

- **vyzvednout si formuláře** volně na pobočce správy sociálního zabezpečení (69,8 %),
- případně si je **stáhnout z internetu** (66,4 %).
 - Formuláře stažené z internetu jsou v polovině případů vyplněny a vytištěny (46,6 %), druhým nejčastějším způsobem je vytištění a následné strojové vyplnění (33,6 %; náhrada za běžně vyzvednutý formulář).
 - Firmy, které nevyužívají možnost stahovat si formuláře elektronicky, jsou nejčastěji spokojené s jiným řešením, případně to považují za zbytečnou práci navíc.

Způsob doručování papírových formulářů je nejobvyklejší osobně, velmi rozšířené je také posílání formulářů poštou.

Dvě pětiny zaměstnavatelů využívají možnost podávat formuláře elektronicky (39,4 %).

- Přibližně polovina z nich přitom využívá podání e-mailem nebo přes internetový portál (52,0 %). Speciální program pro elektronická podání využívají dvě pětiny těchto zaměstnavatelů (42,5 %).
- Pro firmy, které nevyužívají možností elektronického podání, jsou nejčastěji důvodem nedostatky či neznalost – nemají elektronický podpis, považují to za složité, nemají informace o tom, co elektronické podání obnáší (určitý program apod.).
- **Dvě třetiny zaměstnavatelů, kteří zatím nevyužívají možnosti elektronického podání, uvažují do budoucna o jeho zavedení (63,4 %).**

Internetové stránky ČSSZ navštěvují minimálně jedenkrát měsíčně dvě pětiny zaměstnavatelů (41,7 %). Další dvě pětiny navštěvují stránky několikrát do roka (39,2 %). Vůbec tyto stránky osobně nenavštěvuje pětina zástupců zaměstnavatelů (19,1 %).

- Téměř absolutně kladně je hodnocena užitečnost informací na těchto stránkách (95,1 %). Internet jako informační médium hraje pro většinu zaměstnavatelů významnou úlohu. Většina zaměstnavatelů také uvádí, že se jim tyto stránky vyplatí sledovat (93,1 %).
- Poněkud hůře je hodnocena přehlednost informací, přesto je většina zaměstnavatelů opět spokojena (84,5 %).

I přes velmi kladné hodnocení internetových stránek ČSSZ pětina zaměstnavatelů některé informace chybí (17,8 %). Jedná se zejména o:

- podrobnosti, konkrétní případy,
- aktuální údaje.

Většině zaměstnavatelů poskytuje OSSZ odbornou pomoc, nejčastěji několikrát do roka (71,3%).

- Odborná pomoc je poskytována především telefonicky a formou osobních konzultací.

- S pomocí OSSZ je spokojeno devět z deseti zaměstnavatelů (96,2 %).
- Jednou z nemnoha možností ke zlepšení odborné pomoci spatřují zaměstnavatelé v informování o změnách, kterým se musí přizpůsobovat.

Necelé dvě třetiny zaměstnavatelů zajišťují svým pracovníkům účast na seminářích věnovaných problematice sociálního zabezpečení (64,2 %). Téměř vždy se jedná o účast maximálně několikrát do roka.

Pokud jde o srovnání kvality metodického vedení pracovníky správy sociálního zabezpečení a seminářů pořádaných soukromými agenturami, pak polovina zaměstnavatelů vyjádřila přesvědčení, že úroveň je srovnatelná (50,7 %).

Podle pětiny mají semináře soukromých agentur lepší úroveň (20,1 %), každý desátý zástupce zaměstnavatelů si myslí opak (8,5 %). Pětina neumí úroveň obou posoudit (20,8 %).

- Hlavní rozdíly jsou podle zaměstnavatelů v **kompetentnosti** – na seminářích přednášejí většinou pouze špičkoví odborníci.

3. Problematika penzijního připojištění a životního pojištění

Využívání penzijního připojištění a životního pojištění obyvateli ČR

Účastníky **penzijního připojištění** jsou přibližně dvě pětiny populace ČR (38,1 %). Nejčastějším typem smluv je **smlouva o starobní penzi**, kterou má sjednanou 86,2 % účastníků penzijního připojištění.

Dvě třetiny účastníků penzijního připojištění si platí celé penzijní připojištění výlučně z vlastních prostředků (64,5 %). Nejčastější měsíční platbou (včetně příspěvků) je 500 Kč (tuto částku platí 30,6 %), průměrná platba na penzijní připojištění činí 724 Kč. Daňové odpočty uplatňují dvě pětiny účastníků penzijního připojištění (41,8 %).

Životní pojištění má sjednáno přibližně čtvrtina populace ČR (27,0 %). Nejčastější je **kapitálová forma** životního pojištění, kterou mají sjednanu tři pětiny účastníků (58,8 %).

Výlučně z vlastních zdrojů si hradí životní pojištění devět z deseti účastníků (87,4 %). Nejčastější měsíční platbou (včetně příspěvků) je 500 Kč (tuto částku platí 19,9 %), průměrná měsíční platba na životní pojištění činí 652 Kč. Daňové odpočty uplatňuje necelá polovina účastníků životního pojištění (48,8 %).

Mezi účastníky penzijního připojištění i životního pojištění patří relativně častěji část populace:

- v produktivním věku, zvl. 38-50 let a pracující nad 50 let,
- s vyšší úrovní vzdělání, zvl. s vysokoškolským vzděláním,
- pracující v nemanuálních profesích,
- s vyšším měsíčním hrubým příjmem domácnosti (zvl. nad 30.000 Kč).

→ Mezi účastníky jak penzijního připojištění, tak životního pojištění tedy patří častěji především lidé, kteří jsou případnou krizí důchodového systému ohroženi relativně méně. Oba finanční nástroje tak plní zajišťovací funkci především pro část populace s vyšším socioekonomickým statusem. Omezení solidarity základního státního důchodového systému negativně zasáhne především část populace s nižším socioekonomickým statusem, která se z vlastních prostředků na důchod zajišťuje omezeně.

→ V české populaci se zatím stále neprosadilo zajišťování se na období důchodu vlastními silami. Oba finanční nástroje, penzijní připojištění a životní pojištění, jsou pravděpodobně často využívány pouze jako způsob relativně výhodného a bezpečného investování volných finančních prostředků – a to tou částí populace, která nějakými volnými zdroji disponuje. To zřejmě souvisí se skutečností, že pro většinu populace ČR je základem budoucích důchodových příjmů státní důchod (viz níže).

→ Případná krize státního důchodového systému nebo jeho radikální omezení by významnou část populace ČR zasáhla zcela nepřipravenou a nedisponující vlastními prostředky pro období důchodu. Na základě výsledků šetření se lze domnívat, že část populace ČR by se takto ve stáří dostala do situace demografické chudoby, kdy by se stala zcela závislou na zdrojích sociální pomoci.

Využívání penzijního připojištění a životního pojištění OSVČ

OSVČ se účastní penzijního připojištění i životního pojištění častěji než je charakteristické pro populaci ČR jako celek.

- Účastníkem penzijního připojištění je více než polovina OSVČ (54,2 %).
- Účastníkem životního pojištění je bezmála polovina OSVČ (46,6 %).

Pokud jde o penzijní připojištění, nejčastějším typem smluv je smlouva o starobní penzi (86,1 %). Nejčastější měsíční platbou je 500 Kč (tuto částku platí 28,8 %), průměrná platba na penzijní připojištění činí 911 Kč. **Daňové odpočty uplatňují celé tři čtvrtiny účastníků penzijního připojištění z řad OSVČ (74,3 %).**

V případě životního pojištění mají OSVČ nejčastěji sjednání kapitálovou formu (61,6 %). Nejčastější měsíční platbou je 1.000 Kč, průměrná platba na životní pojištění činí 1.122 Kč. **Daňové odpočty uplatňují čtyři z pěti účastníků životního pojištění z řad OSVČ (83,0 %).**

Jak penzijního připojištění, tak životního pojištění se účastní relativně častěji OSVČ:

- **s vyšší úrovní vzdělání, zvl. s vysokoškolským vzděláním,**
- **s obratem firmy za poslední finanční rok přesahujícím 750.000 Kč,**
- **které platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti ve vyšší než minimální výši.**

→ I v případě OSVČ tedy platí, že se penzijního připojištění i životního pojištění účastní zejména ta část, která je z hlediska sledovaných ukazatelů lépe situována.

Poskytování příspěvků na penzijní připojištění a životní pojištění zaměstnavateli

Příspěvek na penzijní připojištění poskytuje všem svým zaměstnancům čtvrtina českých zaměstnavatelů (26,4 %). Dalšíh 17,5 % poskytuje příspěvek některým skupinám zaměstnanců.

- Relativně častěji zaměstnancům přispívají velké **organizace s 250 a více zaměstnanci.**
- Pokud organizace poskytuje příspěvek na penzijní připojištění jen některým skupinám zaměstnanců, jsou základními kritérii nároku **délka zaměstnání v dané společnosti** anebo **pracovní pozice zaměstnance.**
- Důvodem pro poskytování příspěvku pouze některým skupinám zaměstnanců je podle zástupců těchto organizací nejčastěji skutečnost, že **ne všichni zaměstnanci mají o poskytování příspěvku zájem.**
- Nicméně podle čtyř z pěti zástupců těchto organizací by zaměstnanci uvítali, pokud by bylo poskytování příspěvků rozšířeno na všechny zaměstnance (78,6 %).

Pokud organizace poskytuje alespoň části zaměstnanců příspěvek na penzijní připojištění, využívá tuto možnost nejčastěji většina oprávněných zaměstnanců – ve více než polovině organizací jde o 75-100 % oprávněných zaměstnanců. Téměř všichni zástupci zaměstnavatelů, kteří přispívají alespoň části zaměstnanců na penzijní připojištění, jsou také přesvědčeni, že zaměstnanci tento příspěvek vítají (96,4 %).

→ Nicméně i přes existenci příspěvku zaměstnavatele se řada zaměstnanců penzijního připojištění neúčastní.

Zástupci zaměstnavatelů, kteří alespoň části zaměstnanců přispívají na penzijní připojištění, **nejčastěji nedokáží říci, co by se mělo změnit, aby zaměstnanci penzijní připojištění více využívali**. Podle necelé desetiny z nich by k většímu využívání přispělo zvýšení informovanosti o této možnosti (9,0 %).

Pětina organizací, které zaměstnancům příspěvek na penzijní připojištění neposkytují, to nečiní proto, že zaměstnanci o tuto možnost nemají zájem (21,8 %). Druhým nejčastějším důvodem je skutečnost, že organizace **hradí zaměstnancům již jiné benefity (15,4 %)**. Tři z pěti zástupců těchto organizací se domnívají, že by zaměstnanci organizace příspěvek na penzijní připojištění uvítali (60,4 %).

Příspěvek na životní pojištění je českými zaměstnavateli poskytován výrazně méně často, než je tomu v případě penzijního připojištění, což platí napříč různými typy organizací bez ohledu na jejich velikost nebo obor činnosti.

Všem zaměstnancům poskytuje příspěvek na životní pojištění desetina českých zaměstnavatelů (11,0 %). Alespoň části zaměstnanců poskytuje příspěvek dalších 13,8 %.

- Pokud zaměstnavatel poskytuje příspěvek na životní pojištění jen některým skupinám zaměstnanců, je na rozdíl od příspěvků na penzijní připojištění základním kritériem **pracovní pozice zaměstnance**.
- Důvodem pro poskytování příspěvku pouze některým skupinám zaměstnanců je podle zástupců těchto organizací opět nejčastěji skutečnost, že **ne všichni zaměstnanci mají o poskytování příspěvku zájem**.
- Nicméně podle tří ze čtyř představitelů těchto organizací by zaměstnanci uvítali, pokud by se poskytování příspěvku rozšířilo na všechny zaměstnance (71,4 %).

Pokud organizace přispívá na životní pojištění alespoň části zaměstnanců, využívá tuto možnost nejčastěji většina oprávněných zaměstnanců – v necelé polovině organizací jde o 75-100 % oprávněných zaměstnanců. Devět z deseti zástupců zaměstnavatelů, kteří přispívají alespoň části zaměstnanců na životní pojištění, je také přesvědčeno, že zaměstnanci tento příspěvek vítají (93,7 %).

→ I v případě životního pojištění platí, že i přes existenci příspěvku zaměstnavatele řada zaměstnanců tuto možnost nevyužívá.

Zástupci zaměstnavatelů, kteří alespoň části zaměstnanců přispívají na životní pojištění, **opět nejčastěji nedokáží říci, co by se mělo změnit, aby zaměstnanci tuto možnost více využívali**. Podle necelé desetiny z nich by k většímu využívání přispělo zvýšení informovanosti o této možnosti (9,5 %).

Pětina organizací, které zaměstnancům na životní pojištění nepřispívají, tak nečiní proto, že zaměstnanci podle jejich názoru o tuto možnost nemají zájem (20,2 %). Druhým nejčastějším důvodem je opět skutečnost, že organizace **hradí zaměstnancům již jiné benefity (14,9 %)**. Tak jako v případě penzijního připojištění domnívají se tři z pěti zástupců organizací, které zaměstnancům na životní pojištění nepřispívají, že by zaměstnanci organizace příspěvek na životní pojištění uvítali (61,8 %).

Důvody neúčasti na penzijním připojištění i na životním pojištění leží zřetelně mimo oblast organizací – vycházejí z nedostatečně rozvinutého zabezpečování se na stáří vlastními silami a z přetrvávajícího spoléhání se na státní důchodový systém v české společnosti. Pravděpodobně souvisí rovněž s nedostatečnou informovaností populace ČR o těch možnostech.

Důvěryhodnost současného systému penzijních fondů

Pokud jde o důvěryhodnost systému penzijních fondů, je **populace ČR** rozdělena přibližně napůl. Současný systém penzijních fondů považují za důvěryhodný dvě pětiny obyvatel (40,7 %). Dvě pětiny naopak systém za důvěryhodný nepovažují (38,0 %).

- Dvě pětiny pojištěnců se domnívají, že systém penzijních fondů by měl být reformován (42,6 %). Za nutné to naopak nepovažuje 13,6 %.
- **Obavy obyvatel ČR ve vztahu k systému penzijních fondů se týkají zejména toho, že by pojištěnci mohli přijít o své vklady. Volají proto po státní garanci vložených prostředků (37,4 %).**

Příspěvek na penzijní připojištění od zaměstnavatele nebo zvýšení dosavadního příspěvku by uvítali prakticky všichni pojištěnci v zaměstnaneckých pozicích. Pokud by zaměstnavatel nabídl zaměstnanci příspěvek na penzijní připojištění nebo jiné benefity, tři ze čtyř zaměstnanců by zvolili příspěvky na penzijní připojištění.

OSVČ považují současný systém penzijních fondů za důvěryhodný častěji, než je charakteristické pro populaci ČR jako celek. Za důvěryhodný považuje systém bezmála polovina OSVČ (49,1 %). Více než třetina naopak systém penzijních fondů za důvěryhodný nepovažuje (36,7 %).

- Systém penzijních fondů by měl být reformován podle necelé poloviny OSVČ (46,4 %). Za nutné to naopak nepovažuje 16,8 % OSVČ.

Obavy OSVČ ve vztahu k systému penzijních fondů se rovněž týkají zejména možné ztráty vkladů. Po státní garanci vložených prostředků volají dvě pětiny OSVČ (41,4 %).

4. Investiční chování

Nejčastějším způsobem investování finančních prostředků, odmyslíme-li běžný účet a spoření doma, jsou mezi lidmi v naší zemi investice s jistým ziskem a minimálním rizikem, a sice uzavření smlouvy o stavebním spoření a uzavření smlouvy o penzijním připojištění.

Poměrně stále oblíbeným způsobem ukládání peněz zůstává i nadále tradiční vkladní knížka.

Co se týče možností investování volných finančních prostředků, tak **více informací by chtěli lidé získat především o možnostech penzijního a životního pojištění.**

Občané rovněž projevují značný zájem, především pak do budoucna, o ukládání peněz prostřednictvím nákupu nemovitosti ať už domu nebo bytu.

Penzijní připojištění má uzavřeno 39 % obyvatel ČR.

- Nejvyšší podíl osob s penzijním připojištěním (necelé tři čtvrtiny) je v kategorii ekonomicky aktivních osob starších 50 let. V této věkové kategorii se pravděpodobně jedná i o maximální počet pojištěnců, protože pouze zanedbatelný podíl lidí projevuje jistý zájem o informace či uzavření připojištění, zbývající část osob pak již deklaruje přímo nezájem.
- Mezi mladými lidmi do 24 let je sice relativně nízký podíl osob s uzavřeným penzijním připojištěním, ovšem lidé v této věkové kategorii projevují značný zájem o získání více informací, to samé platí i pro životní pojištění.

Jak v případě penzijního připojištění, tak v případě životního pojištění, častěji využívají těchto forem finančního zabezpečení lidé z domácností s vyššími příjmy a s vyššími stupni vzdělání, tj. lidé u kterých z hlediska důchodové budoucnosti jsou problémy s finančním zabezpečením méně předpokládány. To samé ostatně platí i pro OSVČ.

Většina obyvatel ČR, ať už se jedná o populaci jako takovou nebo o OSVČ, pociťuje ve vztahu k důchodové budoucnosti jisté obavy. S rostoucím věkem a blížícím se důchodem pak podíl osob pociťujících určité nejistoty vzrůstá.

- Obavy z důchodové budoucnosti pramení především ze strachu, že důchod nebude dostatečně pokrývat finanční náklady a že nastane problém vyjít s penězi.
- Lidé se rovněž obávají, že starých lidí bude příliš mnoho a stát nebude schopen se o všechny postarat.
- Pokud jde o solidaritu důchodového systému a neochotu některých skupin populace spolupodílet se na důchodovém systému, obávají se obyvatelé ČR v předdůchodovém věku spíše nesolidarity bohatých lidí než nesolidarity mladších věkových skupin.
- Do obav z budoucího období pobírání důchodu se promítá i nejistota ohledně věku nároku na starobní důchod, jehož hranice se v současnosti zvyšuje a není zřejmé, na jakém věku se zastaví.
- Mezi lidmi je hojně zastoupena obava, že lidé v důchodu nedostanou částku adekvátní odvodům.
- Necelá polovina osob, které uzavřely penzijní připojištění, vyjádřila obavu, že přijde o své vklady do penzijních fondů. Ve srovnání s předchozími důvody obav je tato

obava mezi obyvateli méně často zastoupena, což lze interpretovat jako vyjádření menší nejistoty ve vztahu k penzijním fondům než ve vztahu ke státnímu důchodovému systému.

Pokud si lidé v naší zemi chtějí zabezpečit lepší finanční podmínky ve stáří, než které jim nabízí starobní důchod, tak necelá polovina obyvatel ČR to chce uskutečnit prostřednictvím uzavření smlouvy o penzijním připojištění a uzavření smlouvy o stavebním spoření. **Penzijní připojištění je i vnímáno více jak čtvrtinou obyvatel jako nejdůležitější způsob přilepšení si v důchodu.**

- Životním pojištěním si lepší důchodovou budoucnost chce zajistit třetina populace.
- K plánovaným způsobům vylepšení si důchodu patří i ukládání peněz na běžný účet, na vkladní knížku a spoření si doma.

Celkově lze říci, že ty formy nakládání s penězi, které lidé využívají v současnosti bez ohledu na účel, mají v plánu využívat i za účelem zabezpečení se na stáří – jisté rozdíly jsou pouze v intenzitě současného využívání a v intenzitě plánovaného využití.

Přibližně stejné postoje k možnostem zabezpečení se na stáří zastávají i OSVČ, pouze s tím rozdílem, že OSVČ chtějí více využívat penzijního připojištění.

V případě **vážného onemocnění popř. vážného úrazu** by se po finanční stránce jak obyvatelé ČR, tak i OSVČ spoléhali především na své **vlastní úspory** a na **invalidní důchod**. Významnou roli by v takové situaci hrálo rovněž **životní pojištění** (u těch osob, které ho mají uzavřeno). Na výpomoc dětí – rodiny se lidé příliš spoléhat nechtějí.

Z hlediska **finančního zabezpečení v důchodu** spoléhají lidé především na **státem poskytovaný důchod**, na **vlastní finanční úspory** a ti, co mají uzavřeno **penzijní připojištění**, i na něj. OSVČ kladou více než obecná populace důraz na vlastní úspory a rovněž častěji předpokládají co nejdelší období ekonomické aktivity.

OSVČ i populace ČR jako celek se shodují v tom, jak by mělo vypadat **složení důchodových příjmů**:

- **nejvýznamnější podíl by měl tvořit státem vyplácený důchod (přibližně dvě třetiny důchodových příjmů),**
- přibližně jedna šestina příjmů by měla pocházet z penzijního připojištění a životního pojištění,
- zbytek by měl sestávat z různých zdrojů – především pak dalších úspor, z výdělečné činnosti a zcela minimálně od dětí.

5. Názory na současný důchodový systém

Názory pojištěnců na výši odváděného pojistného

V případě pojištěnců byly sledovány názory na výši pojistného odváděného zaměstnancem, a to u všech osob, bez ohledu na to, zda byly či jsou v zaměstnaneckém poměru.

→ Čtvrtina obyvatel ČR se domnívá, že sazba pojistného odváděného zaměstnancem na sociální zabezpečení je příliš vysoká (27,5 %). Pětina populace má stejné mínění o sazbě na důchodové pojištění (21,1 %).

→ V obou případech tento názor obyvatelé ČR zastávají bez ohledu na to, zda dokáží danou sazbu pojistného správně určit či nikoli.

- Obyvatelé ČR, kteří dokáží danou sazbu správně určit, ji relativně častěji považují za přiměřenou.
- Za přiměřenou považují danou sazbu častěji rovněž lidé, kteří se domnívají, že je sazba nižší než ve skutečnosti.
- Relativně častěji považují danou sazbu za přiměřenou lidé, kteří se cítí být o stávajícím důchodovém systému informováni dostatečně.

Názory OSVČ na výši odváděného pojistného

V případě OSVČ byly sledovány názory na výši procenta vyměřovacího základu, které jakožto OSVČ samy odvádějí na pojistném na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

→ **Bezmála polovina OSVČ považuje sazbu odváděného pojistného za příliš vysokou (46,0 %).**

→ Tento názor OSVČ zastávají bez ohledu na to, zda dokáží sazbu správně určit.

Zavedení minimálního vyměřovacího základu v nominální výši 25 % průměrné měsíční mzdy považuje za správné třetina OSVČ (32,9 %), dvě pětiny je naopak za správné nepovažují (43,3 %).

- Pokud OSVČ považují zavedení minimálního vyměřovacího základu v nominální výši 25 % průměrné měsíční mzdy za správné, je důvodem především:
 - posílení **spravedlnosti** systému – zabránění manipulaci s výkaznictvím a legitimizace budoucího nároku na důchod,
 - a **funkčnosti** systému – efektivní financování systému.
- Pokud OSVČ naopak nepovažují zavedení minimálního vyměřovacího základu za správné, je důvodem zejména:
 - neúměrné **zatížení** malého a středního podnikání,
 - **paušalizující** charakter opatření, které nebere ohled na reálnou ekonomickou situaci firmy,
 - nízká výše získaných odvodů, která je ve vztahu k systému jako celku **zanedbatelná** a navíc zatěžuje část populace, která se „o sebe stará sama“.

Zavedení minimálního vyměřovacího základu 50 % z rozdílu mezi příjmy a výdaji považuje za správné pouze 23,1 % OSVČ, dvě pětiny je naopak za správné nepovažují (43,7 %).

- Důvody pozitivního, resp. negativního, hodnocení zavedení tohoto opatření se v podstatě kryjí s důvody kladného hodnocení zavedení minimálního vyměřovacího základu v nominální výši 25 % průměrné měsíční mzdy uvedenými výše.
- Pokud jde o pozitivní hodnocení, je důraz kladen zejména na schopnost opatření zajišťovat funkčnost systému z hlediska jeho **financování**.
- V případě negativního hodnocení je zdůrazněno především neúměrně vysoké **zatížení** malého a středního podnikání.

→ O tom, že v případě finančních problémů důchodového systému bude snaha dále zvyšovat minimální vyměřovací základ, je přesvědčeno 77,6 % OSVČ.

→ Dvě pětiny OSVČ se dále domnívají, že v případě finančních problémů důchodového systému bude snaha zrušit maximální vyměřovací základ (41,7 %).

- Polovina OSVČ by upřednostnila zrušení maximálního vyměřovacího základu před jeho zavedením i pro osoby v závislé činnosti (48,2 %).

Ze zjištění výzkumu je dále zřejmé, že OSVČ se v problematice odvodů na pojistném, minimálního, resp. maximálního vyměřovacího základu orientují relativně omezeně. Ačkoli se jich tyto skutečnosti bezprostředně dotýkají, nedokáže značná část OSVČ (1/5 až 1/3) k otázkám šetření zaujmout stanovisko.

Spravedlnost a vyváženost důchodového systému v očích veřejnosti

Polovina populace ČR současný důchodový systém jako celek za spravedlivý nepovažuje (47,3 %).

Pouze třetina populace naopak systém jako spravedlivý vnímá (32,6 %). Relativně častěji považují současný důchodový systém za spravedlivý příznivci ČSSD (42,4 %) a KSČM (42,4 %).

V očích poloviny české populace je současný důchodový systém jako celek příliš solidární a málo výkonově orientovaný (45,9 %). Za příliš solidární považují současný systém relativně častěji:

- pracovníci nemanuálních profesí,
- lidé s vysokoškolským vzděláním,
- obyvatelé velkých měst s více než 100 tis. obyvateli,
- příznivci ODS.

Čtvrtina populace se domnívá, že princip solidarity a výkonový princip jsou vyvážené (25,9 %). Relativně častěji zastávají tento názor:

- obyvatelé venkova,
- příznivci ČSSD a rovněž KDU-ČSL.

Čtvrtina populace se domnívá, že současný důchodový systém je příliš výkonově orientovaný (27,7 %). Tento názor prochází napříč jednotlivými segmenty populace ČR.

Na základě postojů k spravedlnosti a vyváženosti systému lze v populaci ČR identifikovat následující segmenty:

- Přibližně čtvrtina populace (27,4 %) považuje stávající důchodový systém jako celek za **nespravedlivý** a zároveň se domnívá, že je příliš **solidární** a málo výkonově orientovaný.
- Přibližně poloviční podíl (14,4 %) považuje stávající důchodový systém za **nespravedlivý** a domnívá se, že v něm příliš převažuje **výkonový** princip.

Spravedlnost a vyváženost důchodového systému podle OSVČ

Více než dvě pětiny OSVČ nepovažují stávající důchodový systém jako celek za spravedlivý (44,8 %). Pouze třetina OSVČ naopak systém jako spravedlivý vnímá (31,6 %). Toto rozložení přibližně odpovídá přesvědčením v populaci ČR jako celku.

V očích dvou pětín OSVČ je současný důchodový systém příliš solidární a málo výkonově orientovaný (58,2 %). To je ve srovnání s populací ČR jako celkem podíl zřetelně vyšší. Za příliš solidární považují současný důchodový systém relativně častěji OSVČ:

- příznivci ODS,
- se sídlem ve velkých městech s více než 100 tis. obyvateli.

Čtvrtina OSVČ se naopak domnívá, že současný důchodový systém je příliš výkonově orientovaný a málo solidární (25,3%). Tento podíl odpovídá podílu v populaci ČR jako celku (27,7 %). Relativně častěji jsou o tom přesvědčeny OSVČ:

- které mají sídlo na venkově,
- s obratem za poslední finanční rok nepřesahujícím 300.000 Kč,
- se středním vzděláním bez maturity.

Podle 16,6 % OSVČ jsou princip solidarity a výkonový princip v rovnováze. To je ve srovnání s populací ČR jako celkem výrazně nižší podíl (25,9 %). Relativně častěji tento názor zastávají OSVČ:

- které mají sídlo na venkově,
- které si neplatí dobrovolné nemocenské pojištění,
- aktivní ve službách (21,8 %).

Na základě výše uvedených zjištění lze v rámci OSVČ identifikovat následující skupiny:

- Více než čtvrtina OSVČ (28,9 %) považuje současný důchodový systém jako celek za **nespravedlivý** a zároveň se domnívá, že je příliš **solidární** a málo výkonově orientovaný.
- Méně než poloviční podíl OSVČ (12,3 %) považuje stávající důchodový systém rovněž za **nespravedlivý**, domnívá se ovšem, že systém je příliš **výkonově** orientovaný a málo solidární.

Názory pojištěnců na výši očekávaného budoucího starobního důchodu

Devět z deseti (91,5 %) obyvatel ČR, kteří ještě důchod nepobírají, nemá představu o tom, jaký důchod ze státního základního důchodového pojištění budou podle současných pravidel pobírat.

- Ve srovnání s ostatními věkovými skupinami mají o budoucím důchodu představu **zřetelně častěji lidé starší padesáti let, kteří se na důchod připravují – představu o budoucím důchodu má nicméně pouze přibližně třetina této věkové skupiny (30,3 %).**

Většina jak stávajících důchodců, tak lidí, kteří ještě důchod nepobírají, ale dokáží konkretizovat jeho očekávanou výši, považuje z hlediska pokrytí životních nákladů tento důchod za nedostatečný (60,9 %).

- Relativně častěji považují tento důchod za nedostatečný obyvatelé velkých měst nad 100 tis. obyvatel (77,5 %; v Praze 78,1 %), což nepochybně souvisí s existující vyšší platovou úrovní, ale rovněž s vyššími životními náklady v těchto lokalitách.

Většina jak stávajících důchodců, tak lidí, kteří ještě důchod nepobírají, ale dokáží konkretizovat jeho očekávanou výši, rovněž nepovažuje důchod za spravedlivý vzhledem k příjmům a odvodům na pojistném na důchodové pojištění (59,5 %).

Přibližně polovina důchodců v ČR s důchodem ze státního základního důchodového pojištění vystačí (46,2 %) – pouze 7,1 % ovšem vystačí snadno.

Třetina českých důchodců vystačí s velkými potížemi (30,7 %), pětina s důchodem nevystačí a musí si zajišťovat další zdroje příjmů (20,5 %).

Názory OSVČ na výši očekávaného budoucího starobního důchodu

Naprostá většina OSVČ, které ještě důchod nepobírají, nemá představu o tom, jaký důchod ze státního základního důchodového pojištění by podle současných pravidel pobíraly (87,6 %).

- **Vyšší informovanost** v této oblasti je charakteristická pro **OSVČ starší 50 let, které ještě nejsou v důchodu – i v této skupině má ovšem představu o možné výši svého budoucího důchodu jen 28,1 %.**

OSVČ, které mají představu o výši důchodu, který by pobíraly podle stávajících pravidel, a rovněž OSVČ, které již důchod pobírají, považují z hlediska pokrytí životních nákladů tento důchod většinou za nedostatečný (68,6 %).

Stejný podíl považuje tento důchod za nedostatečný ve vztahu k příjmům a odvodům na pojistném na důchodové pojištění (69,5 %).

O nedostatečnosti důchodu ve vztahu k životním nákladům respektive k příjmům a odvodům na pojistném na důchodové zabezpečení jsou přesvědčeny dvě třetiny populace, která ještě důchod nepobírá.

Postoje OSVČ, které ještě důchod nepobírají, se s postoji populace jako celku kryjí.

- V části populace ČR, která ještě důchod nepobírá, ale má představu o jeho možné výši, je o nedostatečnosti důchodu ve vztahu k životním nákladům přesvědčeno 65,9 % osob. O nedostatečnosti důchodu ve vztahu k příjmům a odvodům na pojistném na důchodové pojištění je přesvědčeno 62,7 % osob.
- Mezi OSVČ, které ještě důchod nepobírají, ale mají představu o jeho možné výši, činí odpovídající podíl 64,4 %, respektive 64,6 %.

Zkušenosti zástupců organizací s agendou sociálního zabezpečení

Pokud jde o zkušenosti s plněním povinností vyplývajících ze zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, je většina zástupců zaměstnavatelů spokojena.

- Dvě pětiny zástupců organizací vyjádřily spokojenost (42,5 %), jedna pětina si žádné konkrétní zkušenosti, ať už pozitivní či negativní, nevybavila (18,5 %).
- Negativní zkušenosti se týkají zejména množství administrativy a složitosti formulářů.

Za zbytečně složitou považuje agendu spojenou s prováděním sociálního zabezpečení více než polovina představitelů organizací (57,2 %).

Pokud jde o postoj k zavedení ročních evidenčních listů, jsou představitelé organizací rozděleni přibližně napolovic – 43,3 % z nich hodnotí zavedení ročních evidenčních listů pozitivně, 38,0 % naopak negativně.

6. Názory na reformu důchodového systému

Názory na možnou budoucí krizi důchodového systému

Většina obyvatel ČR má určitou představu o hlavním důvodu možné budoucí krize důchodového systému (85,3 %).

- Podle dvou pětín populace (42,5 %) je důvod možné krize třeba hledat ve **struktuře populace ČR** (stárnutí populace, resp. nízká porodnost).
- Podle další čtvrtiny obyvatel (26,9 %) spočívá důvod možné krize v obecném **nedostatku finančních prostředků** na výplatu důchodů.

Představu o tom, v čem by měla reforma spočívat, mají dvě třetiny obyvatel ČR (63,4 %).

- Obyvatelé ČR se především domnívají, že **system vyžaduje celkovou změnu financování a více finančních prostředků**. Reforma by zároveň měla zahrnout **vytvoření jasných pravidel tak, aby byl systém přehledný a fungoval**.
- V očích populace ČR je **stát** hlavním aktérem změn. Menší část populace spojuje reformu důchodového systému s větší aktivitou jednotlivce.

Názory OSVČ na možnou budoucí krizi důchodového systému se v podstatě kryjí s názory populace ČR jako celku.

- Určitou představu o hlavním důvodu možné budoucí krize důchodového systému má většina OSVČ (87,9 %). Dvě třetiny OSVČ mají představu o tom, v čem by měla reforma důchodového systému spočívat (67,0 %).

Názory na budoucí vývoj systému

Podle naprosté většiny obyvatel ČR bude stárnutí populace do budoucna představovat zásadní problém z hlediska financování důchodového systému (85,2 %).

- **V tomto ohledu se OSVČ svým názorem celku populace nevymykají – 88,8 % OSVČ se domnívá, že stárnutí obyvatelstva bude do budoucna představovat zásadní problém z hlediska financování důchodového systému.**

Populace ČR ovšem není příliš přesvědčena o tom, že by obyvatelé v důchodovém věku měli nadále setrvat na trhu práce. Podle tří čtvrtin obyvatel ČR by měli občané v důchodovém věku přestat pracovat a měli by uvolnit místo mladším a nezaměstnaným (76,4 %).

- OSVČ jsou o tom ve srovnání s populací ČR jako celkem o něco méně přesvědčeny – i tak se ovšem s tímto postojem ztotožňují dvě třetiny OSVČ (67,6 %).

Podle dvou třetin populace ČR by se měla výše důchodu vypočítávat přesně podle příspěvků zaplacených do důchodového systému (65,9 %). Větší část populace ČR by tedy do budoucna uvítala posílení výkonového principu v rámci důchodového systému.

Relativně častěji by posílení výkonového principu uvítali:

- lidé, kteří se domnívají, že mají dostatek informací o důchodovém systému,
- lidé s vyšší úrovní vzdělání – lidé se středním vzděláním s maturitou a zejména vysokoškoláci,
- lidé pracující v nemanuálních profesích a rovněž podnikatelé/živnostníci.

OSVČ jsou mírně více nakloněny posílení výkonovosti důchodového systému, než je charakteristické pro populaci ČR jako celek.

- Podle bezmála tří čtvrtin OSVČ by se výše důchodu měla vypočítávat přesně podle příspěvků zaplacených do důchodového systému (72,4 %).

Postoje k účasti ve státním základním důchodovém pojištění

Pokud jde o zabezpečení ve stáří, má v očích české populace účast ve státním základním důchodovém pojištění své nezastupitelné místo. Naprostá většina populace (92,0 %) se domnívá, že by účast na státním základním důchodovém pojištění měla zůstat alespoň do určité míry povinná.

Postoje části populace, která ještě nepobírá starobní důchod a části populace, která jej již pobírá, se do značné míry kryjí. Diference, které lze vysledovat, nesvědčí o zásadní rozpolcenosti společnosti.

- Současní důchodci se nicméně zřetelně častěji vyslovují pro zachování povinného charakteru systému v plném rozsahu jako dosud (52,8 %) než zbývající část populace (38,0 %).
- Pojištěnci, kteří ještě starobní důchod nepobírají, se k možnosti vyvázat se alespoň částečně ze státního povinného důchodového pojištění staví pozitivněji a méně často podmiňují její uplatnění konkrétními podmínkami.

Zjištění týkající se postojů **obyvatel ČR, kteří ještě nepobírají starobní důchod**, k účasti na státním základním důchodovém pojištění vedou k následujícím závěrům:

- Méně než polovina obyvatel ČR, kteří ještě nepobírají starobní důchod, (44,7 %) by možnost vyvázat se ze systému neuplatnila.
- Nižší rozsah státního základního důchodového pojištění a tomu odpovídající rovný důchod by uvítalo 15,2 % obyvatel ČR, kteří ještě nejsou v důchodu.
- Přibližně desetina obyvatel ČR, kteří ještě nejsou v důchodu, by uplatnila možnost vyvázat se alespoň částečně ze státního povinného důchodového pojištění (10,6 %).
- Další necelá třetina obyvatel ČR, kteří ještě nepobírají starobní důchod, tuto možnost přímo nevyloučila (29,7 %).

Možnost vyvázat se alespoň částečně z účasti na státním základním důchodovém pojištění by uplatnili především pojištěnci, kteří jsou z hlediska financování systému relativně **perspektivnější**:

- **pracovníci nemanuálních profesí a podnikatelé/živnostníci,**
- **vyšší příjmové skupiny,**
- **obyvatelé velkých měst nad 100 tis. obyvatel.**

→ Obecně lze říci, že **obyvatelé ČR podporují zachování značného podílu státního pilíře na důchodovém systému.**

→ Tato nezastupitelná role státu by měla být podle většiny populace ČR **doplněna určitým posílením výkonového principu** skrze možnost částečného **vyvázání** se mimo státní systém či případně skrze zavedení **pomyslných individuálních účtů** v rámci státního systému.

→ **Radikálnější omezení státního pilíře a výraznější přenesení odpovědnosti za zabezpečení ve stáří na jednotlivce** většina populace ČR nepodporuje.

OSVČ patří k části populace, která by možnost vyvázat se alespoň částečně z účasti na státním základním důchodovém pojištění uplatnila relativně častěji.

- Pouze třetina OSVČ by možnost vyvázat se ze systému neuplatnila (31,9 %).
- Nižší rozsah státního základního důchodového pojištění a tomu odpovídající rovný důchod by uvítalo 18,6 % OSVČ.
- Přibližně pětina OSVČ (18,9 %) by uplatnila možnost vyvázat se alespoň částečně ze státního povinného důchodového pojištění.
- Další necelá třetina OSVČ tuto možnost přímo nevyloučila (30,6 %).

Možnost vyvázat se alespoň částečně z účasti na státním základním důchodovém pojištění by uplatnily zejména OSVČ, které:

- **mají sídlo ve velkých městech nad 100 tis. obyvatel,**
- **mají zaměstnance,**
- **s ročním obrátem za poslední finanční rok vyšším než 300.000 Kč.**

→ **OSVČ (stejně jako obecná populace ČR) podporují zachování značného podílu státního pilíře na důchodovém systému.**

→ **Častěji než obecná populace se OSVČ přiklánějí k posílení výkonovosti systému** – především skrze možnost částečného **vyvázání** se mimo státní systém, což podporují dvě třetiny OSVČ, či také skrze zavedení **pomyslných individuálních účtů** v rámci státního systému, což podporuje výrazně více než polovina OSVČ.

→ **Varianta radikálně nižší účasti na státním pilíři je OSVČ vnímána pozitivněji než je charakteristické pro populaci ČR jako celek.**

→ Negativněji se naopak OSVČ staví k zachování stávajícího systému a jeho financování prostřednictvím zvyšování pojistného.

Postoje pojištěnců k náhradním dobám pojištění

Naprostá většina populace ČR je přesvědčena, že tzv. náhradní doby pojištění by měly být zachovány i do budoucna (88,6 %). Negativně se populace ČR staví k období nezaměstnanosti jako k náhradní době pojištění.

- V plné míře by měla být podle obyvatel ČR pro účely státního základního důchodového pojištění započítávána **především doba péče o dítě (84,3 %) a doba péče o bezmocnou osobu (73,3 %)**. Podpora těchto aktivit zároveň vykazuje **mírnou genderovou vazbu** – relativně častěji podporují plné započtení obou životních období ženy (které jsou v ČR během svého života s těmito obdobími

častěji konfrontovány než muži). Podpora plného započítání obou období mezi českými muži je nicméně rovněž bez nejmenších pochyb většinová.

- Pokud jde o **započítávání doby nemoci (64,1 %)** pro účely státního základního důchodového systému, jde podpora napříč celou populací ČR. Rovněž započítávání **základní vojenské služby (59,3 %)** jako náhradní doby pojištění nachází **podporu napříč jednotlivými segmenty populace** a nevykazuje tedy genderovou vazbu.
- Podpora **období studia (60,1 %)** a **období nezaměstnanosti (34,2 %)** jako náhradních dob pojištění je relativně více spojena se segmenty populace, kterých se tato životní období bezprostředněji dotýkají, konkrétně se **studenty, resp. nezaměstnanými**.

Postoje pojištěnců k genderovému charakteru důchodového systému

Populace ČR je ve své většině ztotožněna s určitou bonifikací osob, které vychovaly jedno nebo více dětí, a to především pokud jde o ženy, významně ovšem rovněž pokud jde o muže.

Z hlediska legitimacy dřívějšího odchodu do důchodu se prolínají dvě kritéria: **gender jako takový** (zvýhodnění žen v důchodovém systému) a **výchova dětí** (zvýhodnění osob, které vychovávaly děti). Obě kritéria jsou spolu ve velice úzkém vztahu, protože v současné české společnosti je výchova dětí doménou žen.

- **Dvě pětiny (40,7 %) populace ČR se domnívají, že faktorem rozhodujícího významu je ve vztahu k důchodovému systému výchova dětí.** Podle této části populace by muži, kteří vychovávali děti, měli mít možnost odejít dříve do starobního důchodu. Naopak bezdětné ženy by měly chodit do důchodu ve stejném věku jako muži.
- **Necelá třetina (29,8 %) populace ČR se domnívá, že roli hraje jak výchova dětí, tak gender – skutečnost, že daná osoba je žena.** Podle této části populace by muži, kteří vychovávali děti, měli mít možnost odejít dříve do starobního důchodu. Bezdětné ženy by ovšem neměly odcházet do důchodu ve stejném věku jako muži, gender by měl být systémem zohledněn.
- **Pro méně než desetinu (6,8 %) populace ČR nehraje výchova dětí ve vztahu k důchodovému systému rozhodující roli, gender by ovšem zohledněn být měl.** Podle této části populace by muži, kteří vychovávali děti, neměli mít možnost odcházet do důchodu dříve. Bezdětné ženy by ovšem neměly odcházet do důchodu ve stejném věku jako muži, ale gender by měl být systémem zohledněn.
- **Pro více než desetinu (12,4 %) populace ČR výchova dětí ani gender ve vztahu k důchodovému systému nehrají rozhodující roli.** Podle této části populace by muži, kteří vychovávali děti, neměli mít možnost odcházet do důchodu dříve. Rovněž bezdětné ženy by měly odcházet do důchodu ve stejném věku jako muži.

➔ **Gender může v očích populace fungovat do určité míry jako důvod dřívějšího odchodu do starobního důchodu, a to i bez napojení na výchovu dětí. Vyšší naděje dožití žen ale naopak podle absolutní většiny obyvatel ČR (88,8 %) není důvodem k tomu, aby ženy odcházely do důchodu později než muži.**

Názory na zvyšování důchodového věku

Ačkoli zvyšování věku odchodu do důchodu je důležitou součástí všech koncepcí reformy důchodového systému a v současné době k němu již dochází, naprostá většina české populace není o vhodnosti tohoto kroku přesvědčena. **Plné čtyři pětiny obyvatel ČR nesouhlasí se zvyšováním důchodového věku (79,5 %)**, téměř polovina populace pak nesouhlasí rozhodně (45,0 %).

- **Dvě pětiny populace ČR (40,9 %) považují za nejvyšší únosný důchodový věk 60 let nebo méně.** Nejpozději v tomto věku také plánuje odchod do důchodu více než polovina obyvatel ČR, kteří ještě starobní důchod nepobírají.
- **Tři pětiny populace ČR (59,5 %) považují za nejvyšší únosný důchodový věk 62 let nebo méně.** Nejpozději v tomto věku plánují odchod do důchodu tři čtvrtiny obyvatel ČR, kteří ještě v důchodu nejsou.
- **Devět z deseti obyvatel ČR (88,6 %) považuje za nejvyšší únosný důchodový věk 65 let nebo méně.** Nejpozději v tomto věku také plánuje odchod do starobního důchodu devět z deseti obyvatel ČR, kteří ještě důchod nepobírají.

Se zvyšováním důchodového věku nesouhlasí čtyři pětiny OSVČ (77,9 %), rozhodně nesouhlasí celých 51,4 %.

OSVČ jsou skupinou v populaci ČR, která výrazně častěji považuje za nejvyšší únosný důchodový věk nižší než je charakteristické pro populaci jako celek.

- Více než polovina OSVČ (**55,0 %**) považuje za nejvyšší únosný důchodový věk **60 let nebo méně.**
- Dvě třetiny OSVČ (**66,2 %**) považují za nejvyšší únosný důchodový věk **62 let nebo méně.**
- Devět z deseti OSVČ (**93,6 %**) považuje za nejvyšší únosný důchodový věk **65 let nebo méně.**

Přiměřená výše starobního důchodu

Za přiměřený považují obyvatelé ČR starobní důchod ve výši 10.387 Kč – tato výše důchodu je populací vnímána jako optimální.

Akceptovatelný rozsah výše důchodu, tedy interval, ve kterém by se podle obyvatel ČR měl starobní důchod optimálně pohybovat, je **9.645 – 10.907 Kč.**

OSVČ jsou skupinou populace, která považuje za přiměřenou vyšší úroveň důchodu. Za přiměřený považují OSVČ starobní důchod ve výši 12.333 Kč. Akceptovatelný rozsah důchodu je 10.479 – 14.545 Kč.

Postoje veřejnosti k informativním osobním listům důchodového pojištění

O informativním osobním listu důchodového pojištění slyšela pouze necelá pětina populace ČR (17,8%).

- **Pokud jde pouze o obyvatele ČR, kteří ještě v důchodu nejsou, slyšelo o osobním listu důchodového pojištění 18,9 % z nich.** Povědomí o informativním osobním listu v populaci ČR jako celku a mezi obyvateli, kteří ještě v důchodu nejsou, je tedy přibližně stejné.
- O informativní osobní list důchodového pojištění by si požádalo 79,2 % obyvatel ČR, kteří ještě nepobírají starobní důchod. Relativně častěji by to byli ti obyvatelé ČR, kteří o informativním osobním listu již slyšeli (92,9 %).

- Pokud jde o obyvatele ČR, kteří ještě nejsou v důchodu, 85,7 % z nich se domnívá, že by o době pojištění a o vyměřovacích základech měli být informováni automaticky.
 - Nejčastěji by obyvatele ČR, kteří ještě nejsou v důchodu, chtěli být o těchto skutečnostech informováni **prostřednictvím dopisu** zasláného na jejich adresu (**81,2 %**).
 - Tato forma informování by pak měla být doplněna především možnostmi kontrolovat tyto informace na internetu a/nebo možnostmi informovat se na kontaktních místech a infolince ČSSZ.

O informativním osobním listu důchodového pojištění slyšela více než čtvrtina OSVČ (27,8 %). Ve srovnání s obecnou populací ČR jsou OSVČ v této otázce informovány častěji.

- Čtyři pětiny OSVČ se domnívají, že by měly být o době pojištění a o vyměřovacích základech pro výpočet důchodu informovány automaticky (84,0 %). To odpovídá postojům obecné populace ČR.
- Preference jednotlivých informačních kanálů mezi OSVČ přibližně odpovídají preferencím populace ČR, která ještě není v důchodu.

Závěry a doporučení

1. Zvýšení informovanosti o fungování důchodového systému

O fungování stávajícího důchodového systému jako celku se obyvatelé ČR cítí být informováni nedostatečně. **Rezervy v informovanosti pocítuje populace především v otázce připravovaných reforem důchodového systému.** Obyvatelé ČR přitom jeví zájem zejména o základní obecné informace týkající se stanovení výše důchodu a zvyšování hranice odchodu do důchodu.

Také v případě systému penzijních fondů panuje určitý deficit obecné informovanosti o tom, jaké jsou vlastně možnosti klienta, jasné vysvětlení pravidel a celkový přehled o naspořených prostředcích.

Jako nejhůře informovaná se v rámci šetření ukazuje z hlediska systému nejzranitelnější část populace – obyvatelé spíše s nižšími příjmy a s nižším vzděláním, pracující v manuálních profesích.

→ Na základě šetření lze jako nezbytnou součást reformy důchodového systému doporučit **realizaci rozsáhlé informační kampaně** o důchodovém systému jako celku, tj. o všech jeho pilířích. Kampaň by měla veřejnosti zprostředkovat zejména základní všeobecné informace o důchodovém systému a rovněž o prováděných změnách.

→ Problematika důchodového zabezpečení je českou veřejností vnímána jako relativně složitá. Z tohoto důvodu by se měla informační kampaň orientovat na **jasnou a dobře srozumitelnou formu sdělení.**

→ Informování o základních otázkách důchodového systému (např. o důchodovém věku) a o případných změnách v systému by mělo být ve vztahu k veřejnosti zajišťováno **pravidelně.** Informační kampaň vedená pouze jednorázově nezajistí u populace ČR **vznik povědomí nutnosti zajištění se na období důchodu vlastními prostředky.** Na základě výsledků šetření se vyvolání tohoto vědomí osobní odpovědnosti každého občana jeví jako nezbytné.

→ Vzhledem k charakteru problematiky je nezbytné, aby byla informační kampaní **pokryta celá populace ČR.** Z tohoto hlediska lze doporučit využití médií masového charakteru a rovněž různých kombinací médií s ohledem na mediální chování a zvyklosti české populace. Zároveň je vhodné přizpůsobit jednotlivé části kampaně různým segmentům společnosti (mladí lidé, lidé v předdůchodovém věku aj.).

→ Na základě výsledků šetření lze říci, že populace ČR preferuje ve vztahu k důchodovému systému jako informační kanály zejména **televizní vysílání, denní tisk, rozhlas, informační kancelář ČSSZ, internet.** Pro zajištění globálního dopadu informační kampaně doporučujeme využití minimálně těchto základních kanálů.

→ Rovněž o možnostech penzijního a životního pojištění se chtějí lidé dozvědět více informací – především pak **mladí lidé.** Tato část populace je rovněž relativně hůře informována o fungování důchodového systému jako celku. Vzhledem k předpokládanému budoucímu vývoji systému je vhodné zaměřit na tuto část populace zvláštní komunikační aktivity – vysvětlit výhody a význam pro budoucí období důchodu.

2. Ozřejmení nedostatečnosti státního základního důchodového pojištění

Pokud jde o zabezpečení ve stáří, spoléhají se obyvatelé ČR v první řadě na státní základní důchodové pojištění. Účast v něm by měla být podle populace zachována také do budoucna. Státní pilíř je vnímán jako centrální a nenahraditelná součást důchodového systému. Stát je pro veřejnost garantem fungování důchodového systému i jeho případných reforem.

Zajišťování se na období důchodu vlastními silami se v české společnosti zatím dostatečně neprosadilo. Základní finanční nástroje tohoto soukromého zabezpečení – penzijní připojištění a životní pojištění – jsou využívány pouze částí populace (penzijní připojištění využívají dvě pětiny populace, životní pojištění pak jedna čtvrtina). Systém penzijních fondů nepovažuje významná část populace za důvěryhodný. Pokud jde o zaměstnance, z výsledků šetření rovněž vyplývá, že řada z nich se penzijního připojištění, respektive životního pojištění, neúčastní i přes existenci příspěvku zaměstnavatele.

Nadto jsou oba zmíněné finanční nástroje často využívány de facto jednoduše jako způsob relativně výhodného a bezpečného investování volných finančních prostředků, a to tou částí populace, která volnými zdroji disponuje. **Lze tedy říci, že obě formy investování obyvatelé ČR využívají bez ohledu na účel – jako formu spoření pro v daném okamžiku neurčitou budoucí potřebu.**

Z těchto základů vycházejí i představy veřejnosti o tom, jak by mělo vypadat složení důchodových příjmů. Celé dvě třetiny těchto příjmů by měl podle populace ČR tvořit státem vyplácený důchod, pouze přibližně jedna šestina by měla pocházet z penzijního připojištění a životního pojištění, zbytek by měl sestávat z různých zdrojů – především z dalších úspor a z výdělečné činnosti. Na zdroje od dětí se v otázce finančního zabezpečení v důchodu obyvatelé ČR spoléhat nechtějí. Tato představa veřejnosti o ideální skladbě důchodových příjmů opět zřetelně ukazuje k silnému spoléhání se na státní pilíř důchodového systému.

Obecně lze říci, že obyvatelé ČR podporují zachování značného podílu státního pilíře na důchodovém systému. Tato nezastupitelná role státu by pak měla být podle většiny populace doplněna určitým posílením výkonového principu (skrzejí možnost částečného vyvázání se či skrzejí zavedení pomyslných individuálních účtů). **Radikálnější omezení státního pilíře a výraznější přenesení odpovědnosti za zabezpečení ve stáří na jednotlivce většina populace ČR nepodporuje.** Z provedeného šetření je zřejmé, že o individuální odpovědnosti každého občana za vlastní důchodové zabezpečení veřejnost nejen není přesvědčena, ale staví se k ní dokonce negativně – ačkoli tedy obyvatelé ČR o hrozící krizi důchodového systému vědí, nejsou ztotožnění s nutnými reformními kroky.

→ Vzhledem k dlouhodobé neudržitelnosti stávající podoby důchodového systému je nezbytné **vzbudit v populaci ČR povědomí o nutnosti zabezpečit se na období důchodu vlastními prostředky.** Tímto způsobem by měly být vedeny veškeré informační aktivity odpovědných orgánů státní správy (např. předpokládaná informační kampaň) i jejich obecná komunikace s veřejností jako taková (PR).

→ Orgány správy sociálního zabezpečení v čele s Ministerstvem práce a sociálních věcí musí veřejnost dovést k pochopení toho, že na státní základní důchodové pojištění nadále nelze spoléhat jako na výlučný či převažující zdroj důchodových příjmů – **aniž by tak ovšem byla posílena již dnes existující nedůvěra obyvatel v důchodový systém**

jako celek. Stát může v očích populace zůstat garantem důchodového systému i přesto, že ten nebude financován výlučně z veřejných prostředků.

→ Zároveň je třeba **prosazovat různé možnosti individuálního zajištění se na stáří jako nezbytnou součást zajištění se na důchod** pro každého občana ČR. V současné době se v této souvislosti jedná zejména o penzijní připojištění a životní pojištění

→ Aby to bylo možné, je třeba vhodným způsobem **posílit důvěryhodnost trhu penzijního připojištění a životního pojištění.**

→ Jako účelná se ve vztahu k důchodovému systému rovněž jeví možnost pracovat na změně mínění veřejnosti ve smyslu vzájemné výpomoci mezi jednotlivými členy rodiny. V současné době se k této variantě populace ČR staví poměrně negativně. Při použití vhodných motivačních opatření by ovšem do budoucna mohla být **instituce rodiny** významnou oporou důchodového systému jako celku.

3. Zohlednění vnitřní nesourodosti české společnosti

Ve vztahu k důchodovému systému šetření ukázalo také na určitou vnitřní bipolárnost české společnosti.

Část populace stojí ve vztahu k důchodovému systému v relativně výhodnějším postavení. Jedná se o osoby s vyššími příjmy a vyšší úrovní vzdělání, pracující v nemanuálních profesích. Tato část populace se častěji cítí být o důchodovém systému dostatečně informována a také v šetření častěji vyšší informovanost prokázala. Lze se domnívat, že si je pravděpodobně také lépe vědoma, jaké problémy mohou ve spojitosti se státním důchodovým systémem v budoucnu nastat. Častěji také patří mezi účastníky jak penzijního připojištění, tak životního pojištění – **tyto finanční nástroje tedy plní zajišťovací funkci především pro část populace s vyšším socioekonomickým statusem, která je případnou krizí systému ohrožena relativně méně.**

Pokud jde o rozvolnění pravidel stávajícího důchodového systému, zjištění výzkumu upozorňují zejména na skutečnost, že možnost vyvázat se alespoň částečně z účasti na státním základním důchodovém pojištění by uplatnili především pojištěnci, kteří jsou z hlediska financování systému relativně perspektivnější – tedy opět část populace s vyššími příjmy a vyšší úrovní vzdělání, pracující v nemanuálních profesích. Tato část populace rovněž stávající systém častěji považuje za příliš solidární a uvítala by posílení výkonového principu.

Na základě výsledků šetření se tedy lze domnívat, že případná krize státního důchodového systému nebo jeho radikální omezení by zasáhly především část populace s nižším socioekonomickým statusem, která se v současné době z vlastních prostředků na důchod zajišťuje omezeně. Lze se domnívat, že tato část populace by se ve stáří mohla dostat do situace demografické chudoby, kdy by se stala zcela závislou na zdrojích sociální pomoci. Tato část populace rovněž v rámci šetření prokázala nižší informovanost o fungování důchodového systému a o potenciálních rizicích.

→ Právě na tuto část populace, tzn. na **osoby s nižším vzděláním, nižšími příjmy a pracující zejména v manuálních profesích,** je třeba **zaměřit informační aktivity** spojené s reformou důchodového systému v první řadě. Především tato část populace musí být v co nejkratším časovém horizontu srozumitelně a důsledně informována o nutnosti zajištění vlastních zdrojů na období důchodu. Zejména u těchto obyvatel ČR existuje riziko, že budou pobírat nízký důchod a nebudou mít další zdroje financí.

→ Informační a komunikační aktivity orgánů správy sociálního zabezpečení v čele s Ministerstvem práce a sociálních věcí by měly být rovněž zaměřeny na **udržení alespoň částečné participace části populace s vyšším socioekonomickým statusem na státním základním důchodovém pojištění**. Tlak této části populace na opuštění systému je reálným rizikem pro zajištění jeho financování.

4. Obnovení legitimacy důchodového systému

Za závažné lze označit zjištění, že polovina populace ČR nepovažuje současný důchodový systém jako celek za spravedlivý. Legitimita důchodového systému v očích české populace je zřejmě vážně narušena. Zároveň v populaci zjevně neexistuje obecná shoda o ideální alternativní koncepci důchodového systému. Polovina obyvatel ČR považuje současný systém za příliš solidární, čtvrtina naopak za příliš výkonově orientovaný. Podle zbývající čtvrtiny jsou princip solidarity a výkonový princip vyvážené. Nedostatečná legitimita systému je potenciální hrozbou tlaku veřejnosti na vyvážání se ze státního základního důchodového pojištění.

→ Reforma důchodového systému musí být nezbytně doprovázena informační kampaní, která veřejnosti představí **jasně definovanou koncepci nového fungování důchodového systému**.

→ Zajištění legitimacy pro důchodový systém vyžaduje **srozumitelnou formulaci nových zásad jeho fungování a jejich zdůvodnění**. V tomto okamžiku sice veřejnost není s fungováním důchodového systému ztotožněna, zároveň se ovšem staví negativně k reformním krokům v tomto systému a zřetelně není o jejich účelnosti přesvědčena. Čtyři pětiny obyvatel ČR například nesouhlasí se zvyšováním důchodového věku, jež je přitom důležitou součástí všech koncepcí reformy důchodového systému. Cílem informační kampaně tak musí být mimo jiné prosazení reformy důchodového systému jako odůvodněného kroku a přesvědčení veřejnosti o jeho legitimitě.

5. Zefektivnění práce orgánů správy sociálního zabezpečení

Česká správa sociálního zabezpečení i okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ, PSSZ) jsou ze strany svých klientů vnímány velice pozitivně – ať už jde o klienty z řad firem, OSVČ či o běžnou populaci.

Elektronická forma komunikace s orgány správy sociálního zabezpečení zatím pro řadu OSVČ a zaměstnavatelů v ČR není samozřejmostí. Důvodem nevyužití možnosti elektronického podání je především absence potřebného vybavení (elektronický podpis, přístup na internet) a rovněž stále ještě převládající pocit, že v papírové podobě je tento proces jednodušší, což se dále spojuje s nejistotou kolem elektronického podání.

Pokud jde o internetové stránky ČSSZ, jsou ze strany zaměstnavatelů hodnoceny kladně a zaměstnavatelé uvádějí, že se jim tyto stránky vyplatí sledovat. Určité rezervy jsou patrné v přehlednosti informací na těchto stránkách. Podobná spokojenost panuje mezi zaměstnavateli i s odbornou pomocí poskytovanou orgány správy sociálního zabezpečení.

→ Z provedeného šetření vyplývá, že **o zlepšení své činnosti mohou tyto instituce usilovat v oblasti lidských zdrojů** – ochota a osobní přístup úředníků, schopnost věci srozumitelně vysvětlit a poradit klientovi.

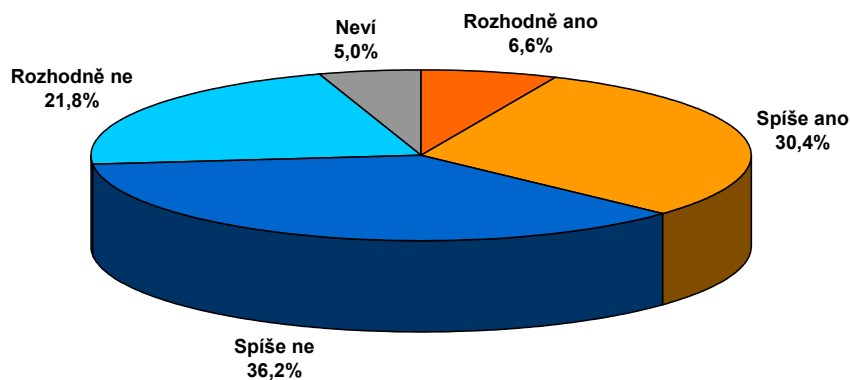
- Za žádoucí lze rovněž označit **zrychlení vyřízení jednotlivých případů** a obecné zjednodušení agendy spojené se sociálním zabezpečením, která je většinou zástupců zaměstnavatelů považována za zbytečně složitou.
- V této souvislosti lze na základě výsledků šetření **do budoucna očekávat zvyšování podílu OSVČ i zaměstnavatelů, kteří budou využívat možnosti elektronického podání.**
- Zaměstnavatelé a OSVČ i obecná populace ČR by uvítali, pokud by byli automaticky informováni o své aktuální pozici ve vztahu k důchodovému systému (odpracovaná doba započitatelná pro výpočet důchodu, předpokládaný věk odchodu do důchodu atd.) i o prováděných změnách. V souvislosti s celkovou podinformovaností populace, pokud jde o důchodový systém, lze orgánům správy sociálního zabezpečení na základě výsledků šetření doporučit **zavedení systému automatického informování např. v podobě určitého „výpisu z účtu“**, tak jak ho uplatňují finanční instituce. Pro jeho zasílání se jeví jako dostatečný jednorozční interval.

Detailní analýza

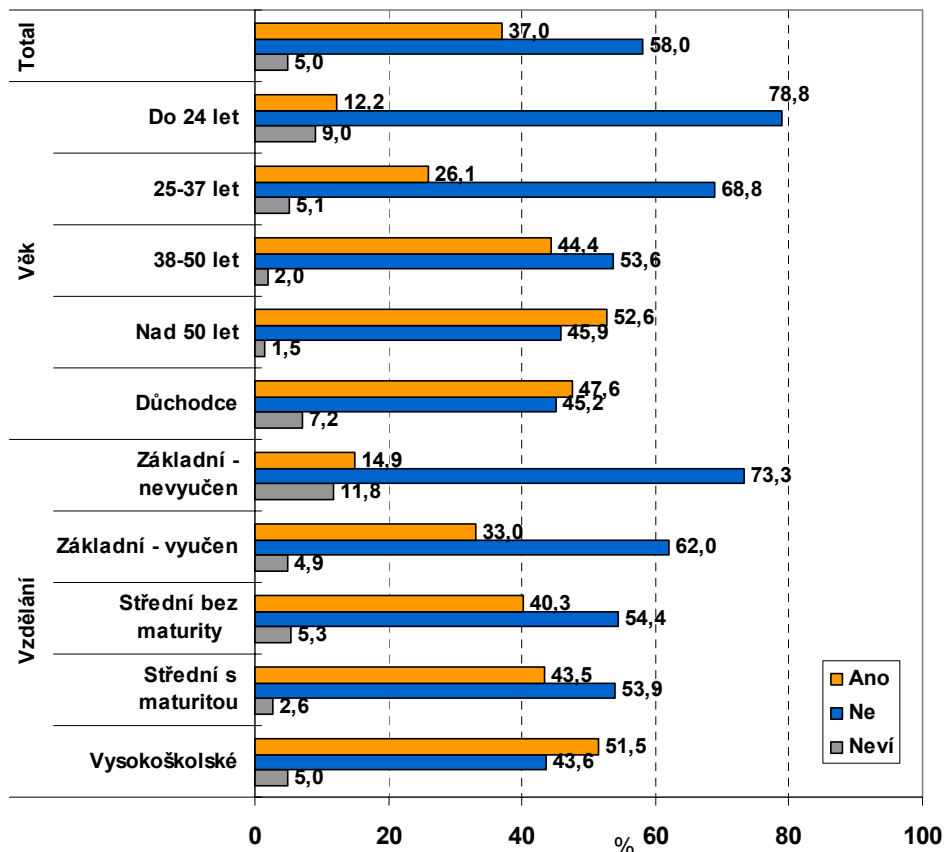
1. Informovanost obyvatel ČR o problematice důchodového systému a zajištění na stáří

1.1. Informovanost populace ČR o fungování stávajícího důchodového systému

Máte dostatek informací o současném důchodovém systému jako celku?
(pojištěnci, data v %, N=1060)

Máte dostatek informací o současném důchodovém systému jako celku?
(pojištěnci, data v %, Total=1060)

Pouze menšina obyvatel ČR se domnívá, že má o současném důchodovém systému jako celku dostatek informací (37,0 %). Rozdíly mezi informovaností mužů a žen nebyly zjištěny.

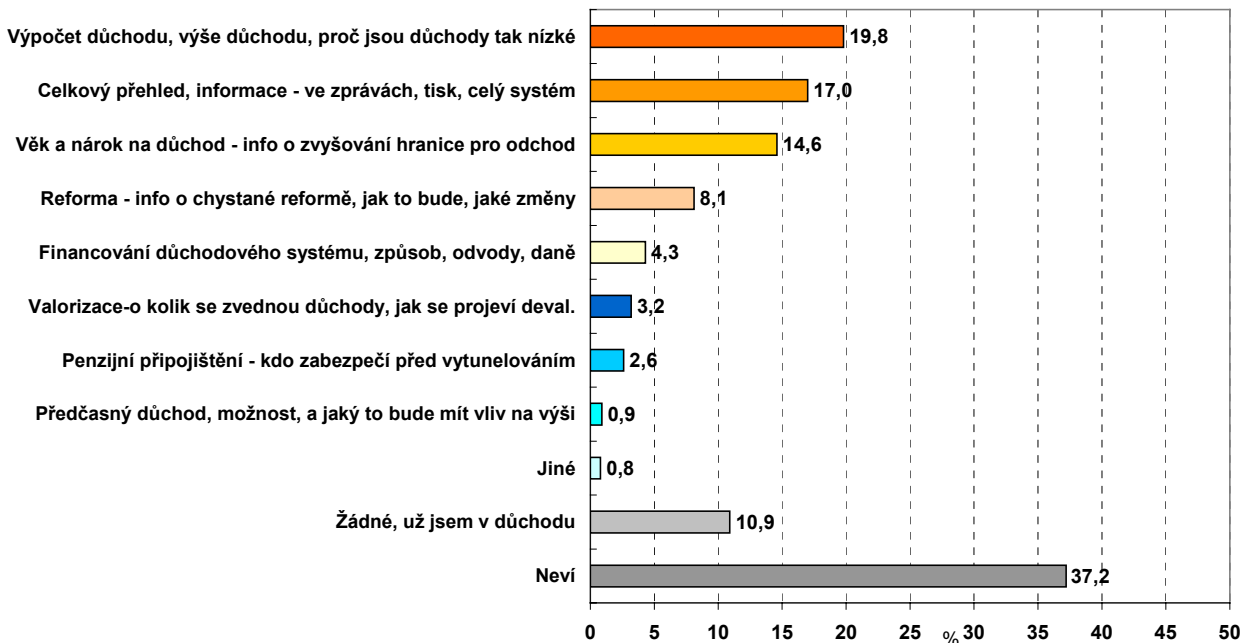
Významný vztah informovanosti populace lze sledovat ve vztahu k věku a rovněž k dosaženému vzdělání.

- Zatímco jen asi každý osmý člověk ve věku do 24 let se domnívá, že má o současném důchodovém systému jako celku dostatek informací (12,2 %), mezi lidmi ve věku nad padesát let, kteří ještě nejsou v důchodu jde již přibližně o polovinu (52,6 %), obdobně i mezi stávajícími důchodci (47,6 %).
- Informovanost o stávajícím důchodovém systému roste s růstem dosaženého vzdělání. V rámci subpopulace se základním vzděláním – nevyučen/a se pouze 14,9 % domnívá, že má dostatek informací. Mezi vysokoškoláky je to ovšem již polovina (51,5 %).
- Uvedené vztahy odráží relativně vyšší informovanost o důchodovém systému mezi důchodci (47,6 %) a u příslušníků nemanuálních profesí (48,4 %).

Pokud jde o příznivce jednotlivých politických stran, relativně častěji se cítí být o současném důchodovém systému dostatečně informováni příznivci ODS (44,5 %) a KSČM (50,7 %); relativně méně často naopak lidé, kteří se k volbám nechystají (30,3 %). Relativně častěji se o fungování stávajícího systému cítí být informováni obyvatelé ČR, kteří systém považují za příliš solidární a málo výkonově orientovaný (42,0 %).

Scházející informace o důchodovém systému

(pojištěnci, data v %, N=1060)

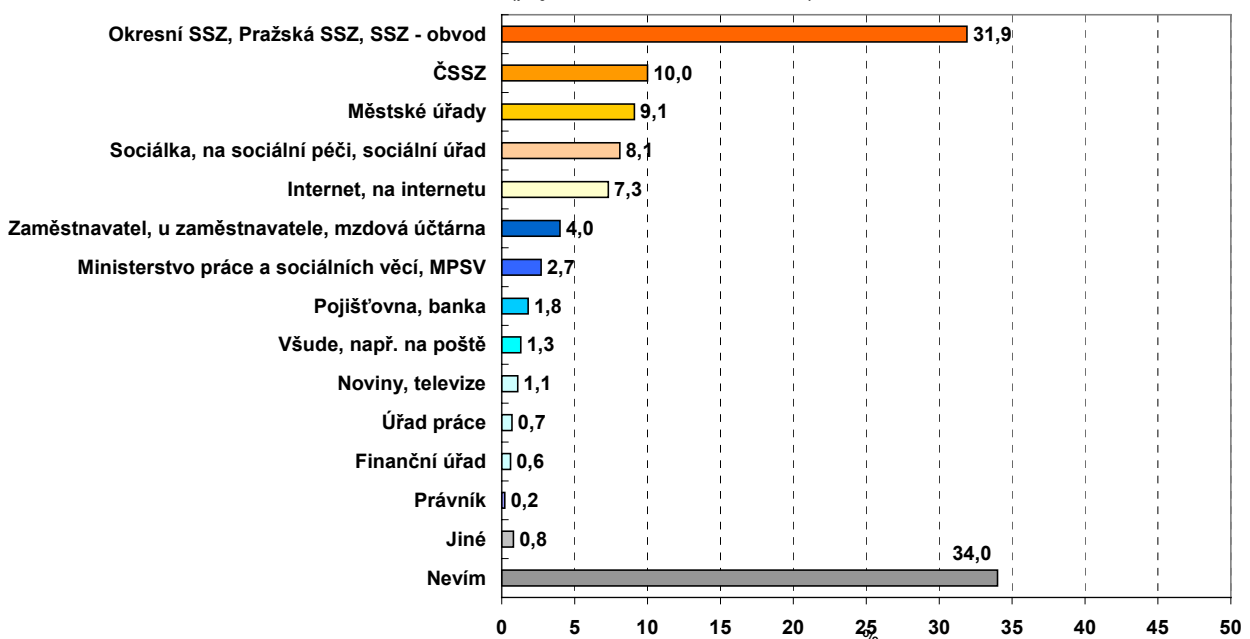

Scházející informace konkretizovala polovina dotázaných (51,9 %). Třetina z nich by uvítala celkové zvýšení informovanosti o důchodovém systému – to odpovídá 17,0 % populace ČR jako celku. Relativně častěji by celkové zvýšení informovanosti o důchodovém systému uvítali lidé ve věku 25-37 let (21,8 %).

- Konkrétně postrádají obyvatelé ČR především informace vztahující se k **výši důchodu, k tomu, jakým způsobem je výše důchodu stanovena a proč** (19,8 %).
 - Informace tohoto charakteru postrádají relativně častěji lidé ve věku 38-50 let (33,9 %) a lidé starší 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu (26,3 %).
- Druhou zřetelně problematickou oblastí je **otázka věku odchodu do důchodu a informace ohledně jeho zvyšování** (14,6 %).
 - Relativně častěji by zvýšení informovanosti v této oblasti uvítala věková skupina 38-50 let (25,0 %).

Místa, kde je možné požádat o informace o důchodovém systému

(pojištěnci, data v %, N=1060)

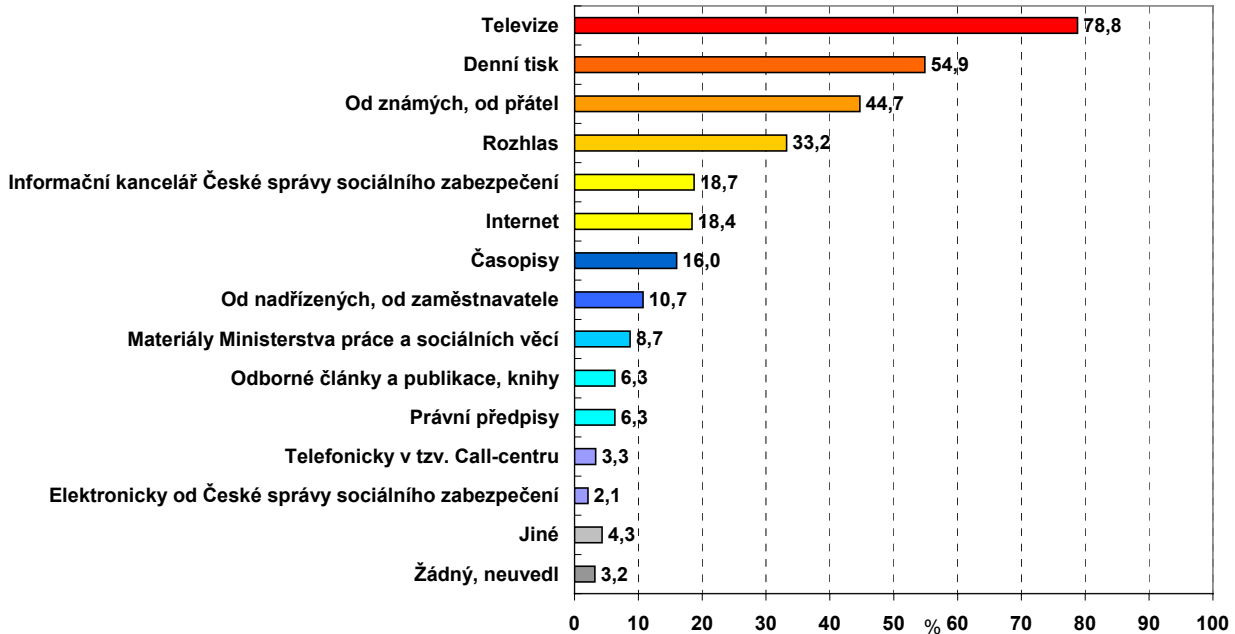

Místa, kde je možné požádat o informace o důchodovém systému, dokázaly specifikovat dvě třetiny dotázaných (66,0 %).

- Jako místo, kde je možné požádat o informace o důchodovém systému, dominuje v očích obyvatel ČR jednoznačně **regionální síť pracovišť SSZ** (31,9 %). Desetina populace (10,0 %) uvedla přímo **ČSSZ**; obecně o „sociálce“ uvažuje 8,1 %.
- Místem, kde je možné požádat o informace týkající se důchodového systému je pro necelou desetinu populace **městský úřad** (9,1 %) – relativně častěji uvádějí tuto možnost lidé starší 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu (17,2 %), obyvatelé Prahy (21,4 %).
- Pro 7,3 % populace ČR je zdrojem informací o důchodovém systému **internet** – relativně častěji se jedná o osoby s vyšším vzděláním (střední s maturitou 10,3 %; vysokoškolské 18,3 %).

Odkud čerpáte informace o fungování důchodového systému?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

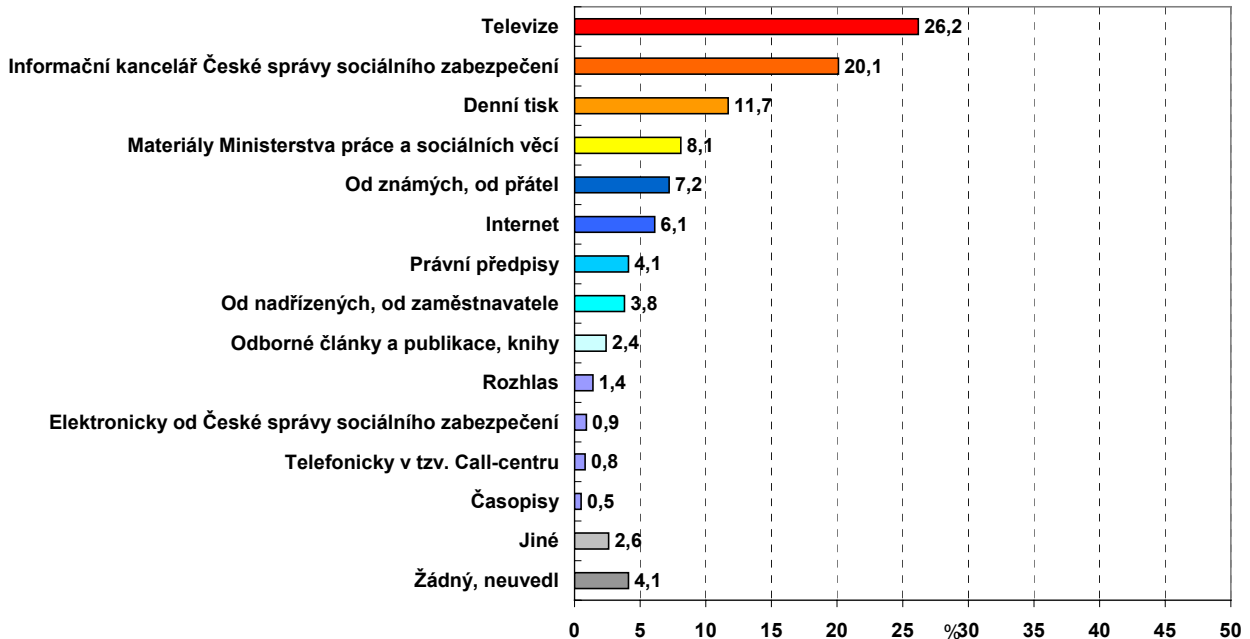

Obyvatelé ČR čerpají informace o fungování důchodového systému primárně z masových médií. Naopak právní předpisy, odborné články a publikace či materiály ministerstva práce a sociálních věcí hrají méně významnou roli.

- Čtyři z pěti obyvatel ČR využívají jako zdroj těchto informací **televizi** (78,8 %), více než polovina obyvatel **denní tisk** (54,9 %), třetina **rozhlas** (33,2 %).
- Významnou roli hrají informace získané v rámci sociálních sítí – **od známých a přátel** (44,7 %). Relativně častěji čerpají tímto způsobem informace o fungování důchodového systému ženy, lidé ve věku 38-50 let a ve věku nad 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu.
- **Informační kancelář ČSSZ** (18,7 %) je zdrojem informací relativně častěji pro osoby v důchodu a pro osoby starší 50 let, které ještě nejsou v důchodu.
- **Internet** (18,4 %) využívají relativně častěji lidé ve věku 25-50 let s vyšším vzděláním.
- Z **časopisů** (16,0 %) čerpají informace o fungování důchodového systému relativně častěji ženy a lidé ve věku 38-50 let.

Nejserióznější zdroj informací o důchodovém systému jako celku

(pojištěnci, data v %, N=1060)

Za nejserióznější zdroj informací o důchodovém systému jako celku považuje čtvrtina obyvatel ČR televizní vysílání (26,2 %) – relativně častěji lidé ve věku do 24 let a s nižším vzděláním. Další přibližně desetina se nejvíce spoléhá na **denní tisk (11,7 %)** – relativně častěji lidé, kteří již v důchodu jsou.

Pětina obyvatel ČR považuje za nejserióznější zdroj informací o důchodovém systému **Informační kancelář ČSSZ (20,1 %)**, pouze **8,1 %** pak **materiály MPSV**. To ukazuje na poměrně odtazité postoj obyvatel ČR k těmto institucím.

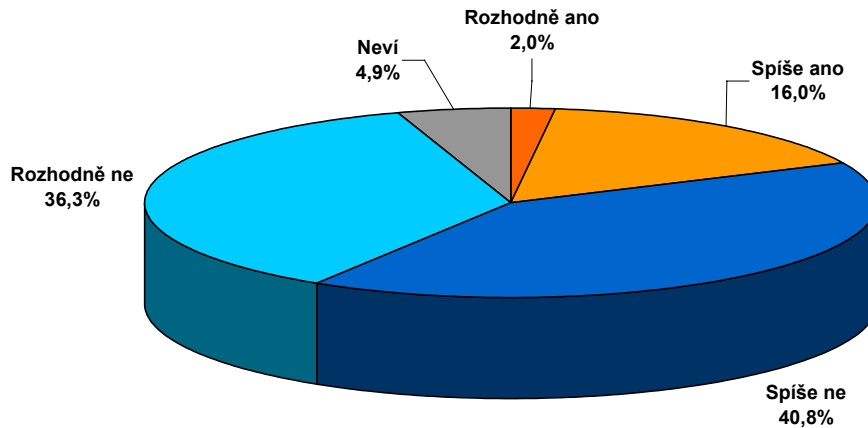
- Podíl obyvatel, kteří považují Informační kancelář ČSSZ za nejserióznější zdroj informací o důchodovém systému roste s růstem věku. Jako nejserióznější zdroj ji hodnotí pouze 11,4 % obyvatel ve věku do 24 let, mezi důchodci je to již 26,3 %.
- Materiály MPSV hodnotí jako nejserióznější zdroj informací o důchodovém systému relativně častěji vysokoškolsky vzdělaná část populace (14,2 %).

Internet (6,1 %) považují za nejserióznější zdroj informací relativně častěji lidé s vyšším vzděláním (SŠ s maturitou, VŠ) a lidé ve věku 25-37 let.

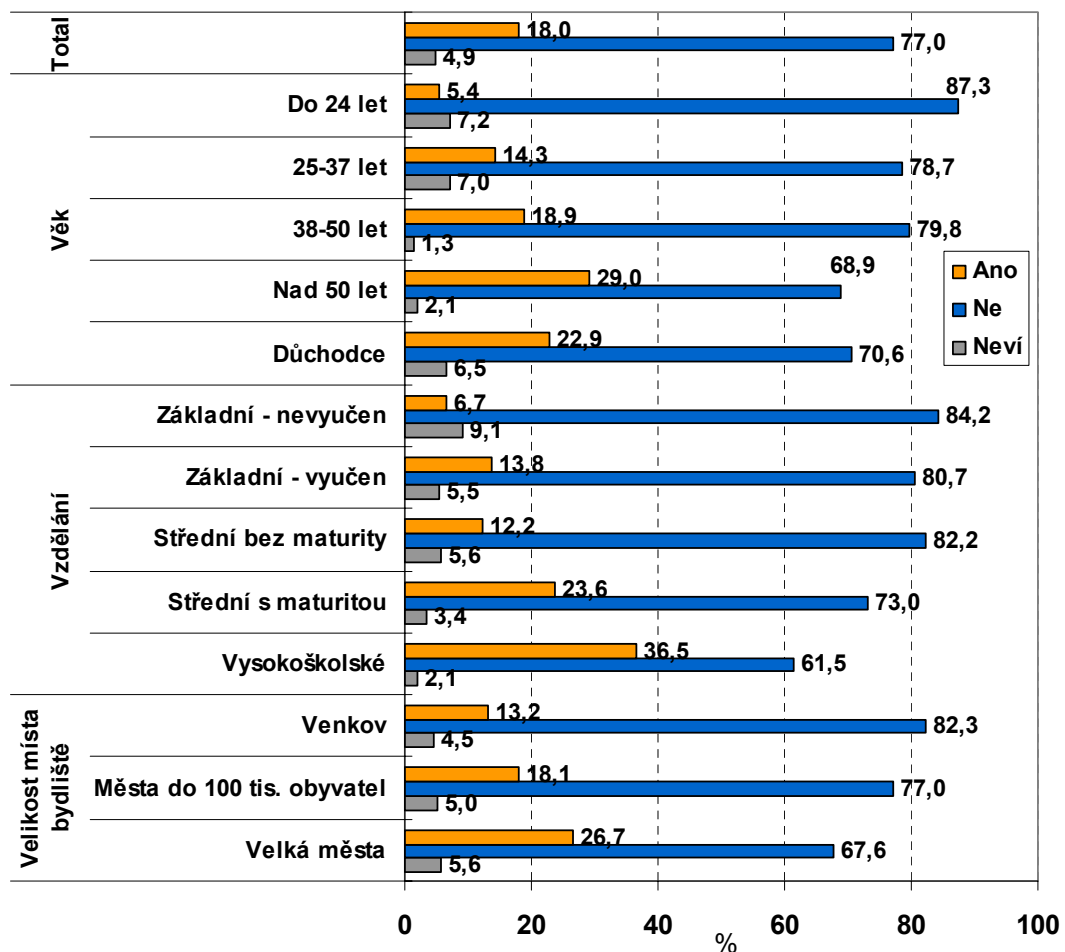
Informace od zaměstnavatele (3,8 %) považují za nejserióznější zdroj relativně častěji lidé starší 50 let, kteří se na odchod do důchodu připravují.

1.2. Informovanost populace ČR o chystaných změnách důchodového systému

Máte dostatek informací o chystaných změnách důchodového systému?
(pojištěnci, data v %, N=1060)

Máte dostatek informací o chystaných změnách důchodového systému?
(pojištěnci, data v %, Total=1060)

Pokud jde o informace o **chystaných změnách důchodového systému**, projevuje se u české populace **ještě nižší informovanost než v případě fungování systému současného. Méně než pětina populace ČR se domnívá, že má dostatek informací o chystaných změnách důchodového systému (18,0 %)**. Významné rozdíly v informovanosti mužů a žen nebyly zjištěny. Podobně jako v předchozím případě je ovšem zřejmý **vztah k věku a nejvyššímu dosaženému vzdělání**.

- Zatímco pouze asi každý devatenáctý člověk ve věku do 24 let se domnívá, že má o chystaných změnách důchodového systému dostatek informací (5,4 %), mezi lidmi ve věku nad 50 let je to více než čtvrtina (29,0 %), mezi důchodci pak necelá čtvrtina (22,9 %).
- Informovanost o chystaných změnách důchodového systému roste s růstem nejvyššího dosaženého vzdělání. Mezi lidmi se základním vzděláním – nevyučen/a se pouze 6,7 % domnívá, že má dostatek informací; mezi vysokoškoláky je to více než třetina (36,5 %).
- Uvedené vztahy se odrážejí v relativně vyšší informovanosti o důchodovém systému mezi důchodci (22,9 %), u příslušníků nemanuálních profesí (26,4 %) a rovněž mezi podnikateli/živnostníky (30,0 %).

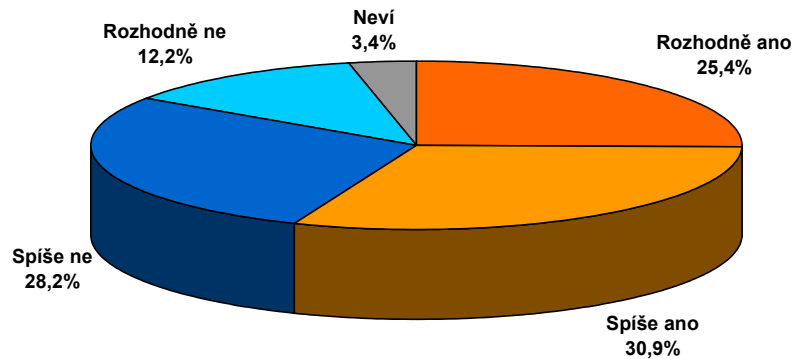
Na rozdíl od informovanosti o důchodovém systému jako celku vykazuje informovanost o chystaných změnách důchodového systému vazbu na velikost místa bydliště. Podíl obyvatel, kteří se domnívají, že jsou o chystaných změnách informováni dostatečně, s velikostí místa bydliště signifikantně roste.

- Pouze 13,2 % venkovské populace v ČR se domnívá, že má dostatek informací. Mezi obyvateli měst je to podíl dvojnásobný (26,7 %).

Část populace ČR, která se domnívá, že má dostatek informací o fungování stávajícího systému, je také relativně častěji přesvědčena, že má dostatek informací i o jeho chystaných změnách (43,0%).

Relativně častěji se o chystaných změnách důchodového systému cítí být informováni obyvatelé ČR, kteří současný systém považují za příliš solidární a málo výkonově orientovaný (21,3 %).

Zajímají Vás informace o chystaných změnách důchodového systému?
(pojištěnci, data v %, N=1060)

Více než polovina populace ČR má zájem o informace o chystaných změnách důchodového systému (56,2 %). Rozdíly mezi muži a ženami nebyly zjištěny.

Významné závislosti lze opět vysledovat **ve vztahu k věku a nejvyššímu dosaženému vzdělání.**

- O informace o chystaných změnách důchodového systému projevují zájem relativně častěji lidé ve věku nad 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu (80,0 %) a rovněž lidé ve věku 38-50 let (81,4 %). Je zřejmé, že s přibližujícím se okamžikem odchodu do důchodu značně roste zájem obyvatel o informace o chystané reformě.
- Zájem současných důchodců o tyto informace je signifikantně nižší – nicméně stále celá polovina z nich o informace o chystaných změnách zájem jeví (46,9 %).
- Nejméně mají pochopitelně zájem o informace o plánované reformě lidé, jejichž důchodový věk je vzdálený – lidé ve věku do 24 let (26,3 %).

Zájem o informace o chystaných změnách důchodového systému v populaci významně roste s růstem úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání. Zatímco podíl osob se základním vzděláním – nevyučen/a, které projevují o tyto informace zájem se blíží jedné třetině (30,4 %), mezi lidmi s vysokoškolským vzděláním se jedná již o celé tři čtvrtiny (74,2 %).

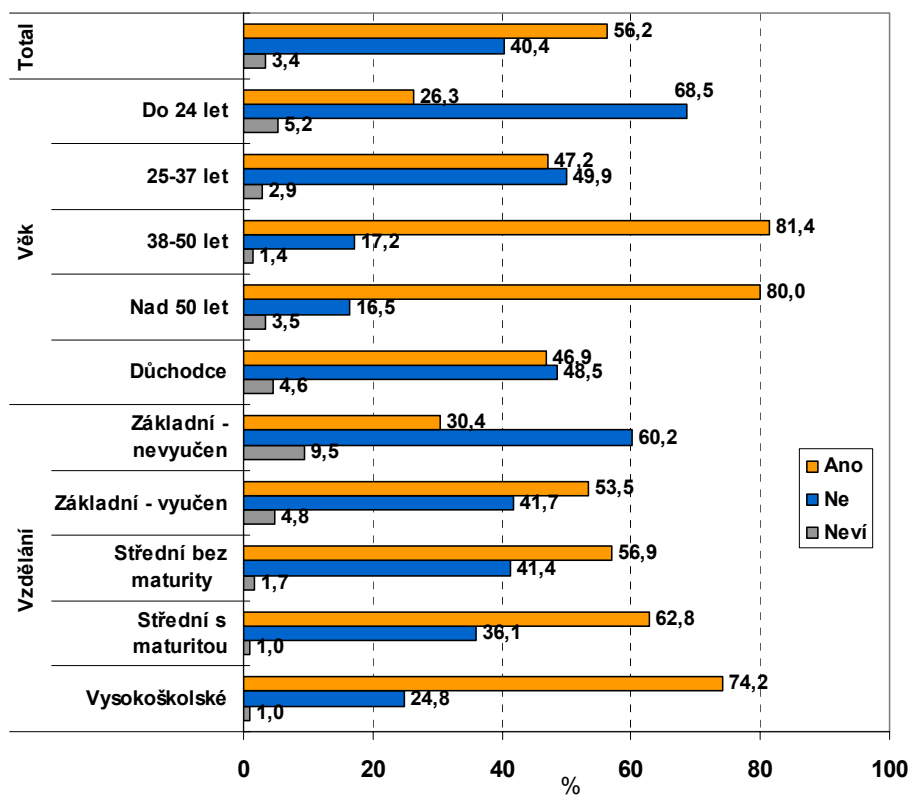
Tyto závislosti se opět odrážejí v relativně vyšším zájmu o informace o chystaných změnách mezi pracovníky nemanuálních profesí (70,9 %) a podnikateli (76,7 %) – především ve srovnání se stávajícími důchodci (46,9 %) a studenty/uční (23,8 %).

Relativně vyšší zájem o tyto informace projevují příznivci ODS (69,7 %). Relativně nižší je zájem mezi lidmi, kteří se k volbám nechystají (50,0 %).

Relativně vyšší zájem o informace o chystaných změnách rovněž jeví ta část populace, která se domnívá, že je o fungování stávajícího důchodového systému informována dostatečně (71,9 %).

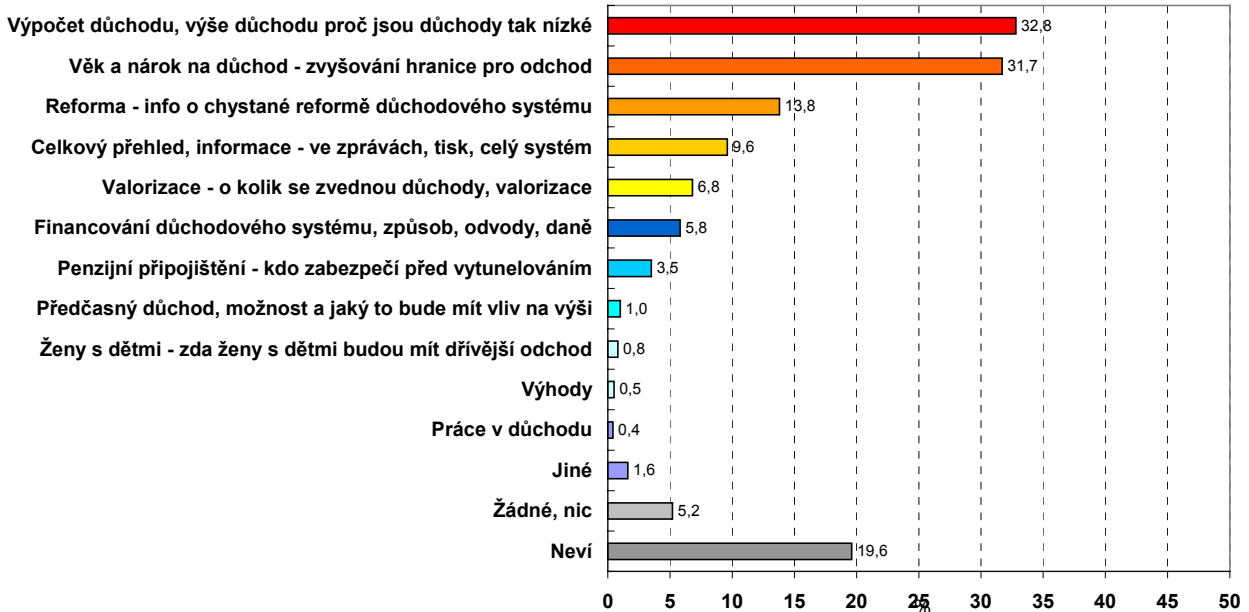
Zajímají vás informace o chystaných změnách důchodového systému?

(pojištěnci, data v %, Total=1060)

Které informace o chystaných změnách důchodového systému by Vás nejvíce zajímaly?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

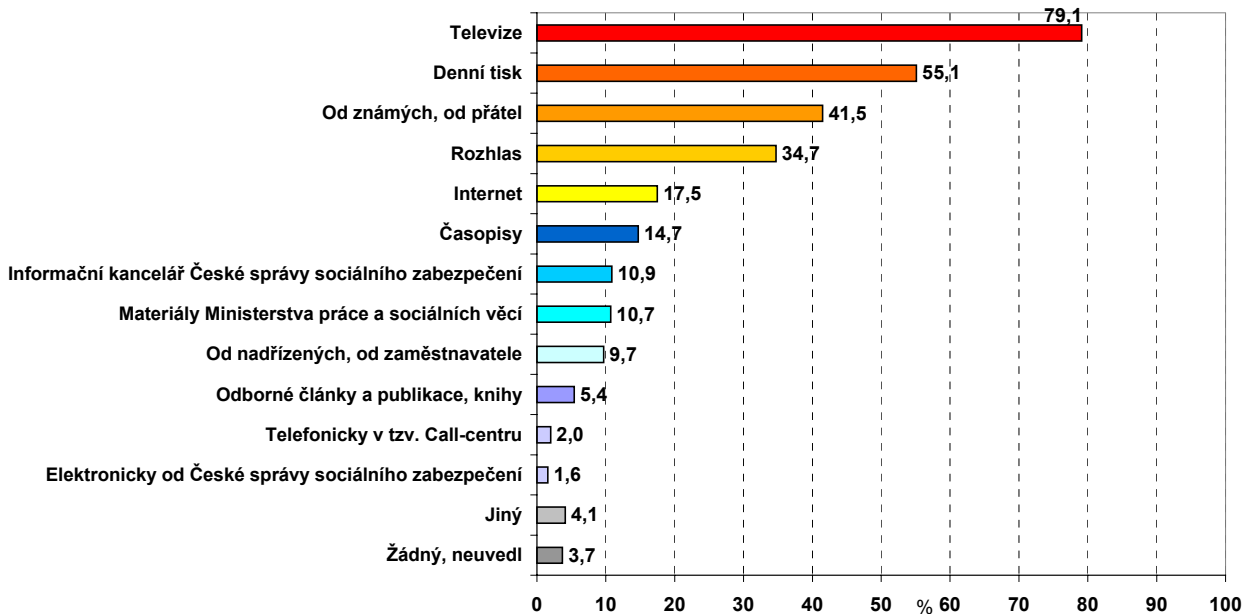
Informace o chystaných změnách důchodového systému, které by je především zajímaly, dokázaly konkretizovat tři čtvrtiny dotázaných (75,2 %). To lze interpretovat jako výraz silného zájmu o informace, které se váží k budoucímu vývoji systému.

Mezi informacemi o chystaných změnách důchodového systému, které by obyvatelé ČR uvítali, přitom **dominují stejné okruhy jako v případě informací, které populace nejvíce postrádá, pokud jde současné fungování systému: odvození výše důchodu a věk nároku na důchod.**

- Pokud mají obyvatelé ČR o nějaké informace o chystaných změnách zájem, pak jsou to především informace o způsobu a důvodech stanovení výše důchodu (32,8 %).
 - O informace tohoto charakteru mají zájem relativně častěji lidé ve věku 38-50 let a lidé starší 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu.
- Rovněž určení věkové hranice odchodu do důchodu a její případné zvyšování jsou v centru zájmu obyvatel ČR (31,7 %).
 - Relativně častěji jeví zájem o tyto informace opět lidé ve věku 38-50 let.

Odkud čerpáte informace o chystaných změnách důchodového systému?

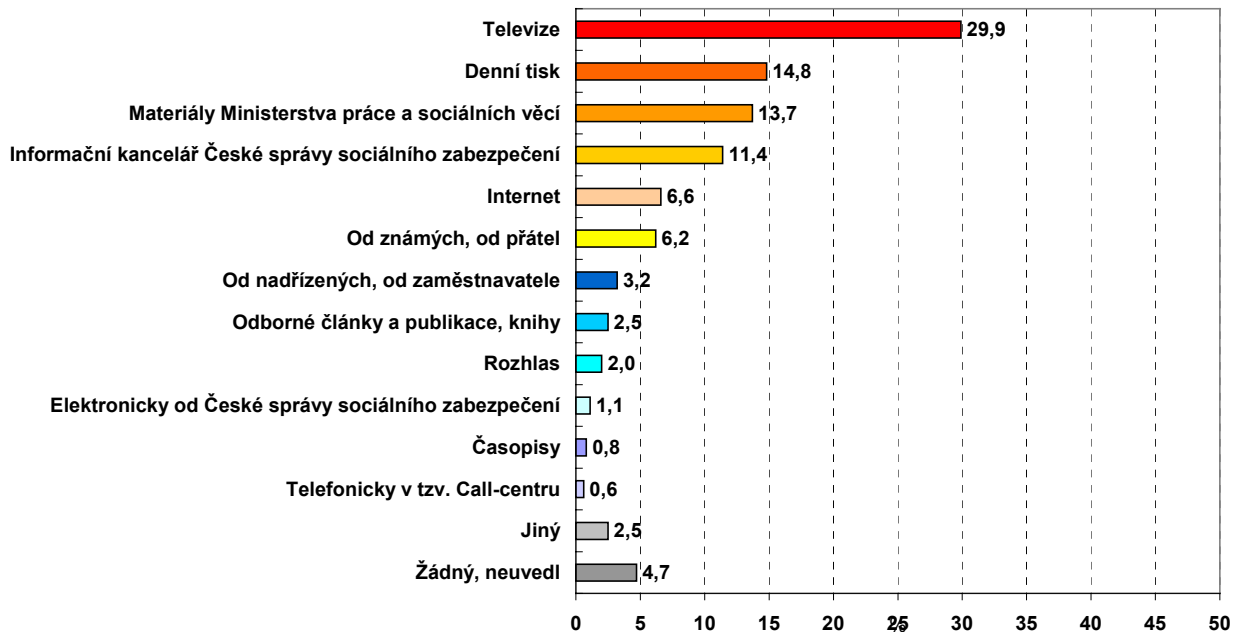
(pojištěnci, data v %, N=1060)

O chystaných změnách důchodového systému čerpají obyvatelé ČR informace primárně z masových médií – podobně jako v případě informací týkajících se stávajícího fungování důchodového systému. Podíly populace, která se obrací k těmto prostředkům jsou srovnatelné, ať už jde o fungování systému nebo o plánované změny.

- Čtyři z pěti obyvatel ČR využívají jako zdroj těchto informací **televizi** (79,1 %), více než polovina obyvatel **denní tisk** (55,1 %), třetina **rozhlas** (34,7 %).
- Významnou roli hrají opět informace získané v rámci sociálních sítí – **od známých a přátel** (41,5 %). Relativně častěji čerpají tímto způsobem informace o fungování důchodového systému ženy, lidé ve věku 38-50let a lidé nad 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu.
- **Internet** (17,5 %) využívají relativně častěji lidé ve věku 25-37 let s vyšším vzděláním.
- Z **časopisů** čerpá informace o chystaných změnách důchodového systému obdobně jako v případě informací o stávajícím fungování systému přibližně každý sedmý obyvatel ČR (14,7 %).
- **Informační kancelář ČSSZ** je pro pětinu populace zdrojem informací o *stávajícím fungování* důchodového systému (18,7 %) – pokud jde o *chystané změny* systému obrací se k ČSSZ ovšem pouze desetina populace (10,9 %).

Nejserióznější zdroj informací o chystaných změnách důchodového systému
(pojištěnci, data v %, N=1060)

Za nejserióznější zdroj informací o chystaných reformách důchodového systému považuje podobně jako v případě informací o stávajícím fungování systému více než čtvrtina obyvatel ČR televizní vysílání (29,9 %) – relativně častěji lidé ve věku do 24 let a s nižším vzděláním.

Dalších **14,8 %** populace považuje za nejserióznější zdroj informací o chystaných změnách systému **denní tisk**, relativně častěji se jedná o osoby v důchodu. Tyto výsledky jsou opět obdobné zjištěním týkajícím se zdrojů informací o stávajícím fungování systému.

Informační kancelář ČSSZ hraje jako zdroj informací o chystaných změnách relativně méně významnou roli než v případě informací o stávajícím fungování systému – za nejserióznější zdroj informací o plánovaných reformách ji považuje 11,4 % české populace.

Materiály MPSV jsou naopak jako seriózní zdroj informací o chystaných změnách označovány mírně častěji (13,7 %), než tomu bylo v případě informací o stávajícím fungování systému.

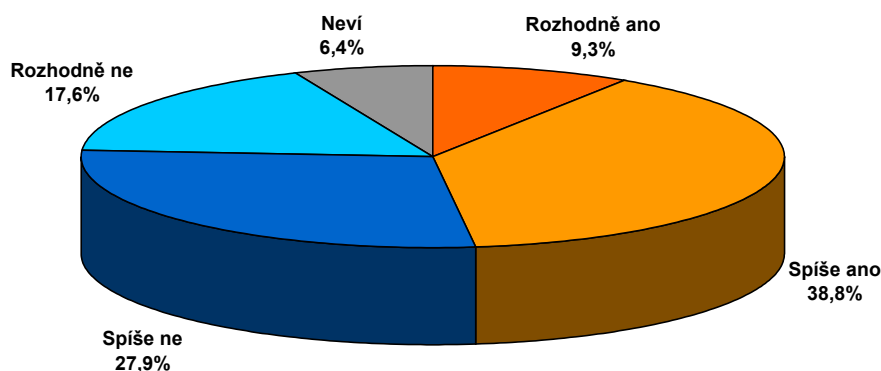
- Podíl populace, která hodnotí jako nejserióznější zdroj informací o chystaných reformách materiály MPSV, mírně roste s růstem nejvyššího dosaženého vzdělání.

Internet považují za nejserióznější zdroj informací relativně častěji lidé s vyšším vzděláním (SŠ s maturitou, VŠ) a lidé ve věku 25-37 let.

1.3. Informovanost veřejnosti o možnostech penzijního připojištění a životního pojištění

Máte dostatek informací o možnostech penzijního připojištění u penzijních fondů?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

V otázce informovanosti o možnostech penzijního připojištění je populace ČR rozdělena přibližně na polovinu – 48,0 % obyvatel ČR se domnívá, že dostatek informací o této problematice má; jen o málo méně (45,5 %) zastává opačný názor.

- Informováni o současných možnostech penzijního připojištění se cítí být relativně častěji lidé **ve věku 38-50 let** (62,9 %) a **především lidé nad 50 let, kteří se na odchod do důchodu připravují** (73,7 %).
- Relativně nízká informovanost je poměrně pochopitelně charakteristická pro populaci do 24 let (18,3 %).

Podíl populace, která se domnívá, že má o možnostech penzijního připojištění dostatek informací, **roste s růstem nejvyššího dosaženého vzdělání** – mezi vysokoškolsky vzdělanou populací dosahuje podíl osob, které se domnívají, že mají o penzijním připojištění dostatek informací, dvou třetin (69,1 %).

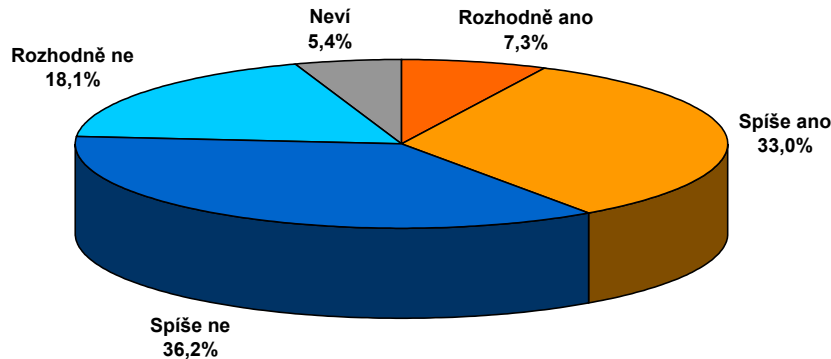
Uvedené rozložení informovanosti se promítá i do relativně vyšších podílů nemanuálně pracujících (66,9 %) a podnikatelů (70,6 %), kteří se domnívají, že v oblasti penzijního připojištění jsou informováni dostatečně.

Relativně lépe se cítí být informována **populace velkých měst s více než 100 tis. obyvatel** (57,2 %) a rovněž **lidé, kteří se cítí být dostatečně informováni o stávajícím důchodovém systému jako celku** (74,2 %).

Relativně častěji se cítí být o možnostech penzijního připojištění dostatečně informováni **lidé, kteří současný důchodový systém považují za příliš solidární a málo výkonově orientovaný** (54,8 %).

Máte dostatek informací o současných možnostech životního pojištění?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

Pokud jde o informovanost populace ČR o možnostech životního pojištění, jsou získané výsledky velice podobné případu penzijního připojištění. **Populace ČR je opět rozdělena přibližně napůl, v případě životního pojištění ovšem mírně v neprospěch osob, které se cítí být informovány dostatečně (40,3%).** Více než polovina populace se nedomnívá, že má o možnostech životního pojištění dostatek informací (54,3 %).

- **O možnostech penzijního připojištění se tedy populace ČR cítí být informována relativně více než o možnostech životního pojištění.**

Tak jako v případě informovanosti o penzijním připojištění vykazuje rovněž informovanost o životním pojištění významnou souvislost s věkem a s úrovní dosaženého vzdělání.

- Informováni o současných možnostech životního pojištění se cítí být relativně častěji lidé ve věku **38-50 let (54,0 %)** a **především lidé nad 50 let věku, kteří ještě nejsou v důchodu (56,5 %** – tedy zřetelně nižší podíl než v případě informovanosti o penzijním připojištění).
- Relativně nízká informovanost o možnostech životního pojištění opět poměrně pochopitelně charakterizuje populaci ve věku do 24 let (21,3 %).

Podíl populace, která se domnívá, že je dostatečně informována o možnostech životního pojištění, **roste s růstem nejvyššího dosaženého vzdělání** – u vysokoškolsky vzdělané populace dosahuje tento podíl celých 58,7 % (což je ovšem zřetelně méně ve srovnání s informovaností o možnostech penzijního připojištění, kde byl podíl dvoutřetinový).

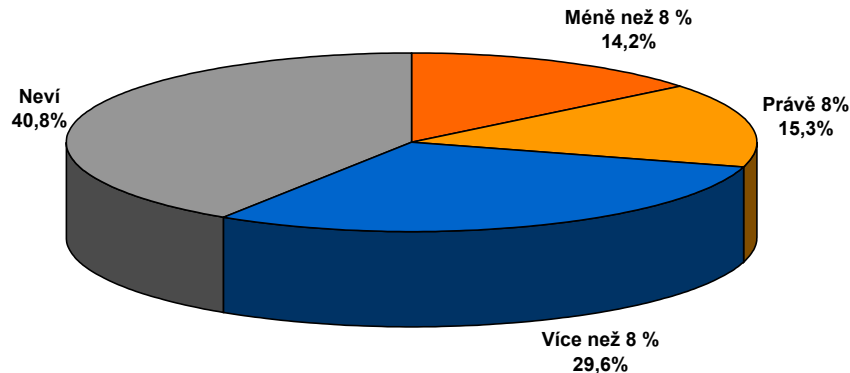
Nastíněné rozložení informovanosti o možnostech životního pojištění se promítá i do relativně vyšších podílů nemanuálně pracujících (60,8 %) a podnikatelů (71,7 %), kteří se domnívají, že v oblasti penzijního připojištění jsou informováni dostatečně.

Relativně lépe se podobně jako v případě penzijního připojištění cítí být informováni **obyvatelé velkých měst s více než 100 tis. obyvatel (46,5 %** - opět zřetelně nižší podíl než v případě penzijního připojištění) a **lidé, kteří se cítí být dostatečně informováni o důchodovém systému jako celku (59,5 %** - podíl opět výrazně nižší než v případě penzijního připojištění).

Relativně častěji se o možnostech životního pojištění cítí být dostatečně informováni **obyvatelé ČR, kteří stávající důchodový systém považují za příliš solidární a málo výkonově orientovaný (47,3 %)**.

1.4. Informovanost obyvatel ČR o pojistném odváděném na sociální zabezpečení, resp. na důchodové pojištění

Výše zaměstnancem odváděného pojistného na sociální zabezpečení
(pojištěnci, data v %, N=1060)

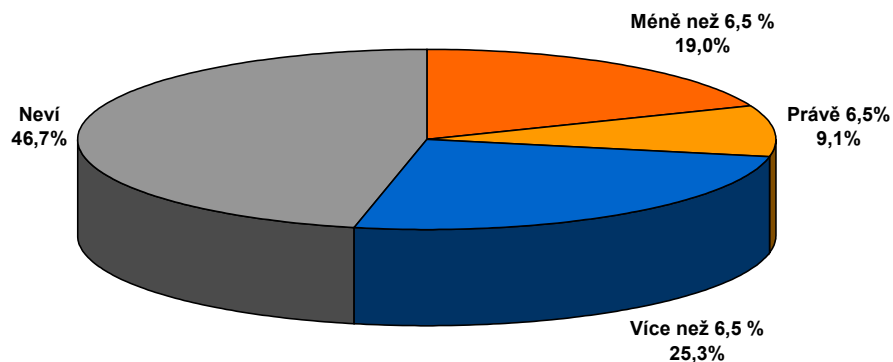

Výši zaměstnancem odváděného pojistného na sociální zabezpečení bylo schopno správně určit 15,3 % české populace. Pouze 59,2 % respondentů ovšem dokázalo na otázku vůbec odpovědět.

Pokud obyvatelé ČR nejsou schopni správně určit osmiprocentní sazbu, častěji se domnívají, že sazba pojistného na sociální zabezpečení je vyšší než 8 % (29,6 %). Přibližně poloviční podíl očekává sazbu nižší (14,2 %).

- Relativně častěji byli schopni tuto sazbu správně určit lidé, kteří byli kdykoli po roce 2003 alespoň na čas v zaměstnaneckém poměru (21,5 %).
- Rovněž byli relativně častěji schopni sazbu správně určit lidé nad 50 let, kteří se připravují na odchod do důchodu (26,7 %), lidé s vysokoškolským vzděláním (29,6 %) – tedy především ta část populace, která se cítí být dostatečně informována o stávajícím důchodovém systému (23,9 %).

Výše odváděného pojistného na důchodové pojištění
(pojištěnci, data v %, N=1060)

Výši pojistného odváděného zaměstnancem na důchodové pojištění je schopno správně určit pouze 9,1 % populace ČR – tedy ještě menší podíl než v případě pojistného na sociální zabezpečení. Opět pouze o něco více než polovina respondentů ovšem dokázala na otázku odpovědět (53,3 %).

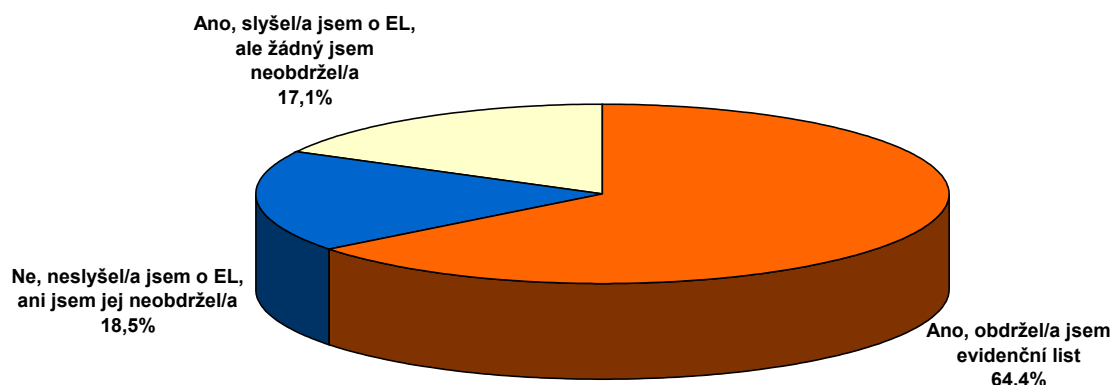
Pokud obyvatelé ČR nejsou schopni správně určit sazbu pojistného na důchodové pojištění, častěji se stejně jako v případě pojistného na sociální zabezpečení domnívají, že sazba je vyšší než ve skutečnosti (25,3 %). Pětina populace pak uvažuje sazbu nižší (19,0 %).

- Relativně častěji byli schopni tuto sazbu správně určit lidé, kteří byli kdykoli po roce 2003 alespoň na čas v zaměstnaneckém poměru (11,6 %).
- Relativně častěji byli schopni sazbu správně určit rovněž lidé nad 50 let, kteří se připravují na odchod do důchodu (13,6 %), lidé s vysokoškolským vzděláním (17,8 %) – tedy opět především část populace, která se cítí být o stávajícím důchodovém systému informována dostatečně (14,2 %).

1.5. Postoje veřejnosti k evidenčním listům

Zaznamenal/a jste existenci evidenčních listů, které každoročně předkládají zaměstnavatelé svým zaměstnancům?

(pojištěnci, data v %, N=612)

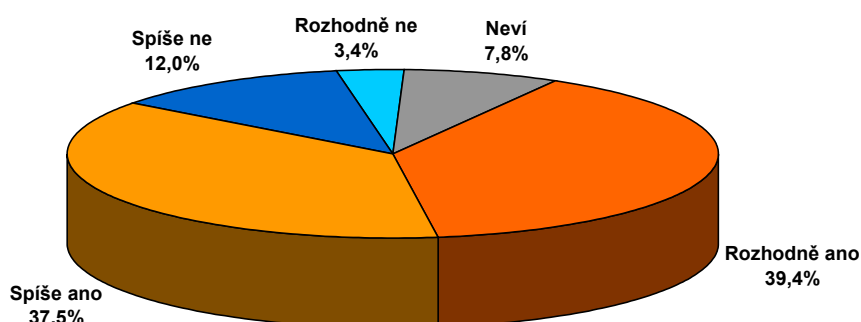

Zkušenost s pracovním poměrem po roce 2003 má více než polovina populace (58,3 %). Existenci evidenčních listů zaznamenaly čtyři pětiny těchto osob (81,5 %).

- Přibližně dvě třetiny těchto osob obdržely evidenční list (64,4 %). Necelá pětina existenci evidenčních listů zaznamenala, nicméně žádný neobdržela (17,1 %).
- Relativně častěji obdrželi evidenční list právě lidé, kteří se cítí být o fungování současného důchodového systému jako celku dostatečně informováni (76,7 %).
- Zbývající necelá pětina existenci evidenčních listů vůbec nezaznamenala (18,5 %).

Pomohou lidem evidenční listy získat lepší přehled o nároku na důchod?

(pojištěnci, data v %, N=499)

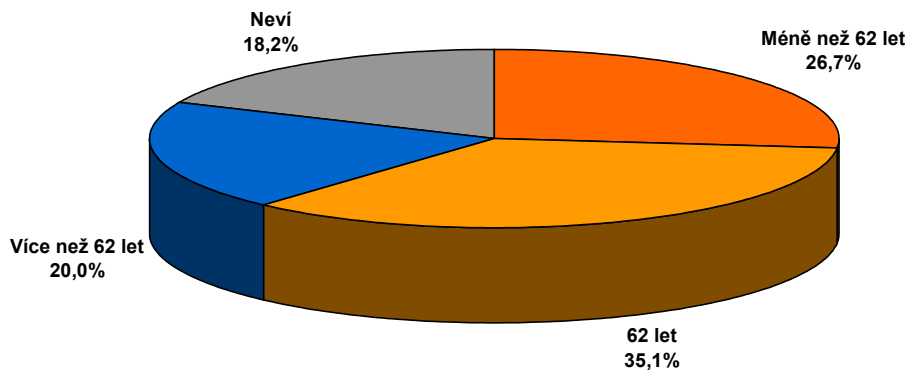

Postoj k evidenčním listům je u populace, která jejich existenci nějakým způsobem zaznamenala, velice pozitivní – tři čtvrtiny těchto osob se domnívají, že evidenční listy pomohou lidem získat lepší přehled o nároku na důchod (76,9). Rozhodně si to nemyslí pouhá 3,4 %.

- Pokud jde o prospěšnost evidenčních listů jako nástroje pro získání lepšího přehledu, nebyly zjištěny významné rozdíly z hlediska pohlaví, věku či nejvyššího dosaženého vzdělání.
- Relativně častěji jsou o prospěšnosti evidenčních listů přesvědčeni lidé, kteří se cítí být o současném důchodovém systému dostatečně informováni (82,6 %).

1.6. Informovanost obyvatel ČR o základních faktorech nároku na důchod ze státního základního důchodového pojištění

Víte, jaký je v současné době důchodový věk?
Uvažujte bezdětného muže.
(pojištěnci, data v %, N=1060)

Důchodový věk bezdětného muže dokáže třetina populace ČR určit na 62 let (35,1 %).

Čtvrtina populace se domnívá, že důchodový věk je nižší (26,7 %), pětina by pak očekávala naopak vyšší důchodový věk (20,0 %). Celá pětina respondentů nedokázala na otázku vůbec odpovědět (18,2 %).¹

Tři pětiny populace ČR (59,1 %) se domnívají, že důchodový věk bezdětného muže se pohybuje v intervalu 60-62 let (což je interval, který v současné době vystihuje postupné zvyšování důchodového věku mužů z původní výše 60 let).

Nejčastěji uváděný důchodový věk bezdětného muže (modus) je 62 let (35,1 %). Druhý nejčastěji uváděný důchodový věk je 60 let (17,1 %).

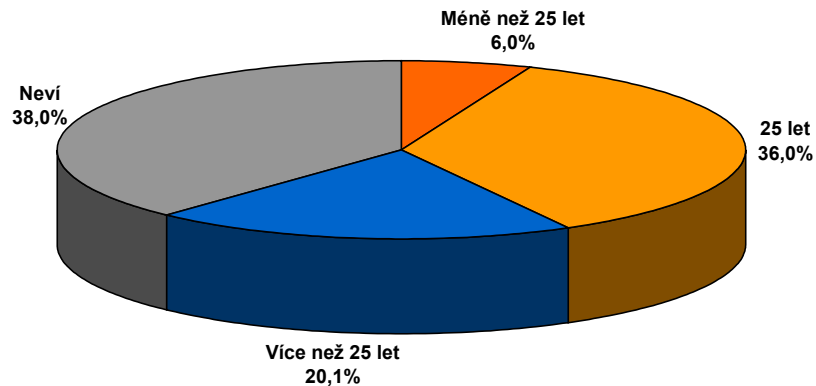
Minimální uvedený věk je 55 let, maximální pak 72 let.

- Relativně častěji dokáží důchodový věk přesně určit lidé ve věku nad 50 let, kteří se na odchod do důchodu připravují. Relativně méně často dokáže naopak důchodový věk správně určit populace ve věku do 24 let.
- Poměrně přesnější představu o důchodovém věku mají příznivci KDU-ČSL a rovněž ČSSD.
- Relativně častěji dokáží důchodový věk určit lidé, kteří se cítí být dostatečně informováni o fungování stávajícího důchodového systému.
- Poměrně přesnější představu o důchodovém věku mají lidé, kteří stávající důchodový systém považují za příliš solidární a málo výkonově orientovaný (38,6 %).

¹ Protože hranice důchodového věku se v současné době průběžně pozvolna zvyšuje, byla respondentům umožněna odpověď pouze v celých letech (přesnost na měsíce nebyla vyžadována) a jako kritérium vyhodnocení odpovědí byl zvolen důchodový věk muže 62 let, resp. interval 60-62 let. Důchodový věk muže byl dotazován s ohledem na relativně jednodušší podobu dotazu ve srovnání s důchodovým věkem ženy, který je v současné době odstupňován podle počtu vychovaných dětí (ze stejného důvodu byla v rámci dotazu pro zvýšení validity zdůrazněna *bezdětnost* muže, ačkoli formálně nemá na důchodový věk vliv).

Víte, kolik let činí potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod ze státního základního důchodového pojištění?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

Dobu pojištění potřebnou pro nárok na starobní důchod dokáže právě na 25 let určit více než třetina populace ČR (36,0 %).

Pětina populace se domnívá, že potřebná doba pojištění je delší (20,1 %) – relativně častěji je toho názoru část populace, která předpokládá důchodový věk muže vyšší než 62 let.

Pouze 6,0 % obyvatel ČR očekává nižší potřebnou dobu pojištění. Na otázku ovšem nedokázaly odpovědět celé dvě pětiny respondentů (38,0 %).

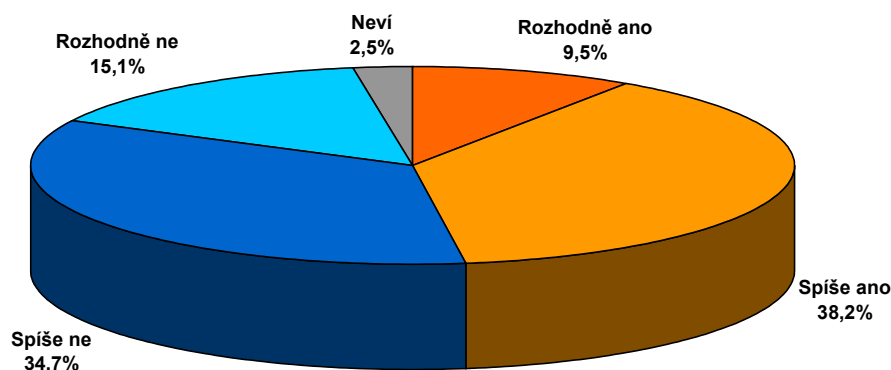
- Relativně přesnější představu o potřebné době pojištění mají lidé starší 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu (48,3 %) a rovněž důchodci (46,4 %).
- Relativně častěji dokáží potřebnou dobu pojištění určit lidé s vysokoškolským vzděláním (45,8 %).
- Poměrně častěji dokáží potřebnou dobu pojištění určit příznivci KDU-ČSL (48,4 %), KSČM (47,1 %) a ČSSD (44,9 %).
- Rovněž lidé, kteří se cítí být o stávajícím důchodovém systému informováni dostatečně, dokáží potřebnou dobu pojištění určit na 25 let relativně častěji (46,8 %).
- Poměrně přesnější představu o potřebné době pojištění mají lidé, kteří stávající důchodový systém považují za příliš solidární a málo výkonově orientovaný (39,8 %).

2. Informovanost OSVČ o problematice důchodového systému a zajištění na stáří

2.1. Informovanost OSVČ o fungování stávajícího důchodového systému

Máte dostatek informací o současném důchodovém systému jako celku?

(OSVČ, data v %, N=498)

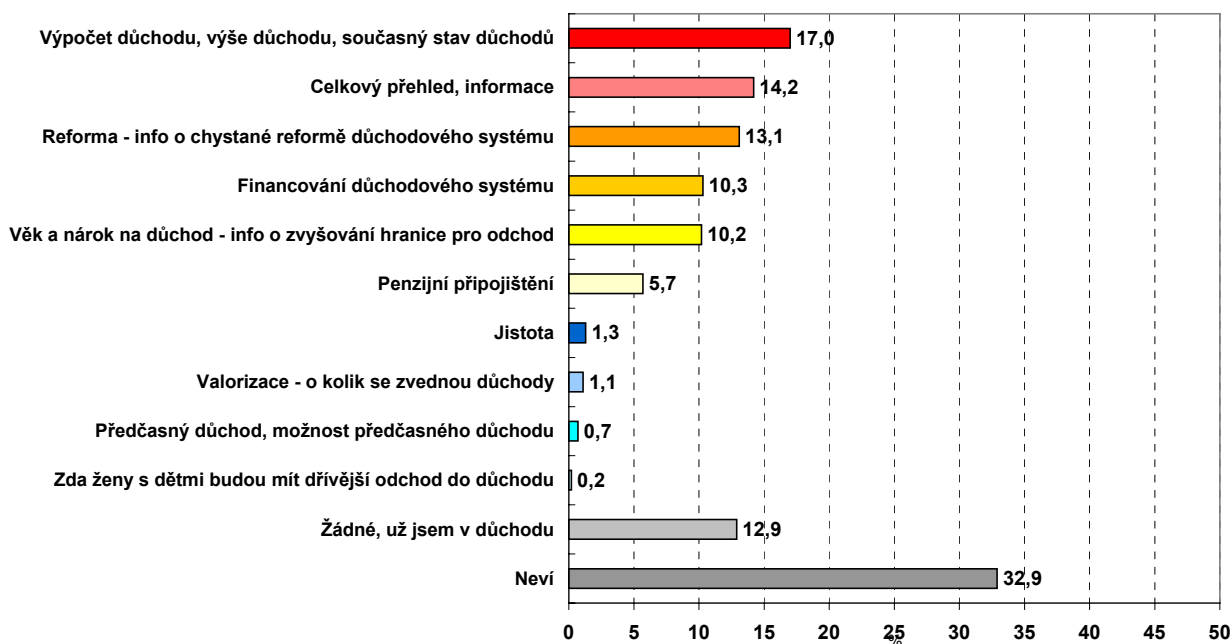
O současném důchodovém systému jako celku se cítí být dostatečně informována přibližně polovina OSVČ v ČR (47,7 %). Informovanost této části populace je tak ve srovnání s populací ČR jako celkem (37,0 %) vyšší.

Obdobně jako v rámci populace ČR, i mezi OSVČ se projevuje **vztah informovanosti k věku a k nejvyššímu dokončenému vzdělání:**

- Podíl OSVČ, které se domnívají, že jsou o současném důchodovém systému dostatečně informovány, roste s věkem – relativně častěji se cítí být dostatečně informovány především OSVČ starší 50 let (62,7 %).
- Obdobně je zřejmá relativně vyšší informovanost OSVČ se středoškolským vzděláním s maturitou (56,7 %) a především s vysokoškolským vzděláním (66,2 %).
- OSVČ, které si neplatí dobrovolné nemocenské pojištění, se relativně častěji cítí být dostatečně informovány (56,7 %) než OSVČ, které si dobrovolné nemocenské pojištění platí (42,8 %).

Scházející informace o důchodovém systému

(OSVČ, data v %, N=498)

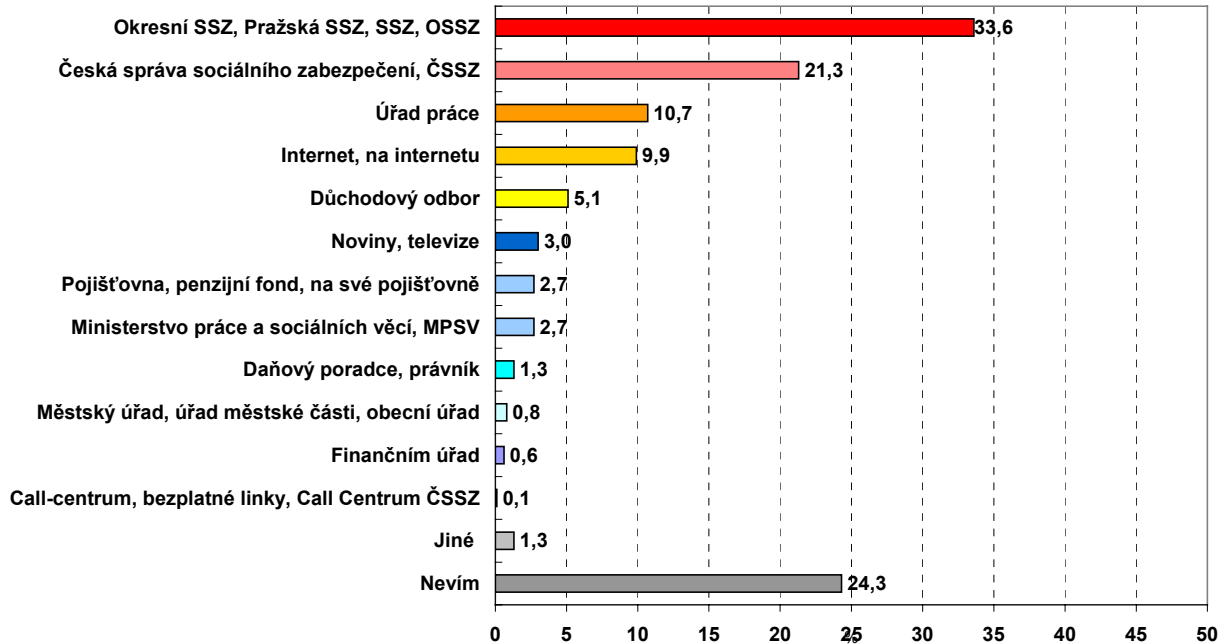
Scházející informace o fungování současného důchodového systému byla schopna konkretizovat více než polovina dotázaných (54,2 %). Přibližně čtvrtina z nich by uvítala celkové zvýšení informovanosti o důchodovém systému, což odpovídá podílu 14,2 % OSVČ.

OSVČ postrádají obecně informace stejného druhu jako populace ČR jako celek – způsob výpočtu důchodu a důchodový věk ovšem ve srovnání s ostatními postrádanými informacemi o něco méně dominují.

- Nejčastěji postrádají OSVČ (obdobně jako populace ČR jako celek) informace o výši důchodu a o tom, jakým způsobem je výše důchodu stanovena (17,0 %).
- Informace o chystané reformě důchodového systému postrádá 13,1 % OSVČ; desetina postrádá informace o financování důchodového systému (10,3 %) a/nebo o důchodovém věku a jeho zvyšování (10,2 %).

Místa, kde je možné požádat o informace o důchodovém systému

(OSVČ, data v %, N=498)

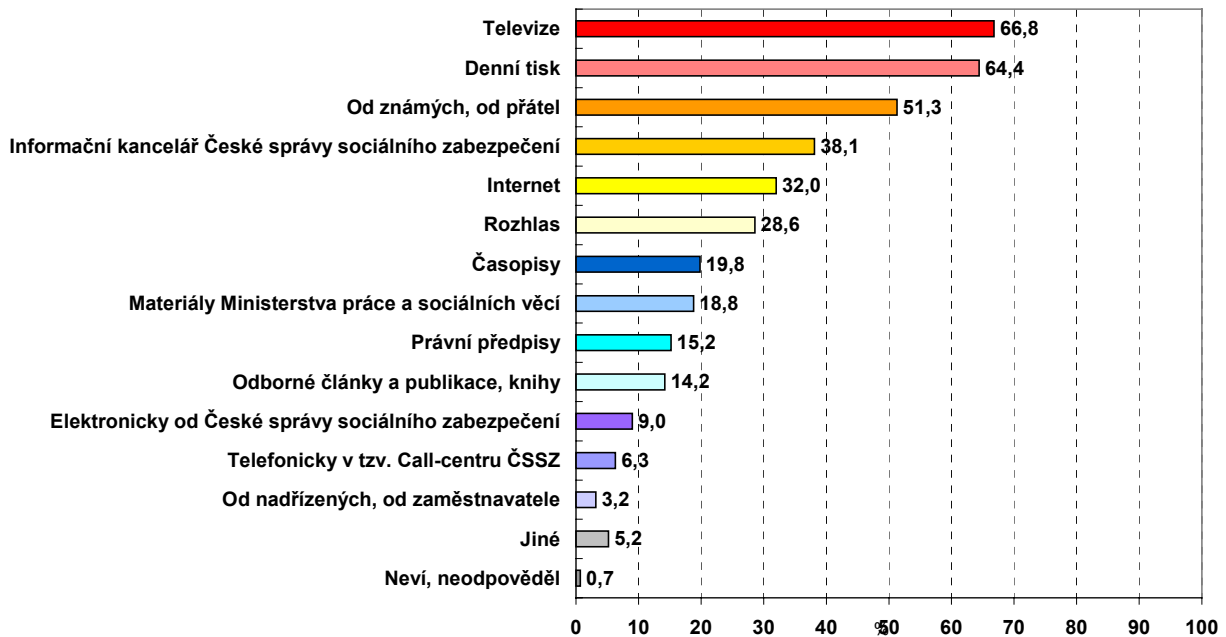

Čtvrtina dotázaných OSVČ nedokázala specifikovat místa, kde je možné požádat o informace o důchodovém systému (24,3 %). Ve srovnání s populací ČR jako celkem (34,0 %) se jedná o nižší podíl – nicméně je zřejmé, že každá čtvrtá OSVČ v ČR nemá jasnou představu o tom, kde může požádat o informace o důchodovém systému.

- Jako místo, kde je možné požádat o informace o důchodovém systému, dominuje v očích OSVČ regionální síť pracovišť SSZ (33,6 %). Pětina OSVČ uvedla rovněž přímo ČSSZ (21,3 %); konkrétně důchodový odbor uvedlo 5,1 %.
- Pro desetinu OSVČ je místem, kde je možné požádat o informace o důchodovém systému úřad práce (10,7 %) – v populaci ČR jako celku se úřady práce takové oblibě netěší (0,7 %).
- Internet je zdrojem informací o důchodovém systému pro desetinu OSVČ (9,9 %).
- MPSV je zdrojem informací pouze pro 2,7 % - obdobně jako v případě populace ČR jako celku tak hraje zanedbatelnou roli.

Odkud čerpáte informace o fungování důchodového systému?

(OSVČ, data v %, N=498)

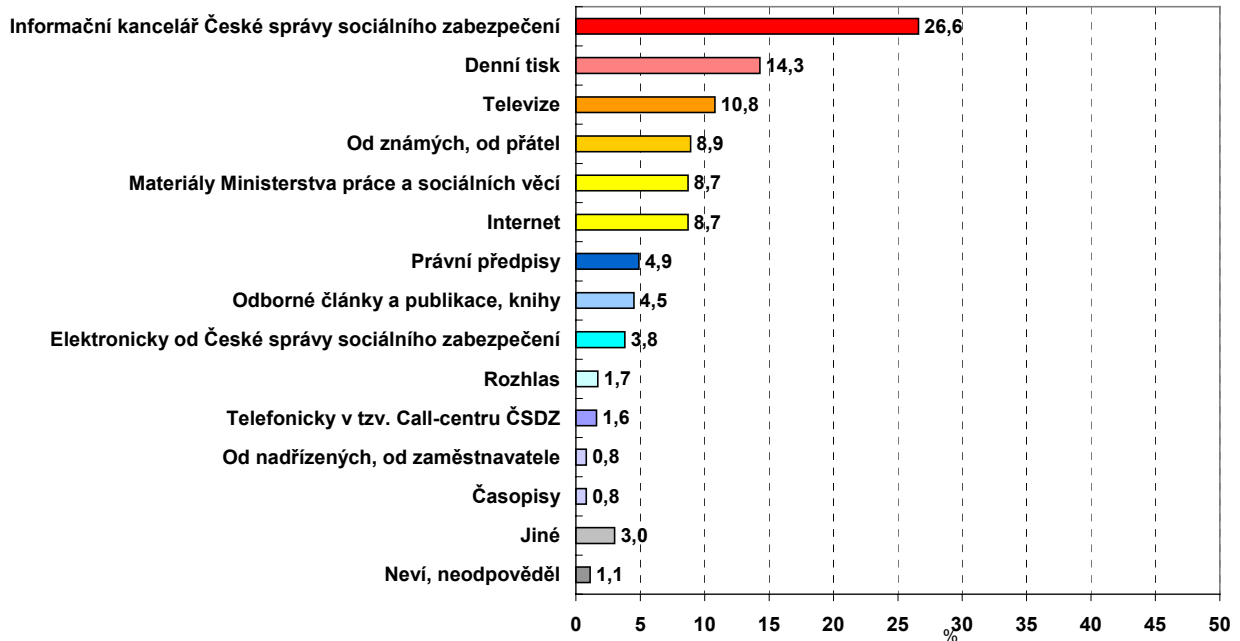

OSVČ čerpají informace o fungování důchodového systému primárně z televize (66,8 %) a denního tisku (64,4 %).

- Zatímco televizní vysílání hraje v očích OSVČ relativně menší roli než je tomu u populace ČR jako celku (pojištěnci 78,8 %; OSVČ 66,8 %), denní tisk je naopak častějším zdrojem informací (pojištěnci 54,9 %; OSVČ 64,4 %).
- Relativně častěji je televize zdrojem informací o fungování důchodového systému pro OSVČ se základním vzděláním (75,9 %).
- **Významnou roli hrají informace od známých a přátel (51,3 %) – relativně častěji se na tento zdroj obrací OSVČ se sídlem na venkově (58,0%).**
- **Informační kancelář ČSSZ je pro OSVČ jednoznačně významnějším zdrojem informací (38,1 %) než pro populaci ČR jako celek (18,7 %).**
- **Rovněž internet má jako zdroj informací o fungování stávajícího systému pro OSVČ větší význam (32,0 %) než lze říci o populaci ČR jako celku (18,4 %).**
 - Relativně častěji využívají internet jako zdroj těchto informací OSVČ nižšího věku s vyšším vzděláním – což kopíruje obecný trend v populaci ČR.
- Právní předpisy, odborné články a publikace či materiály MPSV hrají méně významnou roli, nicméně OSVČ tyto zdroje informací o fungování stávajícího důchodového systému využívají častěji, než je charakteristické pro populaci ČR jako celek.

Nejserióznější zdroj informací o důchodovém systému jako celku

(OSVČ, data v %, N=498)

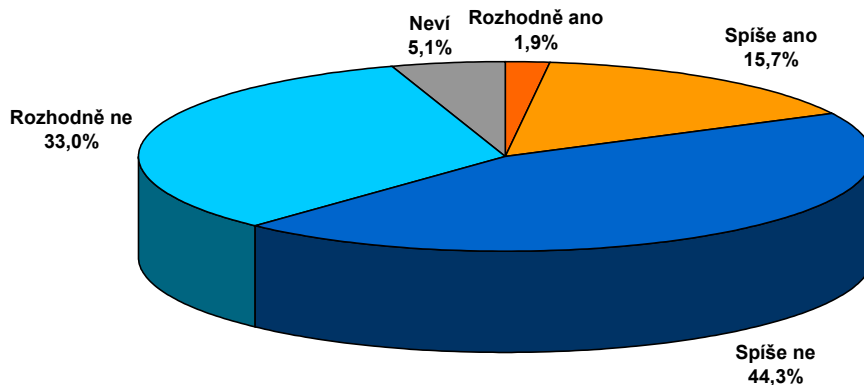
Informační kancelář ČSSZ je nejserióznějším zdrojem informací o důchodovém systému podle čtvrtiny OSVČ (26,6 %).

Televizní vysílání, které za nejserióznější zdroj těchto informací považuje čtvrtina populace ČR (26,2 %), by takto označila pouze desetina OSVČ (10,8 %).

Denní tisk je v očích OSVČ serióznějším zdrojem než televize (14,3%), což opět kontrastuje s názorem populace ČR jako celku.

2.2. Informovanost OSVČ o chystaných změnách důchodového systému

Máte dostatek informací o chystaných změnách důchodového systému?
(OSVČ, data v %, N=498)

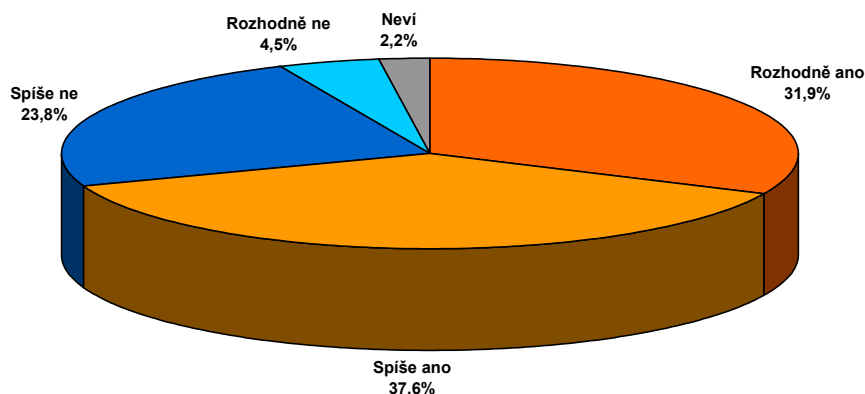
Dostatečně informována o chystaných změnách důchodového systému se cítí být přibližně pětina OSVČ (17,6 %), což je podíl, který odpovídá informovanosti populace ČR jako celku (18,0 %).

Zatímco o fungování stávajícího důchodového systému jsou OSVČ obecně o něco lépe informovány než obecná populace, pokud jde o plánované reformy, je jejich informovanost stejně nízká. Rozdíl mezi informovaností OSVČ o stávajícím systému a informovaností o reformách je tak propastnější.

Významné rozdíly lze opět sledovat v souvislosti s věkem a s nejvyšším dokončeným vzděláním:

- Relativně vyšší informovanost o plánovaných reformách je charakteristická pro OSVČ vyššího věku, zejména pro OSVČ starší 50 let (31,0 %).
- Informovanost roste rovněž s růstem nejvyššího dokončeného vzdělání, relativně častěji se o plánovaných změnách cítí být dostatečně informovány OSVČ se středoškolským vzděláním s maturitou (22,8 %) a zejména s vysokoškolským vzděláním (31,2 %).

Zajímají Vás informace o chystaných změnách důchodového systému?
(OSVČ, data v %, N=498)

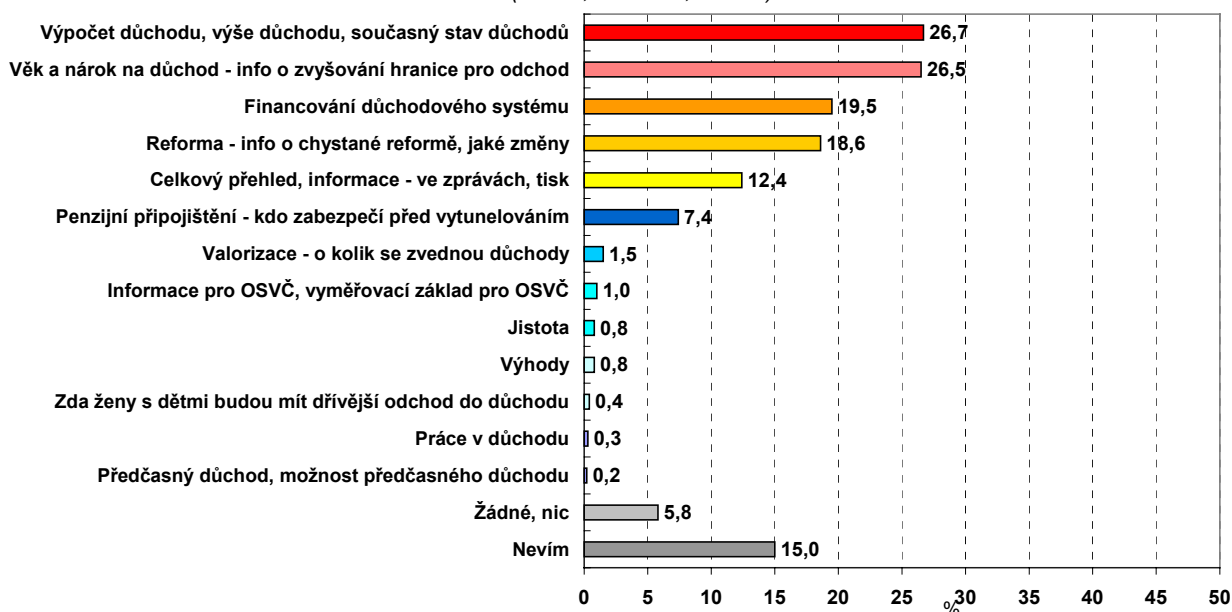

OSVČ jeví výrazný zájem o informace o chystaných změnách důchodového systému. Více než dvě třetiny OSVČ tyto informace zajímají (69,5 %), což převyšuje zájem populace ČR jako celku (56,2 %).

- Zatímco v rámci populace ČR nebyly rozdíly v zájmu mužů a žen o informace o plánovaných změnách zjištěny, mezi OSVČ se relativně častěji o tyto informace zajímají ženy (75,9 %).
- Významný růst zájmu je zřejmý ve vztahu k růstu věku (a tedy k přibližujícímu se okamžiku odchodu do důchodu) – relativně častěji o informace o plánovaných reformách projevují OSVČ starší 50 let (79,5 %).
- Relativně větší zájem o informace o plánovaných reformách jeví rovněž OSVČ, které v tomto roce očekávají nižší obrat než v předchozím (78,1 %) a především ty, které plánují ukončení samostatné výdělečné činnosti (87,3 %).

Které informace o chystaných změnách důchodového systému by Vás nejvíce zajímaly?

(OSVČ, data v %, N=498)

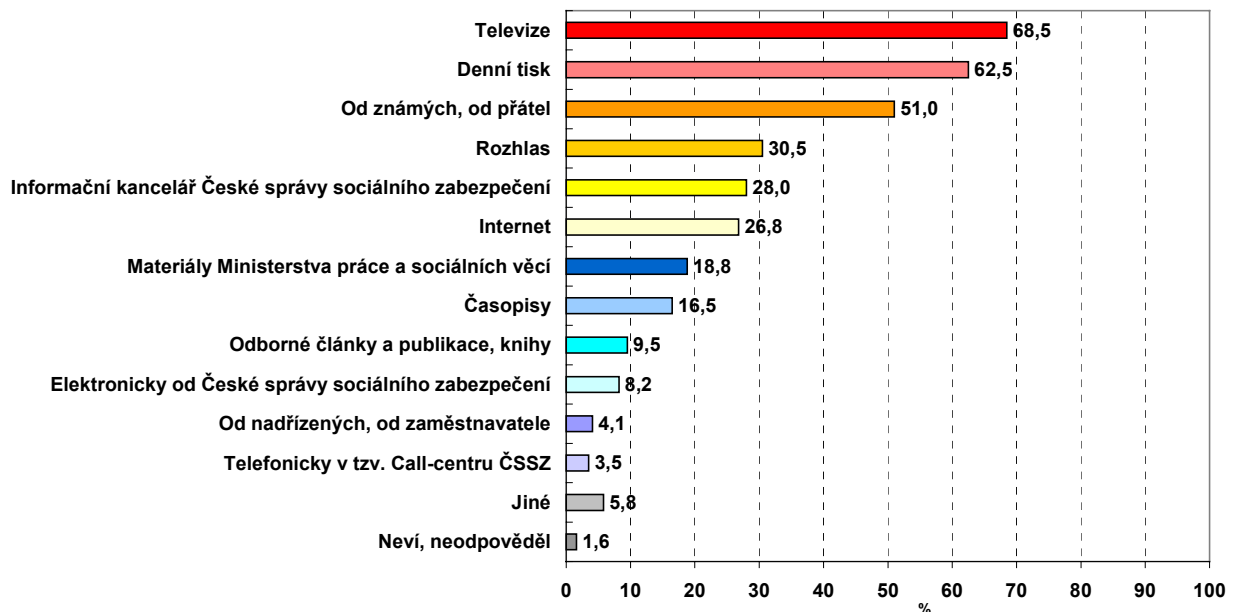
Pokud jde o informace o chystaných změnách důchodového systému, zájem o ně jeví čtyři pětiny OSVČ (79,2 %). Největší zájem jeví OSVČ o stejné informace jako populace jako celek:

- **výše důchodu a způsob jejího stanovení (26,7 %),**
- **věk nároku na důchod (26,5 %).**

Ve vztahu k dalším druhům informací je význam těchto dvou otázek relativně nižší, než je tomu v obecné populaci ČR, kde otázky výše důchodu a důchodového věku dominují.

- Pětina OSVČ má zájem o informace o financování důchodového systému (19,5 %) – relativně častěji se jedná o OSVČ se sídlem ve velkých městech nad 100 tis. obyvatel (26,2 %).

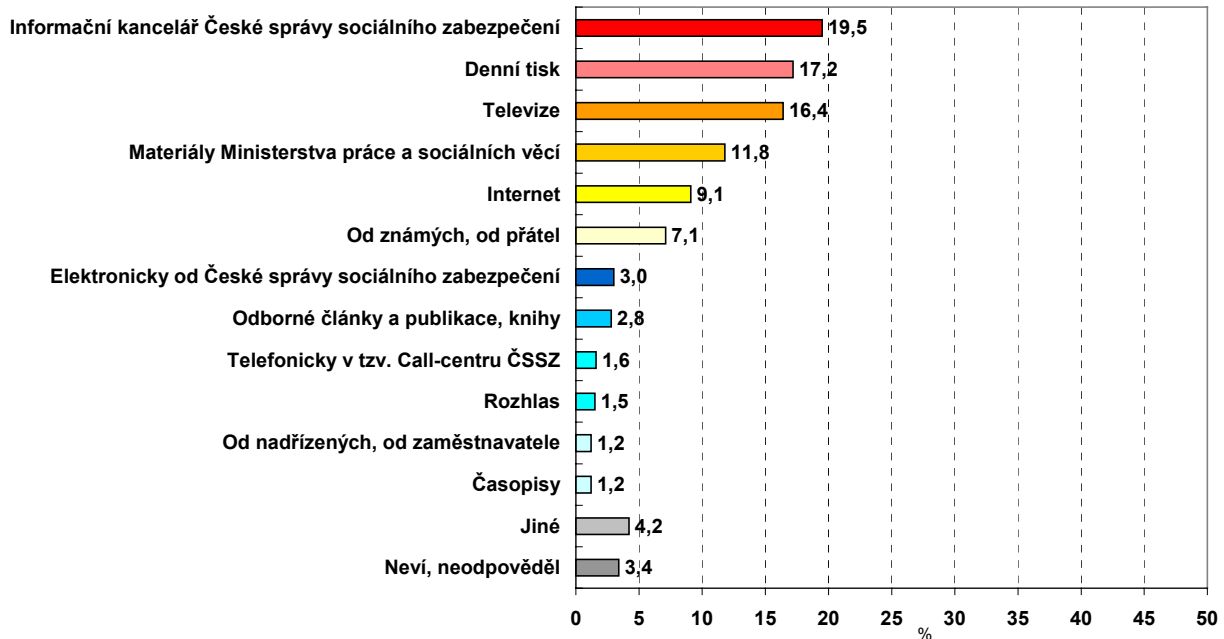
Odkud čerpáte informace o chystaných změnách důchodového systému?
(OSVČ, data v %, N=498)

Obdobně jako v případě informací o stávajícím fungování důchodového systému čerpají OSVČ informace o chystaných změnách především z televize (68,5 %) a z denního tisku (62,5 %).

- Opět platí, že televizní vysílání hraje v očích OSVČ relativně menší roli, než je tomu u obecné populace ČR (pojištěnci 79,1 %; OSVČ 68,5 %) a denní tisk naopak roli významnější (pojištěnci 55,1 %; OSVČ 62,5 %).
- Relativně častěji je televize zdrojem informací o chystaných změnách důchodového systému pro OSVČ se základním vzděláním (77,3 %).
- Denní tisk je relativně častěji zdrojem těchto informací pro OSVČ se základním vzděláním (70,1 %) a starší 50 let (69,9 %).
- **Třetím nejvýznamnějším zdrojem jsou informace od známých a přátel (51,0 %). Třetina OSVČ čerpá informace o plánovaných změnách z rozhlasu (30,5 %).**
- **Informační kancelář ČSSZ je pro OSVČ jednoznačně významnějším zdrojem informací (28,0 %) než pro populaci ČR jako celek (10,9 %) – v obou případech je ovšem zřejmé, že Informační kancelář ČSSZ hraje jako zdroj informací o chystaných změnách méně významnou roli než v případě informací o fungování stávajícího systému.**
- **Internet má jako zdroj informací o fungování stávajícího systému pro OSVČ také větší význam (26,8 %) než pro populaci ČR jako celek (17,5 %).**

Nejserióznější zdroj o chystaných změnách důchodového systému
(OSVČ, data v %, N=498)

Informační kancelář ČSSZ je nejserióznějším zdrojem informací o plánovaných změnách důchodového systému podle pětiny OSVČ (19,5 %). To kontrastuje s míněním populace ČR jako celku, která Informační kancelář ČSSZ zařadila až za materiály MPSV – za nejserióznější zdroj informací o chystaných změnách ji považuje 13,7 % populace.

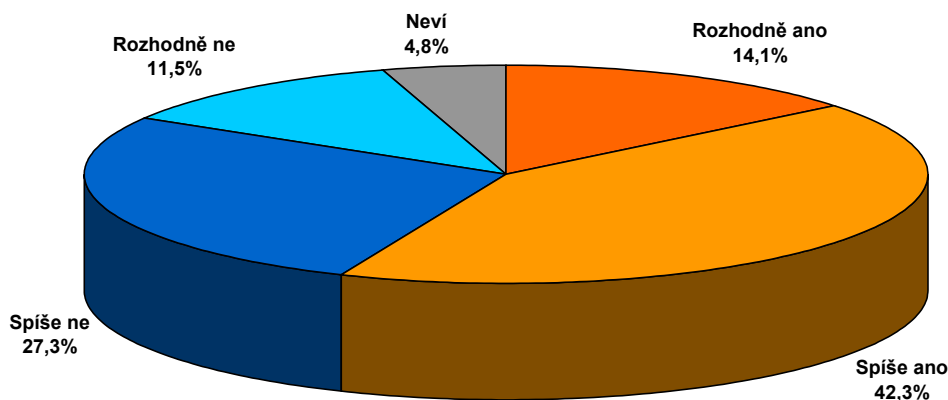
Obyvatelé ČR označili za nejserióznější zdroj televizní vysílání (29,9 %). OSVČ projevují k televizi méně důvěry – za nejserióznější zdroj informací o chystaných změnách ji označilo 16,4 %.

Obdobný podíl OSVČ považuje za nejserióznější zdroj těchto informací denní tisk (17,2 %), podíl v obecné populaci ČR je 14,8 %.

2.3. Informovanost OSVČ o možnostech penzijního připojištění a životního pojištění

Máte dostatek informací o současných možnostech penzijního připojištění u penzijních fondů?

(OSVČ, data v %, N=498)

Většina OSVČ se domnívá, že má o možnostech penzijního připojištění u penzijních fondů dostatek informací (56,4 %). Dvě pětiny se naopak domnívají, že dostatek informací o této problematice nemají (38,8 %).

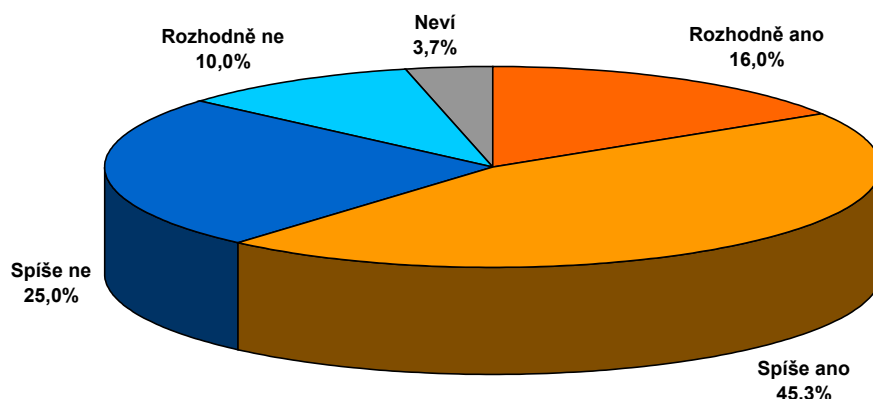
- Oproti obecné populaci ČR jsou OSVČ o problematice penzijního připojištění relativně více informováni.

Podíl OSVČ, které se cítí být o možnostech penzijního připojištění informovány dostatečně, **roste s růstem nejvyššího dosaženého vzdělání** – zatímco mezi OSVČ se základním vzděláním se cítí být dostatečně informováno 44,4 %, mezi vysokoškolsky vzdělanými je to již 69,6 %.

Relativně častěji se cítí být o problematice penzijního připojištění dostatečně informováni **OSVČ, které si neplatí dobrovolné nemocenské pojištění** (63,5 %) a rovněž OSVČ **se sídlem ve velkých městech nad 100 tis. obyvatel** (64,5 %).

Relativně méně často se cítí být o problematice informováni OSVČ, jejichž roční obrat za poslední finanční rok byl do 300.000 Kč (45,1 %).

Máte dostatek informací o současných možnostech životního pojištění?
(OSVČ, data v %, N=498)

Tři pětiny OSVČ se domnívají, že mají o současných možnostech životního pojištění dostatek informací (61,3 %). Přibližně třetina se o problematice životního pojištění dostatečně informována být necítí (35,0 %).

- Rozdíl mezi informovaností OSVČ ohledně penzijního připojištění a ohledně životního pojištění je velmi malý. Oproti tomu v rámci populace ČR jako celku je vyšší informovanost o penzijním připojištění než o životním pojištění.
- Stejně jako v případě penzijního připojištění i v případě problematiky životního pojištění se OSVČ významně častěji cítí být dostatečně informovány, než je charakteristické pro obecnou populaci ČR.

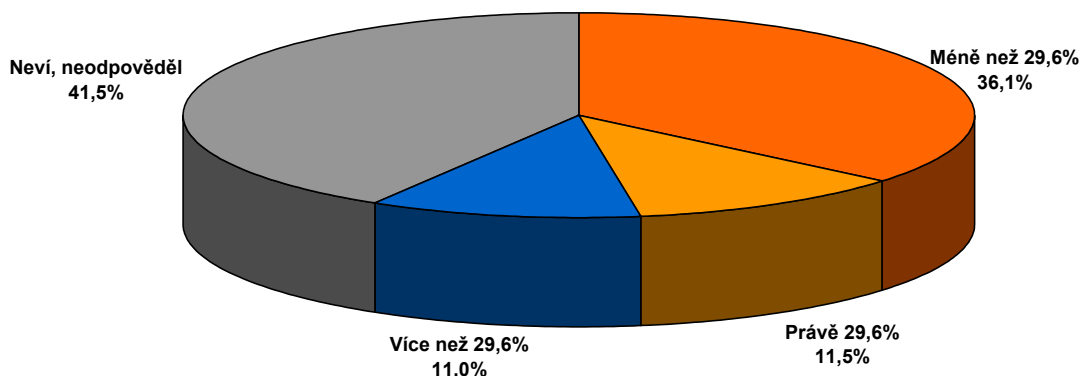
Relativně častěji se cítí být o otázce životního pojištění informovány OSVČ s **vyšším vzděláním** – mezi OSVČ se základním vzděláním se cítí být dostatečně informováno 48,0 %, mezi vysokoškolsky vzdělanými OSVČ je to již 79,3 %.

Relativně častěji se dále cítí být o problematice životního pojištění dostatečně informovány OSVČ, které **mají zaměstnance** (71,1 %), jejichž **roční obrát za poslední finanční rok překročil 750.000 Kč** (71,8 %) a které **platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti vyšší než minimální** (70,9 %).

Příznivci **ODS** se relativně častěji domnívají, že mají o možnostech životního pojištění dostatek informací (68,7 %).

2.4. Informovanost OSVČ o odvodech na pojistném na důchodovém pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Procento z vyměřovacího základu odváděné na pojistném na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
(OSVČ, data v %, N=498)

Pouze 11,5 % OSVČ je schopno spontánně určit procento vyměřovacího základu odváděné na pojistném na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Na otázku navíc dokázalo odpovědět jen 59,5 % respondentů. Tato zjištění korespondují se zjištěními pro obecnou populaci ČR – OSVČ se nezdají být s otázkou odváděného pojistného více obeznámeny než další obyvatelé ČR.²

Pokud OSVČ nejsou schopny správně určit odváděné procento vyměřovacího základu, domnívají se častěji, že je tato sazba nižší než ve skutečnosti (36,1 %). Pouze 11,0 % OSVČ se domnívá, že odváděné procento je vyšší než 29,6 %.

- To kontrastuje s předpoklady populace ČR jako celku ohledně sazby pojistného na sociální zabezpečení odváděného zaměstnancem – pokud obyvatelé ČR nejsou schopni tuto sazbu odhadnout přesně, domnívají se častěji, že je vyšší než ve skutečnosti. To platí i pro tu část populace, která má po roce 2003 zkušenost se zaměstnaneckým poměrem.

Relativně častěji byly sazbu schopny správně určit OSVČ, které mají sídlo na venkově (32,9 %) a které začaly provozovat živnost před méně než pěti lety (29,4 %).

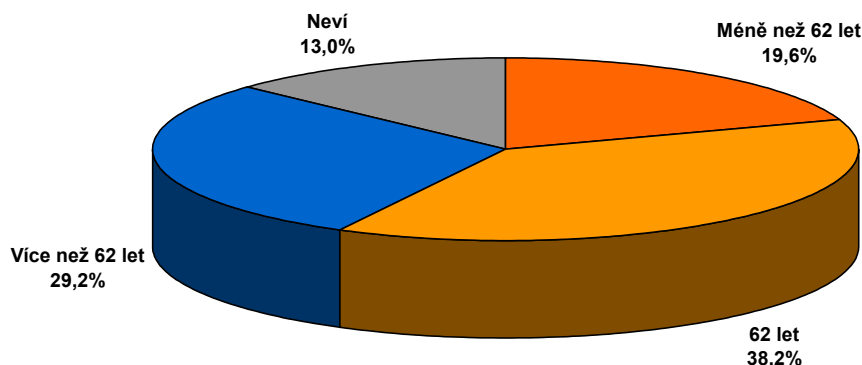
² Ačkoli v případě populace jako celku byla zjišťována znalost pojistného odváděného zaměstnancem (a to u všech osob bez ohledu na to, zda byly či jsou v zaměstnaneckém poměru). U OSVČ byla naproti tomu zjišťována sazba, kterou samy odvádějí – přesto ji nebyly schopny spontánně určit.

2.5. Informovanost OSVČ o základních faktorech nároku na důchod ze státního základního důchodového pojištění

Víte, jaký je v současné době důchodový věk?

Uvažujte muže.

(OSVČ, data v %, N=498)

Oproti obecné populaci ČR očekávají OSVČ častěji vyšší důchodový věk. Více než čtvrtina z nich se domnívá, že v současné době je důchodový věk bezdětného muže vyšší než 62 let (29,2 %).

Třetina OSVČ dokáže důchodový věk muže určit na 62 let (38,2 %), což přibližně odpovídá poměru v populaci jako celku.³

Pětina OSVČ se pak domnívá, že důchodový věk bezdětného muže je nižší než 62 let (19,6 %) – tento podíl je ve srovnání s obecnou populací nižší. Odpovědět nedokázalo 13,0 % OSVČ.

Téměř tři pětiny OSVČ (56,0 %) se domnívají, že důchodový věk muže se v současnosti pohybuje v intervalu 60-62 let (tedy v intervalu, který v současné době vystihuje postupné zvyšování důchodového věku mužů z původní výše 60 let).

Nejčastěji uváděný důchodový věk muže (modus) je 62 let (38,2 %). Druhý nejčastěji uváděný důchodový věk je 63 let (13,5 %). Obdobný podíl OSVČ ovšem uvedl 65 let (13,0 %) či 60 let (12,7 %).

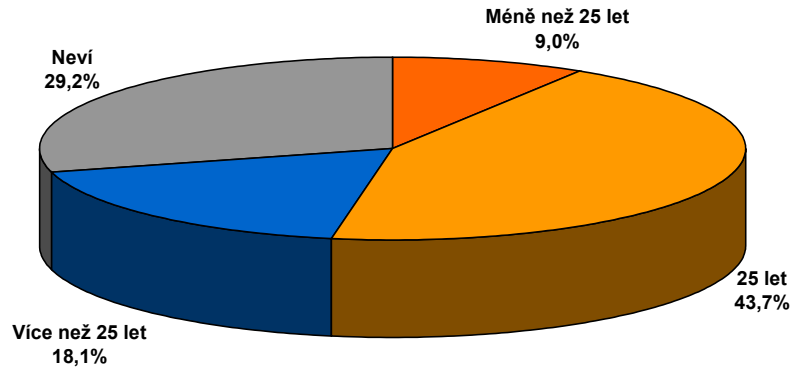
Minimální uvedený věk je 55 let, maximální pak 70 let.

- Častěji dokáží důchodový věk přesně určit OSVČ starší 50 let (50,7 %).
- Relativně častěji dokáží důchodový věk přesně určit OSVČ se sídlem na venkově (54,5 %) a rovněž příznivci ČSSD (56,3 %).

³ Protože hranice důchodového věku se v současné době průběžně pozvolna zvyšuje, byla respondentům umožněna odpověď pouze v celých letech (přesnost na měsíce nebyla vyžadována) a jako kritérium vyhodnocení odpovědí byl zvolen důchodový věk muže 62 let, resp. interval 60-62 let. Důchodový věk muže byl dotazován s ohledem na relativně jednodušší podobu dotazu ve srovnání s důchodovým věkem ženy, který je v současné době odstupňován podle počtu vychovaných dětí (ze stejného důvodu byla v rámci dotazu pro zvýšení validity zdůrazněna *bezdětnost* muže, ačkoli formálně nemá na důchodový věk vliv).

Víte, kolik let činí potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod ze státního základního důchodového pojištění?

(OSVČ, data v %, N=498)

Dobu pojištění potřebnou pro nárok na starobní důchod ze státního základního důchodového pojištění dokáží správně určit více než dvě pětiny OSVČ (43,7 %). V tomto ohledu jsou OSVČ informovány významně více, než je charakteristické pro obecnou populaci ČR.

- Tato vyšší informovanost se realizuje na úkor podílu OSVČ, které nemají o potřebné době pojištění vůbec žádnou představu. Zatímco v rámci obecné populace nedokáže otázku vůbec zodpovědět 38,0 % osob, mezi OSVČ je to výrazně méně – 29,2 %.

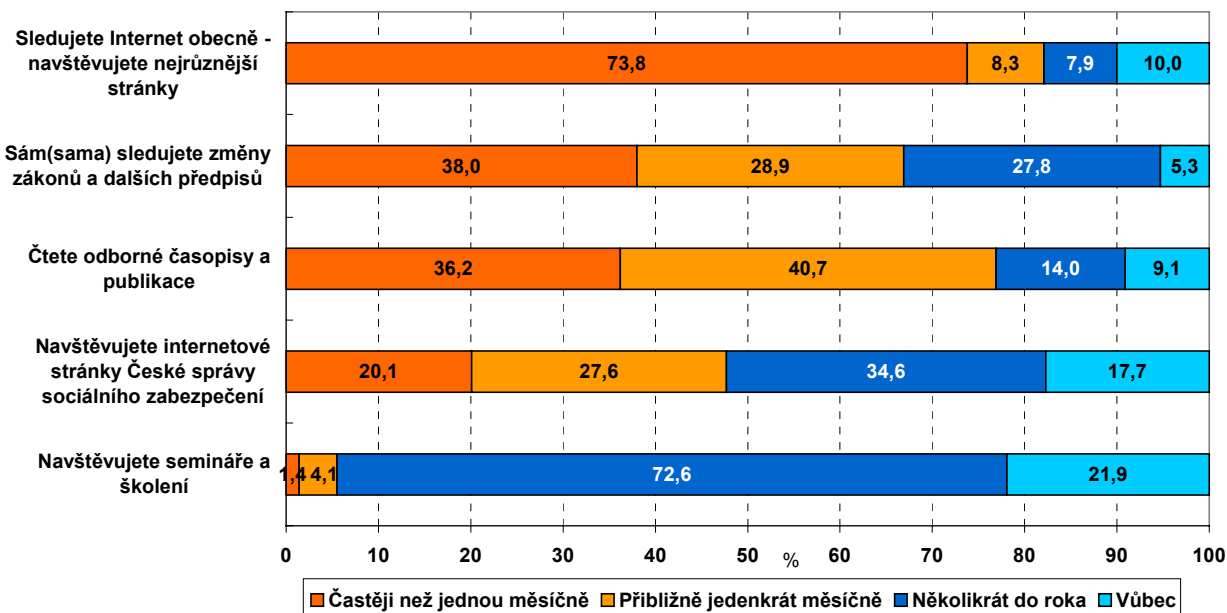
Pokud nedokáží potřebnou dobu pojištění správně určit, domnívají se OSVČ častěji, že je vyšší než ve skutečnosti (18,1 %). Pouze 9,0 % se naopak domnívá, že je nižší. Tyto podíly přibližně odpovídají rozložení v populaci ČR jako celku.

- Relativně častěji dovedou potřebnou dobu pojištění určit OSVČ starší 50 let (73,1 %), OSVČ, které nemají zaměstnance (68,7 %) a ty, jejichž roční obrát za poslední finanční rok byl do 300.000 Kč (71,0 %).

3. Získávání informací o změnách v soc. zabezpečení zástupci organizací

Jak často získáváte informace o změnách, které se týkají sociálního zabezpečení následujícím způsobem?

(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Tři čtvrtiny zástupců zaměstnavatelů (tedy osob, které mají v organizaci na starosti agendu spojenou se sociálním zabezpečením) sledují **internet** častěji než jednou měsíčně, aby získaly informace, které se týkají sociálního zabezpečení (73,8 %). Dalších 8,3 % sleduje internet ze stejného důvodu přibližně jedenkrát do měsíce.

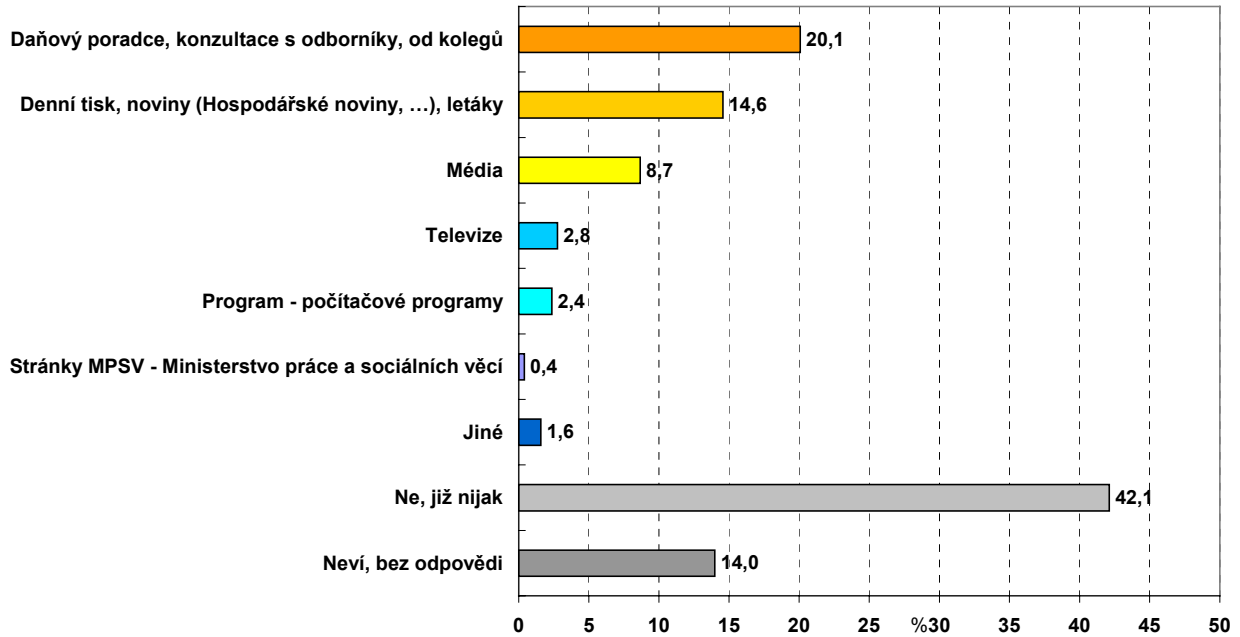
Aby získali informace o změnách, které se týkají sociálního zabezpečení, sledují téměř dvě pětiny zástupců zaměstnavatelů častěji než jednou do měsíce **změny zákonů a dalších předpisů** (38,0 %), obdobný podíl čte stejně často **odborné časopisy a publikace** (36,2 %).

Frekvence návštěvy **internetových stránek ČSSZ** za účelem získání informací o změnách, které se týkají sociálního zabezpečení, je nižší – častěji než jednou měsíčně navštíví tyto stránky pětina zástupců organizací (20,1 %).

Návštěva **seminářů a školení** slouží jako způsob získání informací o sociálním zabezpečení několikrát do roka třem čtvrtinám zástupců zaměstnavatelů (72,6 %) – relativně častěji se jedná o společnosti s 50 a více zaměstnanci.

Získáváte informace o sociálním zabezpečení ještě nějak jinak? Jak?

(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Kromě uvedených způsobů získává pětina zástupců zaměstnavatelů informace o sociálním zabezpečení prostřednictvím **konzultací s poradci/odborníky** (20,1 %). Relativně častěji takto získávají informace o sociálním zabezpečení firmy, které se věnují obchodní činnosti.

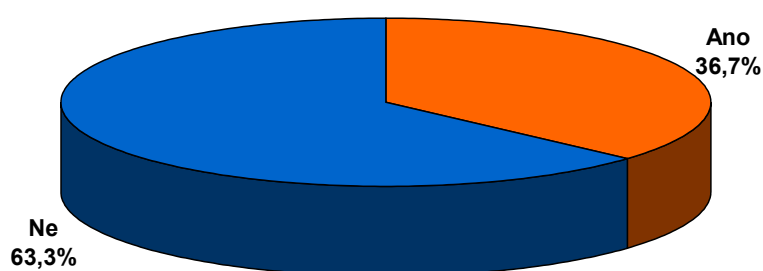
K **dennímu tisku** se obrací 14,6 % zástupců zaměstnavatelů, obecně na **média** 8,7 % - v obou případech takto získávají informace relativně častěji společnosti s 250 a více zaměstnanci.

4. Zkušenosti se správou sociálního zabezpečení a penzijními fondy / pojišťovnami

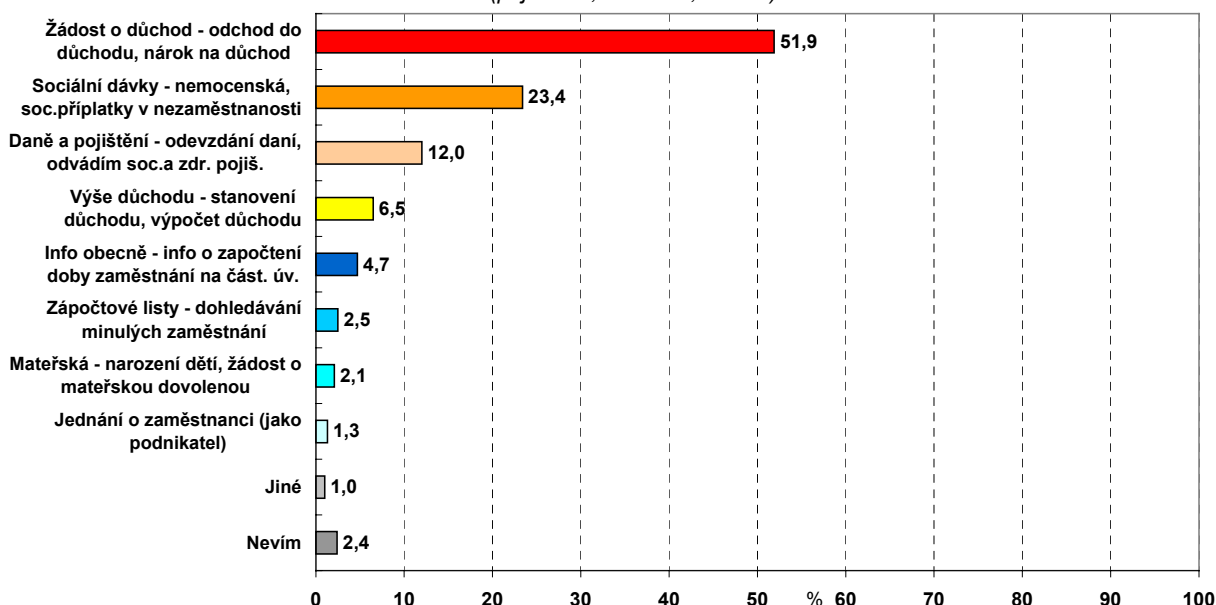
4.1. Zkušenosti obyvatel ČR s orgány správy sociálního zabezpečení

Do kontaktu s Českou správou sociálního zabezpečení nebo okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení přišla třetina pojištěnců (36,7 %). Nejčastěji to bylo v souvislosti se žádostí o důchod, případně informacemi o nároku na důchod. Druhý nejčastější důvod kontaktu jsou sociální dávky, na třetím místě jsou daňové zálohy, sociální a zdravotní pojištění. Mezi další důvody kontaktů patří zejména zjišťování informací v souvislosti s důchody – způsob výpočtu výše důchodu, další obecné informace vztahující se k důchodům a dohledávání zápočtových listů.

Přišel/a jste již do kontaktu s Českou správou sociálního zabezpečení či okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení
(pojištěnci, data v %, N=1060)

Souvislosti kontaktu s Českou správou sociálního zabezpečení či okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení
(pojištěnci, data v %, N=389)

S tím, jaké jsou nejčastější důvody kontaktů ČSSZ nebo OSSZ (PSSZ), souvisí i to, které sociodemografické skupiny tyto organizace již někdy kontaktovaly:

- lidé do 50 let věku podprůměrně často (21,7 %)
- lidé v předdůchodovém věku průměrně často (34,5 %)
- důchodci nejčastěji (76,3 %)

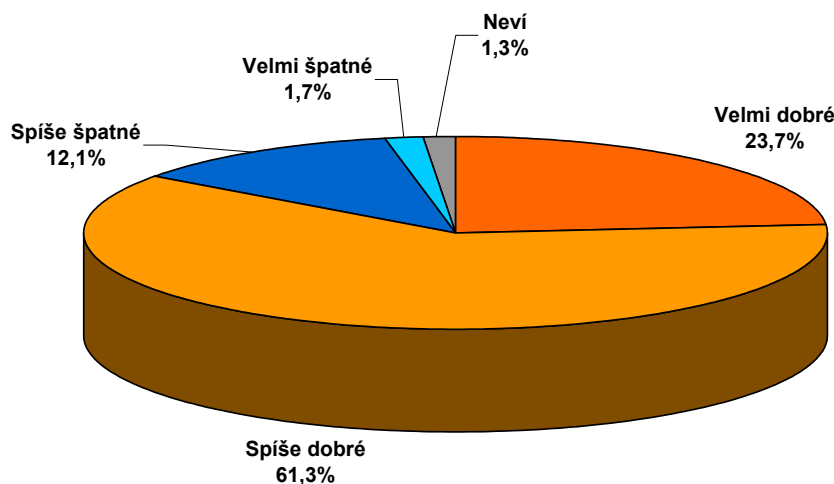
Z hlediska posouzení významu kontaktů lidí s ČSSZ nebo OSSZ (PSSZ) je důležité, že existuje statisticky významný vztah ve směru:

- **kontakt s ČSSZ nebo OSSZ (PSSZ) = pocit dostatku informací o důchodovém systému (51,2 %).**

Více než čtyři pětiny občanů, kteří již přišli do kontaktu s ČSSZ nebo OSSZ (PSSZ), považují své zkušenosti s těmito institucemi za dobré (85,0 %). Za velmi dobré označila tyto zkušenosti čtvrtina občanů (23,7 %). Jen jeden člověk ze sedmi považuje své zkušenosti s těmito organizacemi za špatné (13,8 %).

- Za špatné považují své zkušenosti nejčastěji lidé ve věku 38 – 50 let (25,9%) a zároveň ti, kteří pociťují nedostatek informací o důchodovém systému (19,5 %). Lze se domnívat, že jde o skupinu neuspokojených žadatelů o informace.

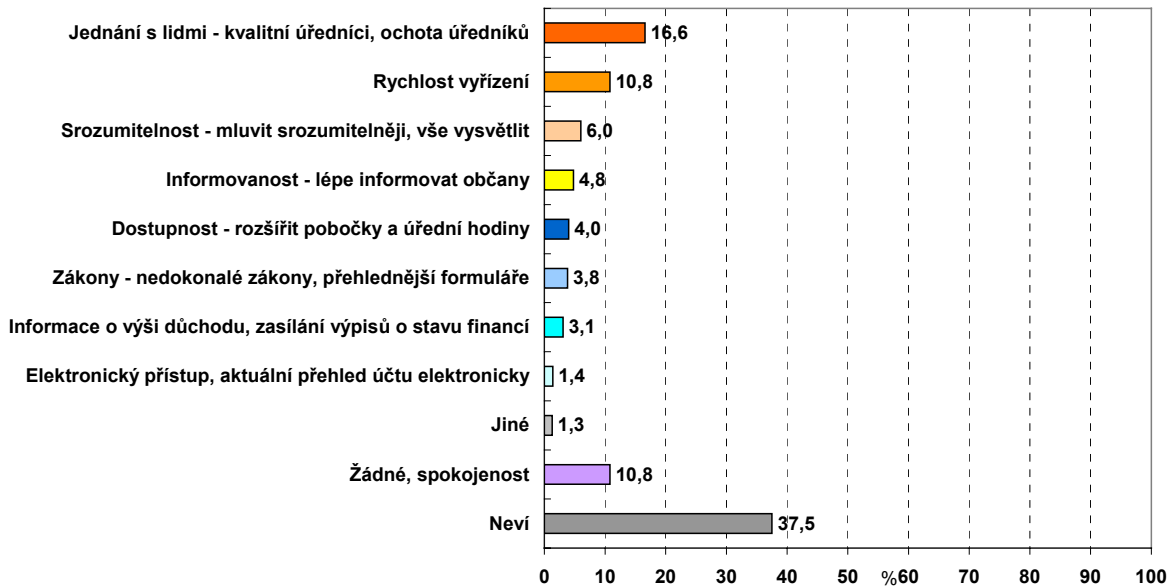
Zkušenosti z jednání s Českou správou sociálního zabezpečení či okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení
(pojištěnci, data v %, N=389)

Pojištěnci, kteří již přišli do kontaktu s Českou správou sociálního zabezpečení nebo okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení, **by nejčastěji uvítali zlepšení služeb v oblasti jednání s lidmi (osobní přístup – ochota, schopnost poradit) a ve zrychlení vyřízení svých žádostí.**

V čem by měly být služby poskytované uvedenými orgány sociálního zabezpečení zlepšeny?

(pojištěnci, data v %, N=389)

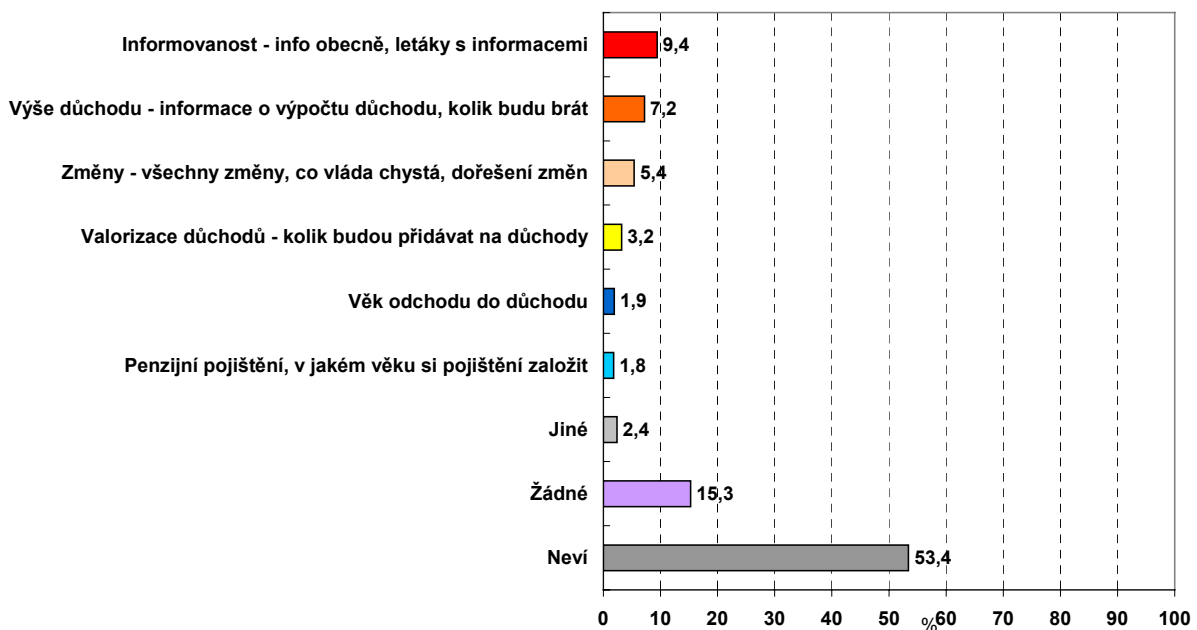

Pojištěnci, kteří již přišli do kontaktu s Českou správou sociálního zabezpečení nebo okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení, **nepocitují výrazný informační deficit. Alarmující však může být, v jakých oblastech tento deficit pocítují: základní obecné informace (letáky, obecný popis), výše důchodu, změny v důchodovém systému. Všechny tyto nevyřešené otázky nepřispívají k důvěře v důchodový systém. Ani přímý kontakt na dané organizace nevyřeší tyto základní otázky.**

- Ve skupině neúspěšných žadatelů o obecné informace se nejčastěji objevují lidé ve věku 38-50 let, kteří mohou cítit obavy ze svého důchodového zabezpečení.

Scházející informace o důchodovém pojištění

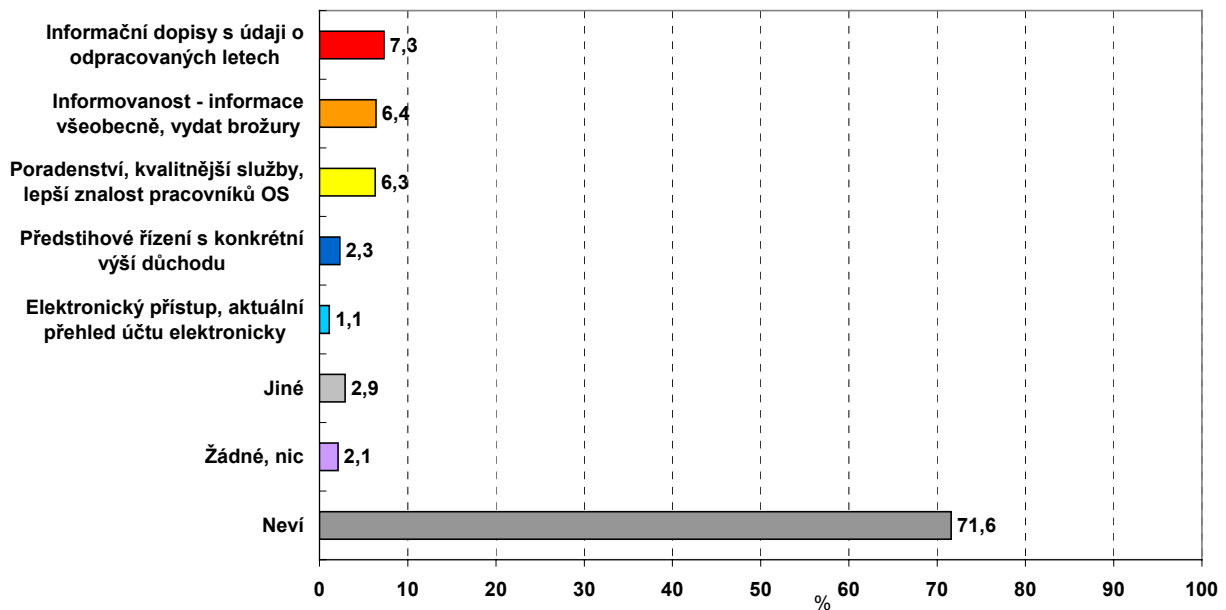
(pojištěnci, data v %, N=389)

Zkušenosti pojištěnců, kteří již přišli do kontaktu s Českou správou sociálního zabezpečení nebo okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení, ukazují na **potřebu zlepšit obecnou informovanost lidí, zejména ve vztahu k důchodovému zabezpečení** – informovat pravidelně o nároku na důchod a o případných změnách systému důchodového zabezpečení. **Lidé také začínají pohlížet na tyto orgány státní správy jako na svůj servis, který by měl (podobně jako u bank) poskytovat také poradenství a kvalitní služby, zajišťované kvalifikovanými pracovníky.**

Které další služby by měly uvedené orgány sociálního zabezpečení začít nově poskytovat?

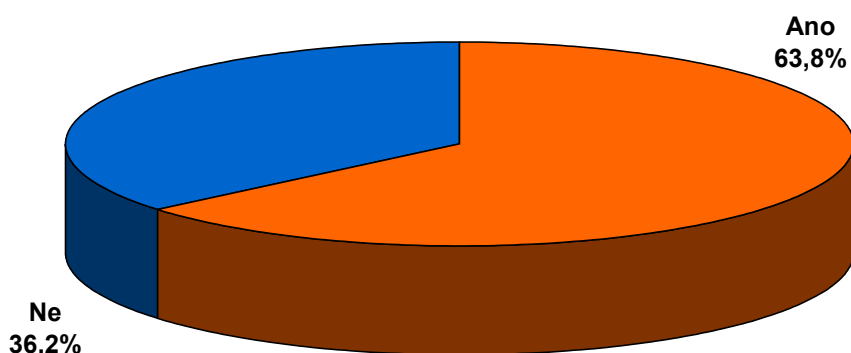
(pojištěnci, data v %, N=389)

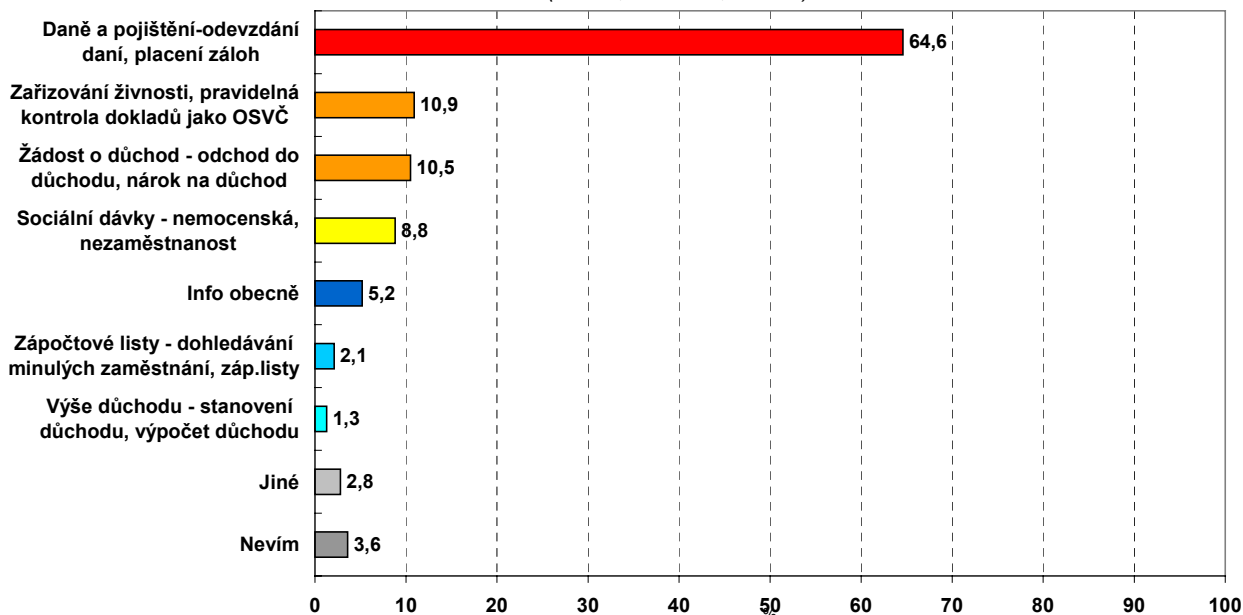
4.2. Zkušenosti OSVČ s orgány správy sociálního zabezpečení

Dvě třetiny osob samostatně výdělečně činných již někdy přišly do kontaktu s ČSSZ, případně OSSZ (PSSZ) (63,8 %). Většinou to bylo v souvislosti s jejich samostatnou výdělečnou činností (placení záloh a další pravidelné kontroly – 75,5 %) – na rozdíl od běžné populace je problematika kolem vyřizování důchodu při jednání OSVČ s těmito orgány marginální a týká se zejména věkové skupiny nad 50 let (22,3 %).

Přišel/a jste již do kontaktu s Českou správou sociálního zabezpečení či okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení?
(OSVČ, data v %, N=498)

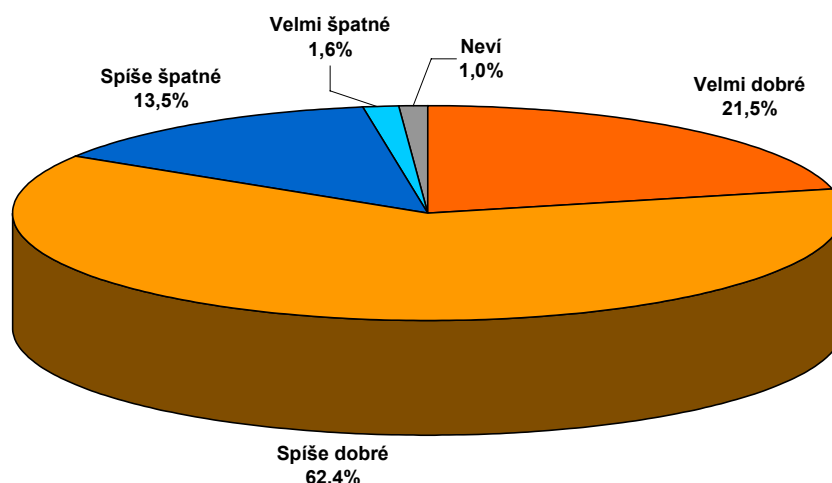

Souvislosti kontaktu s Českou správou sociálního zabezpečení či okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení
(OSVČ, data v %, N=318)

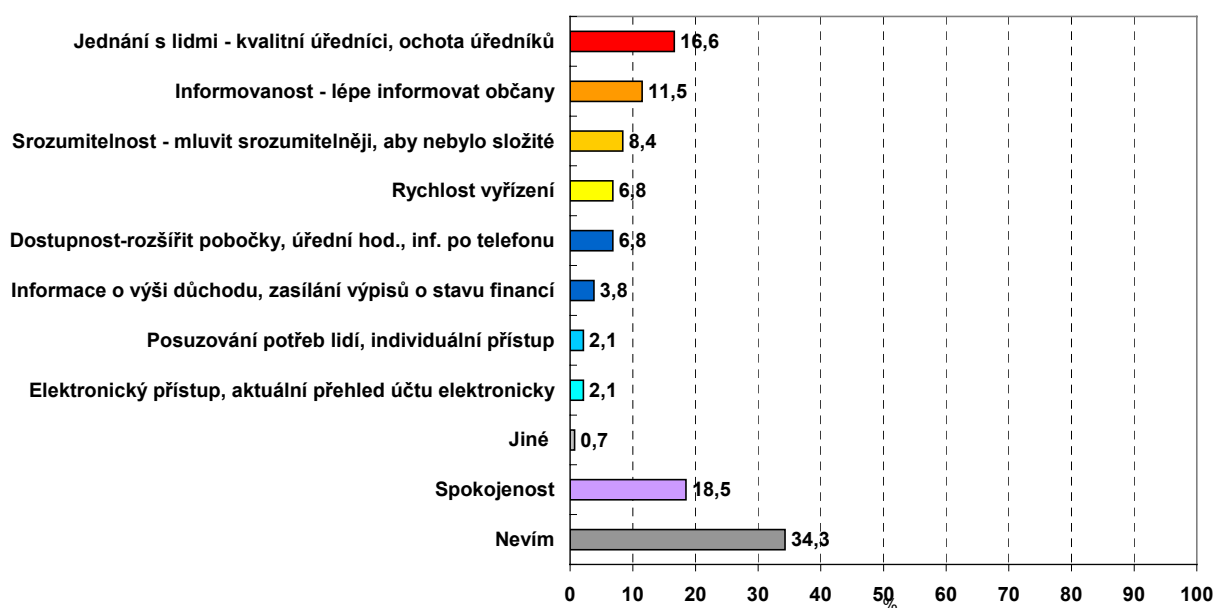
Zkušenosti OSVČ s jednáním s Českou správou sociálního zabezpečení nebo okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení jsou téměř shodné jako v případě ostatních pojištěnců. Více než čtyři pětiny považují své zkušenosti za dobré (83,9 %). Nelze přitom vysledovat žádný vztah mezi tímto hodnocením a sociodemografickými znaky – ani OSVČ v předdůchodovém věku, které častěji kontaktují tyto orgány ve věci důchodového zajištění, nehodnotí své zkušenosti odlišně.

Zkušenosti z jednání s Českou správou sociálního zabezpečení či okresní (Pražskou) správou sociálního zabezpečení
(OSVČ, data v %, N=318)

Také oblasti, ve kterých by OSVČ uvítaly zlepšení, jsou velmi podobné jako v případě ostatních pojištěnců. Jde zejména o ochotu úředníků a schopnost věci srozumitelně vysvětlit.

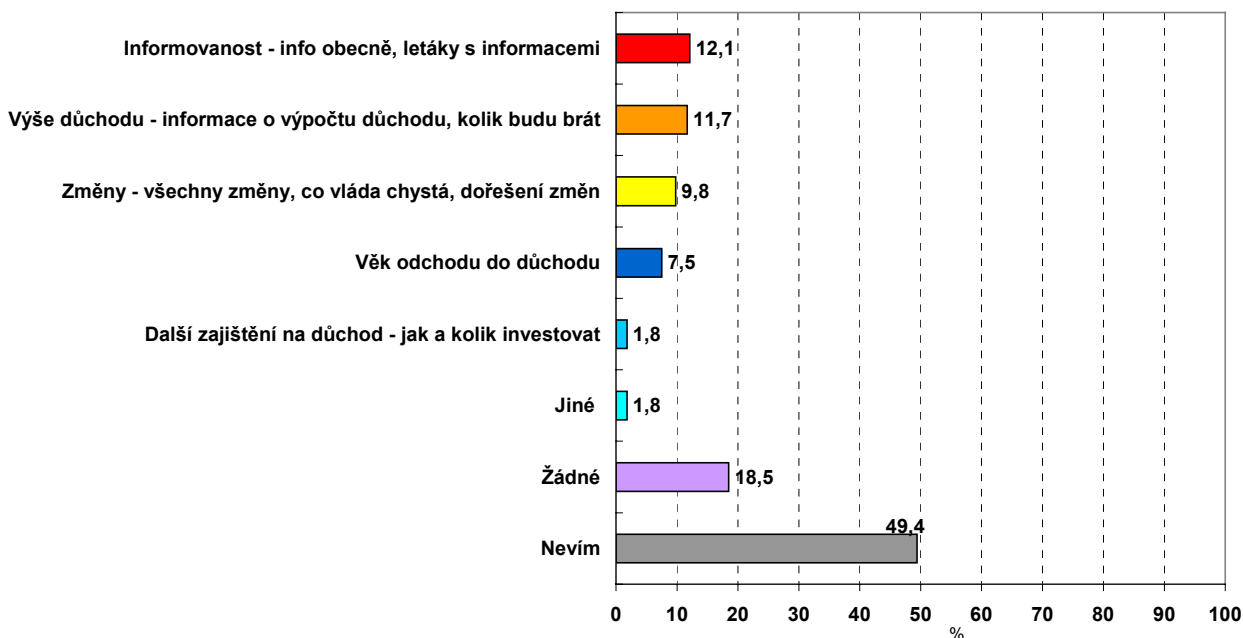
V čem by měly být služby dosud poskytované uvedenými orgány sociálního zabezpečení zlepšeny?
(OSVČ, data v %, N=318)

Také v případě chybějících informací se OSVČ neodlišují od běžné populace – chybějí všeobecné informace o důchodovém systému i základní informace o výpočtu důchodu a nároku na důchod. Pouze necelá pětina OSVČ uvedla přímo, že jí žádné informace nechybějí (18,5 %).

Chybějící informace o státním důchodovém pojištění

(OSVČ, data v %, N=318)

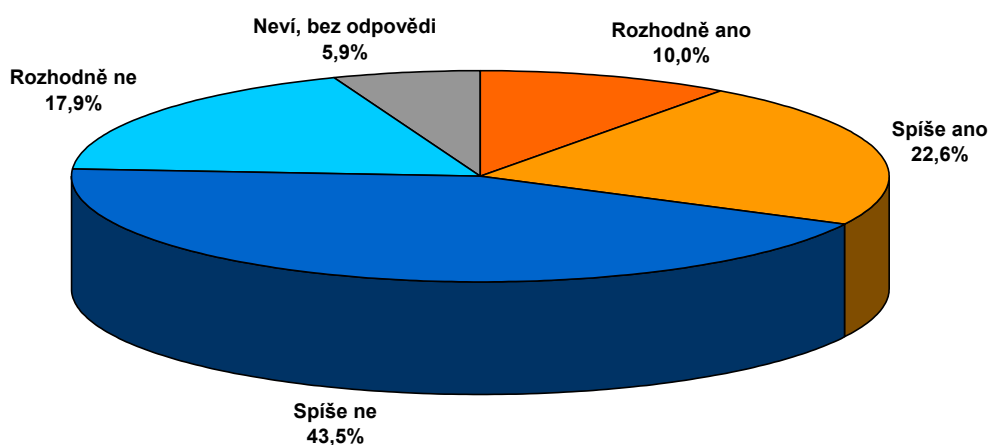

4.3. Zkušenosti zaměstnavatelů s orgány správy sociálního zabezpečení

Zkušenosti zaměstnavatelů podtrhávají dobré zkušenosti, indikované u předchozích skupin. Není zde cítit ani tlak na nějakou významnou změnu – zavést více poboček by okresní správy sociálního zabezpečení měly podle třetiny reprezentantů firem (32,6 %), naopak za zbytečné by to považovaly tři pětiny z nich (61,4 %).

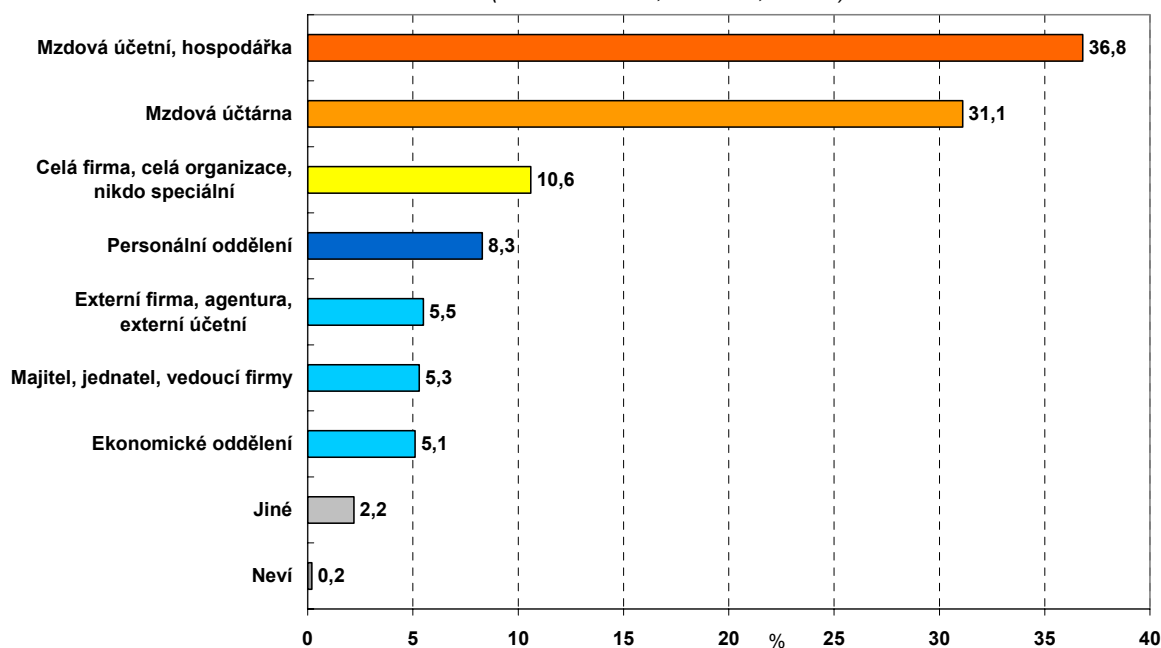
Zkušenosti s orgány správy sociálního zabezpečení jsou v případě zaměstnavatelů nejen pozitivní, ale také velice homogenní – bez ohledu na velikost firmy či kraj nebo velikost místa, kde firma sídlí – zjištěné rozdíly jsou vesměs statisticky nevýznamné.

Měla by mít okresní správa sociálního zabezpečení pobočky jako banky?
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

V podnicích spravuje agendu sociálního zabezpečení nejčastěji mzdová účetní nebo mzdová účtárna.

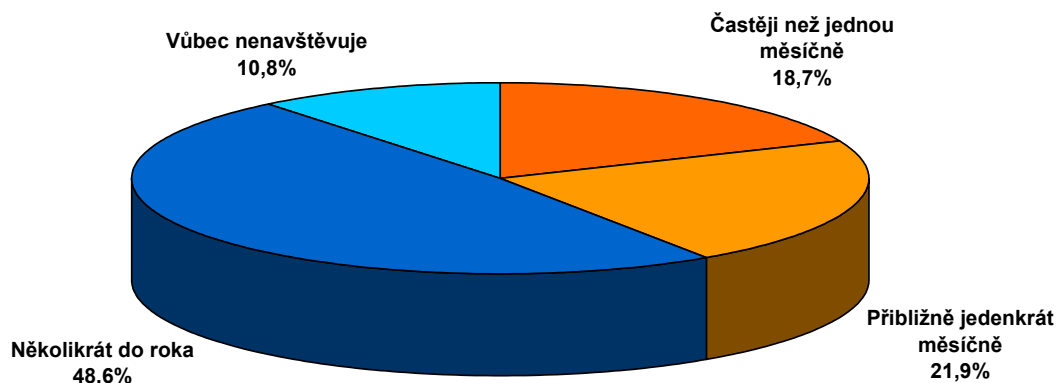
Pracoviště pověřené výkonem agendy správy sociálního zabezpečení
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Frekvence návštěv pověřeného pracovníka na správě sociálního zabezpečení je v polovině podniků několikrát za rok (48,6 %), pětina pověřených zaměstnanců navštěvuje osobně tyto orgány jednou měsíčně (21,9 %) a stejný podíl ještě častěji (18,7 %).

Frekvence návštěv pověřeného zaměstnance na správě sociálního zabezpečení

(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

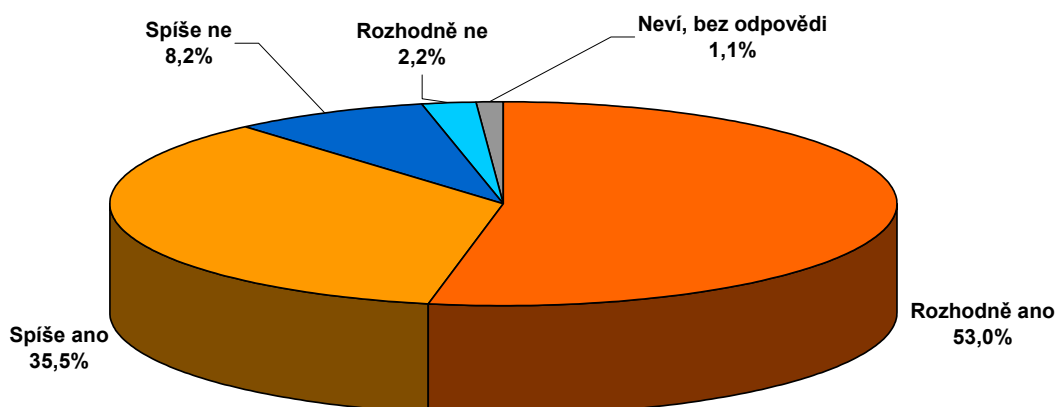

Většina zaměstnavatelů deklaruje spokojenost nejen s dostupností poboček správy sociálního zabezpečení, ale také s jejich otevírací dobou. Pouze desetina zaměstnavatelů by v tomto ohledu uvítala nějaké změny (10,4 %).

- Otevírací doba vyhovuje nejméně firmám v Praze (nevyhovuje 20,0 % zaměstnavatelů) a také ve velkých městech obecně (nevyhovuje 15,2 %).

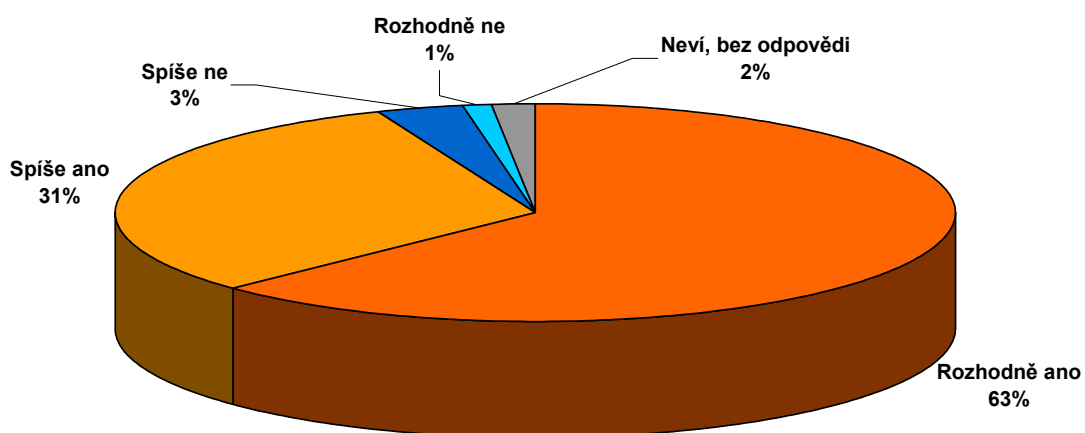
Vyhovuje vám úřední doba okresní správy sociálního zabezpečení?

(zaměstnavatelé, data v %, N=453)

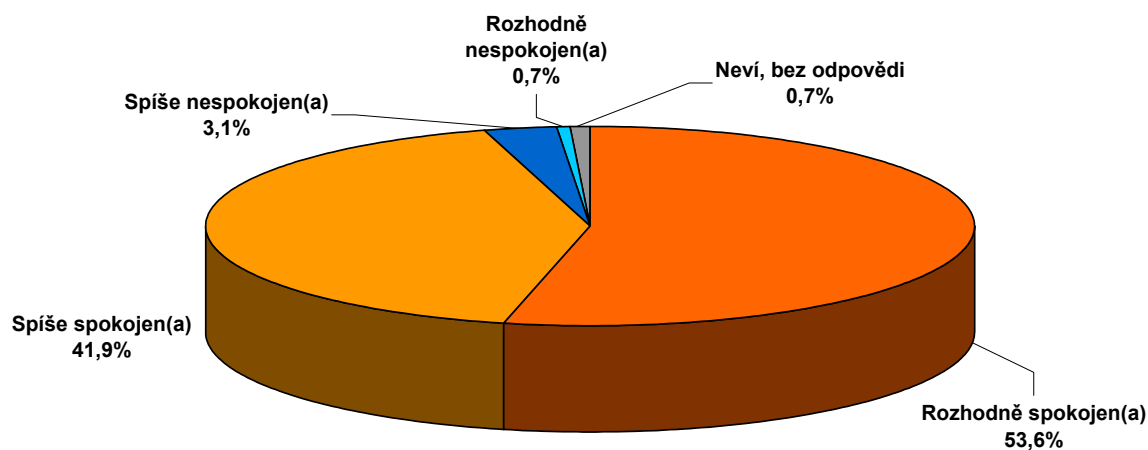

Naprostá většina zaměstnavatelů deklarovala svou spokojenost s kompetentností zaměstnanců správy sociálního zabezpečení a také s jednáním se zaměstnanci těchto orgánů státní správy.

Jsou zaměstnanci správy sociálního zabezpečení kompetentní, poradí Vaší organizaci?
(zaměstnavatelé, data v %, N=453)

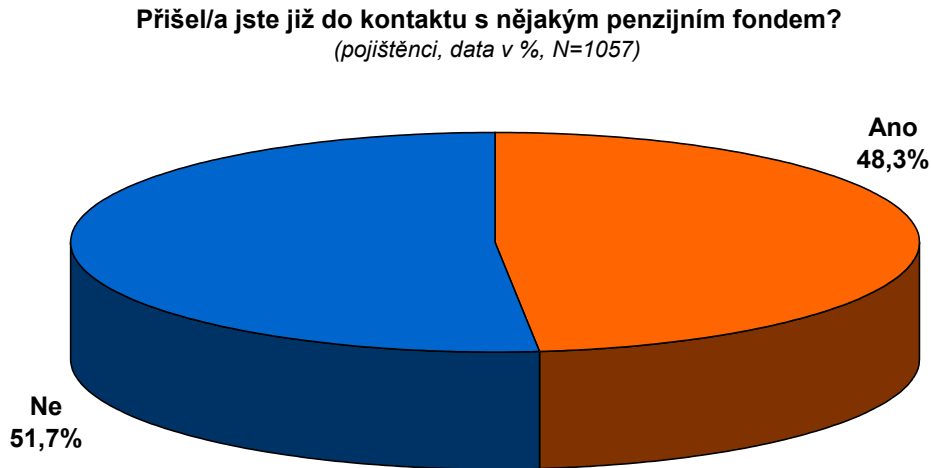

Spokojenost s jednáním se zaměstnanci správy sociálního zabezpečení
(zaměstnavatelé, data v %, N=453)

4.4. Zkušenosti obyvatel ČR s penzijními fondy

Téměř polovina pojištěnců již přišla do kontaktu s některým z penzijních fondů (48,3 %).

Zkušenosti s penzijními fondy mají zejména tyto sociodemografické skupiny:

- lidé v předdůchodovém věku nad 50 let (78,1 %) a 38-50 let (67,6 %),
- s vyšším vzděláním (maturita – 55,1 %, vysoká škola – 69,0 %),
- v Praze (60,8 %),
- s vyššími hrubými příjmy domácnosti (55,5 % obyvatel s měsíčním hrubým příjmem domácnosti nad 30.000 Kč),
- podnikatelé (66,0 %) a zaměstnanci v odborných profesích (70,1 %).

Z hlediska posouzení významu kontaktů lidí s penzijními fondy je důležité, že existuje statisticky významný vztah ve směru:

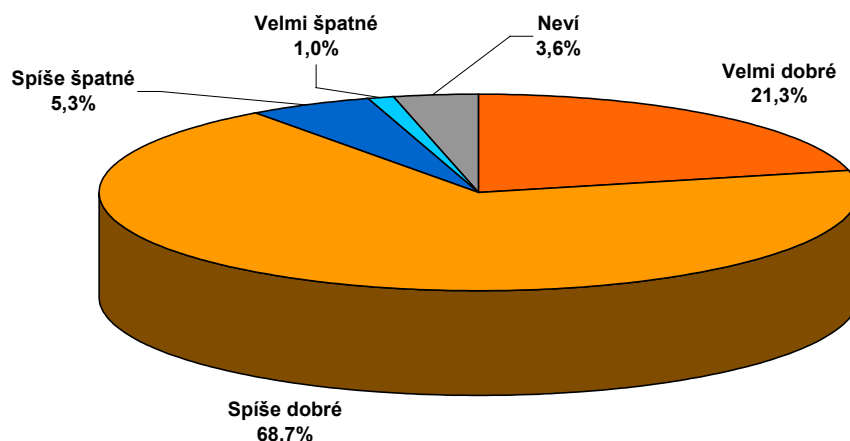
- **kontakt s penzijním fondem = pocit dostatku informací o důchodovém systému (69,4 %).**

Tato vazba je ještě těsnější než v případě vztahu mezi kontaktem státních orgánů sociálního zabezpečení a dostatkem informací o důchodovém systému jako celku.

Devět lidí z deseti má dobré zkušenosti z jednání s penzijním fondem (90,0 %). Mezi jednotlivými sociodemografickými skupinami přitom neexistují žádné významné rozdíly.

Zkušenosti z jednání s penzijním fondem

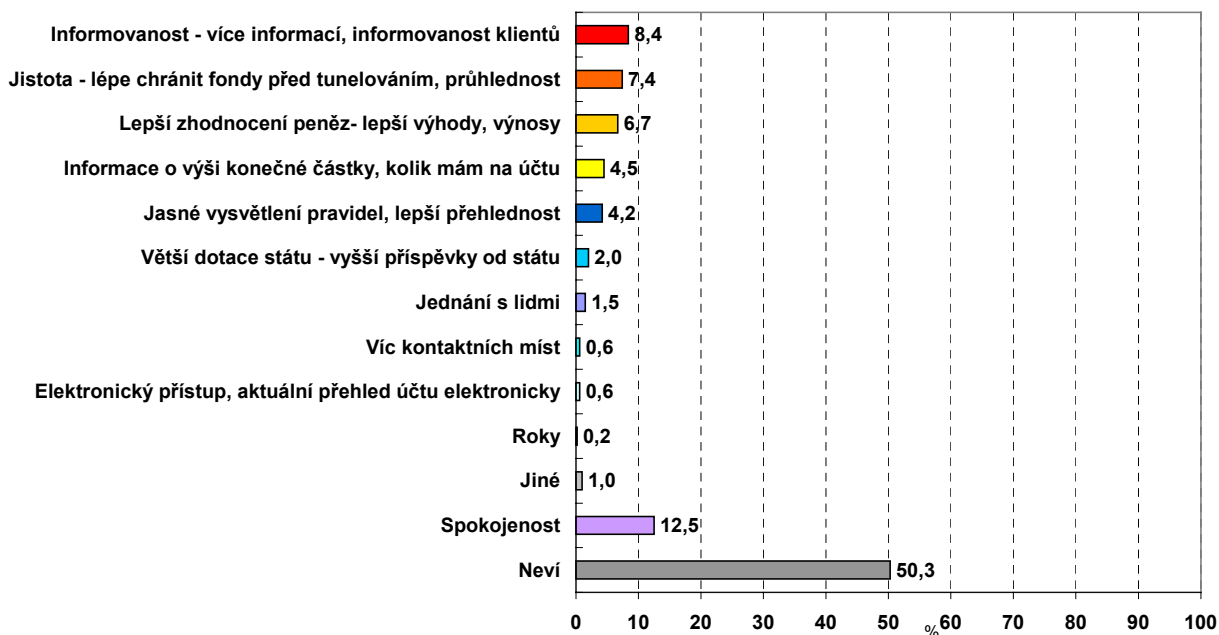
(pojištěnci, data v %, N=510)

Také v případě penzijních fondů panuje určitý deficit obecné informovanosti o tom, jaké jsou vlastně možnosti klienta, jasné vysvětlení pravidel a celkový přehled o naspouřených prostředcích. Na dalším místě je obava ze ztráty investovaných peněz – měla by být větší kontrola fondů a průhlednost jejich hospodaření. Na druhé straně část lidí volá po zlepšení výnosů fondů.

Jak by měly být služby dosud poskytované penzijními fondy zlepšeny?

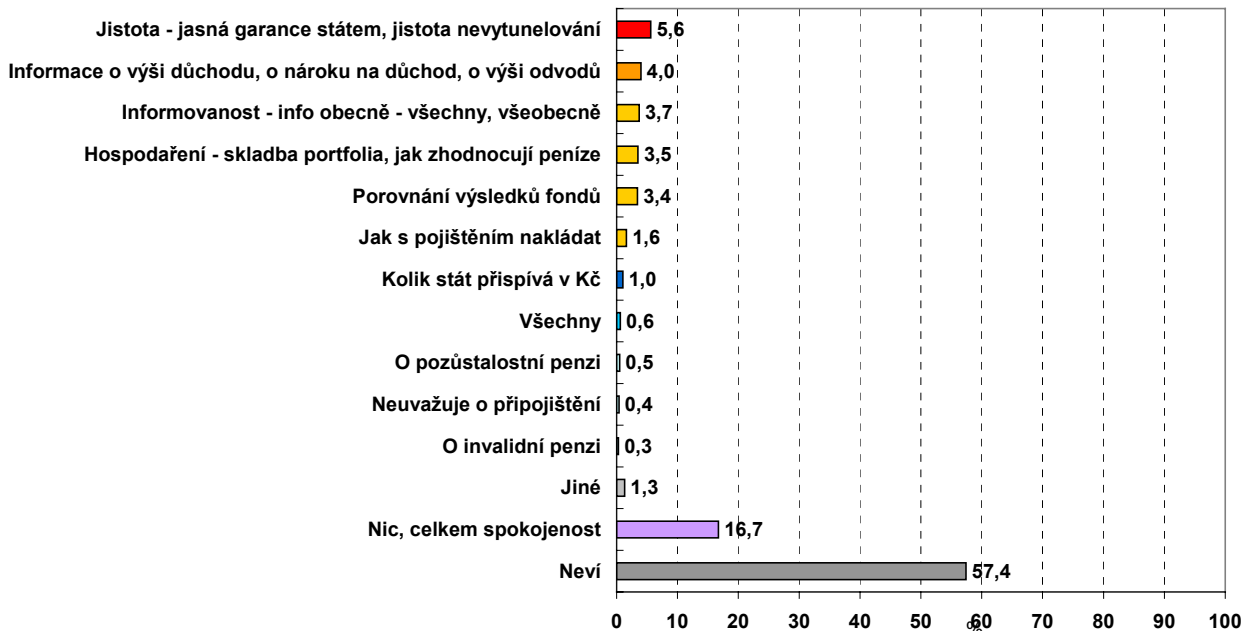
(pojištěnci, data v %, N=510)

Pokud jde o chybějící informace, pak jsou to zejména informace o tom, jak jsou vklady zajištěné, a další obecné informace. Většina lidí, kteří mají zkušenosti s penzijními fondy, však neví, jaké další informace by měla žádat.

Které informace o možnostech penzijního připojištění vám scházejí?

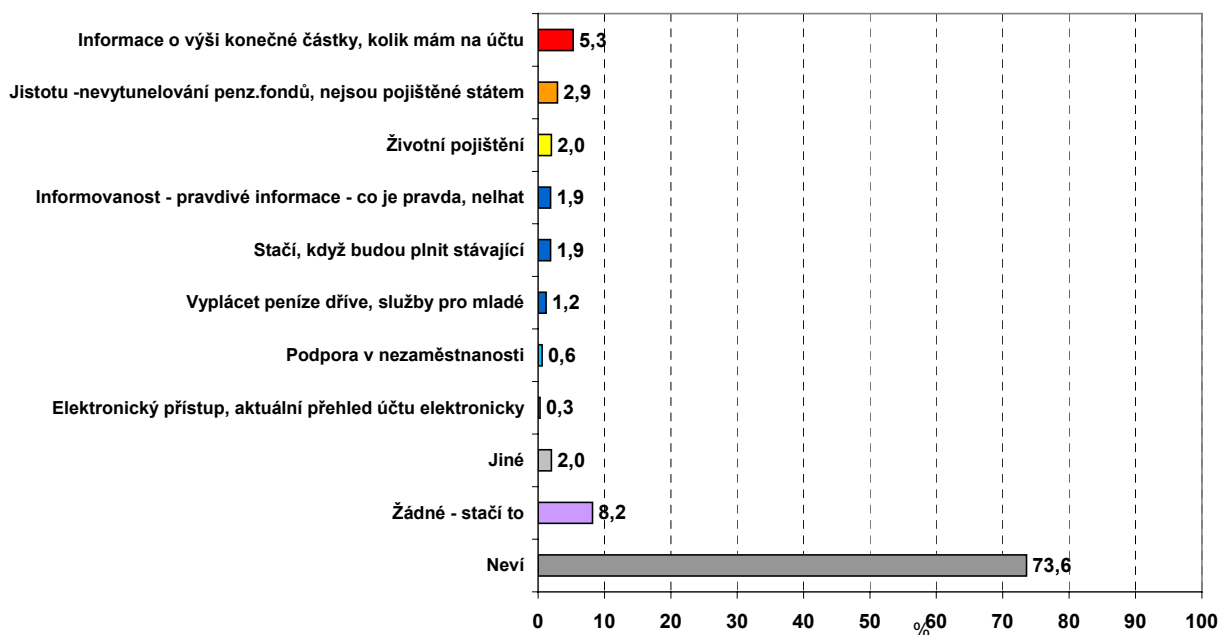
(pojištěnci, data v %, N=510)

Fondy by nově měly poskytovat větší přehled o výši cílové částky. Další službou by podle občanů mělo být pojištění vkladů. Tři čtvrtiny lidí, kteří mají zkušenosti s penzijními fondy, však neví, jaké další služby by měly žádat.

Které další služby by měly penzijní fondy začít nově poskytovat?

(pojištěnci, data v %, N=510)

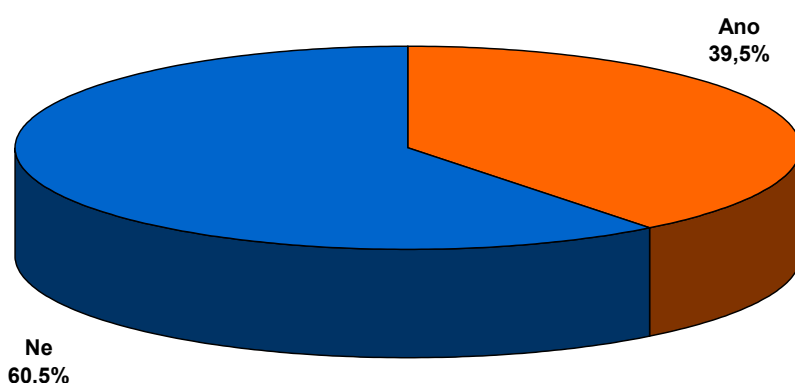

4.5. Zkušenosti obyvatel ČR s pojišťovnami ve věci životního pojištění

Zkušenosti s pojišťovnami ve věci životního pojištění mají dvě pětiny občanů (39,5 %). Tyto zkušenosti deklarují zejména lidé:

- v předdůchodovém věku nad 50 let (57,1 %) a ve věku 38-50 let (55,8 %),
- s vyšším vzděláním (maturita – 50,0 %, vysoká škola – 49,7 %),
- s vyššími hrubými příjmy domácnosti (nad 25.000 Kč – 47,9 %),
- zaměstnanci v odborných profesích (56,3 %) a podnikatelé (70,5 %).

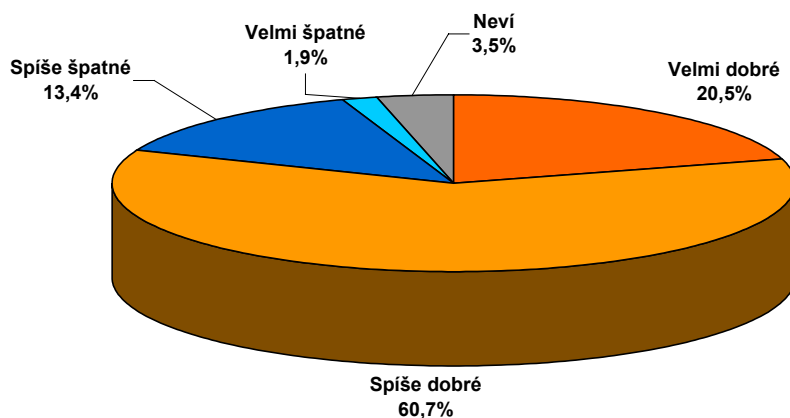
Přišel/a jste již do kontaktu s pojišťovnou ve věci životního pojištění?
(pojištěnci, data v %, N=1059)

Osm lidí z deseti má dobré zkušenosti z jednání s pojišťovnami ve věci životního pojištění (81,2 %).

- Dobré zkušenosti mají téměř všichni podnikatelé (98,3 %).

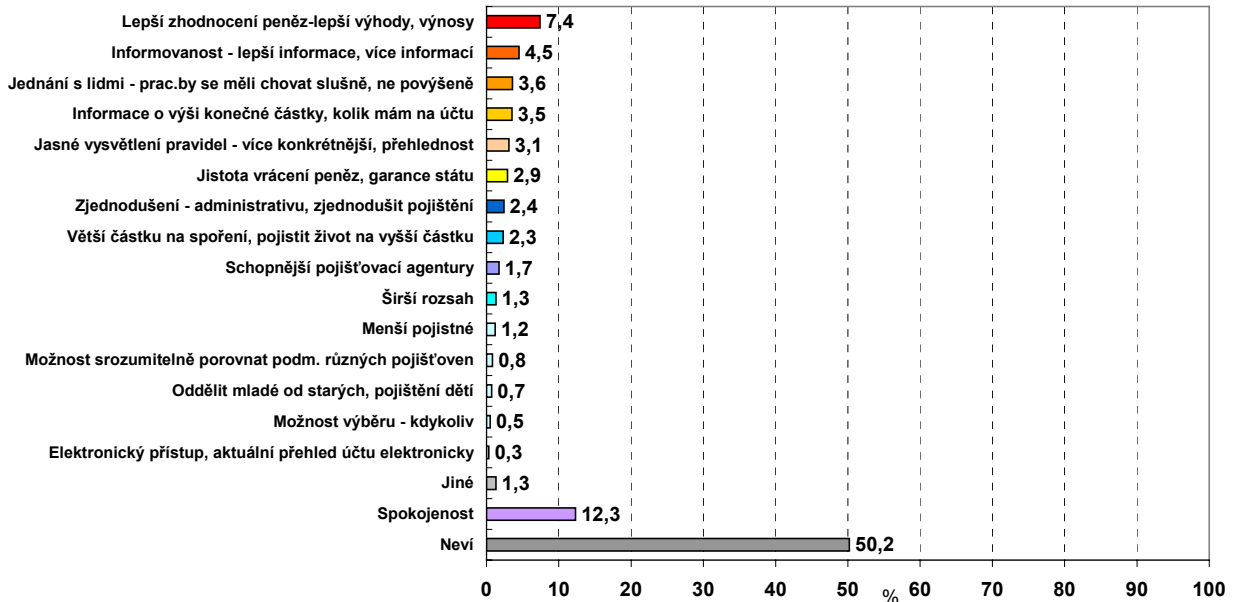
Zkušenosti z jednání s pojišťovnou ve věci životního pojištění?
(pojištěnci, data v %, N=419)

V případě životního pojištění by mělo být zlepšeno zejména zhodnocení peněz. V ostatních případech jde o zlepšení stejných služeb, jako u penzijního připojištění. Polovina lidí, kteří mají zkušenosti s pojišťovnami ve věci životního pojištění, však neví, jaké další služby by měla žádat (50,2 %).

Jak by měly být služby dosud poskytované pojišťovnami ve věci životního pojištění zlepšeny?

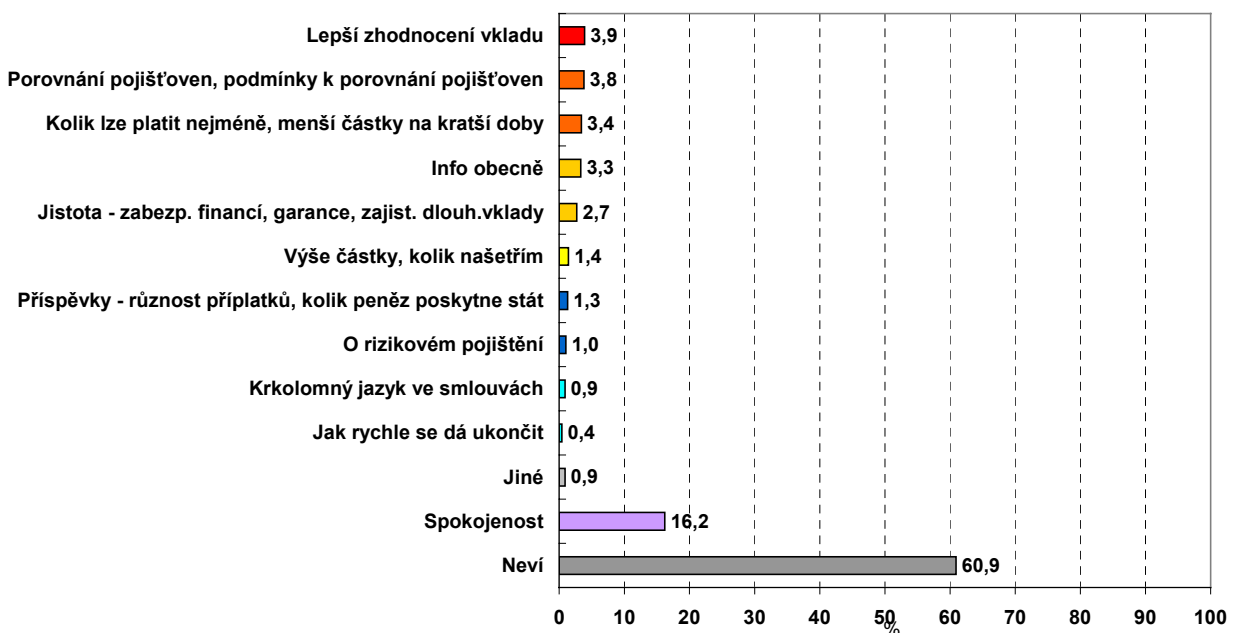
(pojištěnci, data v %, N=419)

Pokud jde o chybějící informace ve věci životního pojištění, pak tyto informace by měly směřovat k porovnání pojišťoven a posouzení zhodnocení vkladů. Tři pětiny lidí, kteří mají zkušenosti s pojišťovnami ve věci životního pojištění, neví, jaké další informace by měly žádat (60,9 %).

Scházející informace o možnostech životního pojištění u pojišťoven

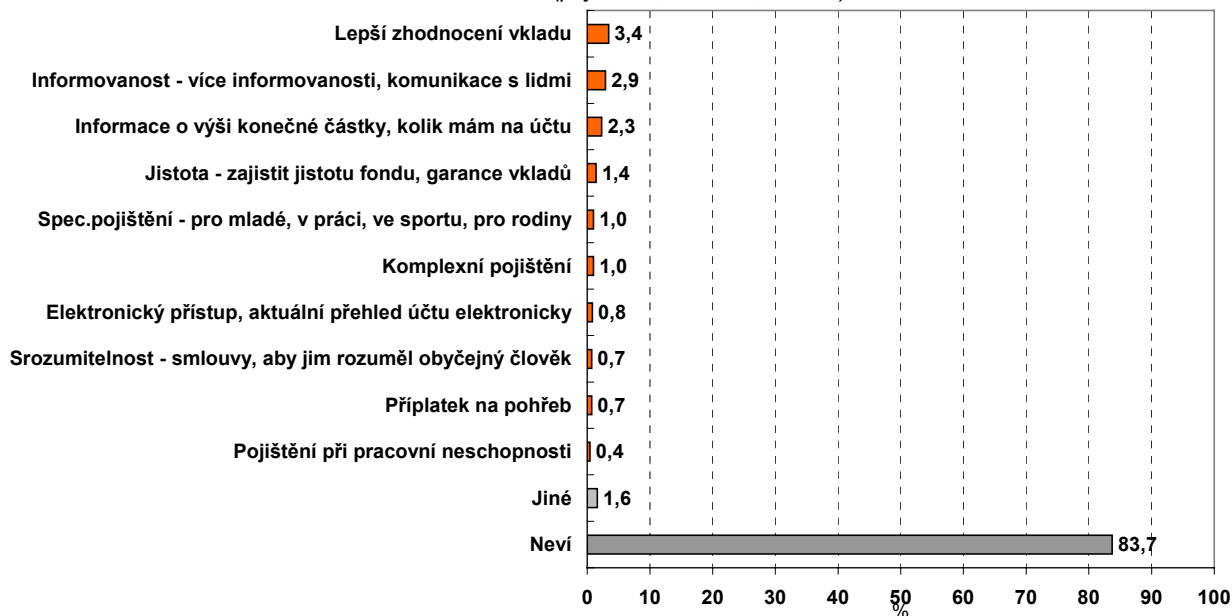
(pojištěnci, data v %, N=419)

Více než čtyři pětiny lidí, kteří mají zkušenosti s pojišťovnami ve věci životního pojištění, nenacházejí žádné další služby, které by měly v této oblasti pojišťovny poskytnout (83,7 %).

Které další služby by měly pojišťovny ve věci životního pojištění začít nově poskytovat?

(pojištěnci, data v %, N=419)

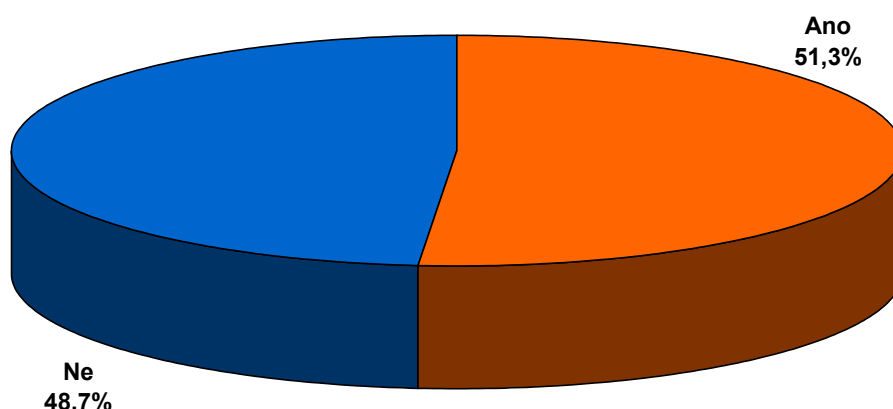

4.6. Komunikace OSVČ s orgány správy sociálního zabezpečení

Specifické otázky pro OSVČ se týkaly možnosti využít pro komunikaci s uvedenými orgány státní správy elektronickou komunikaci přes internetový portál veřejné správy. **Polovina OSVČ o tomto portálu slyšela (51,3 %), polovina však nikoli (48,7 %).** O veřejném portálu státní správy slyšely častěji:

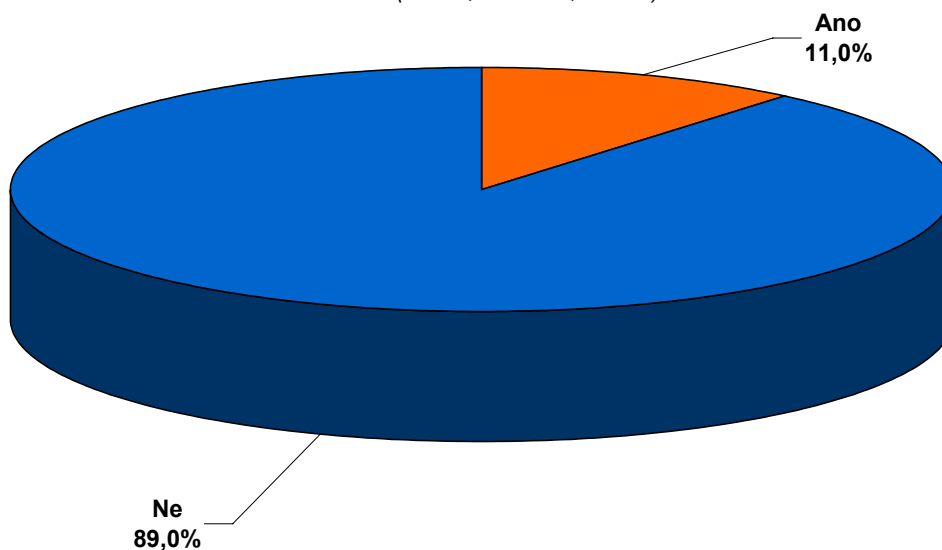
- OSVČ s vyšším vzděláním (maturita – 62,6 %, VŠ – 70,4 %),
- OSVČ se zaměstnanci (31,5 %).

Slyšel/a jste někdy o internetovém portálu veřejné správy?
(OSVČ, data v %, N=498)

Internetového portálu veřejné správy pro podání „Přehledu o příjmech a výdajích“ **hodlá letos využít jedna z devíti OSVČ (11,0 %).** Jedná se samozřejmě o ty skupiny, které o tomto portálu mají informace.

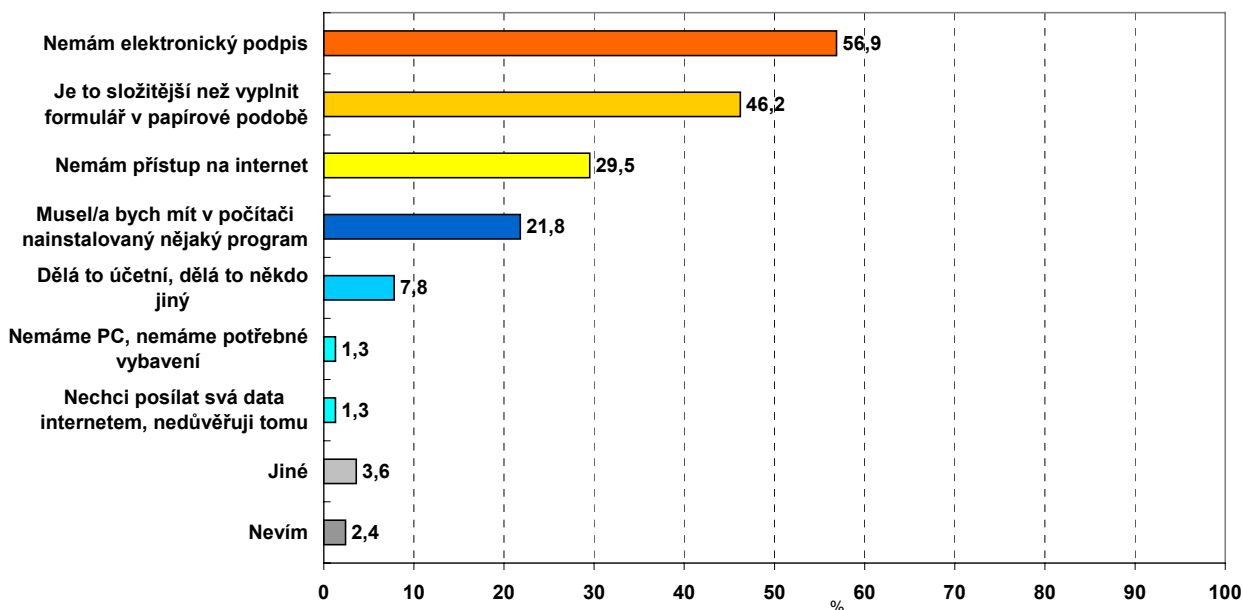
Využíváte nebo využijete letos možnost elektronického podání Přehledu o příjmech a výdajích?
(OSVČ, data v %, N=498)

Důvodem pro nevyužití možnosti elektronického podání je nejčastěji absence potřebného vybavení (elektronický podpis, přístup na internet), dále stále ještě převládající pocit o tom, že v papírové podobě je tento proces jednodušší, a také nejistota kolem tohoto postupu – potřeba instalace speciálního programu, nedůvěra vůči ochraně dat.

Proč nevyužijete možnost elektronického podání Přehledu o příjmech a výdajích?

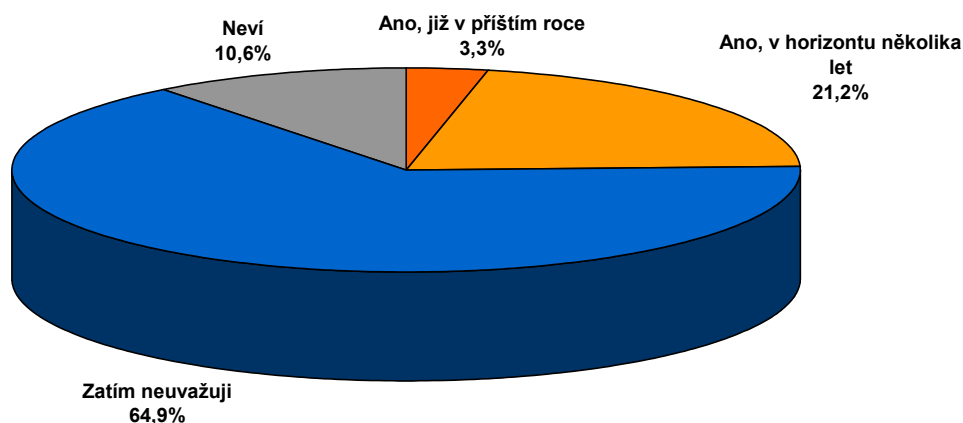
(OSVČ, data v %, N=439)

O elektronickém podávání formulářů uvažuje celkem asi čtvrtina OSVČ (24,5 %), která tohoto způsobu zatím nevyužívá.

Uvažujete o tom, že začnete v budoucnu podávat formuláře elektronicky?

(OSVČ, data v %, N=443)

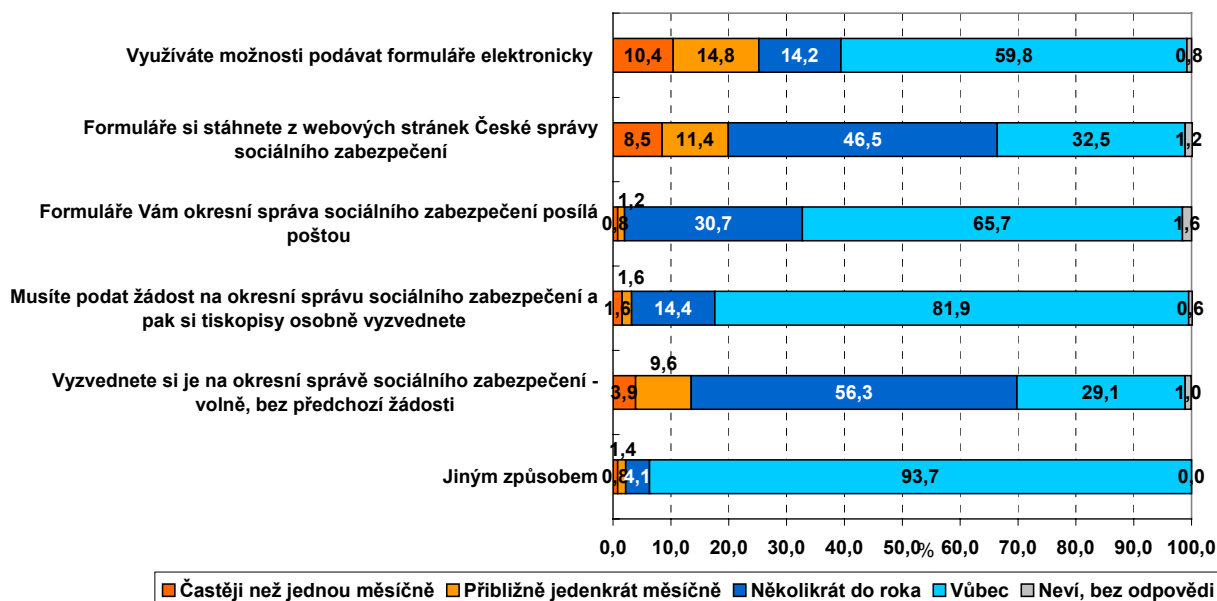
4.7. Komunikace zaměstnavatelů s orgány správy sociálního zabezpečení

Většina zaměstnavatelů využívá možnosti vyzvednout si formuláře volně na pobočce správy sociálního zabezpečení (pouze 29,1 % zaměstnavatelů této možnosti nevyužívá), případně si je stáhnout z internetu (32,5 % nevyužívá). Tyto způsoby jsou obecně nejrozšířenější, nejvíce pravidelné je však podávání formulářů elektronicky (25,2 % využívá minimálně 1x měsíčně).

- Elektronické podání využívají zejména větší firmy nad 250 zaměstnanců (66,7 % využívá minimálně 1x měsíčně).

Jakým způsobem a jak často získává vaše organizace tiskopisy od okresní správy sociálního zabezpečení?

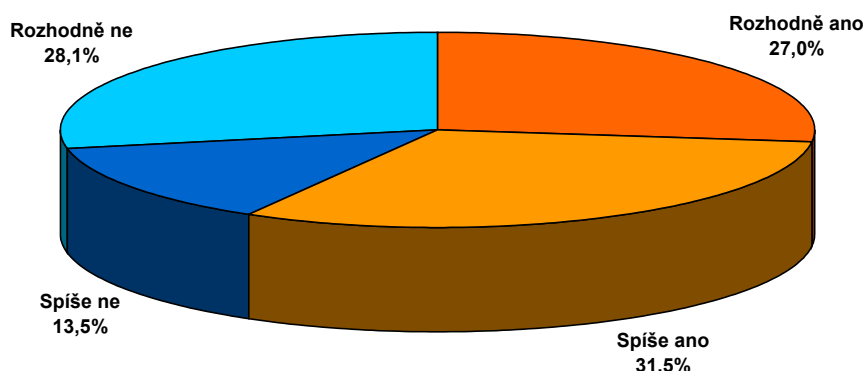
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Před vlastním výzkumem jsme zjistili, že v některých případech není možné si na pobočce všechny potřebné tiskopisy v požadovaném množství vyzvednout. Některé firmy proto napřed na pobočku zatelefonují a teprve po domluvě si formuláře vyzvednou. Přesto, že toto řešení se může zdát poněkud komplikované, pro většinu firem to není problém. Důležité pro firmy je v tomto ohledu, že se doberou svého cíle.

Vyhovuje Vám nutnost žádat o osobní vyzvedávání tiskopisů na správě sociálního zabezpečení?

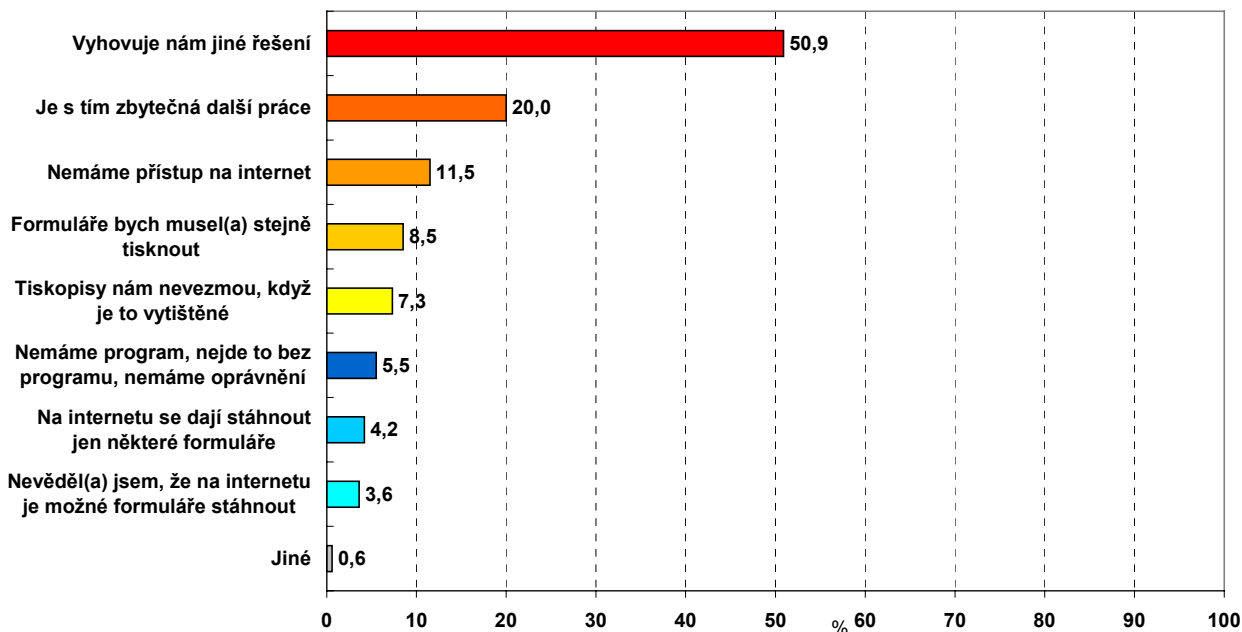
(zaměstnavatelé, data v %, N=89)

Pouze třetina firem nevyužívá možnosti stahovat si formuláře elektronicky (32,5 % - viz výše). Polovina z těchto firem je spokojená s jiným řešením (50,9 %), pětina to považuje za zbytečnou práci navíc (20,0 %). Část zaměstnavatelů uvedla, že vytištěné tiskopisy pak nemohou uplatnit (7,8 %).

Proč si nestahujete tiskopisy z webových stránek?

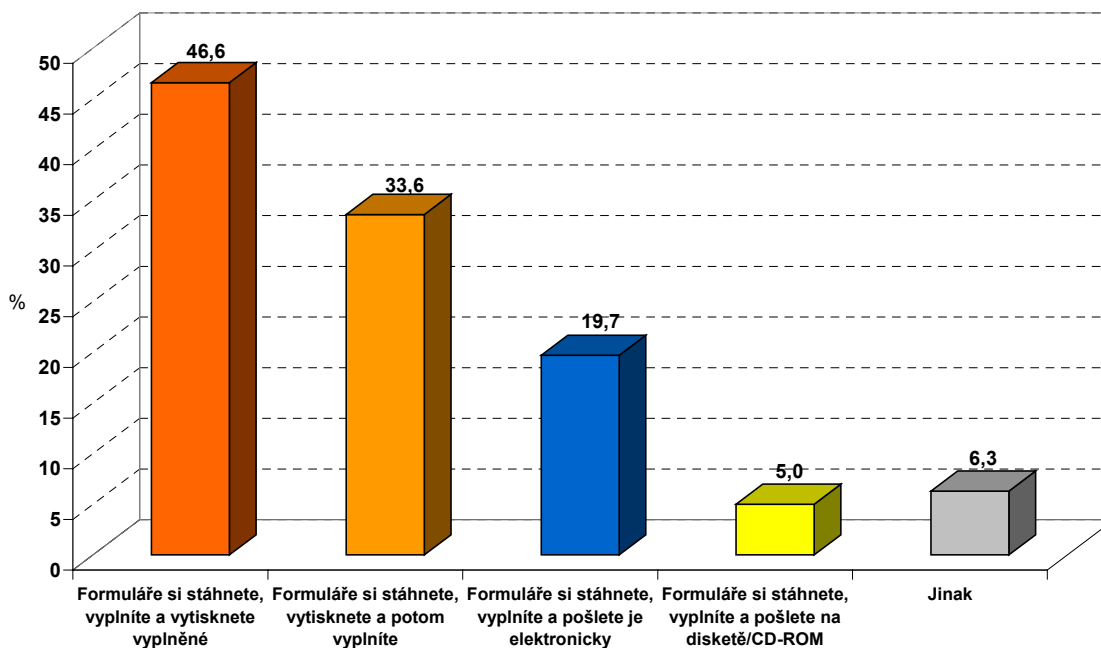
(zaměstnavatelé, data v %, N=165)

Formuláře stažené z internetu jsou v polovině případů vyplněny a vytištěny (46,6 %), druhým nejčastějším způsobem je vytištění a následné strojové vyplnění (33,6 %; náhrada za běžně vyzvednutý formulář).

Jakým způsobem vyplňujete tiskopisy stažené z webových stránek?

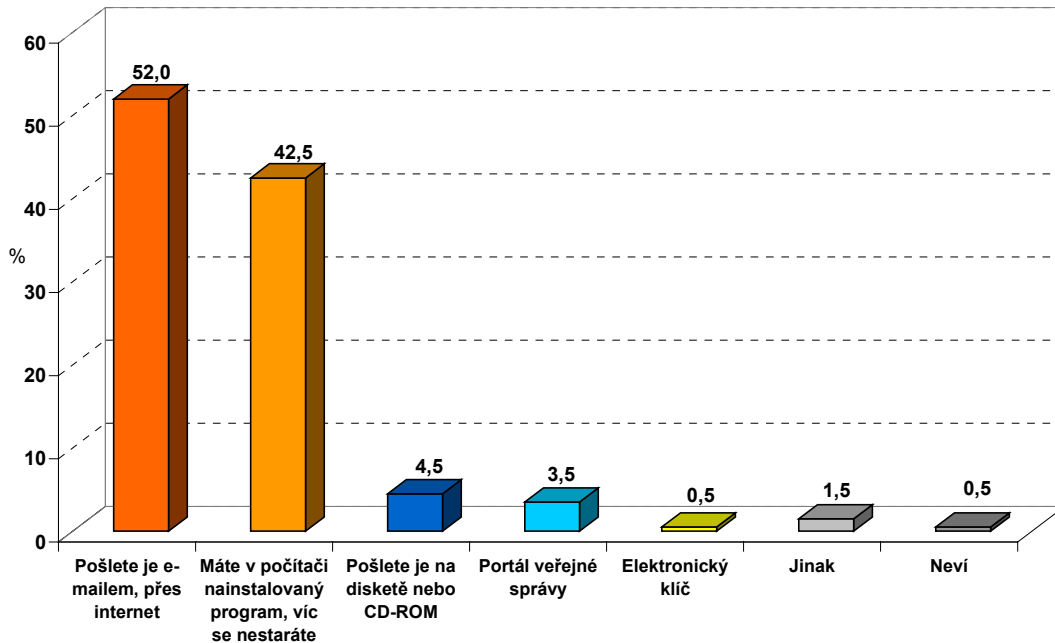
(zaměstnavatelé, data v %, N=238)

Přibližně polovina zaměstnavatelů, kteří využívají elektronické podání, využívá podle svých slov podání e-mailem nebo přes internetový portál (52,0 %). Speciální program pro elektronická podání využívají dvě pětiny těchto zaměstnavatelů (42,5 %).

Jak konkrétně elektronicky posíláte formuláře?

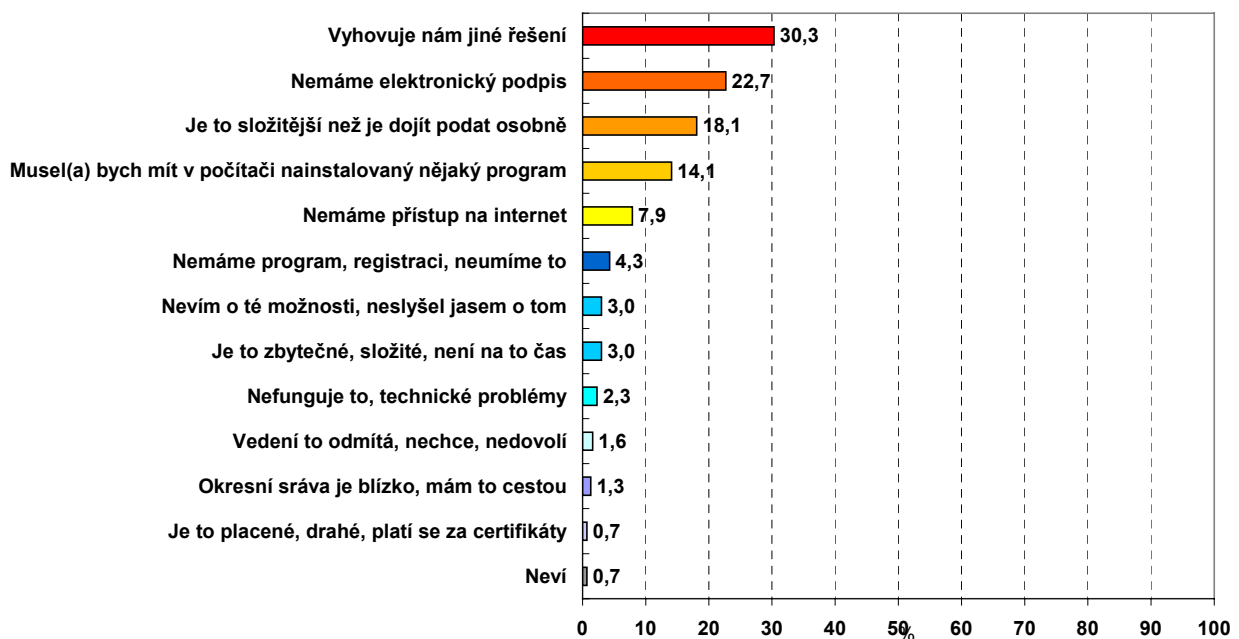
(zaměstnavatelé, data v %, N=200)

V případě zaměstnavatelů, kteří nevyužívají možnosti elektronického podání, nelze většinou mluvit o tom, že by jim vyhovovalo jiné řešení. Důvodem jsou spíše nedostatky či neznalost na straně zaměstnavatele – nemají elektronický podpis, považují to za složité, nemají informace o tom, co elektronické podání obnáší (určitý program apod.).

Proč nevyužíváte možnosti podávat formuláře elektronicky?

(zaměstnavatelé, data v %, N=304)

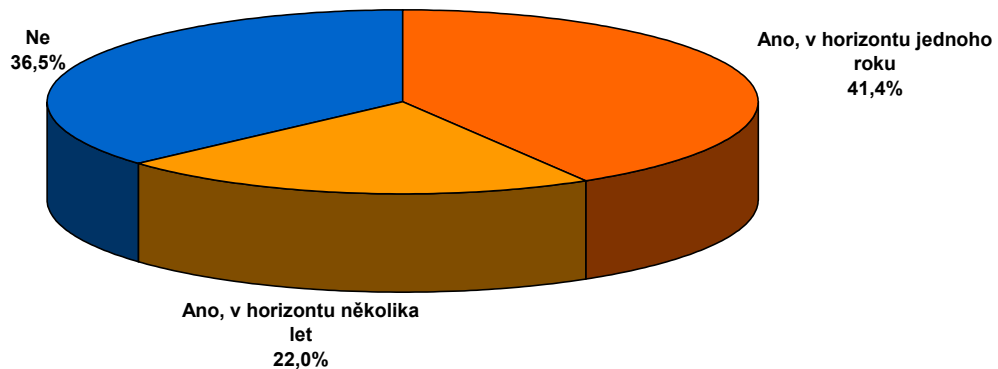

Dvě třetiny zaměstnavatelů, kteří zatím nevyužívají možnosti elektronického podání, uvažují do budoucna o jeho zavedení (63,4 %). Dvě pětiny o tom uvažují dokonce v poměrně krátkém horizontu jednoho roku (41,4 %).

- O využití elektronického podání uvažují opět zejména větší firmy nad 250 zaměstnanců (73,7 % těch, které ještě nevyužívají) a také střední firmy s 10-250 zaměstnanci (55,3 %).

Uvažujete o tom, že začnete podávat formuláře elektronicky?

(zaměstnavatelé, data v %, N=304)

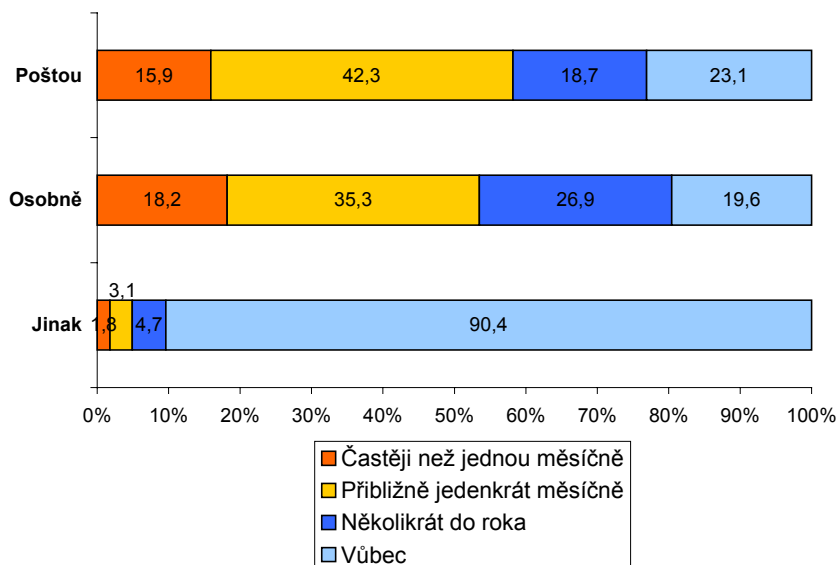

Způsob doručování papírových formulářů je nejobvyklejší osobně (nevyužívá jen 20 % zaměstnavatelů), velmi rozšířené je také posílání formulářů poštou (nevyužívá 23,1 %).

- Osobní předávání je nerozšířenější ve středně velkých městech (nevyužívá je 13,5 % zaměstnavatelů), naopak problematická je tato možnost pro subjekty sídlící na malých městech a vesnicích (nevyužívá 30,4 %).

Jak odevzdáváte tiskopisy pro okresní správu sociálního zabezpečení?

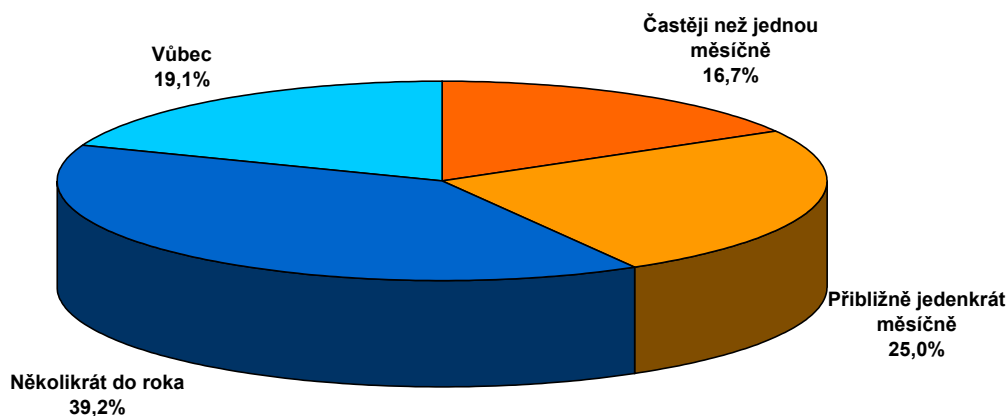
(zaměstnavatelé, data v %, N=428)

Internetové stránky České správy sociálního zabezpečení navštěvují minimálně jedenkrát měsíčně dvě pětiny zaměstnavatelů (41,7 %). Další dvě pětiny navštěvují stránky několikrát do roka (39,2 %). Vůbec tyto stránky osobně nenavštěvuje pětina zástupců zaměstnavatelů (19,1 %).

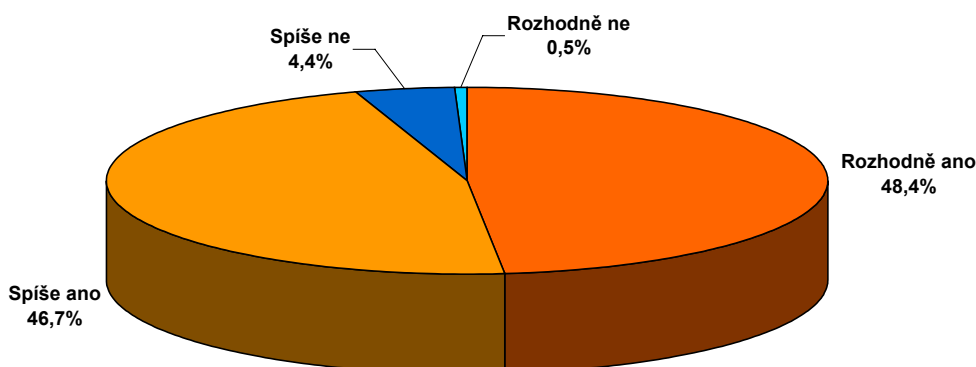
- Internetové stránky České správy sociálního zabezpečení navštěvují nejčastěji velcí zaměstnavatelé nad 250 zaměstnanců (61,3 % alespoň 1x měsíčně).

Navštěvujete webové stránky České správy sociálního zabezpečení?
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Téměř absolutně kladně je hodnocena užitečnost informací na těchto stránkách (95,1 %). Internet jako informační médium hraje pro většinu zaměstnavatelů významnou úlohu.

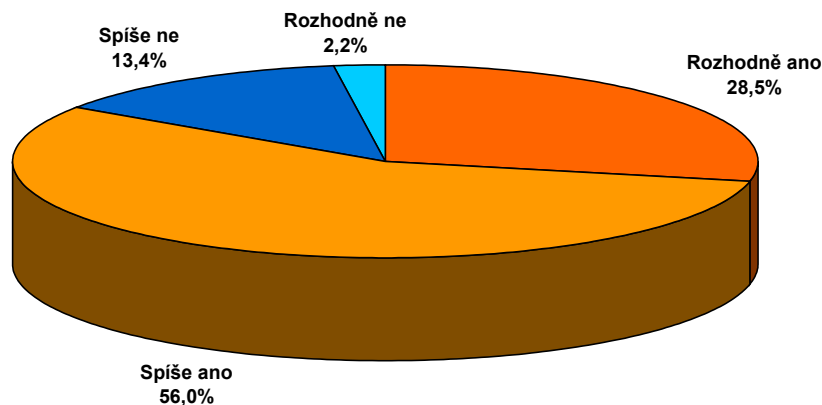
Jsou pro Vás informace na webových stránkách České správy sociálního zabezpečení užitečné?
(zaměstnavatelé, data v %, N=411)

Poněkud hůře je hodnocena přehlednost informací, přesto je většina zaměstnavatelů opět spokojena (84,5 %).

Jsou pro Vás informace na webových stránkách České správy sociálního zabezpečení přehledné?

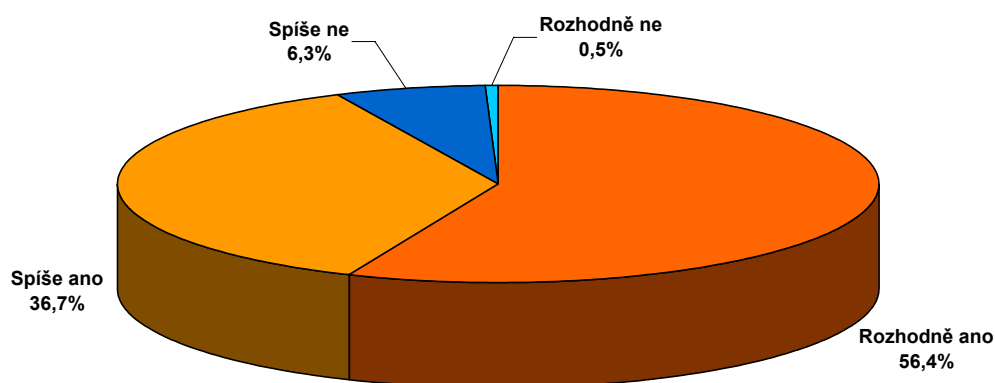
(zaměstnavatelé, data v %, N=411)

Internetové stránky České správy sociálního zabezpečení se rozhodně zaměstnavatelům vyplatí průběžně sledovat. Většina zaměstnavatelů (56,4 %) uvádí, že se jim tyto stránky rozhodně vyplatí sledovat.

Vyplatí se Vám sledovat webové stránky České správy sociálního zabezpečení?

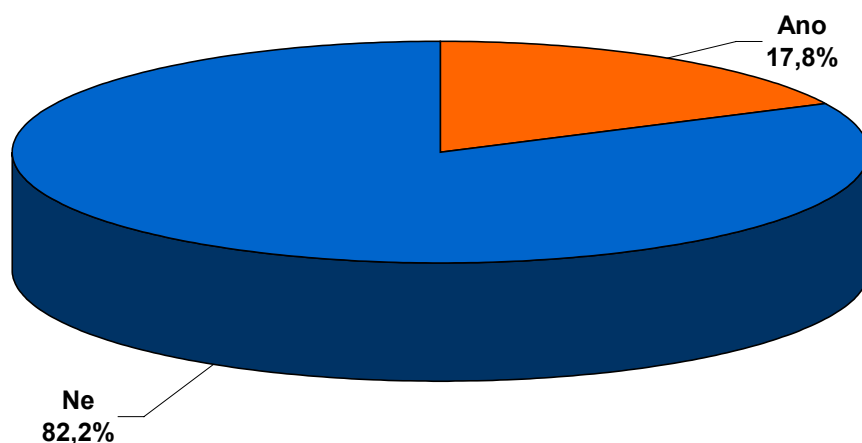
(zaměstnavatelé, data v %, N=411)

I přes velmi kladné hodnocení internetových stránek České správy sociálního zabezpečení pětina zaměstnavatelů některé informace chybí (17,8 %). Jedná se zejména o **podrobnosti, konkrétní případy a aktuální údaje**. Opakuje se výtka k přehlednosti údajů na těchto stránkách.

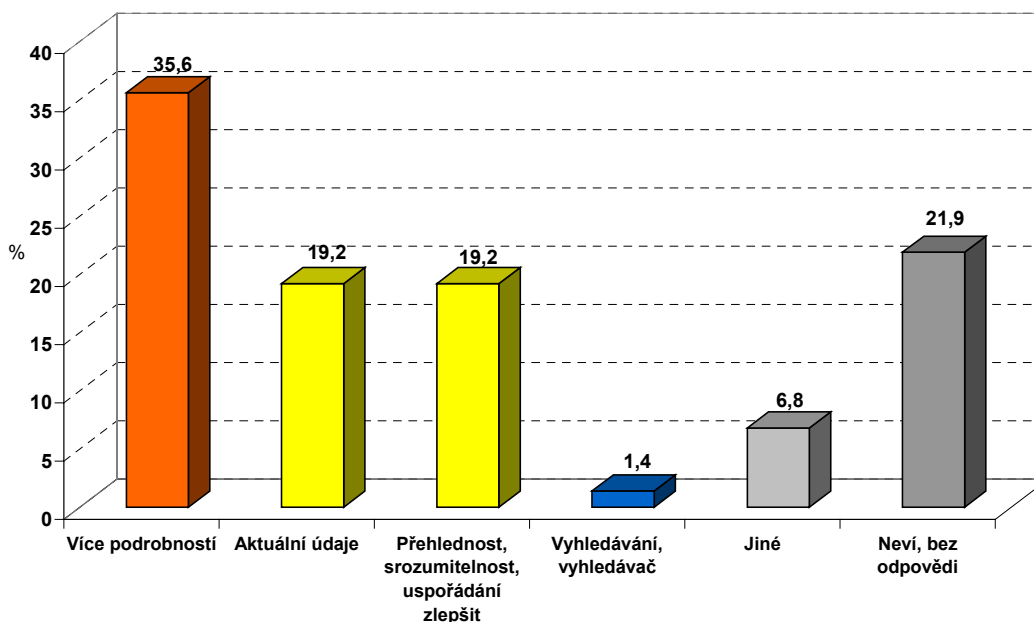
Chybí Vám nějaké informace na stránkách České správy sociálního zabezpečení?

(zaměstnavatelé, data v %, N=411)

Jaké informace Vám na těchto stránkách chybí?

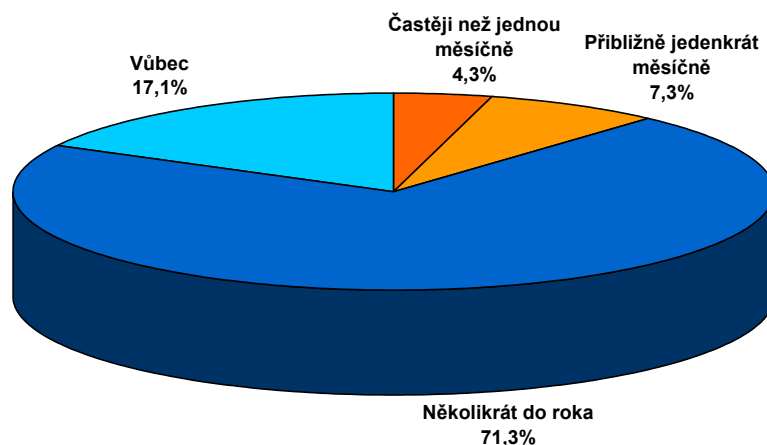
(zaměstnavatelé, data v %, N=73)

Většině zaměstnavatelů poskytuje okresní správa sociálního zabezpečení odbornou pomoc, nejčastěji několikrát do roka (71,3%).

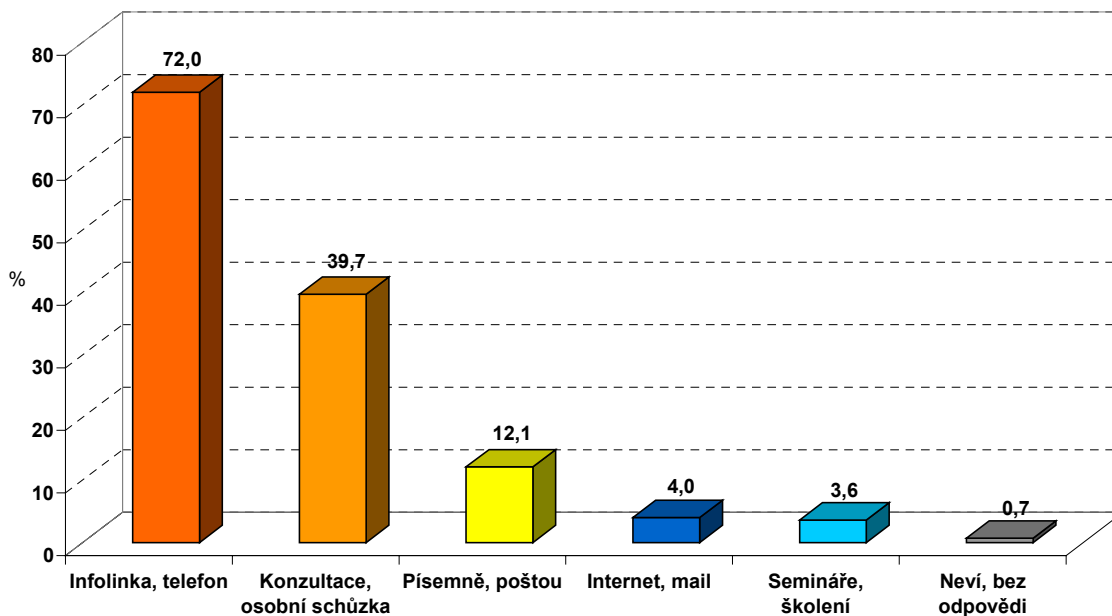
- Nejčastěji poskytují okresní správy sociálního zabezpečení pomoc velkým firmám s 250 a více zaměstnanci (15,8 % nejméně 1x měsíčně).

Poskytuje vám okresní správa sociálního zabezpečení odbornou pomoc ve věcech sociálního zabezpečení?
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

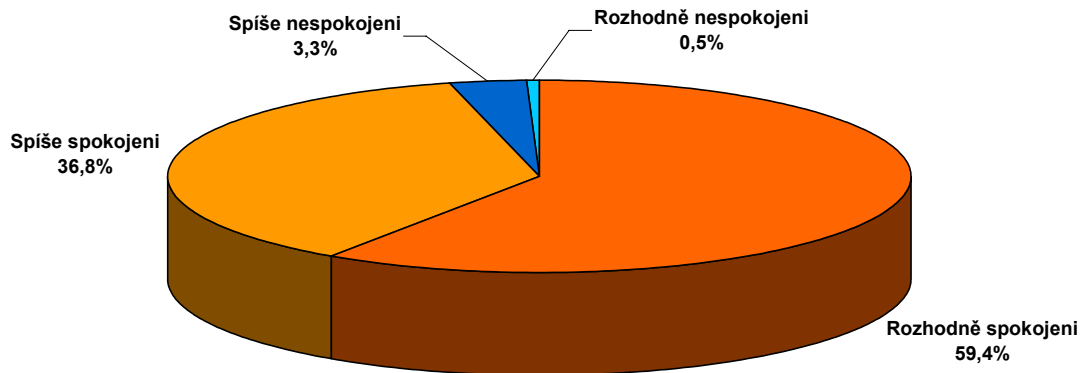
Odborná pomoc je poskytována nejčastěji **telefonicky a formou osobních konzultací.**

Jakou formou Vám poskytuje okresní správa sociálního zabezpečení odbornou pomoc?
(zaměstnavatelé, data v %, N=421)

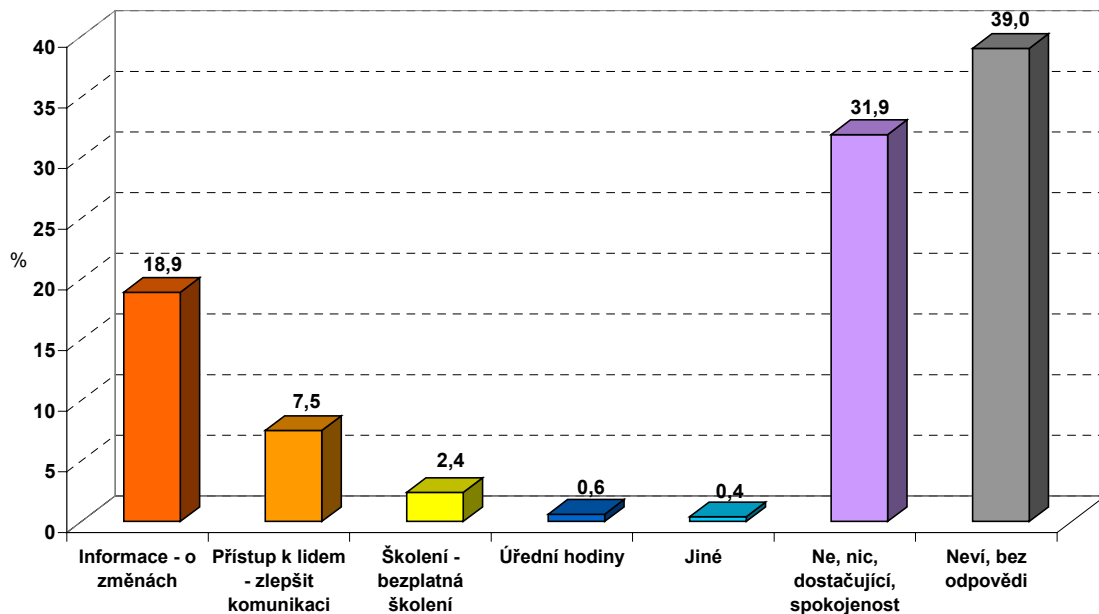
S pomocí okresní správy sociálního zabezpečení je spokojeno devět z deseti zaměstnavatelů (96,2 %).

Jste spokojen/a s pomocí okresní správy sociálního zabezpečení?
(zaměstnavatelé, data v %, N=421)

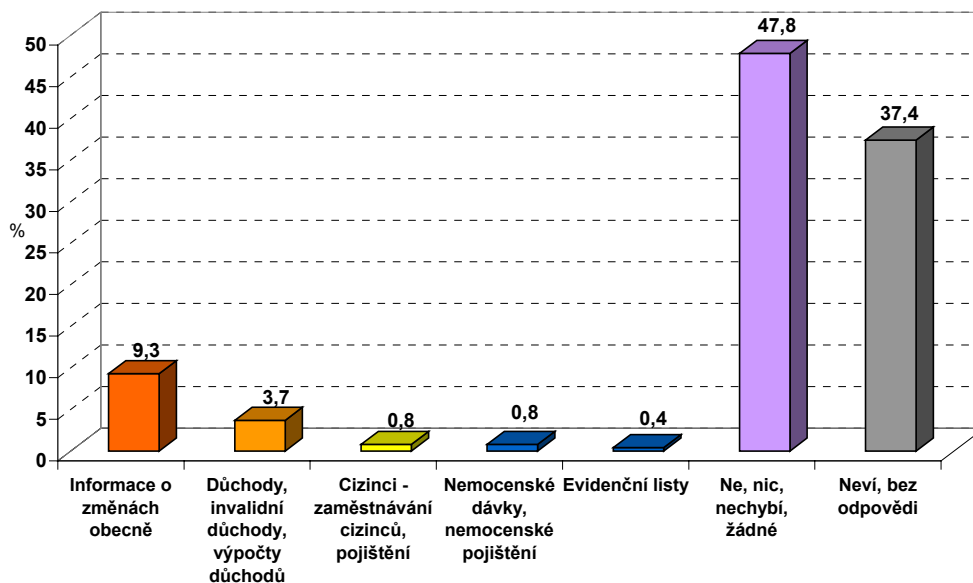
Jednu z mála možností ke zlepšení odborné pomoci spatřují zaměstnavatelé v informování o změnách, kterým se musí zaměstnavatelé přizpůsobovat. Informace o změnách obecně jsou také nejčastěji postrádané informace o sociálním zabezpečení.

Co by měla ve věcech odborné pomoci okresní zpráva sociálního zabezpečení zlepšit?
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Které informace z oblasti sociálního zabezpečení vám chybějí?

(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

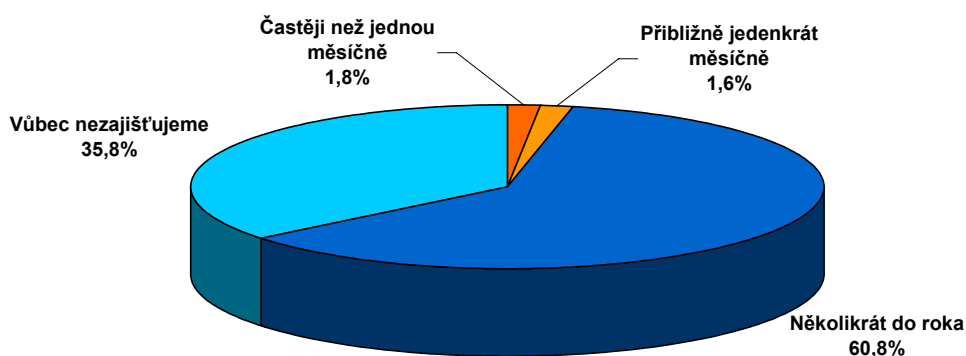

Necelé dvě třetiny zaměstnavatelů zajišťují svým pracovníkům účast na seminářích věnovaných problematice sociálního zabezpečení (64,2 %). Téměř vždy se jedná o účast maximálně několikrát do roka.

- Nejčastěji zajišťují svým pracovníkům účast na seminářích věnovaných problematice sociálního zabezpečení velké firmy (86,7 % nejméně 1x ročně).

Zajišťuje Vaše organizace účast na seminářích o problematice sociálního zabezpečení?

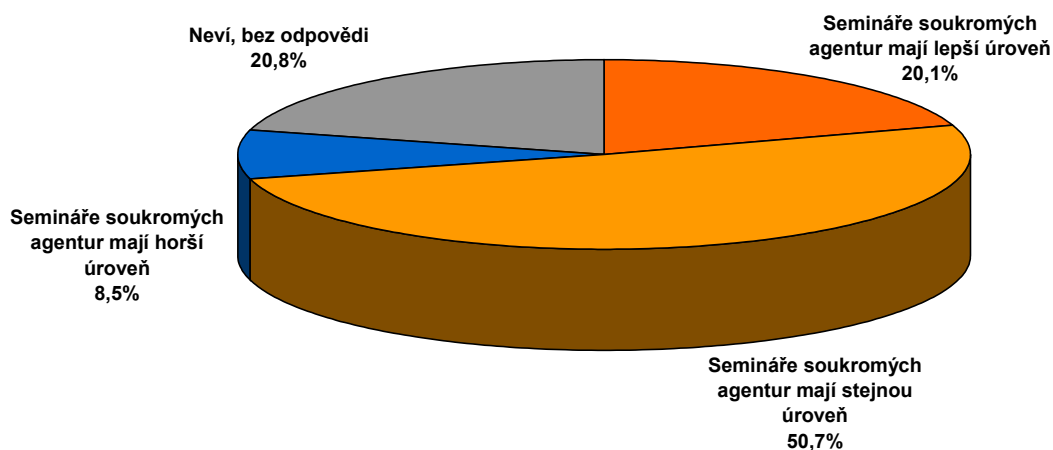
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Pokud jde o srovnání kvality metodického vedení pracovníky správy sociálního zabezpečení a seminářů pořádaných soukromými agenturami, pak polovina zaměstnavatelů vyjádřila přesvědčení, že úroveň je srovnatelná (50,7 %).

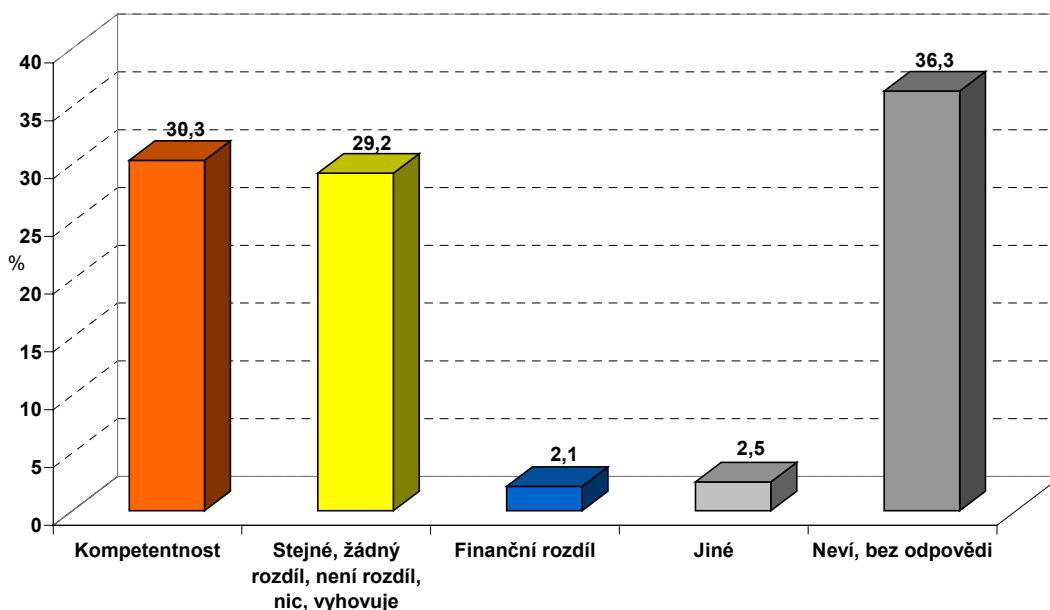
Podle pětiny mají semináře soukromých agentur lepší úroveň (20,1 %), každý desátý zástupce zaměstnavatelů si myslí opak (8,5 %). Pětina neumí úroveň obou posoudit (20,8 %).

Srovnání úrovně seminářů a metodického vedení pracovníků okresní správy
(zaměstnavatelé, data v %, N=284)

Hlavní rozdíly jsou podle zaměstnavatelů v kompetentnosti – na seminářích přednášejí většinou pouze špičkoví pracovníci. Objevilo se však i upozornění, že na seminářích privátních agentur vystupují také reprezentanti správy sociálního zabezpečení.

Hlavní rozdíly v úrovni seminářů a metodického vedení pracovníků okresní zprávy
(zaměstnavatelé, data v %, N=284)

5. Problematika penzijního připojištění a životního pojištění

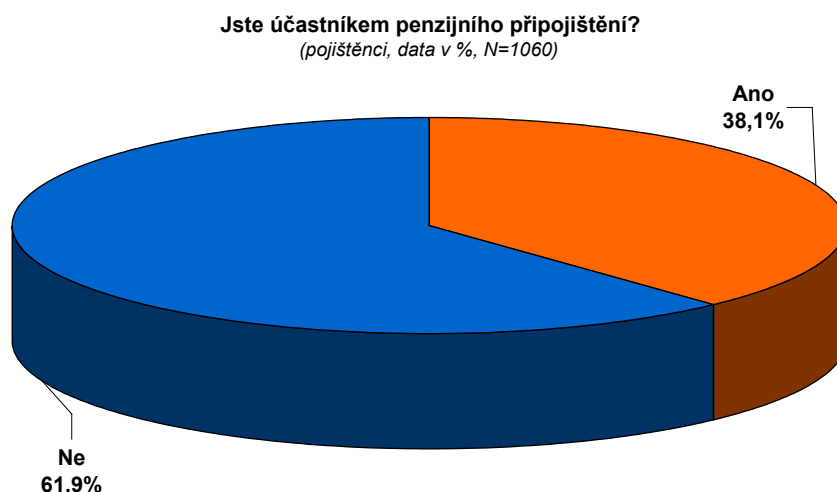
5.1. Využívání penzijního připojištění obyvateli ČR

Necelé dvě pětiny obyvatel ČR uvádějí, že jsou účastníky penzijního připojištění (38,1 %).

Mezi účastníky penzijního připojištění patří častěji:

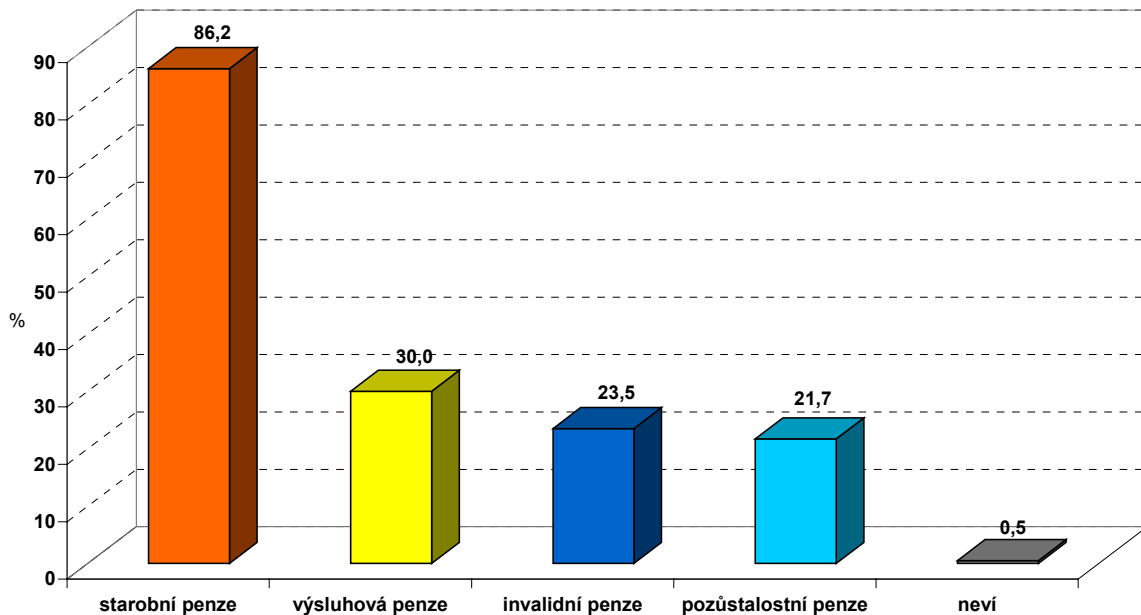
- lidé ve věku 38-50 let (60,5 %) a pracující nad 50 let (71,5 %),
- lidé s vysokoškolským vzděláním (54,6 %),
- lidé s vyššími příjmy domácnosti (48,2 % osob s měsíčním hrubým příjmem domácnosti nad 30.000 Kč),
- lidé, kteří deklarují dostatek informací o důchodovém systému (53,2 %).

Z uvedeného je zřejmé, že mezi účastníky penzijního připojištění patří častěji především lidé, kteří jsou případnou krizí důchodového systému ohroženi relativně méně – část populace s vyšším vzděláním a vyššími příjmy, která se cítí být o fungování systému informována dostatečně.

Nejčastějším typem smluv je smlouva o starobní penzi, kterou má sjednáno téměř devět z deseti účastníků penzijního připojištění (86,2 %).

Typ uzavřené smlouvy o penzijním připojištění
(pojištěnci, data v %, N=404)

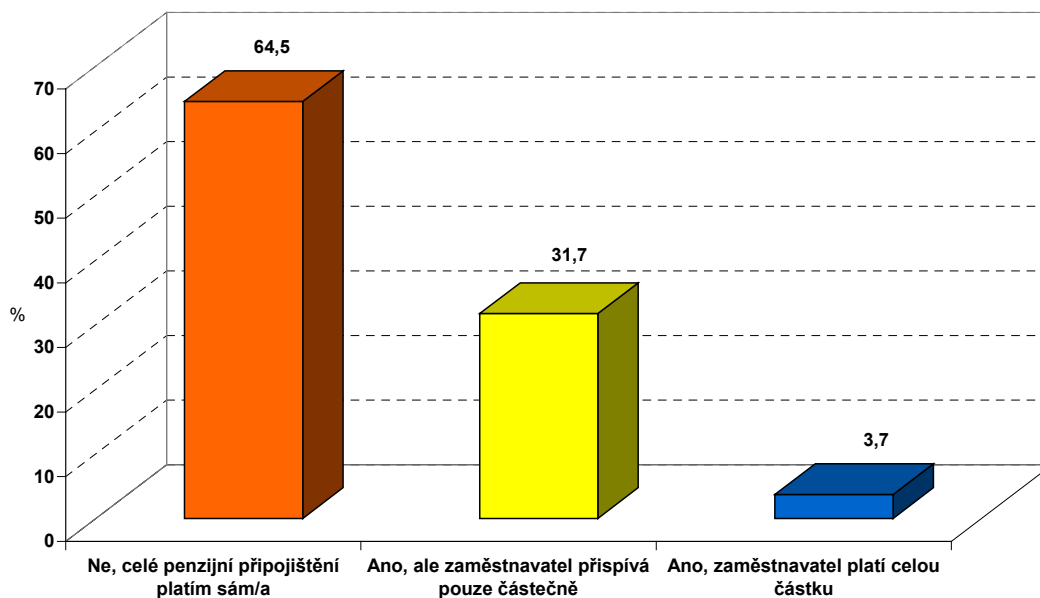

Téměř dvě třetiny pojištěnců si platí celé penzijní připojištění výlučně z vlastních zdrojů (64,5 %).

Třetině pojištěnců částečně přispívá zaměstnavatel (31,7 %), pouze výjimečně platí zaměstnavatel celou částku (3,7 %).

- Zaměstnavatel přispívá nejčastěji zaměstnancům v nedělnických profesích (44,6 %).
- Podnikatelé a živnostníci si samozřejmě platí penzijní připojištění sami (84,8 %).

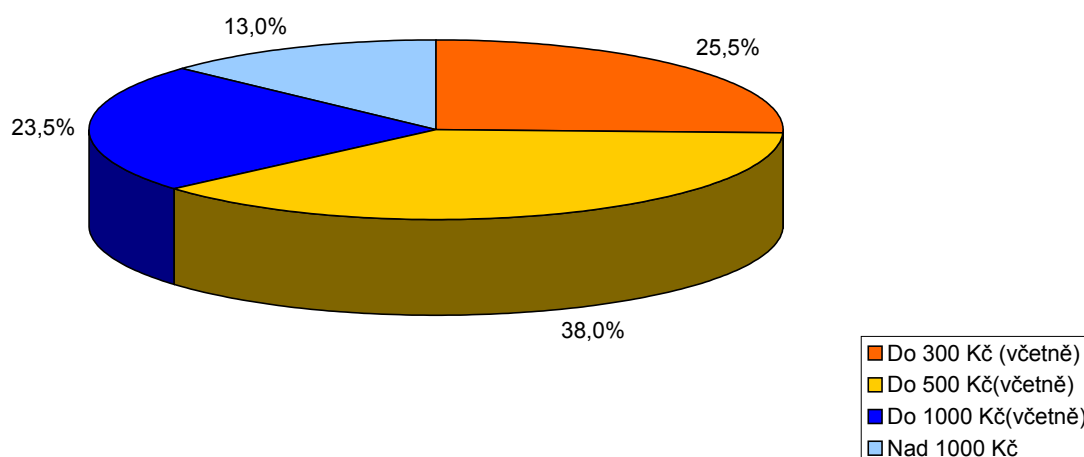
Přispívá Vám zaměstnavatel na Vaše penzijní připojištění?
(pojištěnci, data v %, N=402)

Průměrná měsíční platba (včetně příspěvků) na penzijní připojištění činí 724 Kč. Nejčastější platbou je 500 Kč (tuto částku platí 30,6 %), tato hodnota je zároveň mediánem souboru pojištěnců.

- Částku do 300 Kč platí častěji ženy (31,6 %) než muži (18,6 %).⁴
- Částku do 500 Kč platí dvě třetiny spořících důchodců (65,7 %).
- Vyšší částky (nad 1.000 Kč) platí lidé s vyššími příjmy zejména v Praze (29,4 %).

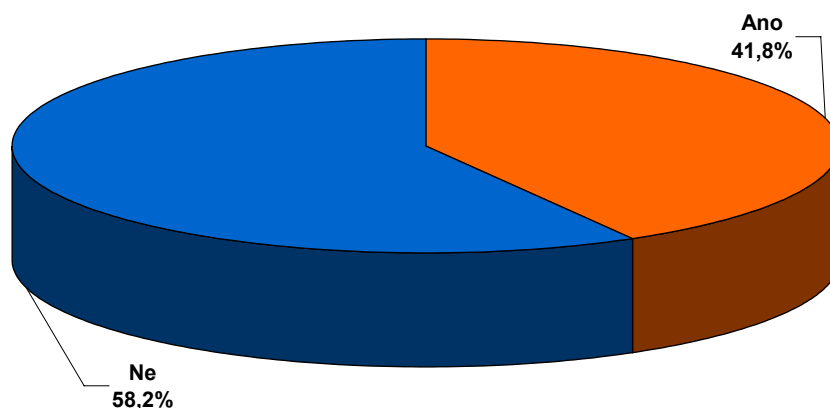
Měsíční platba na penzijní připojištění (včetně příspěvků)
(pojištěnci, data v %, N=402)

Dvě pětiny účastníků penzijního připojištění uplatňují na toto pojištění daňové odpočty (41,8 %).

- Nejčastěji uplatňují daňové odpočty podnikatelé (72,3 %).
- Daňové odpočty neuplatňují důchodci (94,0 %).

Uplatňujete daňové odpočty u Vašeho penzijního připojištění?
(pojištěnci, data v %, N=403)

⁴ Tato skutečnost pravděpodobně souvisí s rozložením příjmů mužů a žen.

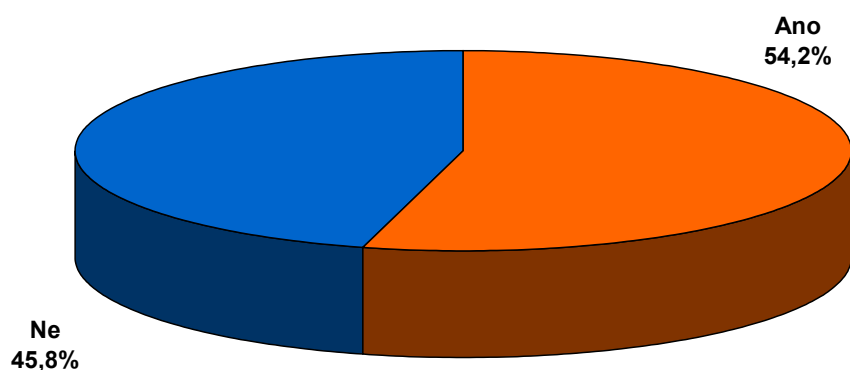
5.2. Využívání penzijního připojištění OSVČ

Více než polovina OSVČ je účastníkem penzijního připojištění (54,2 %).

Z hlediska sociodemografických znaků jde o velmi podobnou strukturu, jako v případě ostatních pojištěnců – relativně častěji se penzijního připojištění účastní:

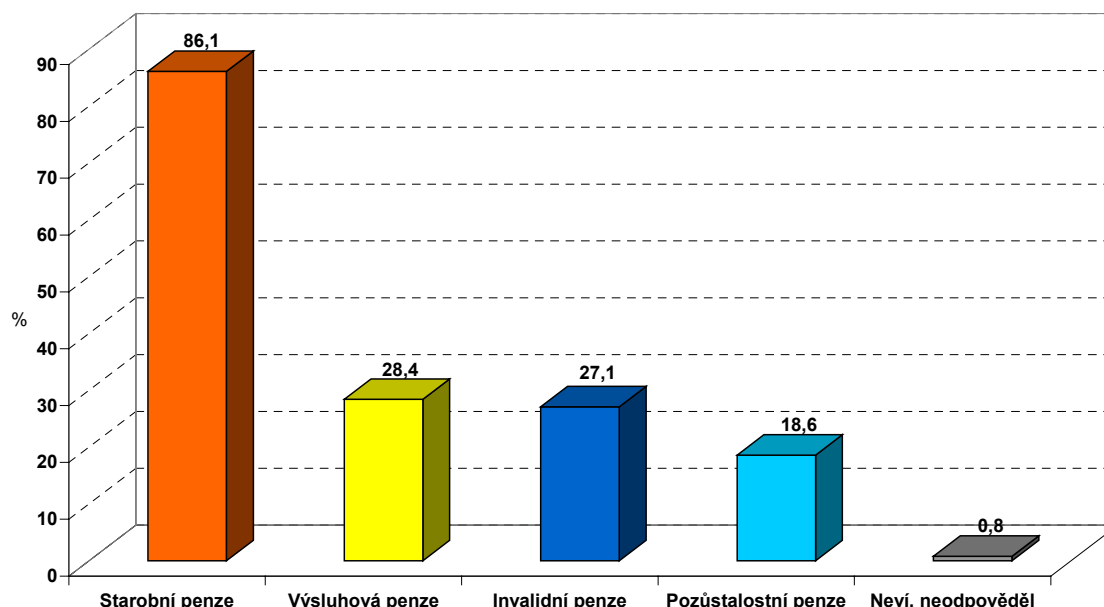
- OSVČ ve věku nad 50 let (63,3 %),
- se středním vzděláním s maturitou (61,5 %) a s vysokoškolským vzděláním (71,3 %),
- s vyššími příjmy domácnosti (62,0 % OSVČ s měsíčním hrubým příjmem domácnosti nad 30.000 Kč),
- OSVČ, které platí důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti ve vyšší než minimální výši (67,0 %),
- s obratem firmy za poslední finanční rok přesahujícím 750.000 Kč (64,1 %).

Jste účastníkem penzijního připojištění?
(OSVČ, data v %, N=498)

Nejčastějším typem smluv je opět smlouva o starobní penzi, kterou má sjednanu téměř devět z deseti účastníků penzijního připojištění z řad OSVČ (86,1 %).

Uzavřené typy smluv o penzijním připojištění
(OSVČ, data v %, N=270)

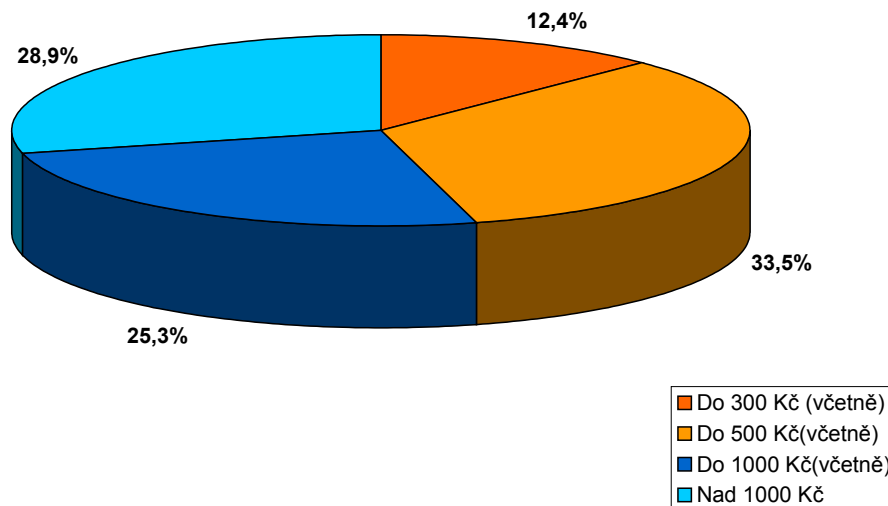

Průměrná měsíční platba (včetně příspěvků) na penzijní připojištění činí u OSVČ 911 Kč, což je víc než v případě pojištěnců. Nejčastějším příspěvkem je stejně jako u ostatních pojištěnců 500 Kč (tuto částku platí 28,8 %), mediánem souboru OSVČ je však vyšší hodnota – 700 Kč.

Vyšší částky (nad 1.000 Kč) platí relativně častěji OSVČ:

- s vyššími příjmy (43,1 % OSVČ s měsíčním hrubým příjmem domácnosti nad 40.000 Kč),
- OSVČ, které platí pojistné ve vyšší než minimální výši (37,6 %),
- platí si dobrovolné nemocenské pojištění (34,9 %),
- mají zaměstnance (39,3 %),
- žijí v Praze (43,5 %).

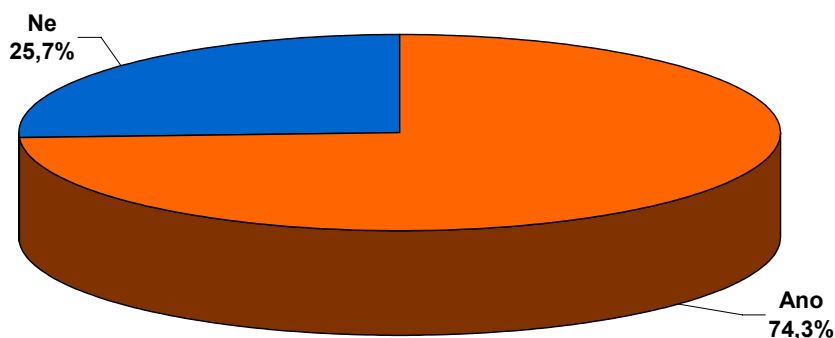
Měsíční poplatky za penzijní připojištění
(OSVČ, data v %, N=263)

Tři čtvrtiny OSVČ uplatňují daňové odpočty v případě penzijního připojištění (74,3 %).

- Daňové odpočty uplatňují relativně častěji OSVČ s vysokoškolským vzděláním (86,4 %), OSVČ, které mají zaměstnance (84,9 %).

Uplatňujete daňové odpočty u Vašeho penzijního připojištění?
(OSVČ, data v %, N=270)

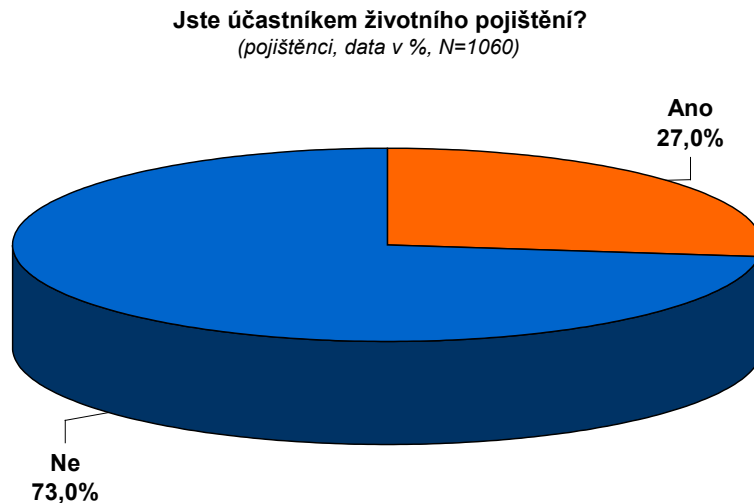

5.3. Využívání životního pojištění obyvateli ČR

Přibližně čtvrtina obyvatel ČR má sjednáno životní pojištění (27,0 %). Jedná se častěji o následující skupiny:

- ekonomicky aktivní ve věku 25-37 let (32,8 %), 38-50 let (41,4 %) a nad 50 let (35,3 %),
- lidé s maturitou (34,7 %) a vysokoškolským vzděláním (40,9 %),
- zaměstnanci v nedělnických profesích (40,7 %) a zejména podnikatelé (64,5 %),
- lidé s vyššími hrubými příjmy domácnosti (35,0 % osob s měsíčním hrubým příjmem domácnosti nad 30.000 Kč),
- příznivci ODS (40,8 %).

Tak jako v případě penzijního připojištění i v případě životního pojištění je opět zřejmé, že mezi jeho účastníky patří častěji především lidé, kteří jsou případnou krizí důchodového systému ohroženi relativně méně.

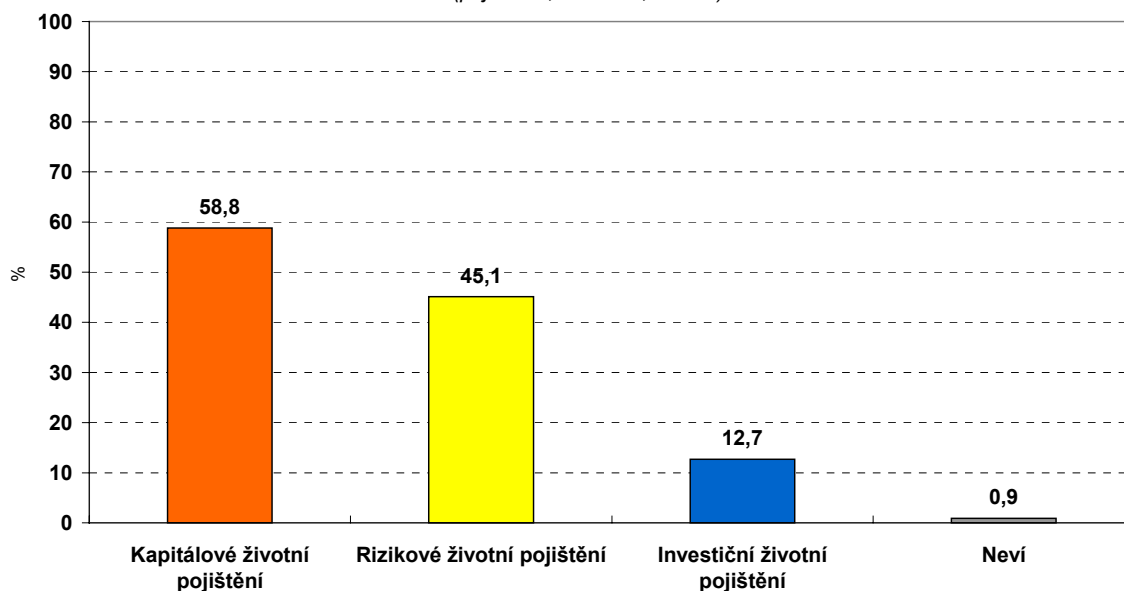

Účastníci životního pojištění mají ve třech pětinách případů sjednanu kapitálovou formu životního pojištění (58,8 %), ve více než dvou pětinách rizikové životní pojištění (45,1 %), jen každý osmý má sjednané investiční životní pojištění (12,7 %).

- Podnikatelé mají častěji uzavřeno rizikové životní pojištění (58,8 %) – zajišťují tím své investice, zatímco zaměstnanci v nedělnických profesích mají častěji kapitálové životní pojištění (72,3 %) – berou toto pojištění více jako investici.

Jaký typ/typy životního pojištění máte uzavřeno/uzavřeny?

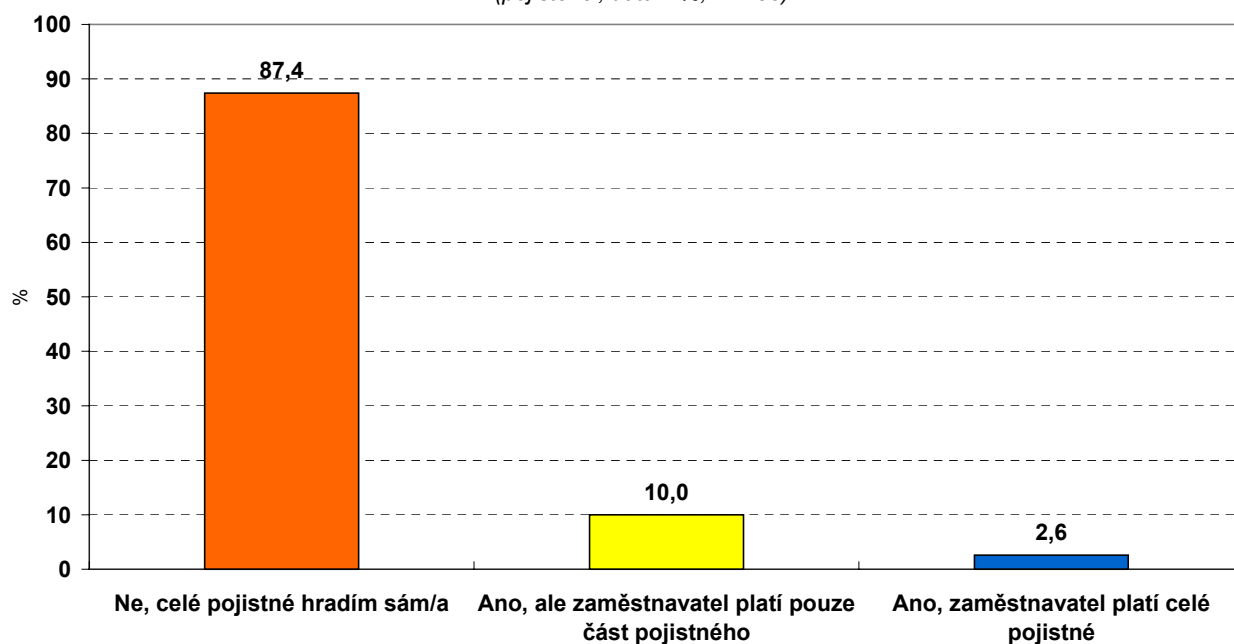
(pojištěnci, data v %, N=282)

V případě životního pojištění si je devět z deseti účastníků hradí výlučně z vlastních zdrojů (87,4 %) – tedy vyšší podíl než v případě penzijního připojištění.

Přispívá Vám zaměstnavatel na Vaše životní pojištění?

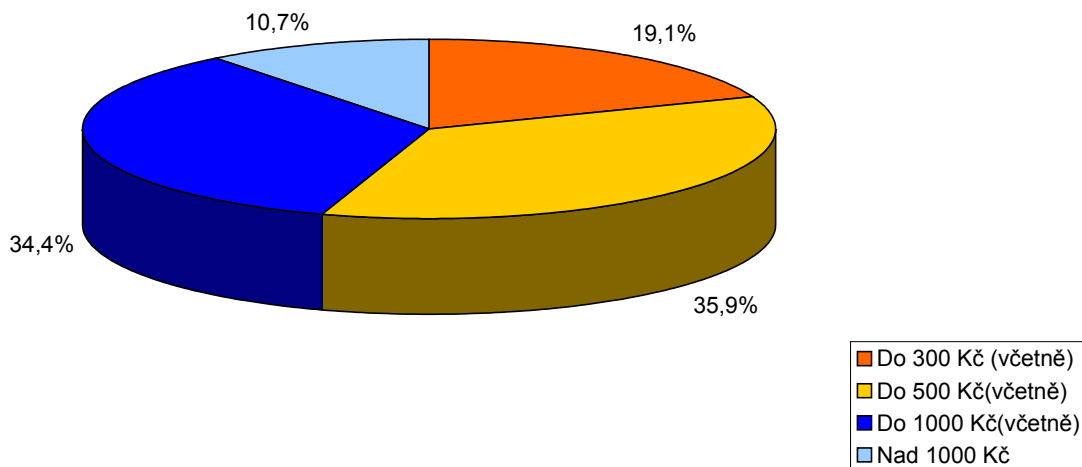
(pojištěnci, data v %, N=285)

Průměrná měsíční platba (včetně příspěvků) na životní pojištění činí 652 Kč. Nejčastějším příspěvkem je 500 Kč (tuto částku platí 19,9 %), tato hodnota je zároveň mediánem souboru účastníků životního pojištění.

- Částku do 300 Kč platí nejčastěji lidé s hrubými příjmy domácnosti 15-20.000 Kč (36,1 %).
- Ženy platí relativně častěji částku do 500 Kč (43,0 %) než muži (28,6 %). Muži platí častěji částku vyšší, do 1000 Kč (41,4 %; ženy 27,5 %).

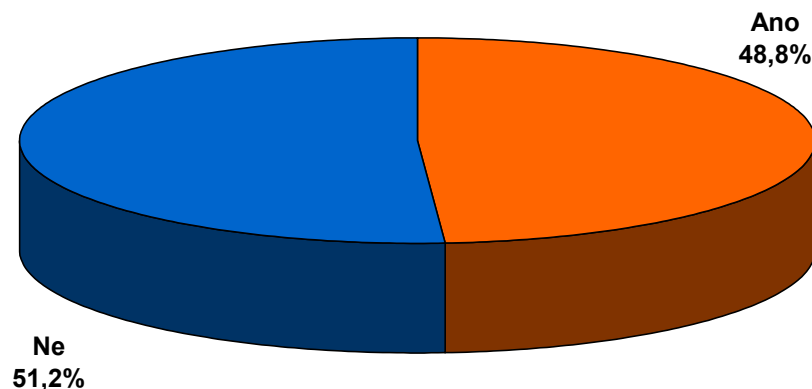
Měsíční platba na životní pojištění (včetně příspěvků)
(pojištěnci, data v %, N=261)

Daňové odpočty uplatňuje necelá polovina účastníků životního pojištění (48,8 %) – to je nižší podíl než v případě penzijního připojištění.

- Daňové odpočty uplatňuje zejména ekonomicky aktivní část populace – lidé do 24 let a důchodci daňové odpočty naopak uplatňují méně často.
- Daňové odpočty uplatňují zejména podnikatelé (78,5 %) a lidé pracující v nemanuálních profesích (57,2 %).

Uplatňujete daňové odpočty u Vašeho životního pojištění?
(pojištěnci, data v %, N=285)

5.4. Využívání životního pojištění OSVČ

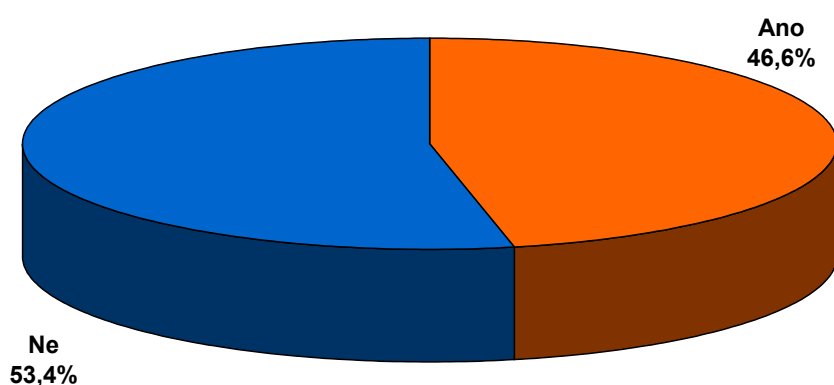
Účastníkem životního pojištění je necelá polovina OSVČ (46,6 %).

Relativně častěji se životního pojištění účastní

- OSVČ ve věku 25-37 let (53,5 %),
- s vysokoškolským vzděláním (60,8 %),
- s obratem za poslední finanční rok vyšším než 750.000 Kč,
- které platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti ve vyšší než minimální výši (60,7 %).

Jste účastníkem životního pojištění?

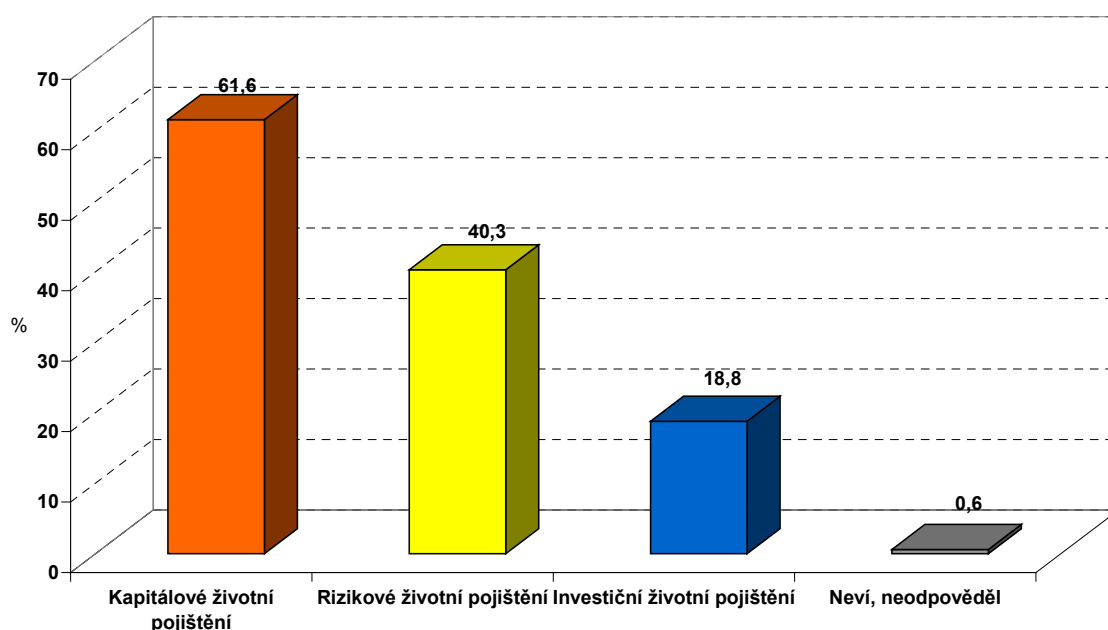
(OSVČ, data v %, N=498)

Nejčastěji mají OSVČ sjednanu kapitálovou formu životního pojištění (61,6 %). Dvě pětiny OSVČ mají sjednáno rizikové životní pojištění (40,3 %), jedna pětina pak investiční životní pojištění (18,8 %).

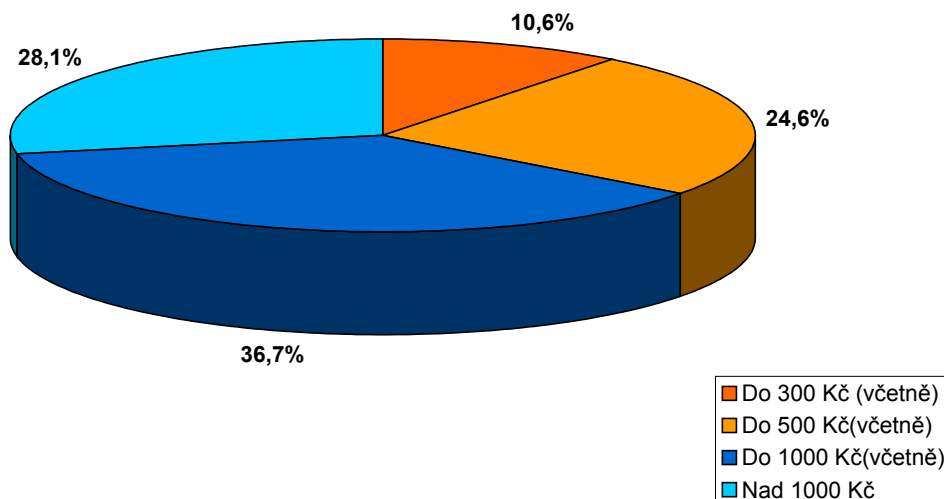
Uzavřené typy životního pojištění

(OSVČ, data v %, N=232)

Průměrná měsíční platba (včetně příspěvků) na životní pojištění činí u OSVČ 1.122 Kč, což je více než v případě pojištěnců a je to rovněž více než v případě plateb na penzijní připojištění. Nejčastějším příspěvkem je 1.000 Kč, mediánem souboru OSVČ je 800 Kč.

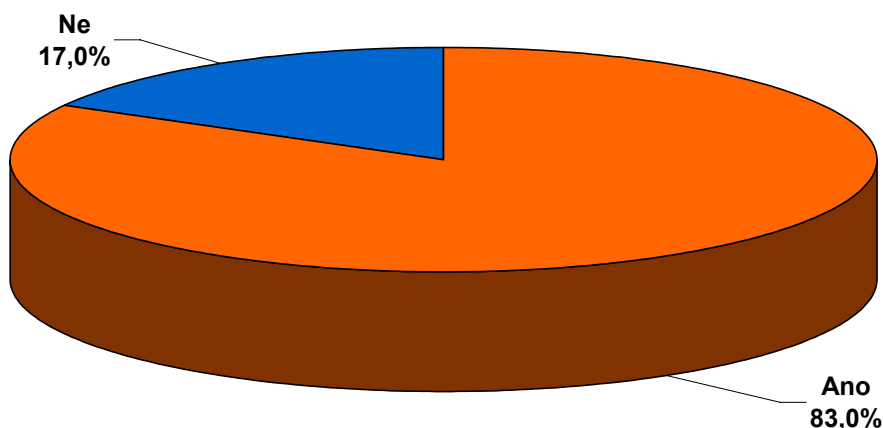
Měsíční platba na životní pojištění
(OSVČ, data v %, N=218)

Čtyři z pěti OSVČ uplatňují u životního pojištění daňové odpočty (83,0 %).

- Podíl OSVČ, které daňové odpočty uplatňují, mírně roste s růstem nejvyššího dosaženého vzdělání – mezi OSVČ se základním vzděláním uplatňuje daňové odpočty 75,7 %, mezi OSVČ s vysokoškolským vzděláním je to 94,9 %.
- Relativně častěji uplatňují daňové odpočty OSVČ se sídlem v Praze (95,2 %).

Uplatňujete daňové odpočty u Vašeho životního pojištění?
(OSVČ, data v %, N=232)

5.5. Poskytování příspěvků na penzijní připojištění a životní pojištění českými zaměstnavateli

Příspěvek na penzijní připojištění

Čtvrtina českých zaměstnavatelů poskytuje všem svým zaměstnancům příspěvek na penzijní připojištění (26,4 %).

- Relativně častěji příspěvek poskytují organizace s 250 a více zaměstnanci (36,0 %),
- firmy působící v oblasti služeb (31,7 %).

Dalších 17,5 % organizací poskytuje příspěvek na penzijní připojištění některým skupinám zaměstnanců.

- Relativně častěji přispívají části zaměstnanců organizace s 250 a více zaměstnanci (26,7 %),
- firmy působící ve zpracovatelském průmyslu (35,0 %).

Bezmála tři čtvrtiny organizací, které mají 1-9 zaměstnanců, příspěvek na penzijní připojištění neposkytují (71,6 %).

Příspěvek na životní pojištění

Příspěvek na životní pojištění je českými zaměstnavateli poskytován výrazně méně často, než je tomu v případě penzijního připojištění, což platí napříč různými typy organizací bez ohledu na jejich velikost nebo obor činnosti.

- Všem zaměstnancům poskytuje příspěvek na životní pojištění desetina českých zaměstnavatelů (11,0 %).
- Alespoň části zaměstnanců poskytuje příspěvek na životní pojištění dalších 13,8 % organizací.

Tři čtvrtiny organizací, které mají 1-9 zaměstnanců, příspěvek na životní pojištění neposkytují (74,5 %).

Příspěvek na vzdělávání (např. jazykové kurzy)

Příspěvek na vzdělávání poskytuje všem svým zaměstnancům pětina českých zaměstnavatelů (21,1 %) – tento druh benefitu je tedy obvyklejší než příspěvek na životní pojištění.

- Relativně častěji příspěvek poskytují organizace s 250 a více zaměstnanci (32,0 %).

Části zaměstnanců poskytuje příspěvek na vzdělávání další pětina zaměstnavatelů (19,7 %).

- Relativně častěji se opět jedná o zaměstnavatele s 250 a více zaměstnanci (29,3 %).

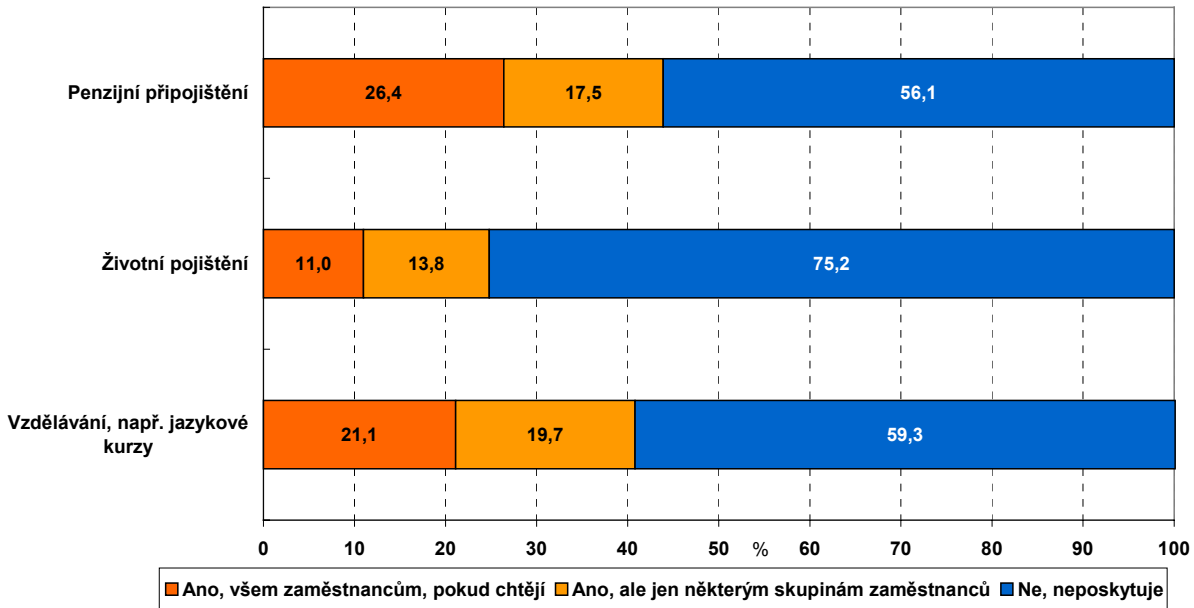
Téměř tři čtvrtiny firem, které mají 1-9 zaměstnanců, příspěvek na vzdělávání neposkytují (72,5 %).

Poskytování dalších výhod

Dvě pětiny českých zaměstnavatelů poskytují zaměstnancům nějakou formu příspěvku na stravu (40,6 %).

Poskytování dalších benefitů je mezi českými zaměstnavateli výjimečné.

Poskytuje Vaše organizace příspěvek na...?
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

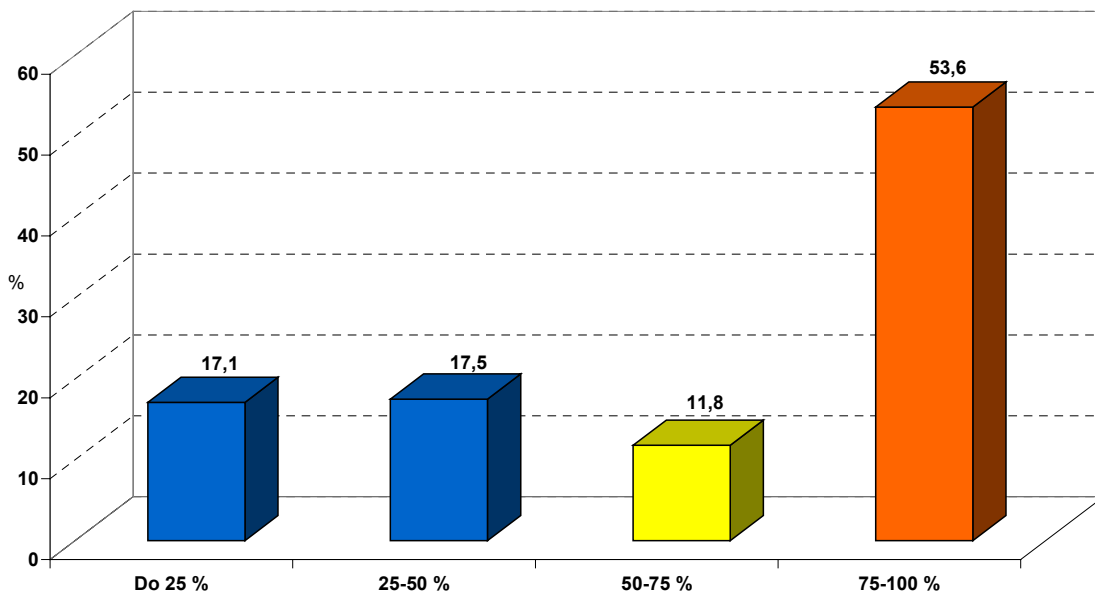

Poskytování příspěvku na penzijní připojištění alespoň části zaměstnanců

Pokud organizace poskytuje alespoň části zaměstnanců příspěvek na penzijní připojištění, využívá tuto možnost nejčastěji většina oprávněných zaměstnanců – více než polovina organizací (53,6 %) uvedla, že možnost využívá 75-100 % oprávněných zaměstnanců.

Ve více než třetině podniků, které poskytují alespoň části zaměstnanců příspěvek na penzijní připojištění (34,6 %), tuto možnost využívá naopak nejvýše polovina oprávněných zaměstnanců – do 50 %.

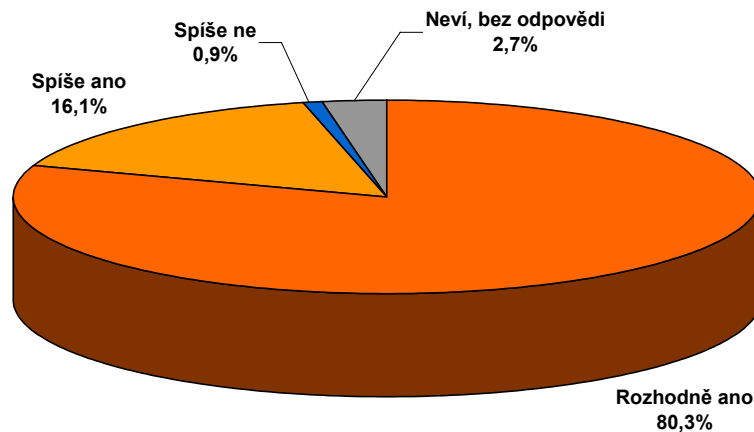
Kolik procent těch, kteří by mohli příspěvek na penzijní připojištění dostat, tuto možnost využívá?
(zaměstnavatelé, data v %, N=211)

Téměř všichni zástupci zaměstnavatelů, kteří přispívají alespoň části zaměstnanců na penzijní připojištění, jsou přesvědčeni, že zaměstnanci příspěvek na penzijní připojištění vítají (96,4 %). Toto přesvědčení prochází napříč všemi typy podniků v ČR.

Myslíte si, že zaměstnanci vítají to, že vaše organizace přispívá na penzijní připojištění?

(zaměstnavatelé, data v %, N=223)

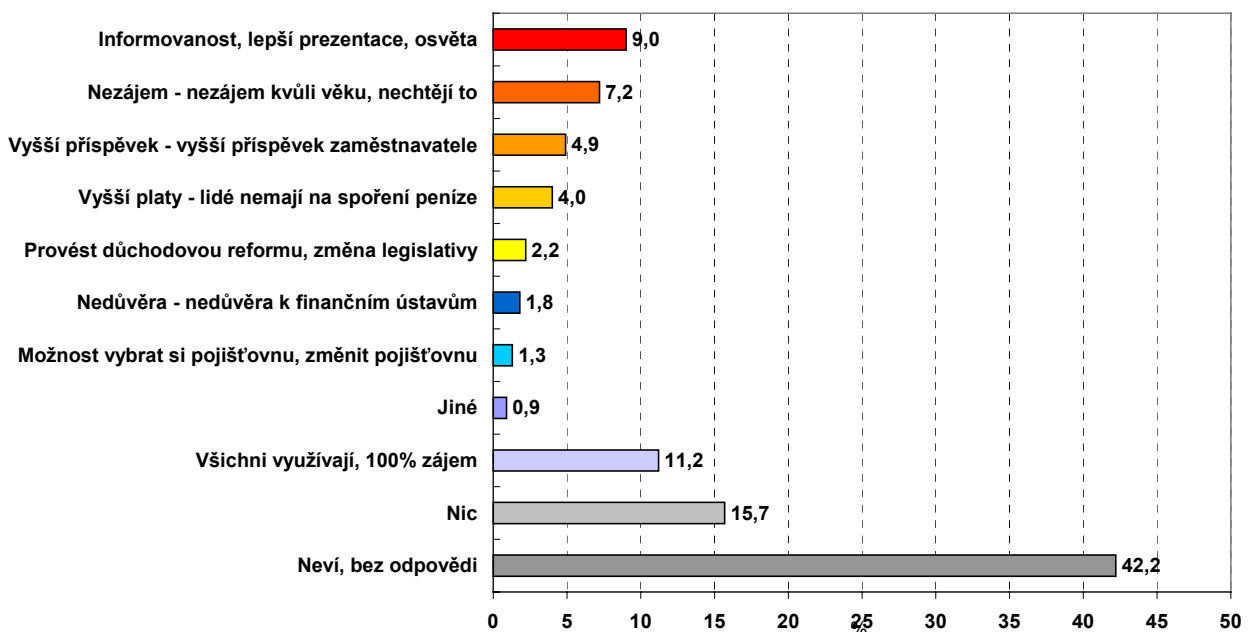

Na otázku, co by se mělo změnit, aby zaměstnanci více využívali penzijního připojištění, nedokázaly odpovědět dvě pětiny zástupců organizací, které poskytují příspěvek na penzijní připojištění alespoň části zaměstnanců (42,2 %). Podle dalších 15,7 % není třeba měnit nic.

Podle necelé desetiny zástupců zaměstnavatelů, kteří poskytují příspěvek na penzijní připojištění alespoň části zaměstnanců, by k většímu využívání penzijního připojištění přispělo zvýšení informovanosti o této možnosti (9,0 %).

Co by se mělo změnit, aby zaměstnanci více využívali penzijního připojištění?

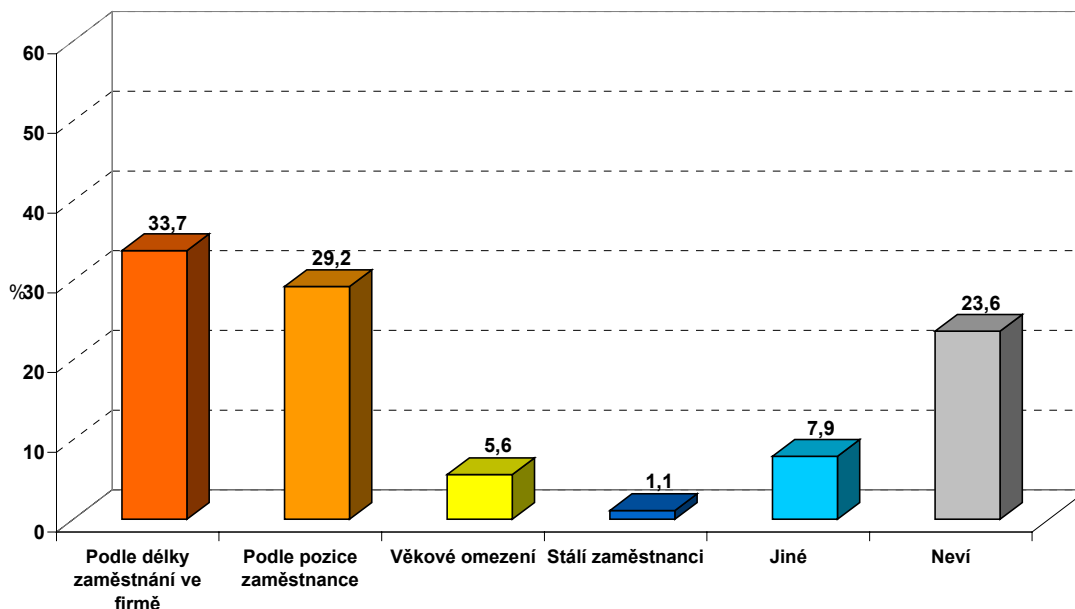
(zaměstnavatelé, data v %, N=223)

Pokud organizace poskytuje příspěvky na penzijní připojištění pouze některým skupinám zaměstnanců, jsou základním kritériem pro nárok na tento příspěvek délka zaměstnání u dané organizace (33,7 %) anebo pracovní pozice zaměstnance (29,2 %).

Kterým skupinám zaměstnanců poskytujete příspěvky na penzijní připojištění?

(zaměstnavatelé, data v %, N=89)

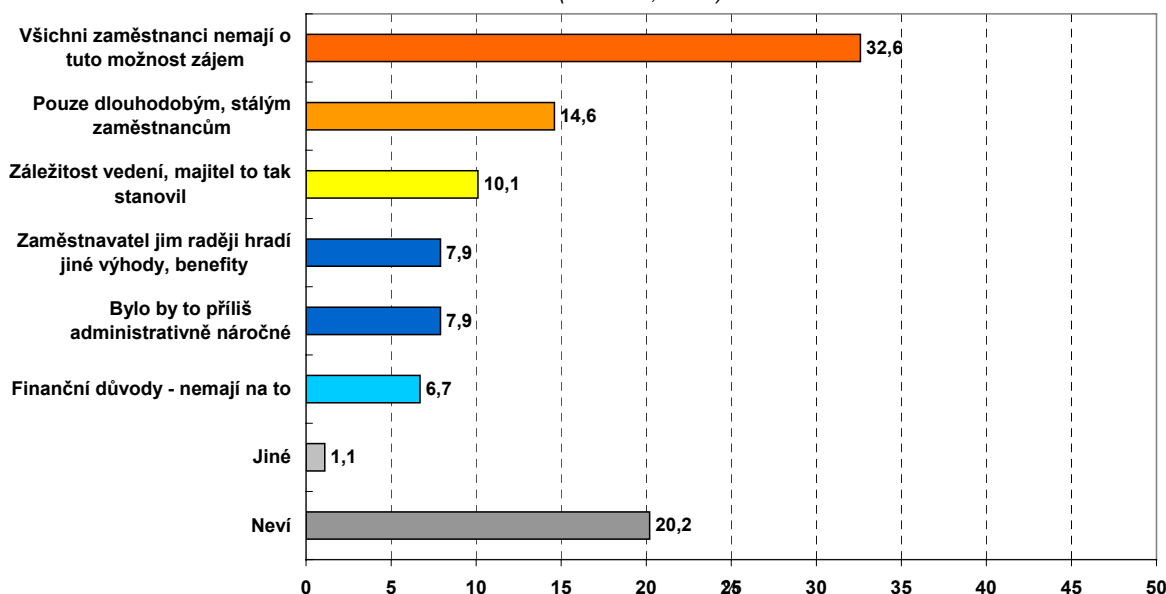

Zástupci organizací, které poskytují příspěvek na penzijní připojištění pouze některým skupinám zaměstnanců, uvedli jako nejčastější důvod skutečnost, že ne všichni zaměstnanci mají o poskytování příspěvku zájem (32,6 %).

Podle 14,6 % organizací, které poskytují příspěvek pouze některým skupinám zaměstnanců, je důraz kladen na dlouhodobost a stálost pracovního poměru.

Proč vaše organizace neposkytuje příspěvek na penzijní připojištění všem zaměstnancům?

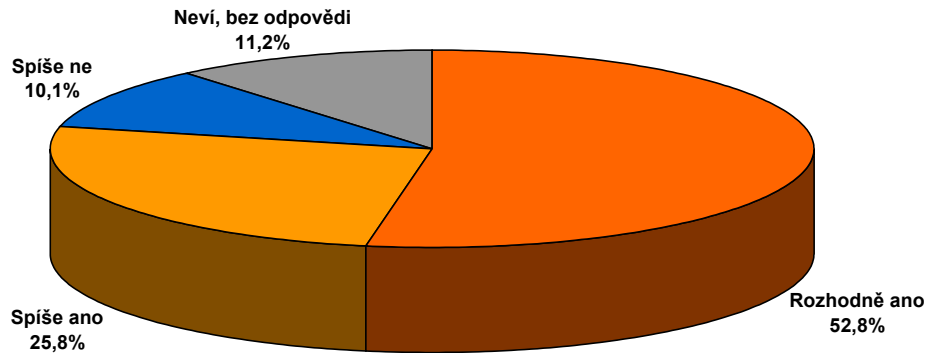
(data v %, N=89)

Podle čtyř z pěti zástupců zaměstnavatelů, kteří poskytují příspěvky na penzijní připojištění pouze některým skupinám zaměstnanců, by zaměstnanci uvítali, pokud by bylo poskytování příspěvků rozšířeno na všechny zaměstnance (78,6 %).

Uvítali by zaměstnanci vaší organizace, kdyby přispívala na penzijní připojištění všem zaměstnancům?

(zaměstnavatelé, data v %, N=89)

Neposkytování příspěvku na penzijní připojištění

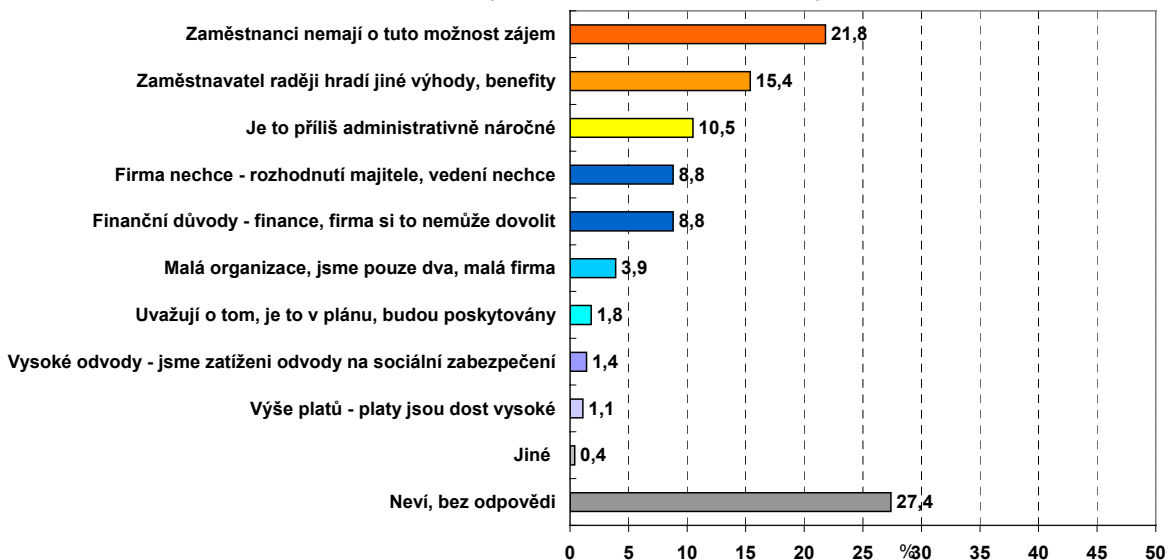
Pětina organizací, které zaměstnancům příspěvek na penzijní připojištění neposkytují, to nečiní proto, že zaměstnanci o tuto možnost nemají zájem (21,8 %).

- Relativně častěji tento důvod uvádějí organizace, které mají 1-9 zaměstnanců (32,9 %).

Pro 15,4 % českých zaměstnavatelů, kteří zaměstnancům příspěvek na penzijní připojištění neposkytují, je důvodem skutečnost, že již zaměstnancům hradí jiné benefity. Desetina považuje poskytování příspěvku na penzijní připojištění za příliš administrativně náročné (10,5 %).

Proč vaše organizace neposkytuje zaměstnancům příspěvek na penzijní připojištění?

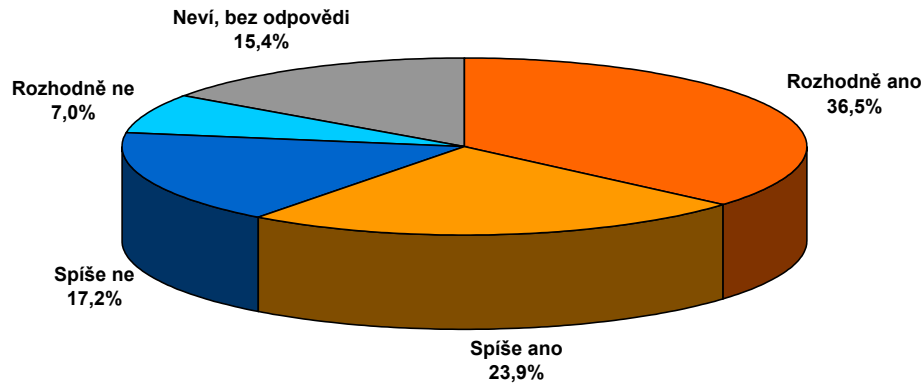
(zaměstnavatelé, data v %, N=285)

Tři z pěti zástupců českých zaměstnavatelů, kteří zaměstnancům na penzijní připojištění nepřispívají, se domnívají, že by zaměstnanci organizace příspěvek na penzijní připojištění uvítali (60,4 %).

Uvítali by zaměstnanci vaší organizace, kdyby přispívala na penzijní připojištění?

(zaměstnavatelé, data v %, N=285)

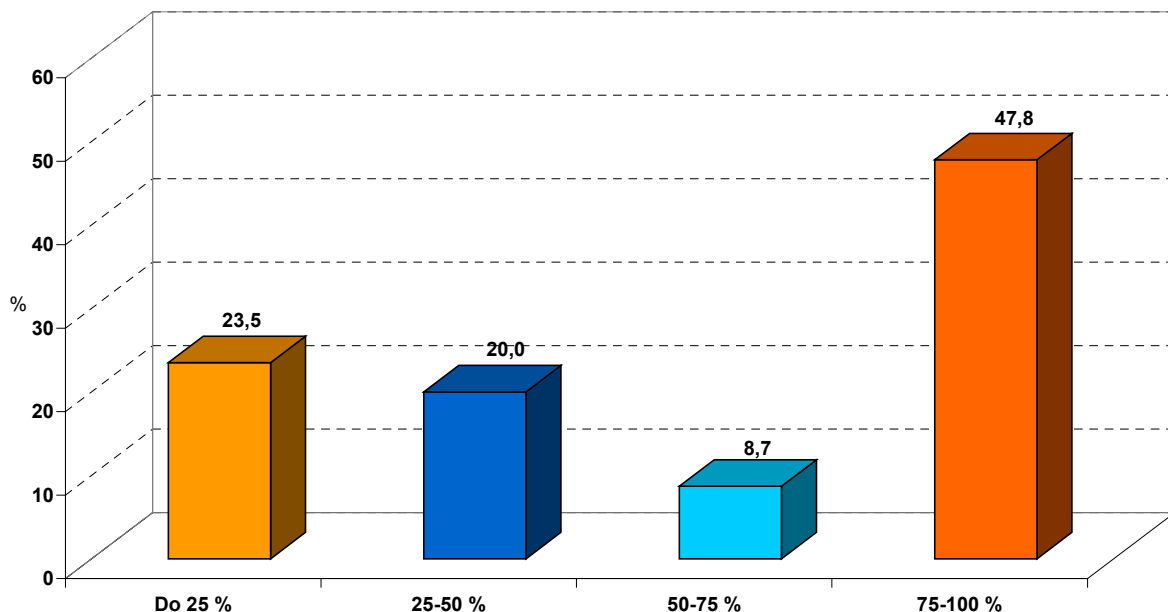
Poskytování příspěvků na životní pojištění alespoň části zaměstnanců

Pokud organizace přispívá na životní pojištění alespoň části zaměstnanců, využívá tuto možnost nejčastěji většina oprávněných zaměstnanců – necelá polovina organizací (47,8 %) uvedla, že tuto možnost využívá 75-100 % oprávněných zaměstnanců.

Ve více než dvou pětinách podniků, které alespoň části zaměstnanců přispívají na životní pojištění (43,5 %), využívá tuto možnost naopak nejvýše polovina zaměstnanců, kteří mají na příspěvek nárok – do 50 %.

Kolik procent těch, kteří by mohli příspěvek na životní pojištění dostat, tuto možnost využívá?

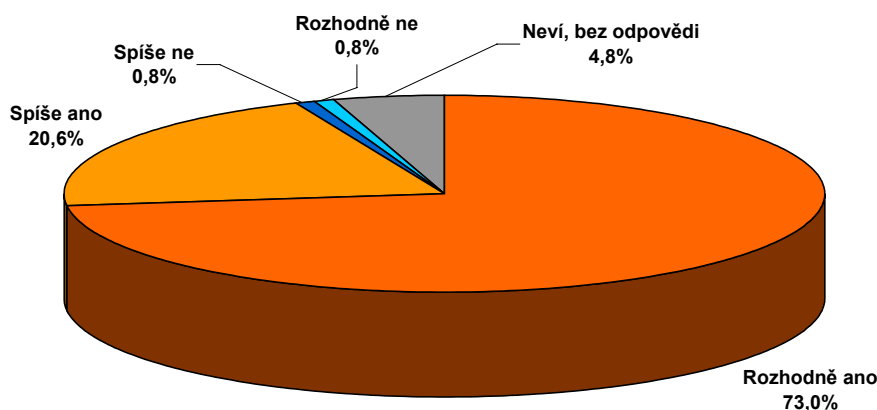
(zaměstnavatelé, data v %, N=115)

Devět z deseti zástupců zaměstnavatelů, kteří přispívají alespoň části zaměstnanců na životní pojištění, je přesvědčeno o tom, že zaměstnanci příspěvek na životní pojištění vítají (93,7 %). Toto přesvědčení tak jako v případě příspěvku na penzijní připojištění prochází napříč všemi typy organizací v ČR.

Myslíte si, že zaměstnanci vítají to, že Vaše organizace přispívá na životní pojištění?

(zaměstnavatelé, data v %, N=126)

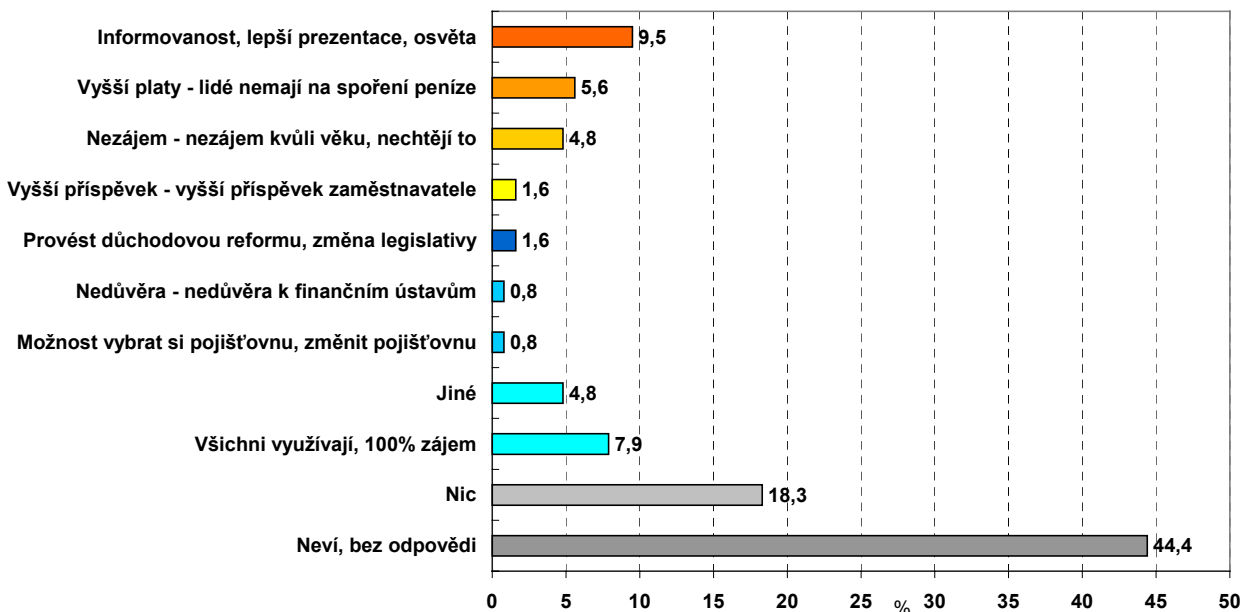

Na otázku, co by se mělo změnit, aby zaměstnanci více využívali životního pojištění, nedokázaly více než dvě pětiny zástupců organizací, které poskytují příspěvek na životní pojištění alespoň části zaměstnanců, odpovědět (44,4 %). Podle další pětiny (18,3 %) není třeba měnit nic.

Podle necelé desetiny zástupců organizací, které přispívají alespoň části zaměstnanců na životní pojištění, by k většímu využívání životního pojištění přispělo stejně jako v případě penzijního připojištění zvýšení informovanosti o této možnosti (9,5 %).

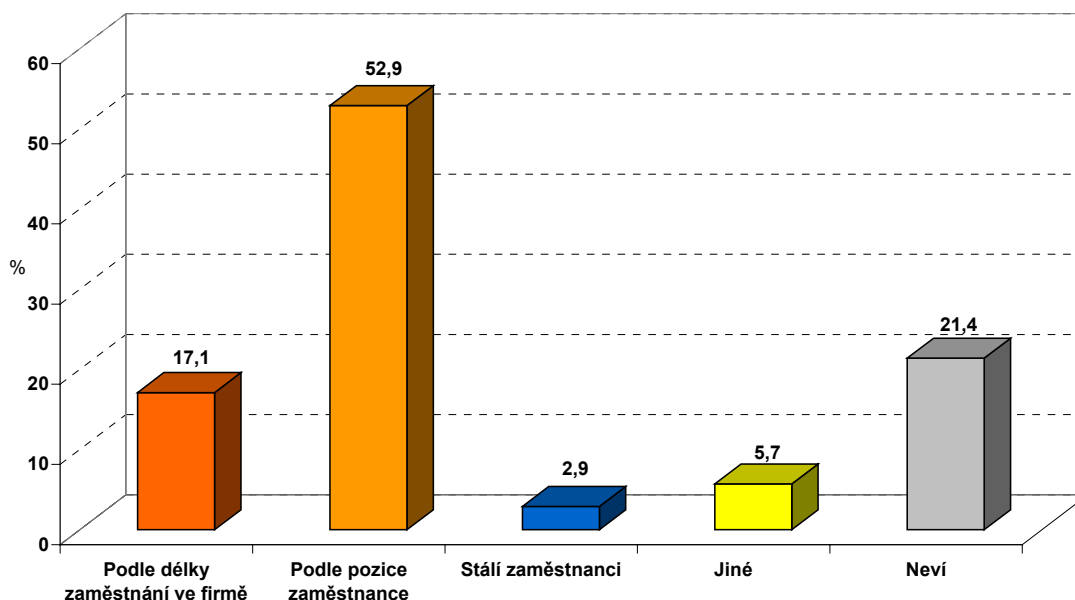
Co by se mělo změnit, aby zaměstnanci ve vaší organizaci více využívali životního pojištění?

(zaměstnavatelé, data v %, N=126)

Pokud organizace poskytuje příspěvky na životní pojištění pouze některým skupinám zaměstnanců, je (na rozdíl od příspěvků na penzijní připojištění) základním kritériem pracovní pozice zaměstnance (52,9 %). Podle délky zaměstnání u dané organizace jsou příspěvky na životní pojištění poskytovány pouze u 17,1 % zaměstnavatelů.

Kterým skupinám zaměstnanců poskytujete příspěvky na životní pojištění?
(zaměstnavatelé, data v %, N=70)

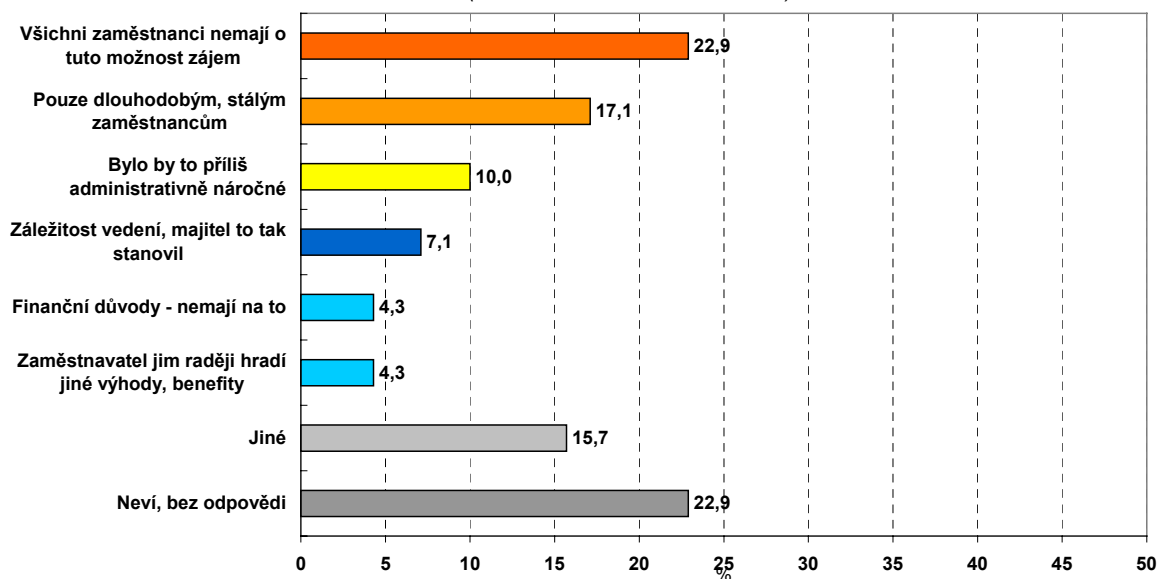

Pětina představitelů organizací, které poskytují příspěvek na životní pojištění jen některým skupinám zaměstnanců, uvedla jako důvod skutečnost, že ne všichni zaměstnanci mají o poskytování příspěvku zájem (22,9 %).

Na dlouhodobost a stálost pracovního poměru klade důraz 17,1 % organizací, které přispívají na životní pojištění pouze některým skupinám zaměstnanců.

Proč vaše organizace neposkytuje příspěvek na životní pojištění všem zaměstnancům?

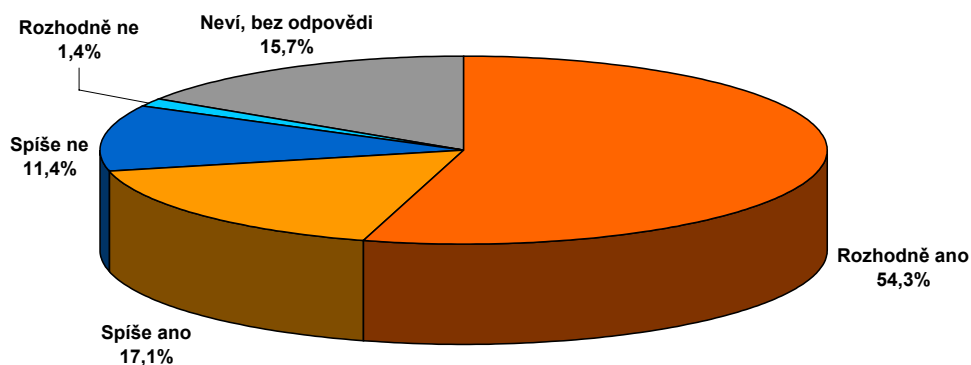
(zaměstnavatelé, data v %, N=70)

Podle necelých tří čtvrtin představitelů organizací, které přispívají na životní pojištění pouze některým skupinám zaměstnanců, by zaměstnanci uvítali, pokud by se poskytování příspěvků rozšířilo na všechny zaměstnance (71,4 %). Tento podíl je ve srovnání s otázkou penzijního připojištění mírně nižší.

Uvítali by zaměstnanci vaší organizace příspěvky na životní pojištění všem zaměstnancům?

(zaměstnavatelé, data v %, N=70)

Neposkytování příspěvku na životní pojištění

Pětina organizací, které zaměstnancům na životní pojištění nepřispívají, tak nečiní proto, že zaměstnanci nemají o tuto možnost zájem (20,2 %). Tento podíl se shoduje s odpovídajícím podílem v případě penzijního připojištění.

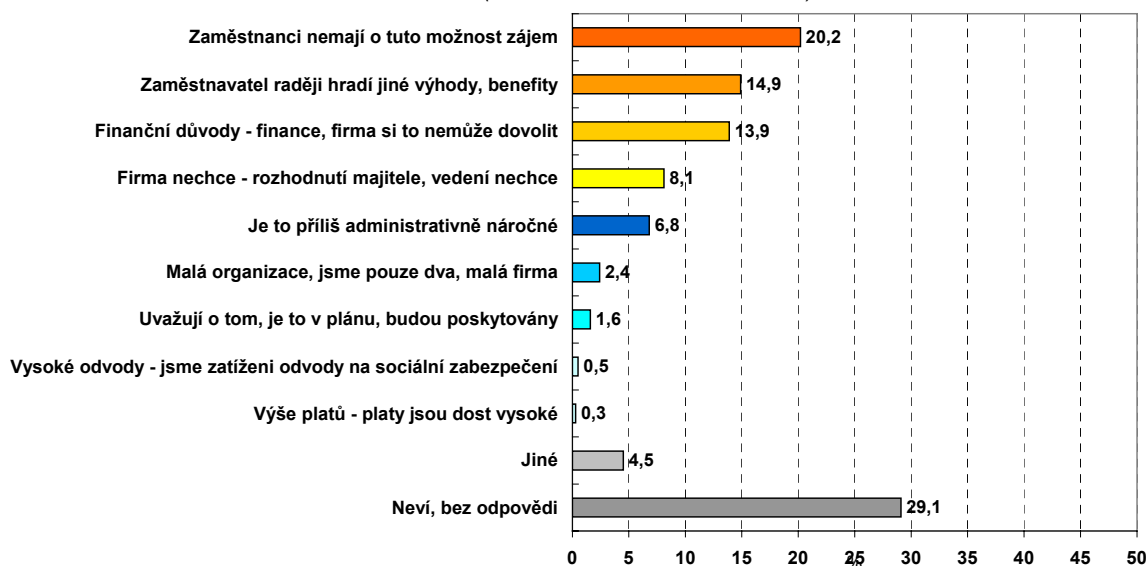
- Relativně častěji tento důvod uvádějí opět organizace, které mají 1-9 zaměstnanců (32,9 %).

Pro 14,9 % zaměstnavatelů, kteří zaměstnancům neposkytují příspěvek na životní pojištění, je důvodem skutečnost, že již zaměstnancům hradí jiné výhody.

Finanční důvody – přílišná nákladnost této aktivity – jsou důvodem neposkytování příspěvku na životní pojištění pro 13,9 % zaměstnavatelů.

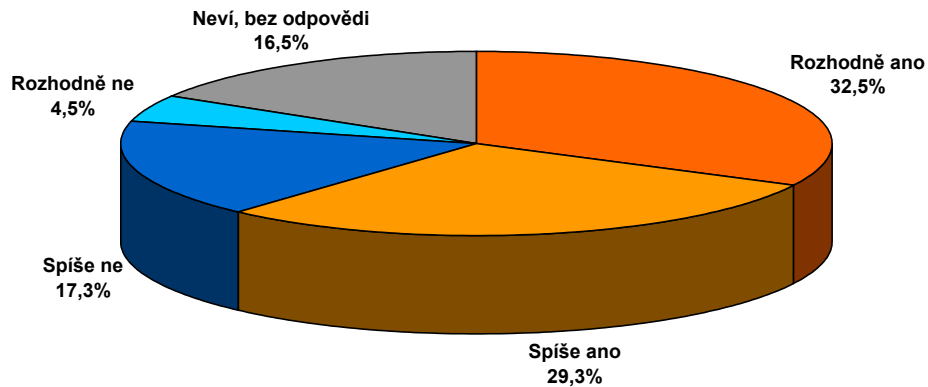
Proč vaše organizace neposkytuje zaměstnancům příspěvek na životní pojištění?

(zaměstnavatelé, data v %, N=382)

Tak jako v případě penzijního připojištění domnívají se tři z pěti zástupců zaměstnavatelů, kteří nepřispívají zaměstnancům na životní pojištění, že by zaměstnanci příspěvek na životní pojištění uvítali (61,8 %).

Uvítali by zaměstnanci , kdyby vaše organizace přispívala na životní pojištění?
(zaměstnavatelé, data v %, N=382)

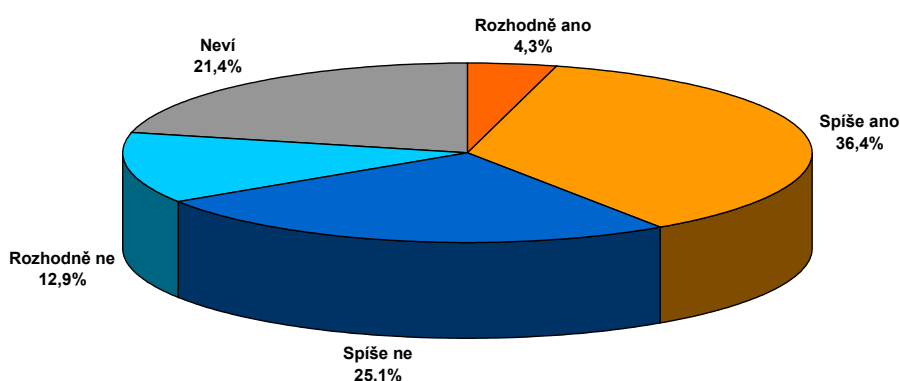
5.6. Důvěryhodnost penzijních fondů v očích populace ČR

Pokud jde o důvěryhodnost systému penzijních fondů, je populace ČR rozdělena přibližně napůl. **Současný systém penzijních fondů považují za důvěryhodný dvě pětiny pojištěnců (40,7 %).** Dvě pětiny tento systém za důvěryhodný nepovažují (38,0 %). Pětina pojištěnců nedokázala tuto otázku posoudit (21,4 %).

Systém penzijních fondů považují za důvěryhodný častěji:

- lidé v předdůchodovém věku nad 50 let (53,2 %),
- lidé s vysokoškolským vzděláním (54,1 %),
- zaměstnanci v nedělnických profesích (52,0 %),
- pojištěnci, kteří deklarují dostatek informací o důchodovém systému (52,9 %),
- účastníci penzijního připojištění (64,6 %).

Považujete současný systém penzijních fondů za důvěryhodný?
(pojištěnci, data v %, N=1060)

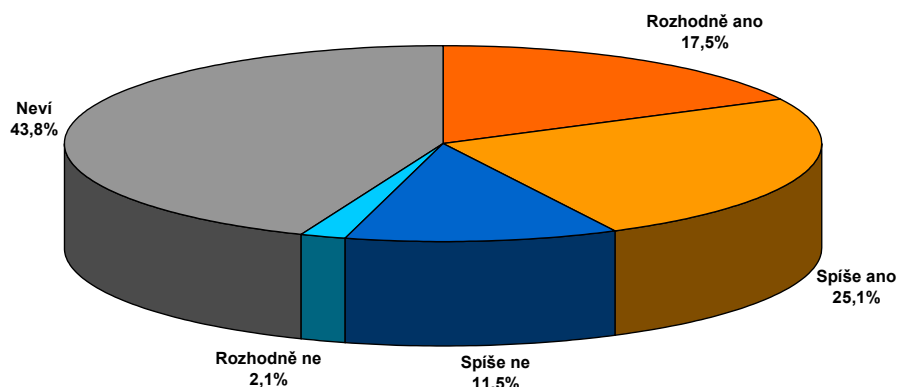

Dvě pětiny pojištěnců se domnívají, že systém penzijních fondů by měl být reformován (42,6 %). Za nutné to nepovažuje pouze jeden ze sedmi pojištěnců (13,6 %). Více než dvě pětiny však nedokázaly tuto otázku posoudit (43,8 %).

Systém penzijních fondů by měl být reformován zejména podle:

- podnikatelů (63,4 %),
- obyvatel měst do 100.000 obyvatel (51,0 %),
- příznivců ODS (54,2 %).

Měl by být systém penzijních fondů reformován?
(pojištěnci, data v %, N=1060)

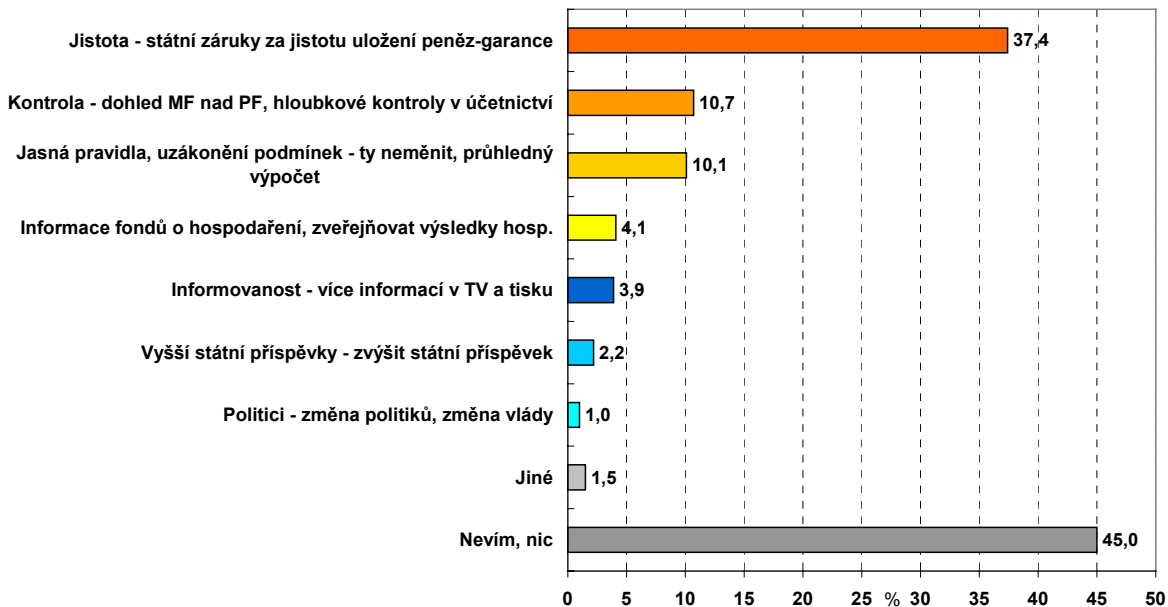

Obavy obyvatel ČR ve vztahu k systému penzijního připojištění se týkají zejména toho, že by pojištěnci mohli přijít o své vklady. Volají proto po státní garanci vložených prostředků.

- Zejména příznivci ODS pak volají po jasných a trvalých pravidlech pro tento systém (16,4 %).

Jaké opatření by podle vás zvýšila důvěryhodnost penzijních fondů?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

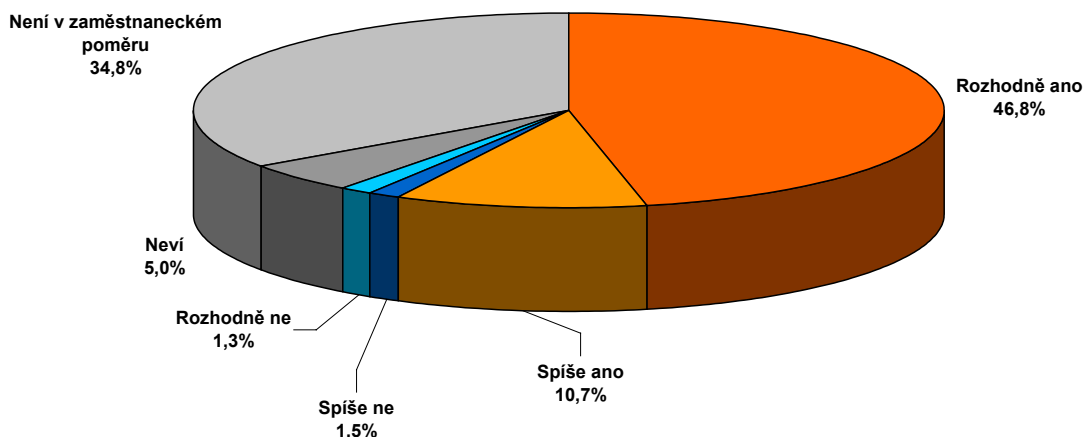

Příspěvek na penzijní připojištění od zaměstnavatele nebo zvýšení dosavadního příspěvku by uvítali prakticky všichni pojištěnci v zaměstnaneckých pozicích:

- 92,7 % v nedělnických profesích,
- 85,8 % v dělnických profesích.

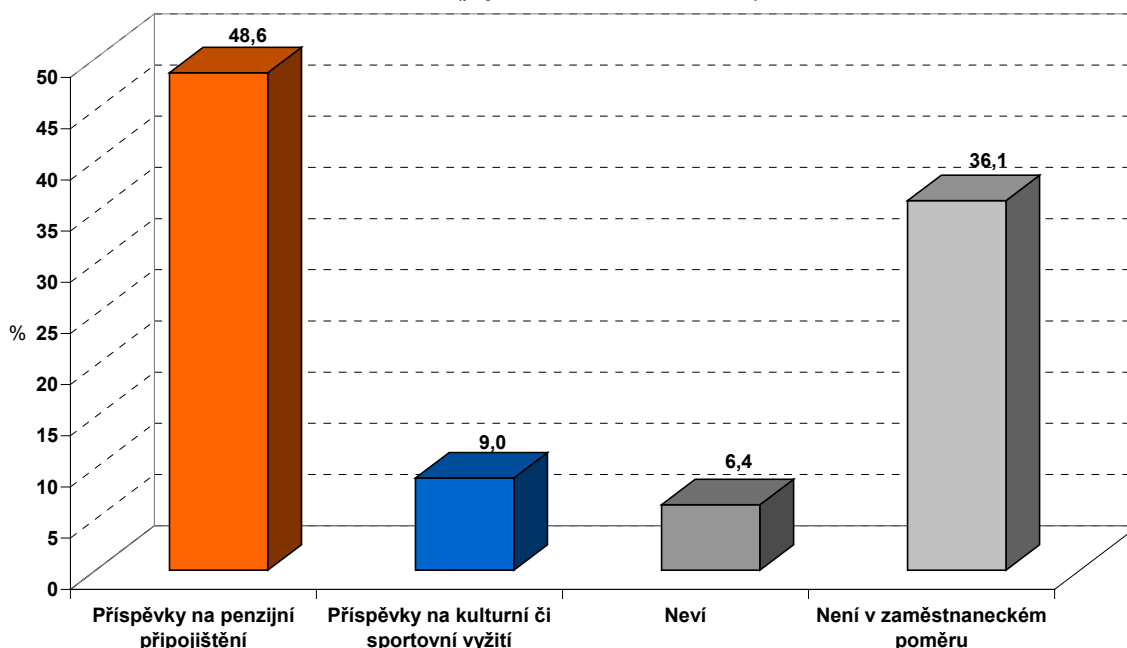
Uvítal/a byste, kdyby Vám zaměstnavatel přispíval na penzijní připojištění nebo přispíval více než nyní?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

Pokud by zaměstnavatel nabídl zaměstnanci příspěvek na penzijní připojištění nebo jiné benefity, tři ze čtyř zaměstnanců by si vybrali příspěvky na připojištění.

Jaký typ příspěvků byste si zvolil/a?
(pojištěnci, data v %, N=1060)

Jiné benefity by si ze zaměstnanců vybral přibližně každý sedmý.

- Ze zaměstnanců, kteří již penzijní připojištění mají, by jiné benefity zvolilo 9,3 %.
- Ze zaměstnanců, kteří ještě penzijní připojištění nemají, by jiné benefity vybralo 19,9 %.

Pojištěnci v zaměstnaneckém poměru (data v %)		Co byste si zvolil/a:		
		Příspěvky na penzijní připojištění	Příspěvky na kulturní či sportovní vyžití	Neví
Jste účastníkem penzijního připojištění (N=674)	Ano	85,0	9,3	5,6
	Ne	64,8	19,9	15,2

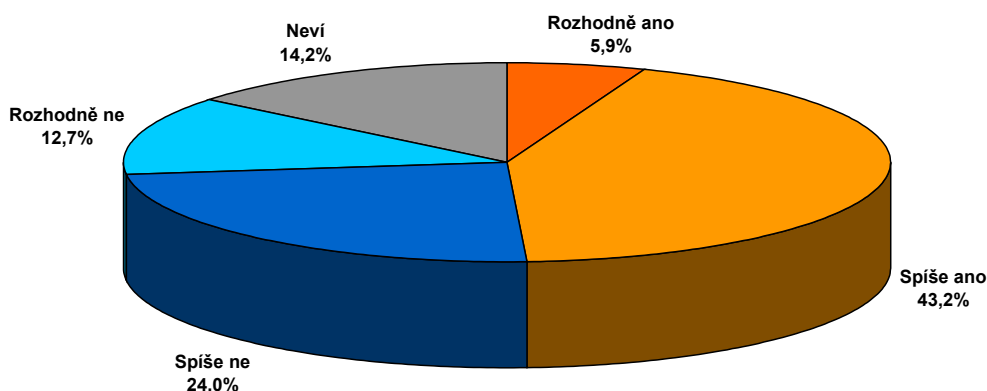
5.7. Důvěryhodnost systému penzijních fondů podle OSVČ

OSVČ považují současný systém penzijních fondů za důvěryhodný častěji, než je charakteristické pro populaci ČR jako celek. Za důvěryhodný považuje systém bezmála polovina OSVČ (49,1 %). Více než třetina naopak systém penzijních fondů za důvěryhodný nepovažuje (36,7 %). Otázku nedokázalo posoudit 14,2 % OSVČ.

Relativně častěji považují současný systém penzijních fondů za důvěryhodný:

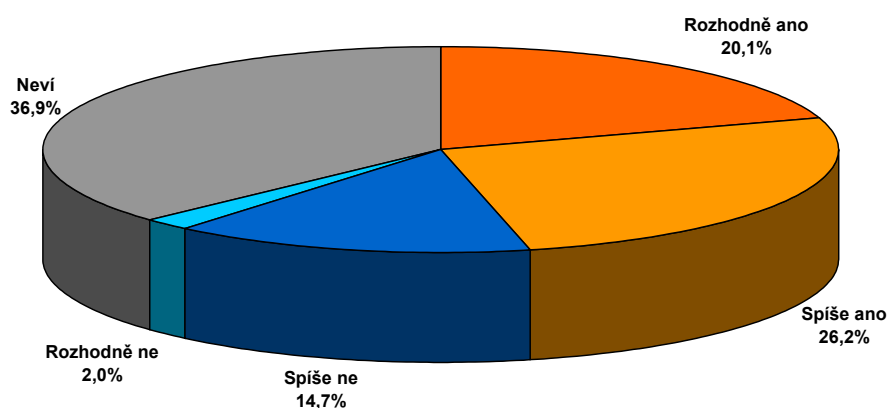
- OSVČ ve věku nad 50 let (57,5 %),
- OSVČ, které platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti ve vyšší než minimální výši (57,8 %),
- příznivci ODS (56,0 %).
- Podíl OSVČ, které považují systém penzijních fondů za důvěryhodný, roste s růstem nejvyššího dosaženého vzdělání.

Považujete současný systém penzijních fondů za důvěryhodný?
(OSVČ, data v %, N=498)

Současný systém penzijních fondů by měl být reformován podle necelé poloviny OSVČ (46,4 %). Za nutné to nepovažuje 16,8 % OSVČ. To se shoduje s odpovídajícími podíly zjištěnými pro populaci ČR jako celek.

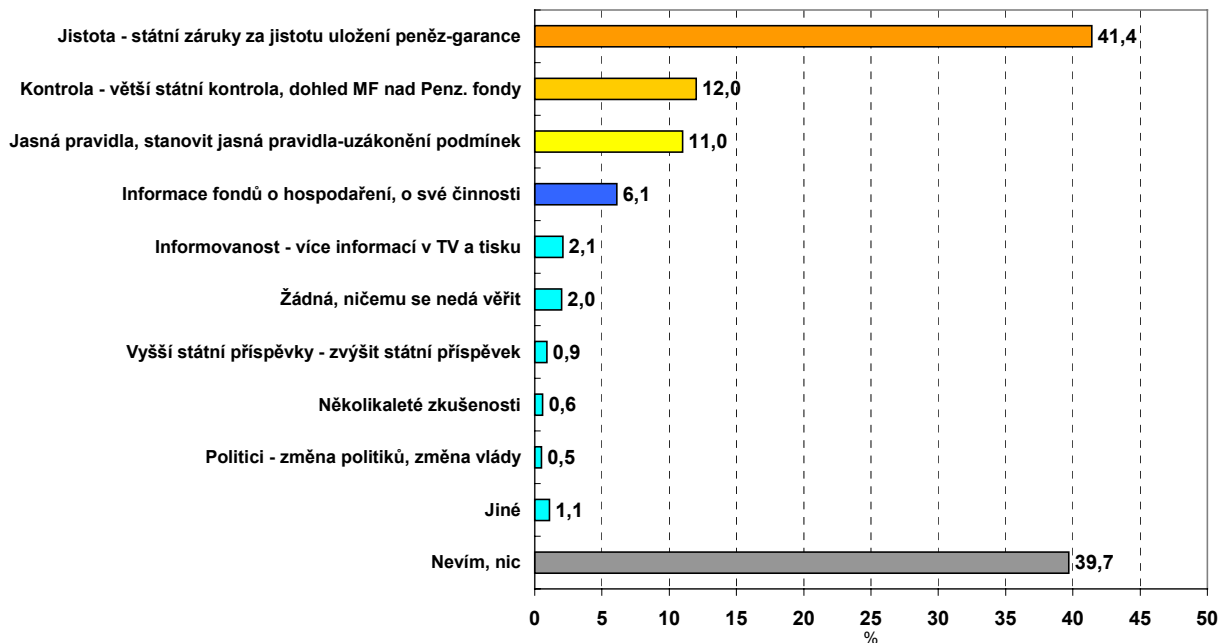
Měl by být systém penzijních fondů reformován?
(OSVČ, data v %, N=498)

Dvě pětiny OSVČ volají po státní garanci vložených prostředků (41,4 %) – v tomto ohledu odpovídají preference OSVČ preferencím zjištěným pro populaci ČR jako celek.

Jaká opatření by zvýšila důvěryhodnost penzijních fondů?

(OSVČ, data v %, N=498)

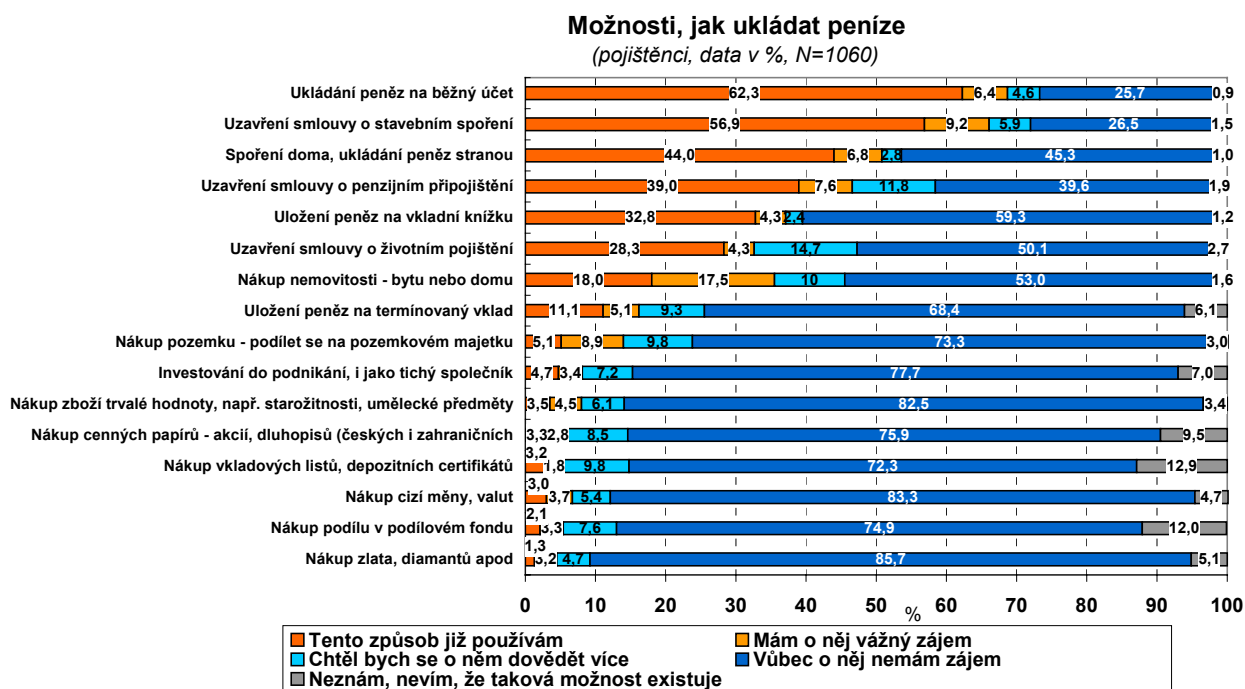

6. Investiční chování

6.1. Investiční chování obyvatel ČR

Nejčastějšími způsoby ukládání peněz jsou mezi občany **běžný účet** (62,3 %) a **uzavření smlouvy o stavebním spoření** (56,9 %). 44,0 % obyvatel naší země si ukládá peníze doma stranou. **Penzijní připojištění má uzavřeno 39 % osob**. Přibližně třetina obyvatel ukládá volné finanční prostředky na vkladní knížku. O něco více než čtvrtina osob (28,3 %) uzavřela smlouvu o životní pojištění a 18 % obyvatel investuje své peníze do nákupu nemovitosti. Hranici 10 % z hlediska využívání překročilo ještě ukládání peněz na termínovaný účet (11,1 %).

Ostatní formy investování peněz jsou využívány méně než 10 % populace – nákup pozemku (5,1 %), investování do podnikání (4,7 %), nákup starožitností a uměleckých předmětů (3,5 %), nákup cenných papírů (3,3 %), nákup vkladových listů (3,2 %), nákup cizí měny (3,0 %), nákup podílu v podílovém fondu (2,1 %) a nákup zlata (1,3 %).

Z hlediska deklarovaného vážného zájmu o investování peněz lidé v naší zemi nejčastěji zmiňují nákup nemovitosti - bytu nebo domu (vážný zájem projevilo 17,5 %) a nákup pozemku (8,9 %). Vážný zájem ještě lidé projevují o státem podporované investice a sice do stavebního spoření (9,2 %) a penzijního připojištění (7,6 %).

Více informací by rádi občané získali především o životním pojištění (14,7 %) a o penzijním připojištění (11,8 %).

Výše uvedené jednotlivé možnosti investování finančních prostředků je možno pomocí statistické procedury – faktorové analýzy – rozdělit do několika vnitřně spjatých skupin podle toho, jak je lidé vnímají resp. využívají. V rámci vytvořené skupiny jsou tedy ty formy investic, které spolu vzájemně korelují a jsou si vnitřně blízké. Znamená to, že pokud respondent kladně odpoví na některou z forem investování v dané skupině, bude

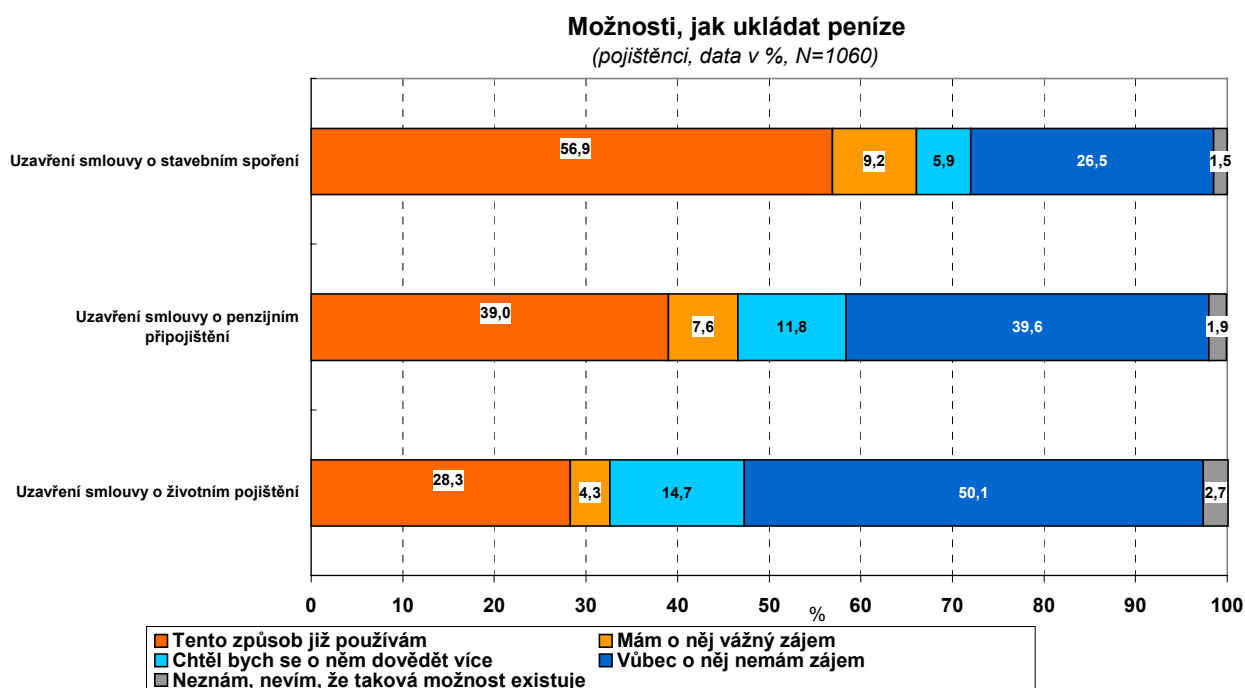
s vysokou pravděpodobností stejně kladně přistupovat i k jiným formám investování v rámci této skupiny.

Skupiny investic finančních prostředků vzniklé na základě faktorové analýzy:

- Investice se státní podporou
- Investice do realit a podnikání
- Neziskové investice
- Investice do cenností
- Riskantnější formy investic

6.2. Investice se státní podporou

Tato skupina v sobě zahrnuje ty formy investic, které jsou podporovány státem – **uzavření smlouvy o stavebním spoření, penzijní připojištění a životní pojištění**. Jedná se o investování s jistým výnosem, které sebou nenese téměř žádná rizika a díky tomu také patří k často využívaným.

Uzavření smlouvy o **stavebním spoření** je po běžném účtu druhým nejčastějším způsobem investování peněz. Smlouvu o stavebním spoření má uzavřeno celkem 56,9 % osob v populaci a celkem 9,2 % osob vyslovilo vážný zájem o ni. Po nákupu nemovitosti je stavební spoření z hlediska deklarovaného vážného zájmu druhou nejčastěji zmiňovanou formou investic.

- Zájem o stavební spoření úzce souvisí se vzděláním - s rostoucím vzděláním roste podíl osob majících stavební spoření uzavřeno. Mezi nevyučenými osobami spoří pomocí stavebního spoření 36,7 % osob, mezi vysokoškoláky pak 69,7 %.
- Vyšší podíl osob majících uzavřeno stavební spoření je mezi osobami z domácností s vyššími příjmy.

- Mezi ekonomicky aktivními osobami staršími 50 let investuje finance prostřednictvím stavebního spoření 62,3 % osob, mezi důchodci je to 35,9 % osob. Z hlediska věku je nejvyšší podíl osob majících uzavřeno stavební spoření mezi osobami ve věku 38-50 let (70,4 %).
- Ve věkové skupině do 24 let má sice stavební spoření uzavřeno vzhledem k jiným věkovým skupinám „pouze“ 48,8 %, avšak v této věkové kategorii je nejvyšší podíl těch, kteří o tuto formu investování peněz mají vážný zájem (20,1 %) a těch, kteří by rádi získali více informací (11,4 %).

Smlouvu o penzijním připojištění má uzavřeno 39 % populace. Vážný zájem o uzavření penzijního připojištění projevilo 7,6 % osob a 11,8 % osob uvedlo, že by se o této formě investování peněz chtělo dozvědět více informací.

- Nejvyšší podíl osob majících uzavřeno penzijní připojištění je mezi ekonomicky aktivními osobami staršími 50 let (72,3 %). Toto je pravděpodobně i téměř maximální míra nasycení penzijního připojištění v dané cílové skupině – již pouze 1,5 % osob uvádí, že mají o tuto formu zájem a 3,9 % z nich, že by rádi získali více informací.
- Mezi důchodci nemá o penzijní připojištění vůbec zájem 68,7 % osob.
- Vysoký zájem o získání více informací o penzijním připojištění je v nejmladší věkové skupině do 24 let. V této skupině je sice nejnižší podíl osob majících penzijní připojištění uzavřeno (9,1 %), avšak 24,8 % osob z této věkové skupiny deklaruje zájem o získání více informací o penzijním připojištění a 9,5 % ve věku do 24 let má o toto připojištění již nyní vážný zájem.
- Se vzrůstajícím vzděláním roste podíl osob majících penzijní připojištění uzavřeno.
- Mezi osobami, které mají pocit, že mají dostatek informací o našem důchodovém systému, má penzijní připojištění uzavřeno 54,6 % osob, mezi osobami, které mají naopak pocit, že nemají informací o důchodovém systému dostatek, je to 31,1 % osob.
- Vyšší podíl osob majících uzavřeno penzijní připojištění je z domácností s vyššími příjmy.

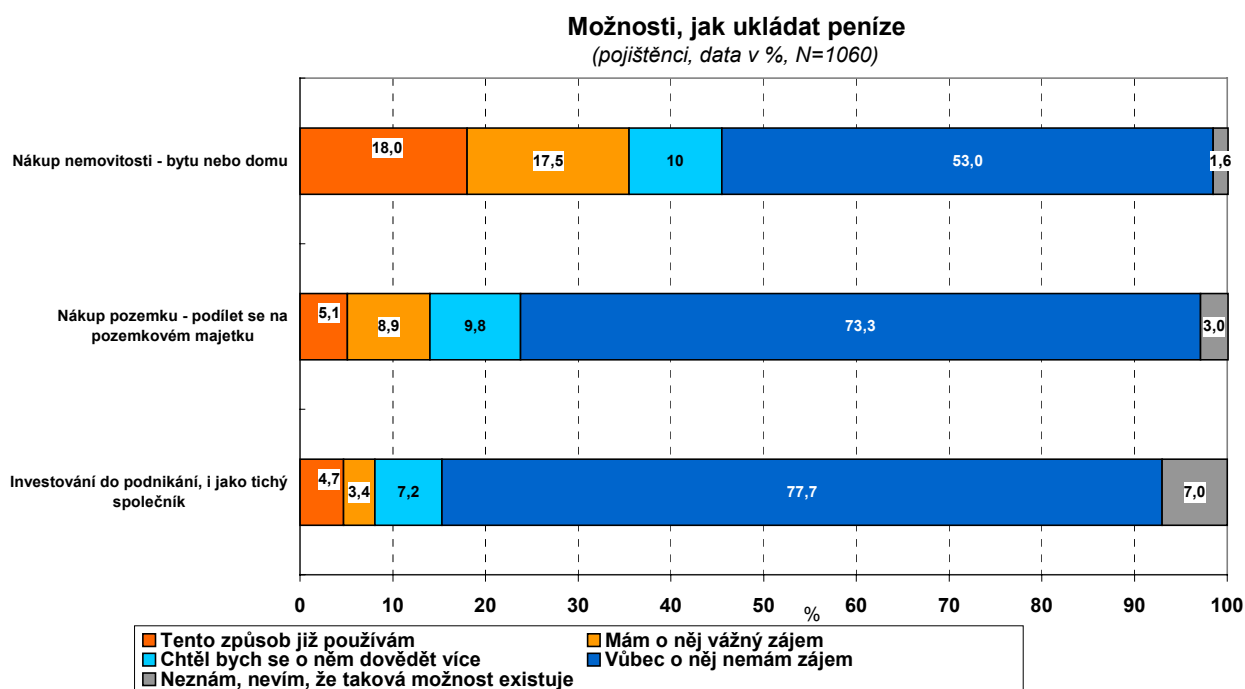
		Celkem		Uzavření smlouvy o penzijním připojištění				
		N	Sl. %	Tento způsob již používám	Mám o něj vážný zájem	Chtěl bych se o něm dovědět více	Vůbec o něj nemám zájem	Neznám, nevím, že taková možnost existuje
				Ř. %	Ř. %	Ř. %	Ř. %	Ř. %
Celkem		1060	100	39,0	7,6	11,8	39,6	1,9
Věk	Do 24 let	165	15,5	9,1	9,5	24,8	50,4	6,1
	25-37 let	249	23,5	34,9	12,6	18,8	33,8	
	38-50 let	247	23,3	60,5	10,6	10,4	18,2	0,4
	Nad 50 let	140	13,2	72,3	1,5	3,9	21,6	0,7
	Důchodce	259	24,4	23,4	2,1	2,4	68,7	3,3
Vzdělání	Základní-nevyučen	121	11,4	13,9	6,3	14,3	56,8	8,7
	Základní - vyučen	367	34,6	34,6	5,8	11,9	46	1,7
	Střední bez mat.	141	13,3	43,5	9,3	9,8	36,1	1,3
	Střední s maturitou	327	30,9	45,7	8,2	14,1	31,4	0,6
	Vysokoškolské	103	9,8	56,6	11,6	4,2	27,7	
Hrubý příjem domácnosti	Do 10.000,- Kč	111	11,2	21	3,6	8,6	63,4	3,4
	10.001 - 15.000 Kč	123	12,4	28,4	8,3	11,1	50,7	1,5
	15.001 - 20.000 Kč	175	17,7	43,4	6	8,5	40,5	1,6
	20.001 - 25.000,- Kč	173	17,5	39,4	8,4	14,8	36	1,5
	25.001 - 30.000,- Kč	160	16,2	40,8	8,8	14,8	34,5	1
	30.001 - 40.000,- Kč	168	17	47	12,1	11,7	28,7	0,6
	40.001 Kč a více	79	8	53,9	4,1	13,7	25,9	2,3
Máte dostatek inf. o souč. důch. systému jako celku	Ano	392	37	54,6	6,8	7,6	30,5	0,4
	Ne	615	58	31,1	7,8	13,9	44,9	2,3
	Neví	53	5	15,6	12,2	18,4	45,4	8,5

Smlouvu o životním pojištění má uzavřeno 28,3 % populace. Vážný zájem o uzavření životního pojištění projevilo 4,3 % osob a 14,7 % osob uvedlo, že by se o této formě investování peněz chtělo dozvědět více informací. Životní pojištění je formou investování peněz, u které obyvatelé nejčastěji ve srovnání s jinými formami investic vyjadřují potřebu získat více informací.

- Nejvyšší podíl osob majících uzavřeno životní pojištění je ve věkové kategorii 38-50 let (42,8 %). Stejně jako v případě penzijního připojištění je rovněž ve srovnání s jinými věkovými skupinami vyšší podíl osob majících toto pojištění uzavřeno mezi ekonomicky aktivními osobami staršími 50 let (39,7 %).
- **25,5 % osob ve věkové kategorii do 24 let vyjádřilo potřebu získat o životním pojištění více informací.**
- Obdobně jako u penzijního připojištění, tak i u životního pojištění roste se zvyšujícím se vzděláním a zvyšujícím se příjmem domácnosti podíl osob majících toto pojištění uzavřeno.
- Z hlediska voličské přízně je nejvyšší podíl osob se životním pojištěním mezi voliči ODS (42,2 %).

6.3. Investice do realit a podnikání

Skupina „investice do realit a podnikání“ je tvořena investováním finančních prostředků prostřednictvím **nákupu nemovitosti (domu, bytu)**, **nákupu pozemku (podílnictví na pozemkovém majetku)** a investování do podnikání (i jako tichý společník).

Prostřednictvím **nákupu nemovitosti** (bytu, domu) investuje své finanční prostředky **18,0 %** obyvatel naší země. **17,5 %** osob projevilo vážný zájem o tuto formu investice, což ji řadí z hlediska deklarovaného vážného zájmu na první místo mezi jednotlivými možnostmi investic.

- Se vzrůstajícím věkem ekonomicky aktivních osob roste podíl těch, kteří investují peníze do nákupu nemovitosti – mezi osobami staršími 50 let, které nejsou ještě v důchodu tento podíl činí 28,7 %.

Do **nákupu pozemku** investuje peníze **5,1 %** osob, vážný zájem o tuto formu investice má 8,9 % obyvatel ČR a každý desátý občan by se rád dozvěděl více informací o tomto způsobu investování.

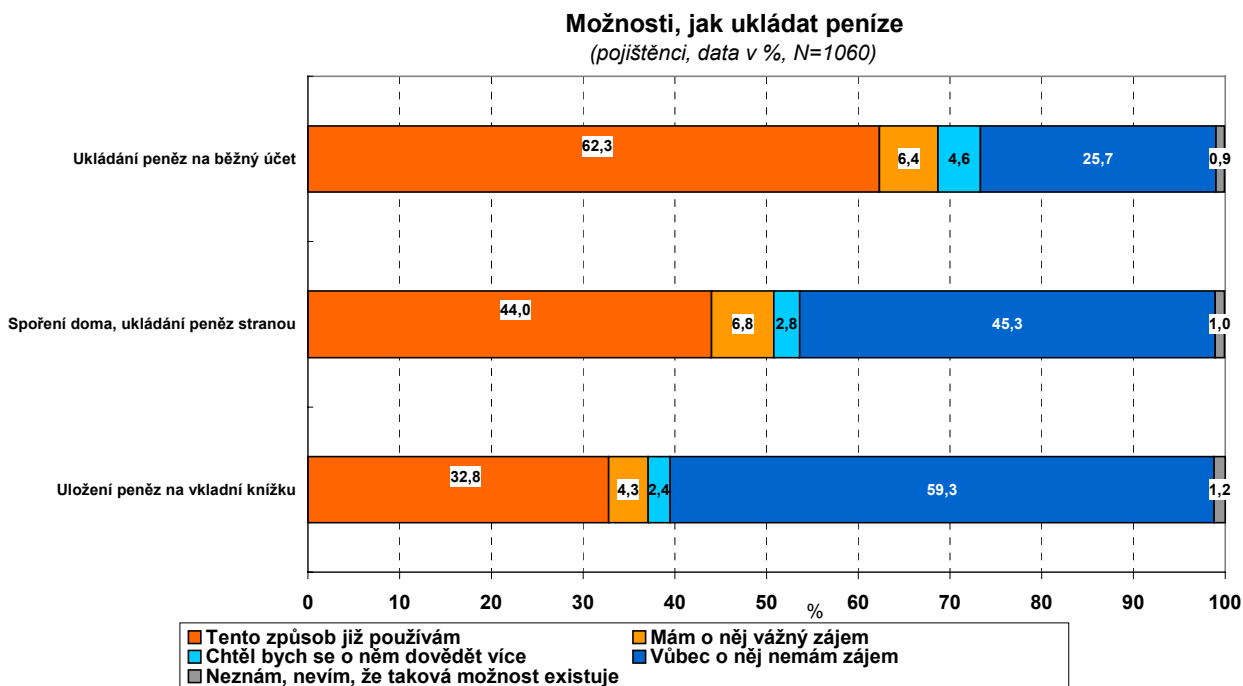
- Nákup pozemku jako formu investice finančních prostředků využívají častěji vysokoškolsky vzdělané osoby (14,2 %) a osoby ve věku 38-50 let (10,0 %).

Do **podnikání (i jako tichý společník)** investuje **4,7 %** obyvatel ČR.

- Vzhledem k tomu, že mezi podnikateli tímto způsobem investuje peníze více jak třetina osob (37,3 %), lze předpokládat, že tyto investice plynou do „vlastního“ podnikání.

6.4. Neziskové investice

Skupina „neziskových investic“ v sobě zahrnuje v populaci poměrně často zastoupené formy ukládání peněz, a sice **ukládání peněz na vkladní knížku, běžný účet a spoření doma/ukládání peněz stranou**. Jedná se o poměrně neprogresivní formy investic, které znamenají minimum rizik, ale i minimum zisků.

Ukládání peněz na běžný účet využívá 62,3 % osob v populaci.

- Nejnižší podíl osob ukládajících peníze na běžný účet je ve věkové kategorii 15-24 let (39,0 %), u osob starších 25 let, u kterých již lze předpokládat ekonomickou soběstačnost se jejich podíl pohybuje okolo 70 %. Nejvyšší podíl osob, které ukládají peníze na běžný účet je mezi ekonomicky aktivními osobami staršími 50 let (74,3 %). Mezi důchodci je podíl osob ukládajících volné finanční prostředky na běžný účet 54,4 %.
- S rostoucím vzděláním roste počet osob majících běžný účet.

44 % osob v populaci si spoří doma resp. ukládá si peníze stranou.

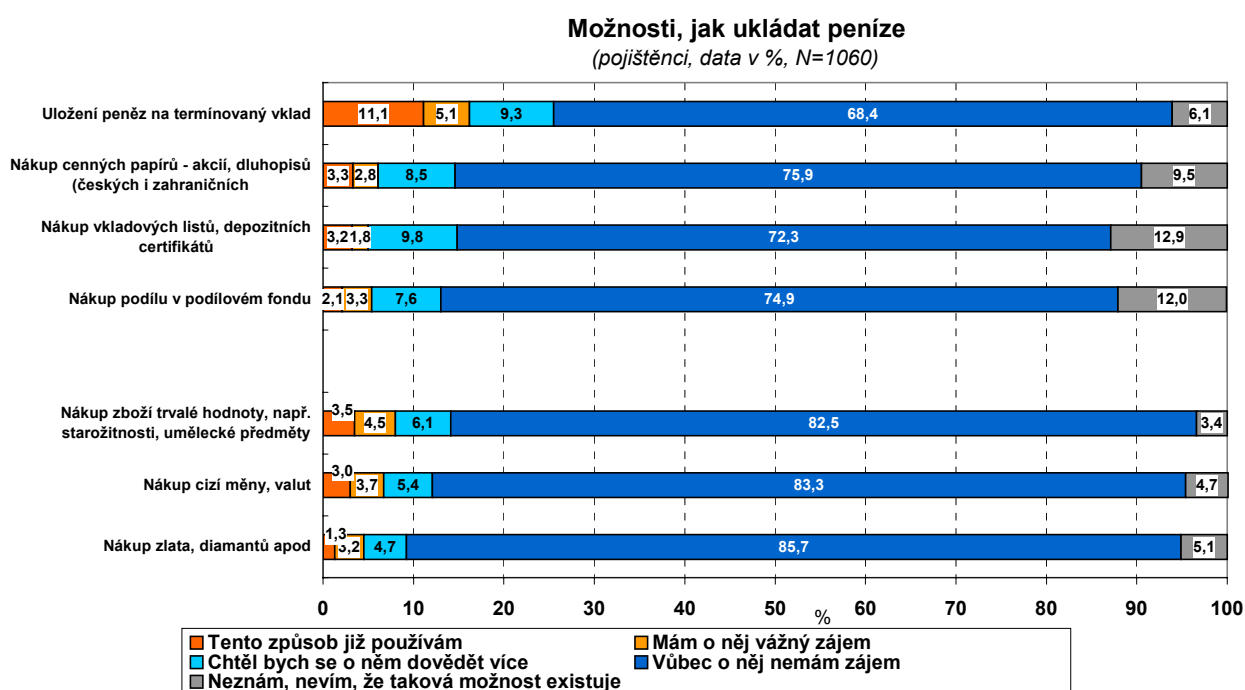
- Častější je tento způsob nakládání s penězi mezi důchodci, v této kategorii osob činí podíl těch, kteří si ukládají peníze doma stranou 53,7 %. Mezi ekonomicky aktivními osobami se tento podíl pohybuje okolo 40 %.
- Nejnižší podíl osob odkládajících si peníze doma stranou je mezi obyvateli velkoměst (35,2 %), naopak nejvyšší podíl je mezi obyvateli z měst do 100.000 obyvatel (50,5 %).

Na vkladní knížku si ukládá své finance přibližně jedna třetina obyvatel ČR.

- Zájem o vkladní knížky vzrůstá s věkem. Zatímco ve věkové skupině do 24 let vlastní vkladní knížku 19,0 % osob, mezi důchodci je to již přibližně každý druhý (51,8 %).
- Vyšší podíl osob spořících prostřednictvím vkladní knížky je mezi obyvateli venkova (39,2 %).
- Z hlediska vzdělání častěji ukládají peníze na vkladní knížky osoby se základním vzděláním.
- Vkladní knížky jsou více oblíbeny mezi ženami. Na vkladní knížky peníze ukládá 28,7 % mužů a 36,6 % žen.

6.5. Investice do cenností, riskantnější formy investic

„Investice do cenností“ a „riskantnější formy investic“ jsou skupinami investování finančních prostředků, které jsou využívány relativně malým procentem obyvatel ČR.

Skupina „riskantnější formy investic“ v sobě zahrnuje nákup podílu v podílovém fondu, nákup cenných papírů (akcií, dluhopisů), nákup vkladových listů, což jsou investice, u kterých se již předpokládá jistá znalost a orientace na investičním trhu. K této skupině investic se rovněž z hlediska chování obyvatel přičleňuje i uložení peněz na termínovaný vklad. Kromě uložení peněz na termínovaný účet, který využívá 11,1 % obyvatel naší země, ostatní formy investic zahrnuté v této skupině nepřesahují z hlediska realizovaného investování podílu 4 % osob v populaci.

- Termínovaný účet je častěji používán pro investování finančních prostředků osobami s vysokoškolským vzděláním (28,1 %) a osobami z domácností z nejvyšší příjmové skupiny - mezi osobami z domácností s příjmem vyšším než 40.000 Kč měsíčně prostřednictvím termínovaného účtu spoří 21,5 % osob.
- Z hlediska věku častěji spoří peníze na termínovaném účtu lidé ve věku 38-50 let.

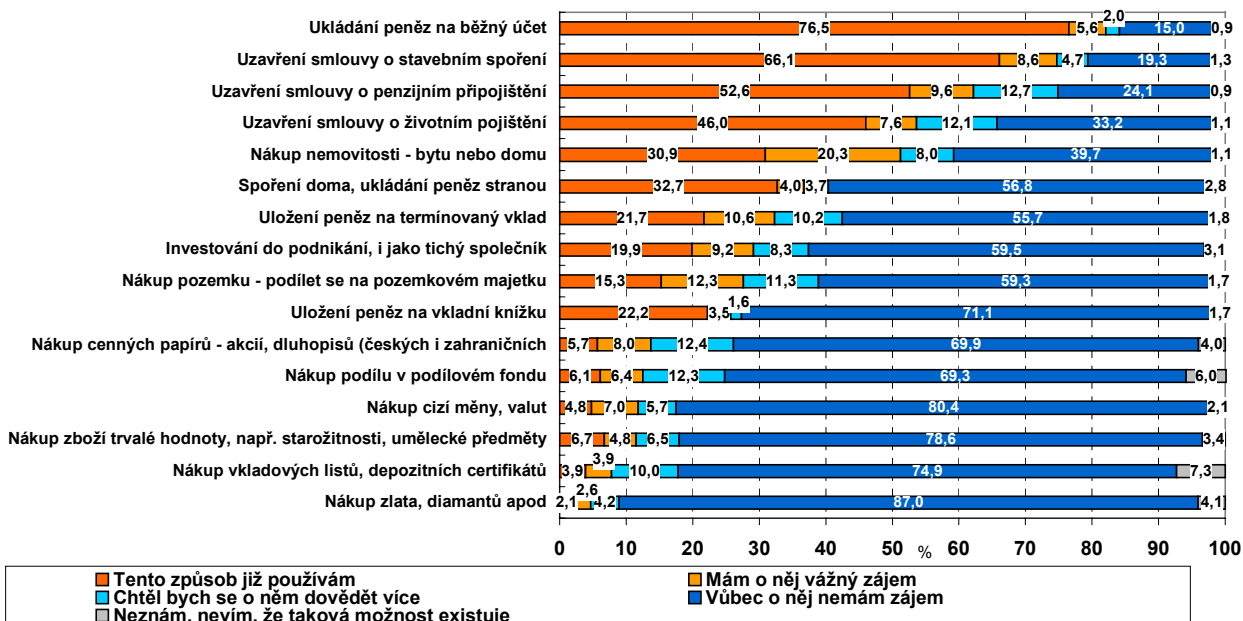
„Investice do cenností“ v sobě zahrnují nákup zlata, diamantů..., nákup zboží trvalé hodnoty, nákup cizí měny, valut. Všechny tyto formy investování peněz využívá v naší zemi méně než 5 % obyvatel a více než 80 % uvádí, že o tyto formy investic ani nemá zájem.

6.6. Investiční chování OSVČ

Stejně jako v případě obecné populace, tak i u OSVČ je z hlediska ukládání/investování finančních prostředků na prvním místě **běžný účet** a na druhém místě **uzavření smlouvy o stavebním spoření**, avšak na rozdíl od obecné populace OSVČ tyto formy využívají s ještě vyšší intenzitou.

Možnosti, jak ukládat peníze

(OSVČ, data v %, N=498)

Celkově lze konstatovat, že všechny formy investování finančních prostředků využívají OSVČ s výjimkou vkladní knížky a spoření si doma stranou, které však lze označit jako neprogresivní investování finančních prostředků, ve vyšší míře než obecná populace. Je zde však nutno poznamenat, že v souboru OSVČ je ve srovnání s obecnou populací nižší zastoupení osob ve věku do 25 let a z logiky cílové skupiny zde nejsou zastoupeni důchodci, tj. skupiny osob s poměrně vyhraněným investičním chováním.

Tento způsob investování/ukládání peněz používá	pojištěnci N=1060	OSVČ N=498
Ukládání peněz na běžný účet	62,3	76,5
Uzavření smlouvy o stavebním spoření	56,9	66,1
Uzavření smlouvy o penzijním připojištění	39,0	52,6
Uzavření smlouvy o životním pojištění	28,3	46,0
Spoření doma, ukládání peněz stranou	44,0	32,7
Nákup nemovitosti - bytu nebo domu	18,0	30,9
Uložení peněz na vkladní knížku	32,8	22,2
Uložení peněz na termínovaný vklad	11,1	21,7
Investování do podnikání, i jako tichý společník	4,7	19,9
Nákup pozemku - podílet se na pozemkovém majetku	5,1	15,3
Nákup zboží trvalé hodnoty, např. starožitnosti, umělecké předměty	3,5	6,7
Nákup podílu v podílovém fondu	2,1	6,1
Nákup cenných papírů - akcií, dluhopisů (českých i zahraničních)	3,3	5,7
Nákup cizí měny, valut	3,0	4,8
Nákup vkladových listů, depozitních certifikátů	3,2	3,9
Nákup zlata, diamantů apod.	1,3	2,1

Stavební spoření má uzavřeno 66,1 % OSVČ. Je to sice téměř o 10 procentních bodů více než v obecné populaci, ale vezmeme-li v úvahu pouze skupinu osob ve věku 25-50 let a ekonomicky aktivní osoby starší 50 let, pak mezi souborem OSVČ a obecnou populací nejsou významné rozdíly v podílu osob majících toto spoření uzavřeno.

- Z hlediska základních sociodemografických charakteristik, tj. z hlediska pohlaví, věku, vzdělání nejsou v souboru OSVČ rozdíly v podílu osob majících stavební spoření uzavřeno.
- Vyšší podíl OSVČ, které investují prostřednictvím stavebního spoření, je mezi těmi, kteří podnikají déle než pět let (70,0 %), platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti vyšší než minimální vyměřovací základ (76,6 %).
- Stavební spoření mají častěji uzavřeny OSVČ, které uvádí vyšší roční obrat (OSVČ s ročním obratem do 300.000 Kč 55,1 %, OSVČ s ročním obratem vyšším než 750.000 Kč 73,7 %).

Penzijní připojištění má mezi OSVČ uzavřeno 52,6 % osob. 9,2 % OSVČ projevuje o penzijní připojištění vážný zájem a 12,7 % OSVČ uvádí, že by o této formě investování peněz rády získaly více informací. Penzijní připojištění spolu s životním pojištěním jsou formy investic, u kterých OSVČ nejčastěji zmiňují, že by se o nich rády dozvěděly více.

- Obdobně jako v případě obecné populace i u OSVČ roste se zvyšujícím se věkem a zvyšujícím se vzděláním podíl osob majících penzijní připojištění uzavřeno.

Má uzavřenu smlouvu o penzijním připojištění				
	Pojištěnci		OSVČ	
	N	%	N	%
Celkem	1060	39,0	498	52,6
Do 24 let	165	9,1	8	16,2
25-37 let	249	34,9	155	44,6
38-50 let	247	60,5	204	53,0
Nad 50 let	140	72,3	130	63,3
Důchodce	259	23,4		

- Opět zde platí stejně jako u stavebního spoření, že vyšší podíl osob majících penzijní připojištění uzavřeno je mezi těmi OSVČ, které platí vyšší než minimální pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, a těmi, které vykazují vyšší roční obrat (39,1 % OSVČ s ročním obratem do 300.000 Kč má uzavřeno penzijní připojištění, u OSVČ s ročním obratem vyšším než 750.000 Kč tento podíl činí 64,0 %).

Životní pojištění jako formu investice finančních prostředků uzavřelo 46,0 % OSVČ. 7,6 % OSVČ projevuje o životní pojištění vážný zájem a 12,1 % OSVČ uvádí, že by o této formě investování peněz rády získaly více informací.

- V porovnání s obecnou populací, kde z hlediska věku je nejvyšší podíl osob majících životní pojištění uzavřeno ve věkové skupině 38-50 let, OSVČ nejčastěji uzavírají životní pojištění ve věku 25-37 let (54,7 %).
- S rostoucím vzděláním roste podíl OSVČ s uzavřeným životním pojištěním.
- Obdobně jako v případě výše zmíněných investic se státní podporou tj. stavebního spoření a penzijního připojištění, i uzavření životního pojištění souvisí u OSVČ

s ročním obratem, s placením pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

Má uzavřeno životní pojištění				
	Pojištěnci		OSVČ	
	N	%	N	%
Celkem	1060	28,3	498	46
Do 24 let	165	16,1	8	24,5
25-37 let	249	34,6	155	54,7
38-50 let	247	42,8	204	43,3
Nad 50 let	140	39,7	130	41,6
Důchodce	259	9,9		

Prostřednictvím **nákupu nemovitosti** (bytu, domu) investuje své finanční prostředky 30,9 % OSVČ. 20,3 % OSVČ projevilo vážný zájem o tuto formu investice, což ji řadí stejně jako v případě obecné populace z hlediska deklarovaného vážného zájmu na první místo mezi jednotlivými možnostmi investic.

- Zatímco v obecné populaci investování peněz do nákupu nemovitosti souvisí s věkem (vyjma důchodců je s vyšším věkem tento způsob investování častější), u OSVČ platí, že tímto způsobem investují peníze všechny věkové kategorie přibližně stejně, tj. bez statisticky významných rozdílů.
- Častěji nemovitosti jako investici kupují OSVČ z domácností s vyššími příjmy.
- Rovněž platí, že čím má OSVČ vyšší roční obrat, tím častěji investuje prostřednictvím nákupu nemovitosti.

Nákup pozemku (podílení se na pozemkovém majetku) jako formu investic používá 15,3 % OSVČ.

- Zájem o nákup pozemku, ať již realizovaný nebo deklarovaný je z hlediska oboru podnikání nejčastěji přítomen u OSVČ podnikajících v zemědělství, lesnictví a těžbě surovin (34,8 % tento způsob používá, 19,0 % má o tento způsob vážný zájem).
- Častěji nákup pozemku realizují OSVČ z domácností s měsíčními příjmy nad 40.000 Kč (26,1 % tento způsob používá).
- Typičtější jsou investice do nákupu pozemku mezi OSVČ pro muže (19,8 % mužů-OSVČ investovalo peníze do nákupu pozemku, žen-OSVČ to bylo 7,8 %).

Do podnikání (i jako tichý společník) investuje finanční prostředky přibližně každá pátá OSVČ.

- Častěji do podnikání investují muži (23,5 %) než ženy (14,0 %) a opět OSVČ z domácností s měsíčním příjmem nad 40.000 Kč (29,9 %).

→ Ze skupiny „neziskových investic“, OSVČ častěji než obecná populace používají pouze běžný účet. Ukládání peněz na vkladní knížku a spoření doma/ukládání peněz stranou jsou OSVČ využívány méně často než obecnou populací.

Peníze na **běžný účet** ukládají tři čtvrtiny OSVČ.

- V rámci OSVČ používají běžný účet zástupci všech sociodemografických skupin přibližně stejnou měrou, což znamená, že mezi OSVČ se nevymezuje žádná sociodemografická skupina se statisticky významně vyšším popř. nižším zájmem o tuto formu ukládání peněz.

Přibližně třetina OSVČ spoří doma resp. ukládá si peníze stranou.

- Častější je tento způsob nakládání s penězi OSVČ se základním vzděláním (38,9 %).

Na vkladní knížku ukládá volné finanční prostředky 22,2 % OSVČ, to je přibližně o 10 procentních bodů méně než v obecné populaci.

- Stejně jako v obecné populaci vlastní mezi OSVČ častěji vkladní knížky osoby se základním vzděláním (29,8 %) a OSVČ žijící na venkově (29,2 %).

→ „Riskantnější formy investic (kam patří nákup podílu v podílovém fondu, nákup cenných papírů - akcií, dluhopisů, nákup vkladových listů a uložení peněz na termínovaný vklad) společně s „investicemi do cenností“ (nákup zlata, diamantů..., nákup zboží trvalé hodnoty, nákup cizí měny, valut) patří i v případě OSVČ s výjimkou uložení peněz na termínovaný účet k méně často využívaným způsobům investování finančních prostředků.

Uložení peněz na termínovaný účet využívá 21,7 % OSVČ, prostřednictvím ostatních výše vyjmenovaných způsobů nakládání s penězi neinvestuje více než 7 % OSVČ.

- Z hlediska věku spoří na termínovaném účtu stejně jako v obecné populaci častěji OSVČ ve věku 38-50 let.

7. Obavy z budoucnosti v souvislosti s důchodovým systémem

Naprostá většina obyvatel ČR, kteří v současné době ještě starobní důchod nepobírají, pociťuje ve vztahu k budoucímu období pobírání důchodu obavy (79,5 %).

- **Tento pocit nejistoty roste s růstem věku** – vyšší věkové skupiny pravděpodobně cítí, že na případnou krizi důchodového systému nebudou mít dost času reagovat. Mladší věkové ročníky od starobního důchodu dělí delší období, krizi důchodového systému proto vnímají jako skutečnost, která se jich dotýká méně bezprostředně. **Nicméně obavy z budoucnosti v souvislosti s důchodovým systémem jeví více než polovina obyvatel ve věku do 24 let (58,1 %).**
- Relativně častěji pociťují obavy **ženy** (83,6 %).

Základním zdrojem obav je nedostatečná **výše starobního důchodu** – 81,6 % obyvatel ČR, kteří ještě starobní důchod nepobírají, se obává, že jim v budoucnu důchod nebude stačit na pokrytí životních nákladů.

Obdobný podíl se obává, že v budoucnu bude **příliš mnoho starých lidí a stát nebude schopen se o všechny postarat** (79,0 %).

Pokud jde o solidaritu důchodového systému a možnou neochotu některých skupin populace se na něm podílet, obávají se obyvatelé ČR v předdůchodovém věku častěji **nesolidarity bohatých lidí** (74,9 %) než **mladších věkových skupin** (66,8 %).

Jako zdroj obav figuruje významně rovněž **nejistota ohledně důchodového věku** (67,5 %).

Mezi OSVČ vyjadřuje jisté obavy ve vztahu k důchodové budoucnosti prakticky stejný podíl osob jako v obecné populaci (78,1 %).

- Stejně jako v obecné populaci i mezi OSVČ jsou častěji přítomny jisté obavy z důchodového období u **žen** než mužů (ženy 83,6 %, muži 74,9 %).
- A rovněž i u OSVČ platí, že **s rostoucím věkem** se zvyšuje podíl osob, které uvádějí, že se obávají důchodové budoucnosti.

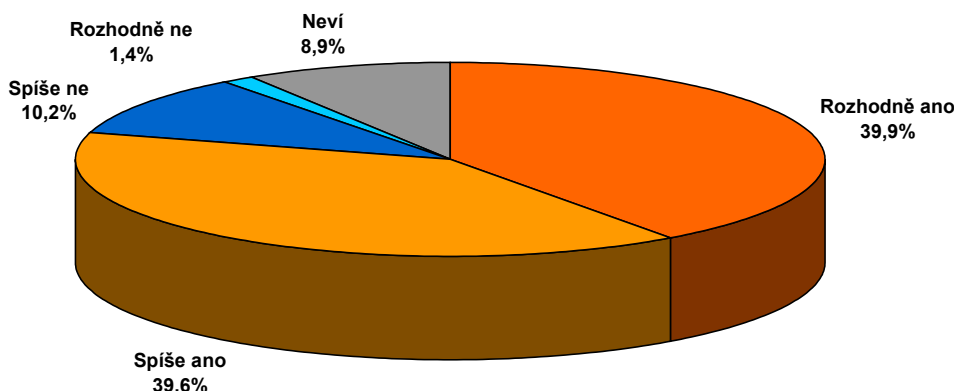
Stejně jako obecná populace, tak i OSVČ se z hlediska své důchodové budoucnosti nejvíce obávají toho, že budou mít **problémy vyjít s penězi** (84,5 %). Druhá nejčastěji vyjádřená obava je, že **starých lidí bude příliš mnoho a stát se o ně nebude umět postarat** (81,3 %).

Přibližně ve stejné míře jako u obecné populace se mezi OSVČ vyskytuje obava, že **bohatí nebudou chtít být solidární s chudšími** (73,5 %) a že budou chtít snížit své odvody pojistného do základního důchodového pojištění. **Obavy ze solidarity mladých lidí se staršími** vyjádřilo 71,6 % OSVČ.

Častěji než obecná populace pociťují OSVČ obavu, **zda dostanou částku adekvátní jejich odvodům pojistného na důchodové pojištění** (75,4 %).

7.1. Obavy obyvatel ČR, kteří ještě nepobírají důchod, ve vztahu k důchodové budoucnosti

Pocitujete ve vztahu k budoucnosti, až budete pobírat důchod, nějaké obavy?
(pojištěnci, kteří ještě nepobírají důchod, data v %, N=796)

Čtyři obyvatelé z pěti v naší zemi, kteří ještě nejsou v důchodu, pocítují nějaké obavy ve vztahu ke své důchodové budoucnosti (79,5 %).

- Relativně častěji pocítují obavy ženy (83,6 %), lidé ve věku 38-50 let (90,7 %) a rovněž lidé starší 50 let, kteří se na důchod připravují (87,1 %).
- Častěji také pocítují obavy ve vztahu k budoucímu období pobírání důchodu lidé s vysokoškolským vzděláním (88,2 %).
- **Lidé, kteří se cítí být o stávajícím důchodovém systému informováni dostatečně, pocítují ve vztahu k budoucímu období pobírání důchodu obavy rovněž relativně častěji (84,6 %).**

	Celkem		Pocitujete ve vztahu k budoucnosti, až budete pobírat důchod, nějaké obavy?				
	N	sl. %	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	Neví
			ř. %	ř. %	ř. %	ř. %	ř. %
Celkem	796	100,0	39,9	39,6	10,2	1,4	8,9
Do 24 let	164	20,6	29,1	29,0	18,5	3,2	20,2
25-37 let	248	31,2	37,3	41,0	10,7	2,0	9,0
38-50 let	247	31,1	45,7	45,0	5,3	-	4,0
Nad 50 let	137	17,2	47,2	39,9	8,1	0,7	4,0

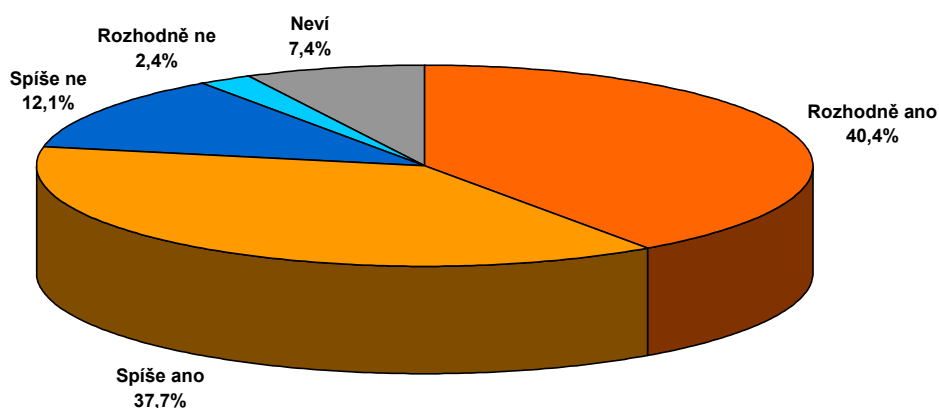
- O něco menší podíl osob, které mají obavy z toho, až budou v důchodu, je mezi obyvateli venkova. Zatímco ve velkoměstech tyto obavy vyjadřuje 82,9 % obyvatel (kategorie rozhodně ano+spíše ano), na venkově je to 75,1 %.
- Častěji je pocit obav z důchodu přítomen mezi lidmi, kteří si platí penzijní připojištění, než mezi těmi, kteří si penzijní připojištění neplatí. Nelze tedy říci, že uzavřené penzijní připojištění by u lidí snižovalo pocit nejistoty z důchodové budoucnosti.

	Celkem		Pocítujete ve vztahu k budoucnosti, až budete pobírat důchod, nějaké obavy					
	N	sl. %	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	Neví	
			ř. %	ř. %	ř. %	ř. %	ř. %	
Celkem	796	100,0	39,9	39,6	10,2	1,4	8,9	
Jste účastníkem penzijního připojištění	Ano	342	43,0	40,4	44,3	9,4	0,6	5,3
	Ne	454	57,0	39,6	36,1	10,8	2,1	11,6

7.2. Obavy OSVČ ve vztahu k důchodové budoucnosti

Mezi OSVČ vyjadřuje jisté obavy ve vztahu k důchodové budoucnosti prakticky stejný podíl osob jako v obecné populaci (kategorie rozhodně ano+spíše ano 78,1 %).

Pocítujete ve vztahu k budoucnosti, až budete pobírat důchod, nějaké obavy?
(OSVČ, data v %, N=482)

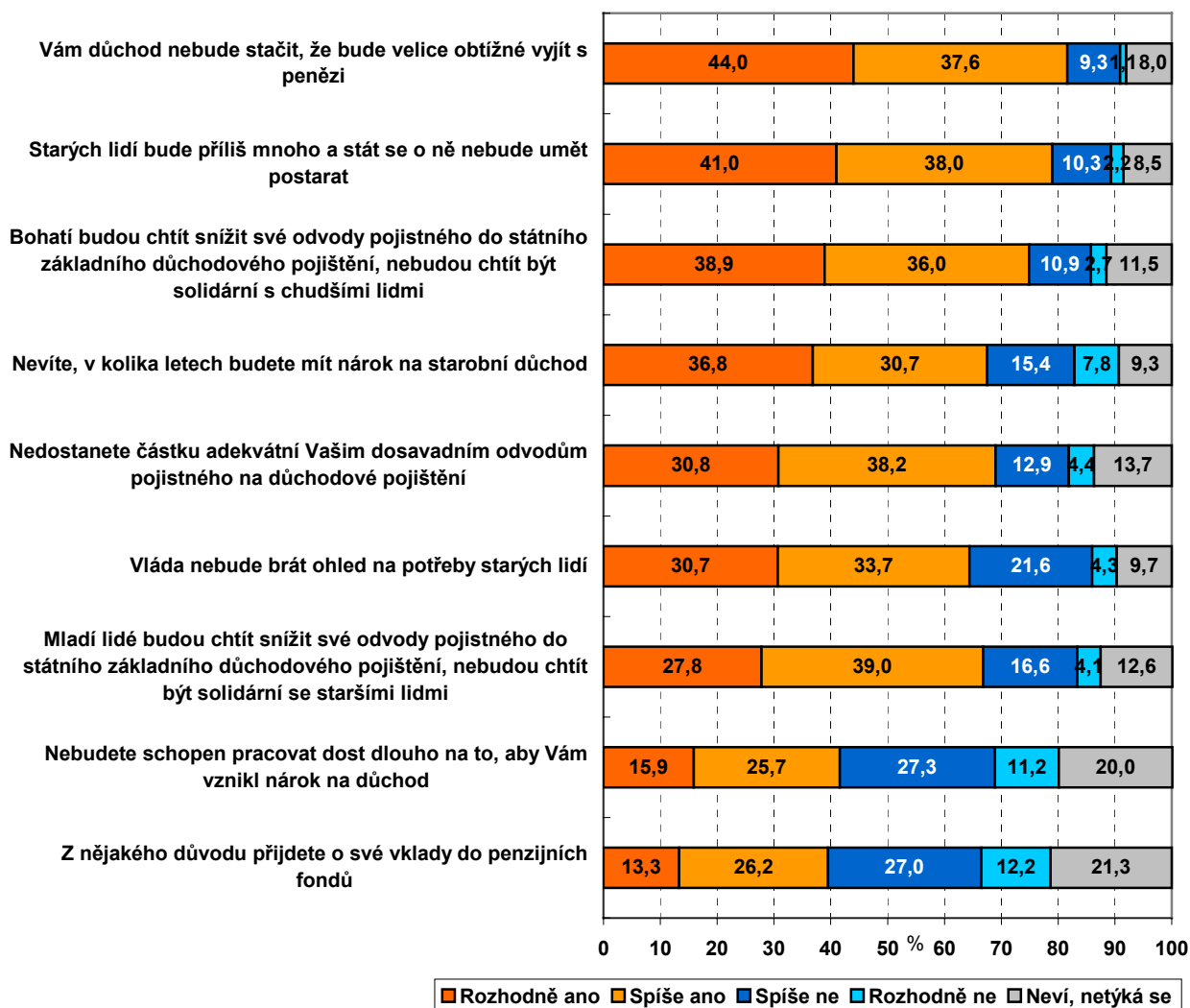

- Stejně jako v obecné populaci i mezi OSVČ jsou častěji přítomny jisté obavy z důchodového období u žen než mužů (ženy 83,6 %, muži 74,9 %).
- A rovněž i u OSVČ platí, že s rostoucím věkem se zvyšuje podíl osob, které uvádějí, že se obávají důchodové budoucnosti.
- Mezi OSVČ nejsou rozdíly z hlediska deklarovaných obav z budoucnosti v závislosti na tom, zda si platí minimální pojistné na důchodové pojištění nebo vyšší pojistné, a stejně tak nejsou statisticky významné rozdíly v závislosti na tom, zda mají uzavřeno penzijní připojištění nebo ne.
- Častěji panují obavy z důchodu u OSVČ, které v tomto roce očekávají stejný nebo nižší obrat než v předchozím roce.

7.3. Konkrétní důvody obav obyvatel ČR, kteří ještě nepobírají důchod

Obáváte se, že:

(pojištěnci, kteří ještě nepobírají důchod, data v %, N=796)

Základním předmětem obav z budoucího období pobírání důchodu je **výše starobního důchodu** – čtyři z pěti obyvatel ČR v předdůchodovém věku se obávají, že jim v budoucnu důchod nebude stačit a bude pro ně velice obtížné vyjít s penězi (81,6 %).

- Tuto obavu projevují relativně častěji ženy (85,4 %).
- Častěji obavy z finanční stránky důchodu projevují lidé ve věku 38-50 let. V této věkové kategorii se toho, že s důchodem nevyjdou, obává devět lidí z deseti.
- Tato skutečnost je relativně méně často důvodem obav osob ve věku do 24 let (64,3 %; i tak ale více než polovina této věkové skupiny v souvislosti s výší budoucího starobního důchodu obavy pociťuje – navzdory tomu, že období starobního důchodu je pro tuto věkovou skupinu velice vzdálené).

Obdobný podíl populace v předdůchodovém věku se obává, že v budoucnu bude **příliš mnoho starých lidí** a stát nebude schopen se o všechny postarat (79,0 %).

- Opět platí, že s rostoucím věkem se tyto obavy zvyšují – mezi lidmi do 24 let vyjadřuje podobnou obavu 62,3 %, mezi lidmi nad 50 let je to 85,4 %.

- Relativně častěji se této skutečnosti obávají obyvatelé velkých měst nad 100 tis. obyvatel (85,9 %). Častěji je tato obava přítomna mezi příznivci ODS (86,3 %).

Pokud jde o solidaritu systému a možnou neochotu některých skupin populace podílet se na důchodovém systému, obávají se obyvatelé ČR v předdůchodovém věku spíše nesolidarity bohatých lidí než nesolidarity mladších ročníků.

- Tři čtvrtiny obyvatel v předdůchodovém věku se obávají, že **bohatí lidé budou chtít snížit své odvody pojistného** do státního základního důchodového pojištění (74,9 %).
 - Podíl osob, které vyjadřují obavu z této skutečnosti, má opět tendenci růst s růstem věku. Obavu z možné nesolidarity bohaté části populace vyjadřují relativně častěji lidé ve věku 38-50 let (81,7 %) a lidé starší 50 let (86,6 %).
 - Relativně častěji vyjadřují obavu z možné nesolidarity bohatých příznivci ČSSD (85,2 %).
- Dvě třetiny obyvatel v předdůchodovém věku se obávají, že své **odvody pojistného** do státního základního důchodového pojištění **budou chtít snížit mladí lidé** (66,8 %).
 - Podíl osob, které mají obavu z této skutečnosti, opět roste s věkem – relativně častěji vyjadřují obavu především lidé ve věku 38-50 let (76,2 %) a lidé starší 50 let (79,9 %).
 - Relativně častěji vyjadřují obavu z možné nesolidarity mladé generace opět příznivci ČSSD (80,1 %).

Do obav z budoucího období pobírání důchodu se silně promítá rovněž **nejistota ohledně věku nároku na starobní důchod**, jehož hranice se v současné době zvyšuje, zároveň není pro populaci zřejmé, zda a kdy se zvyšování důchodového věku zastaví. Z hlediska dlouhodobých životních plánů, ať už jde o ekonomickou aktivitu či hospodaření s finančními prostředky apod., se tak populace ČR, která ještě není v důchodu, nachází v situaci značné nejistoty.

- Dvě třetiny obyvatel ČR, kteří ještě nepobírají důchod, vyjadřují obavy ve vztahu k tomu, že nevědí, v kolika letech budou mít nárok na starobní důchod (67,5 %).
 - Tuto obavu vyjadřují relativně méně často lidé starší 50 let (47,3 %) – část z nich tedy v souvislosti s přibližováním se hranici odchodu do důchodu v otázce důchodového věku obavy nepociťuje.
 - Relativně častěji naopak vyjadřují obavy z této skutečnosti lidé ve věku 25-37 let (73,5 %) a zejména lidé ve věku 38-50 let (74,8 %).
 - Obavu z této skutečnosti vyjadřují častěji příznivci ODS (75,8 %) a rovněž lidé, kteří se necítí být dostatečně informováni o stávajícím důchodovém systému (72,1 %).

Dvě třetiny populace ČR v předdůchodovém věku se rovněž obávají, že **nedostanou částku adekvátní vlastním odvodům** pojistného na důchodové pojištění (69,0 %).

- Obavu z této skutečnosti projevují zejména lidé ve věku 38-50 let (77,4 %). Nejvyšší věková skupina v rámci populace nepobírající důchod, lidé starší 50 let, projevuje obavy méně často.
- Relativně častěji se tohoto projevu solidárnosti důchodového systému obávají obyvatelé velkých měst s více než 100 tis. obyvatel (76,4 %), příznivci ODS (76,2 %), lidé, kteří se cítí být dostatečně informováni o stávajícím důchodovém systému (74,6 %).

- Podíl obyvatel, kteří vyjadřují obavy z této skutečnosti, roste s růstem měsíčního hrubého příjmu domácnosti. Častěji tedy vyjadřují obavy z přílišné solidárnosti systému vyšší příjmové skupiny.

Dvě třetiny obyvatel ČR, kteří ještě nejsou v důchodu, se obávají, že **vláda v budoucnu nebude brát ohled na potřeby starých lidí** (64,4 %).

- Tato obava opět vzrůstá se zvyšujícím se věkem, častěji se vyskytuje mezi lidmi z domácností s měsíčními příjmy vyššími než 40.000 Kč a naopak méně často se s ní lze setkat mezi obyvateli venkova.

Toho, že **nebudou schopni pracovat dost dlouho**, aby vznikl nárok na důchod, se obává již méně než polovina obyvatel ČR, kteří ještě v důchodu nejsou (41,5 %).

- Relativně častěji se toho obávají lidé ve věku 25-37 let (46,9 %) a ve věku 38-50 let (48,7 %). Lidé starší 50 let již tuto obavu vyjadřují méně často (33,1 %), perspektiva odchodu do důchodu již pro ně má konkrétnější obrysy.
- Relativně častěji se obávají, že nebudou schopni pracovat dost dlouho, lidé, kteří se o stávajícím důchodovém systému necítí být informováni dostatečně (44,3 %).

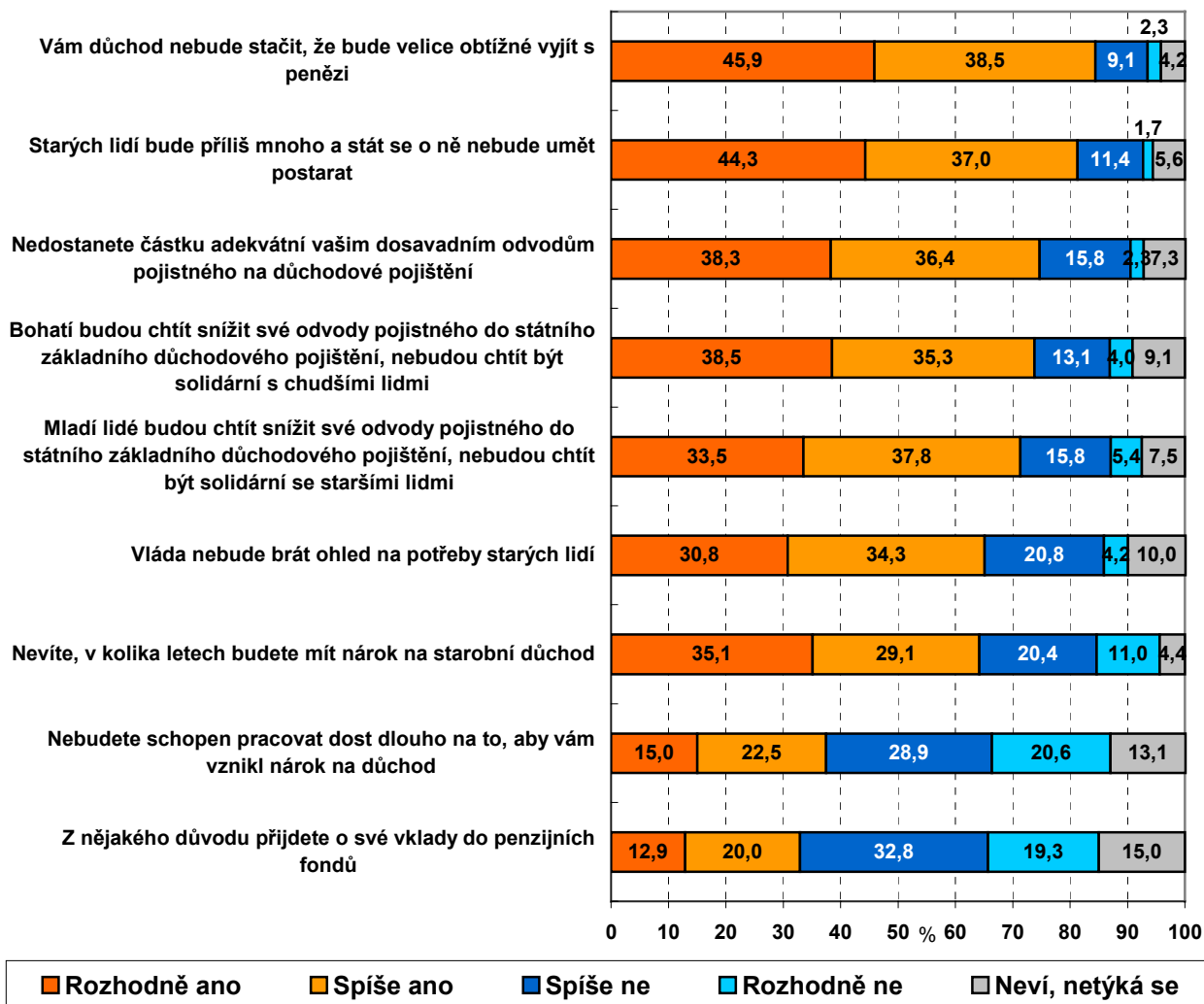
Obdobný podíl obyvatel (39,4 %), kteří ještě nejsou v důchodu, se obává, že z nějakého důvodu **přijde o své vklady u penzijních fondů**. Ve srovnání s řadou předchozích důvodů obav se jedná o výrazně nižší podíl, což lze interpretovat jako vyjádření menší nejistoty ve vztahu k penzijním fondům než ve vztahu ke státnímu důchodovému systému.

- Relativně častěji vyjadřují tuto obavu lidé ve věku 38-50 let (47,1 %).
- Relativně méně často se ztráty vkladů obávají lidé ve věku do 24 let (32,6 %), obyvatelé venkova (32,7 %).
- **Mezi lidmi, kteří mají uzavřeno penzijní připojištění, vyjádřilo obavy z toho, že by z nějakého důvodu mohli o své vklady do penzijních fondů přijít, 46,2 %.**

	Celkem		Obáváte se, že z nějakého důvodu přijdete o své vklady do penzijních fondů?					
	N	sl. %	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	Neví, netýká se	
			ř. %	ř. %	ř. %	ř. %	ř. %	
Celkem	796	100,0	13,3	26,2	27,0	12,2	21,3	
Jste účastníkem penzijního připojištění	Ano	342	43,0	14,7	31,5	32,4	9,8	11,6
	Ne	454	57,0	12,2	22,2	22,9	14,1	28,7

7.4. Konkrétní důvody obav OSVČ

Obáváte se, že:
(OSVČ, data v %, N=481)

Stejně jako obecná populace, tak i OSVČ se z hlediska své důchodové budoucnosti nejvíce obávají toho, že budou mít problémy vyjít s penězi. Tuto obavu vyjádřilo 84,5 % OSVČ. Na rozdíl od obecné populace je tato obava sdílena v rámci OSVČ všemi sociodemografickými skupinami přibližně stejně, pouze o něco méně často ji vyjadřovali lidé z venkova než z měst (kategorie rozhodně ano+spíše ano venkov 78,7 %, velkoměsto 92,1 %).

Jako v obecné populaci i mezi OSVČ je poměrně častá obava, že starých lidí bude příliš mnoho a stát se o ně nebude umět postarat. Takto se vyjádřilo 81,3 % OSVČ, což znamená, že se stejně jako v obecné populaci jedná o druhou nejčastěji vyjádřenou obavu. Tuto obavu obdobně jako v předchozím případě méně často sdílí OSVČ z venkova.

Vyjádřené obavy ve vztahu k budoucnosti, kdy budou v důchodu (kategorie rozhodně ano+spíše ano)		
	Pojištěnci	OSVČ
Obáváte se, že Vám důchod nebude stačit, že bude velice obtížné vyjít s penězi	81,6	84,2
Obáváte se, že starých lidí bude příliš mnoho a stát se o ně nebude umět postarat	79,0	81,2
Obáváte se, že nedostanete částku adekvátní Vaším dosavadním odvodům pojistného na důchodové pojištění	69,0	75,4
Obáváte se, že bohatí budou chtít snížit své odvody pojistného do státního základního důchodového pojištění, nebudou chtít být solidární s chudšími lidmi	74,9	73,5
Obáváte se, že mladí lidé budou chtít snížit své odvody pojistného do státního základního důchodového pojištění, nebudou chtít být solidární se staršími lidmi	66,8	71,6
Obáváte se, že vláda nebude brát ohled na potřeby starých lidí	64,4	66,0
Obáváte se, že nevíte, v kolika letech budete mít nárok na starobní důchod	67,5	64,7
Obáváte se, že nebudete schopni pracovat dost dlouho na to, aby Vám vznikl nárok na důchod	41,6	37,7
Obáváte se, že z nějakého důvodu přijdete o své vklady do penzijních fondů	39,5	32,1

Častěji než obecná populace pocítují OSVČ obavu, zda dostanou částku adekvátní jejich odvodům pojistného na důchodové pojištění. Tuto obavu mají tři čtvrtiny OSVČ (75,4 %). Tento problém o něco méně často trápí OSVČ z venkova a OSVČ s ročním obratem do 300.000 Kč.

Přibližně ve stejné míře jako u obecné populace se mezi OSVČ vyskytuje obava, že bohatí nebudou chtít být solidární s chudšími a že budou chtít snížit své odvody pojistného do základního důchodového pojištění (73,5 %).

Obavy ze solidarity mladých lidí se staršími vyjádřilo 71,6 % OSVČ. Častěji tyto obavy mají OSVČ starší 50 let (83,8 %) a OSVČ, které si platí pojistné na důchodové pojištění vyšší než minimální (78,4 %), méně často opět OSVČ z venkova (64,8 %).

Tím, zda vláda bude brát ohledy na potřeby starých lidí, si nejsou jisty dvě třetiny OSVČ. Tato obava trápí o něco méně OSVČ z venkova (56,0 %). Přibližně stejný podíl osob vyjádřil obavy plynoucí z nejistoty, v kolika letech budou mít nárok na starobní důchod. Tento problém častěji než jiné věkové kategorie trápí OSVČ ve věku 25-50 let (přibližně 70 %).

37,6 % OSVČ se obává, že nebudou schopny pracovat dost dlouho na to, aby jim vznikl nárok na důchod. Obavy tohoto charakteru jsou výrazně častější mezi OSVČ, které v letošním roce očekávají nižší obrat jak v loňském roce (53,1 %) než mezi OSVČ, které očekávají nárůst obratu (24,3 %).

V porovnání s obecnou populací vyjadřují OSVČ, které mají uzavřeno penzijní připojištění, méně často obavy, že by mohly o své vklady přijít. V obecné populaci se mezi penzijními pojištěnci případné ztráty vkladů obává 46,2 % osob, mezi penzijně připojištěnými OSVČ je to 36,6 % osob.

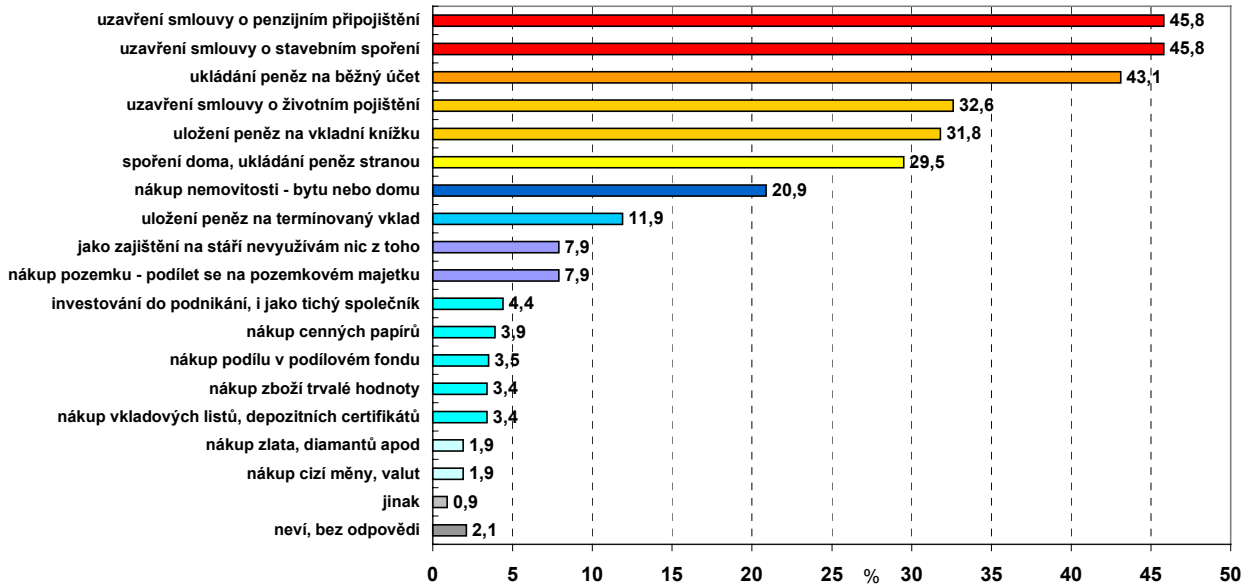
		Celkem		Obáváte se, že z nějakého důvodu přijdete o své vklady do penzijních fondů?				
		N	sl. %	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	Neví, netýká se
				ř. %	ř. %	ř. %	ř. %	ř. %
Celkem		482	100,0	12,8	19,3	31,9	20,0	16,0
Jste účastníkem penzijního připojištění	Ano	264	54,8	11,9	24,7	38,5	15,8	9,1
	Ne	218	45,2	13,9	12,8	24,0	25,1	24,3

8. Investiční chování za účelem zabezpečení se na stáří

Pojištěnci

Který ze způsobů spoření/investování hodláte využívat za účelem zlepšení svého zabezpečení ve stáří?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

Pokud si lidé v naší zemi chtějí zabezpečit lepší finanční podmínky ve stáří, než které jim nabízí starobní důchod, tak nejčastěji to chtějí uskutečnit prostřednictvím **uzavření smlouvy o penzijním připojištění a uzavření smlouvy o stavebním spoření**. Oba tyto typy spoření hodlá využít **45,8 %** obyvatel ČR. Přibližně jedna třetina obyvatel ČR si plánuje zvýšit životní úroveň v důchodu prostřednictvím životního pojištění.

- Využití penzijního a životního pojištění častěji zvažují osoby, které uvádí, že mají dostatek informací o současném důchodovém systému.
- Z hlediska věku pak o všechny tři jmenované formy zabezpečení se na důchod mají největší zájem osoby ve věku 38-50 let. V této věkové kategorii hodlá využívat uzavření smlouvy o penzijním připojištění 64,4 % osob, uzavření smlouvy o stavebním spoření 54,6 % a uzavření smlouvy o životním pojištění 46,0 %.
- S rostoucím vzděláním roste podíl osob, které si těmito formami spoření chtějí vylepšit důchodové období.
- Zatímco o stavební spoření mají lidé napříč jednotlivými příjmovými skupinami domácnosti přibližně stejný zájem, v případě penzijního a životního pojištění platí, že se zvyšujícím se měsíčním příjmem domácnosti se zvyšuje i podíl osob, které o tyto formy zlepšení zabezpečení ve stáří mají zájem. O penzijní a životní pojištění rovněž projevují vyšší zájem případní voliči ODS.
- Stavební spoření a penzijní připojištění hodlají lidé využívat z hlediska velikosti místa bydliště téměř bez rozdílu, v případě životního pojištění je větší podíl zájemců mezi obyvateli venkova (37,2 %).

Prostřednictvím ukládání peněz na běžný účet si hodlá zabezpečit lepší životní podmínky v důchodu 43,1 % obyvatel ČR, prostřednictvím ukládání peněz na vkladní knížku 31,8 % osob a spořením doma, ukládáním peněz stranou 29,5 % osob.

- Vkladní knížku jako nástroj lepšího zabezpečení se do důchodu častěji zvažují využít lidé s nižšími stupni vzdělání, z domácností s hrubými měsíčními příjmy do 20.000 Kč, obyvatelé venkova a důchodci.
- O ukládání peněz stranou obdobně jako o vkladní knížky deklarují častěji zájem lidé s nižším stupněm vzdělání, z domácností s nižšími příjmy a důchodci.

Přibližně každý pátý občan naší země se chce zabezpečit na důchod nákupem nemovitosti (domu nebo bytu).

- Častěji se jedná o lidi z velkoměst (31,5 %) a podnikatele (33,1 %).

Uložením peněz na termínovaný účet si hodlá důchodový věk vylepšit 11,9 % obyvatel ČR.

- K termínovanému účtu se častěji přiklání vysokoškolsky vzdělaní lidé (27,6 %) a lidé z domácností s měsíčními příjmy vyššími než 40.000 Kč.

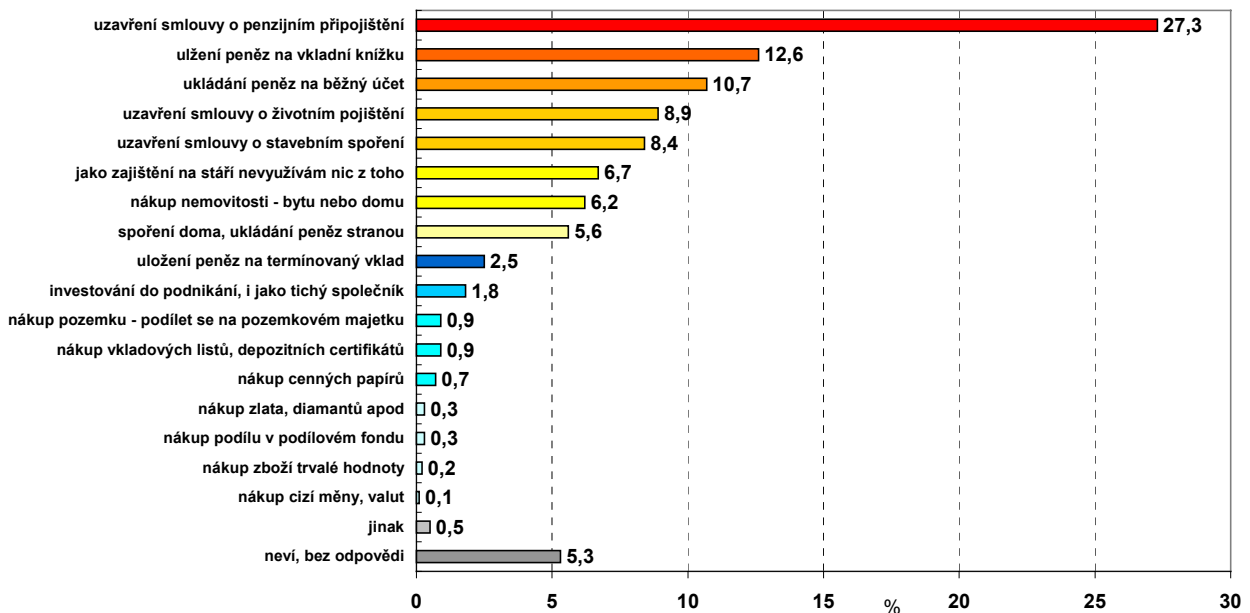
Nákup pozemku a investování do podnikání společně s investicemi, které patří do skupiny "investic do cenností" a „riskantnějších forem investic“, se již řadí k méně oblíbeným a za účelem lepšího zabezpečení důchodu je plánuje využít méně než 10 % obyvatel ČR.

Z následující tabulky, ve které jsou porovnány podíly osob, které dané formy investování finančních prostředků v současnosti používají popř. o ně projevují vážný zájem a podíly osob, které hodlají dané formy využívat za účelem vylepšení finanční situace v důchodu, je patrné, že **obyvatelé ČR z hlediska zabezpečení se na důchod chtějí v podstatě využívat ty samé možnosti investování peněz, jako již nyní využívají**. Poměrně vysoký potenciál vykazuje penzijní připojištění, které v současnosti má uzavřeno 39,8 % osob a za účelem zabezpečení lepší životní situace v důchodu jej hodlá využívat 45,8 % obyvatel ČR. Běžný účet, spoření doma stranou a stavební spoření, tj. formy, které patří mezi hojně využívané, jsou pak našimi občany méně často označovány jako potenciální způsob vylepšení si důchodu, než v jaké míře jsou nyní využívány, tzn. že z hlediska důchodu nejsou investičně až tak zajímavé.

<i>Pojištěnci, N=1069</i>	Tento způsob již používám	Mám o něj vážný zájem	Hodlám využívat za účelem zabezpečení se na stáří
	%	%	%
Uzavření smlouvy o stavebním spoření	56,9	9,2	45,8
Uzavření smlouvy o penzijním připojištění	39,0	7,6	45,8
Ukládání peněz na běžný účet	62,3	6,4	43,1
Uzavření smlouvy o životním pojištění	28,3	4,3	32,6
Uložení peněz na vkladní knížku	32,8	4,3	31,8
Spoření doma, ukládání peněz stranou	44,0	6,8	29,5
Nákup nemovitosti - bytu nebo domu	18,0	17,5	20,9
Uložení peněz na termínovaný vklad	11,1	5,1	11,9
Nákup pozemku - podílet se na pozemkovém majetku	5,1	8,9	7,9
Investování do podnikání, i jako tichý společník	4,7	3,4	4,4
Nákup cenných papírů	3,3	2,8	3,9
Nákup podílu v podílovém fondu	2,1	3,3	3,5
Nákup vkladových listů, depozitních certifikátů	3,2	1,8	3,4
Nákup zboží trvalé hodnoty	3,5	4,5	3,4
Nákup cizí měny, valut	3,0	3,7	1,9
Nákup zlata, diamantů apod.	1,3	3,2	1,9
Jinak			0,9
Jako zajištění na stáří nevyžívám nic z toho			7,9
Neví, bez odpovědi			2,1

Jako nejdůležitější způsob lepšího zabezpečení se na stáří z výše jmenovaných označují nejčastěji obyvatelé ČR uzavření smlouvy o penzijním připojištění – nejdůležitější je pro 27,3 % obyvatel. Kromě důchodců a obyvatel z domácností s měsíčními příjmy do 10.000 Kč je penzijní připojištění jmenováno nejčastěji jako nejvýznamnější forma vylepšení si důchodu u všech sociodemografických skupin.

Který ze způsobů zlepšení zabezpečení ve stáří považujete za nejdůležitější?
(pojištěnci, data v %, N=1060)

Druhou nejčastěji obyvateli ČR jmenovanou nejvýznamnější formou vylepšení si důchodu je uložení peněz na vkladní knížku (12,6 %). Pro důchodce a lidi z domácností s příjmy do 10.000 Kč je vkladní knížka dokonce z hlediska procentuelního podílu nejčastěji jmenovaným nejvýznamnější způsobem pro vylepšení si života v důchodu.

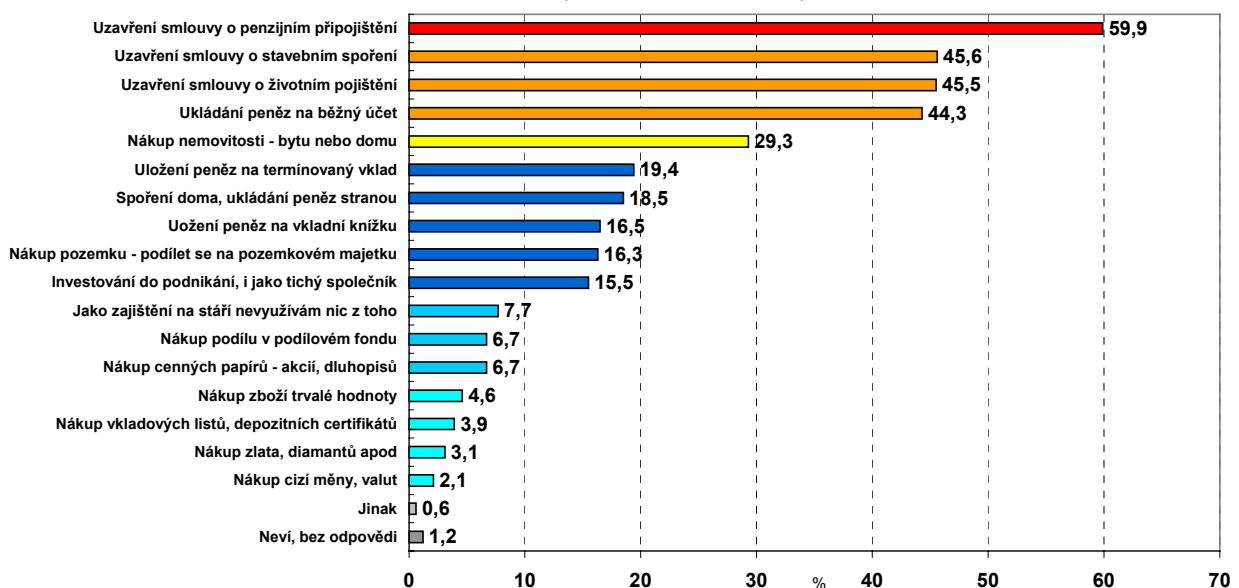
10,7 % obyvatel ČR považuje za nejvýznamnější způsob lepšího zabezpečení se na důchodové období ukládání peněz na běžný účet a 8,9 % občanů uzavření smlouvy o penzijním připojištění. Stavební spoření jako nejdůležitější označilo 8,4 % obyvatel.

OSVČ

OSVČ obdobně jako obecná populace si chtějí nejčastěji vylepšit důchodové období pomocí uzavření smlouvy o penzijním připojištění. Celkem 59,9 % OSVČ hodlá do budoucna uzavřít smlouvu o penzijním připojištění.

- S rostoucím vzděláním roste podíl OSVČ, které mají o penzijní připojištění zájem. Mezi OSVČ s vysokoškolským vzděláním hodlá využívat penzijního připojištění 74,7 % osob.
- Pomocí penzijního připojištění si chtějí vylepšit důchodové období častěji OSVČ, které si platí pojistné na důchodové pojištění vyšší než minimální a které měly roční obrat vyšší než 750.000 Kč.

Který ze způsobů spoření/investování hodláte využívat za účelem zlepšení svého zabezpečení ve stáří?
(OSVČ, data v %, N=498)

Přibližně stejnou měrou chtějí OSVČ využívat za účelem zlepšení svého zabezpečení ve stáří uzavření smlouvy o stavebním spoření (45,6 %), uzavření smlouvy o životním pojištění (45,5 %) a ukládání peněz na běžný účet (44,3 %).

- Životním pojištěním stejně jako penzijním připojištěním si chtějí vylepšit důchodové období častěji OSVČ, které si platí pojistné na důchodové pojištění vyšší než minimální a které měly roční obrat vyšší než 750.000 Kč.
- Stejně jako v případě obecné populace projevují větší zájem o životní pojištění OSVČ z venkova. OSVČ z venkova rovněž častěji chtějí využívat stavebního spoření a ukládání peněz na běžný účet.

29,3 % OSVČ si hodlá zajistit lepší důchod prostřednictvím nákupu nemovitosti (domu, bytu).

- Častěji o této formě zabezpečení se na důchod uvažují OSVČ, kterým se „daří“ – tj. očekávají v letošním roce vyšší obrat, pocházejí z domácností s nejvyššími měsíčními příjmy, jejich roční obrat byl vyšší než 750.000 Kč.

Přibližně každá pátá OSVČ uvažuje, že pro vylepšení si důchodu využije možnosti ukládání peněz na termínovaný účet.

18,5 % OSVČ si chce důchod vylepšit spořením doma stranou a 16,5 % OSVČ prostřednictvím spoření na vkladní knížku. V porovnání s obecnou populací se jedná o výrazně nižší podíly osob, ale jak již bylo jednou zmíněno, mezi OSVČ nejsou osoby v důchodovém věku, pro které je tento způsob investic typickým.

Nákupem pozemku si důchod hodlá vylepšit 16,3 % OSVČ, investováním do podnikání 15,5 % OSVČ.

Stejně jako v obecné populaci investiční formy ze skupiny „investic do cenností“ a „riskantnějších forem investic“ plánuje využívat za účelem lepšího zabezpečení důchodu méně než 10 % OSVČ.

Z hlediska porovnání současného využívání jednotlivých forem investic a jejich zamýšleného využití pro vylepšení důchodového věku i u OSVČ vykazuje nejvyšší potenciál uzavření smlouvy o penzijním připojištění. Naopak stavební spoření, běžný účet, spoření doma stranou nepatří při srovnání současné využitelnosti a zamýšleného využití z hlediska zabezpečení se v důchodu k investičně zajímavým.

OSVČ, N=498	Tento způsob již používám	Mám o něj vážný zájem	Hodlám využívat za účelem zabezpečení se na stáří
	%	%	%
Uzavření smlouvy o penzijním připojištění	52,6	9,6	59,9
Uzavření smlouvy o stavebním spoření	66,1	8,6	45,6
Uzavření smlouvy o životním pojištění	46,0	7,6	45,5
Ukládání peněz na běžný účet	76,5	5,6	44,3
Nákup nemovitosti - bytu nebo domu	30,9	20,3	29,3
Uložení peněz na termínovaný vklad	21,7	10,6	19,4
Spoření doma stranou	32,7	4,0	18,5
Uložení peněz na vkladní knížku	22,2	3,5	16,5
Nákup pozemku - podílet se na pozemkovém majetku	15,3	12,3	16,3
Investování do podnikání, i jako tichý společník	19,9	9,2	15,5
Nákup cenných papírů - akcií, dluhopisů	5,7	8,0	6,7
Nákup podílu v podílovém fondu	6,1	6,4	6,7
Nákup zboží trvalé hodnoty	6,7	4,8	4,6
Nákup vkladových listů, depozitních certifikátů	3,9	3,9	3,9
Nákup zlata, diamantů apod.	2,1	2,6	3,1
Nákup cizí měny, valut	4,8	7,0	2,1
Jinak			0,6
Jako zajištění na stáří nevyužívám nic z toho			7,7
Neví, bez odpovědi			1,2

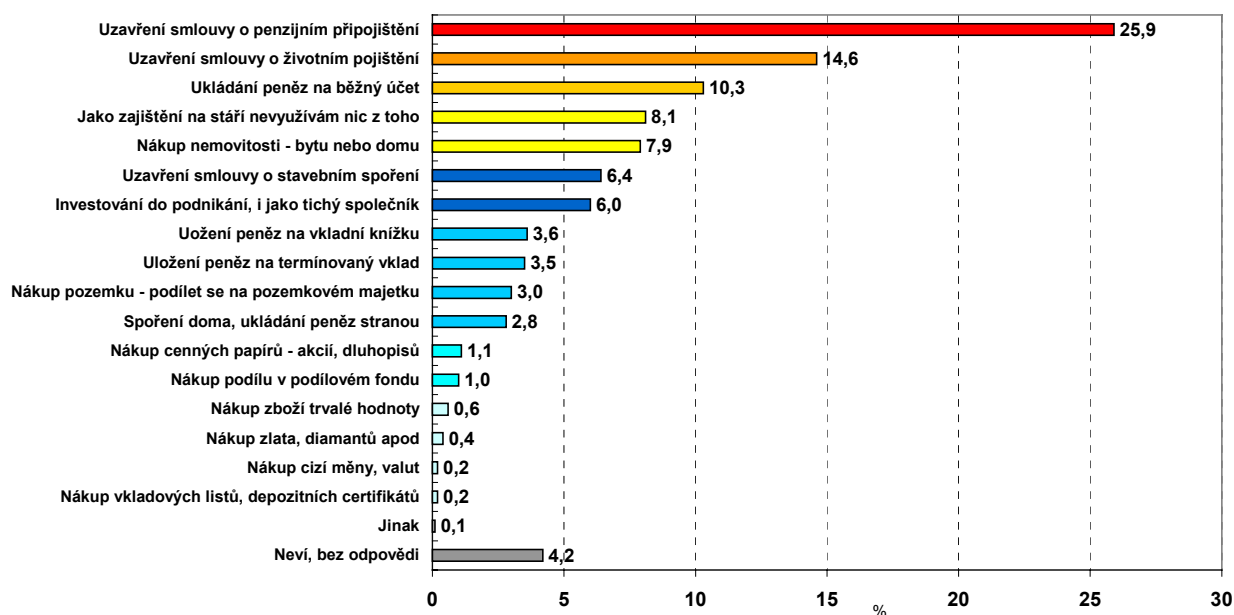
Přibližně jedna čtvrtina OSVČ považuje za nejdůležitější způsob vylepšení si finanční situace v důchodu uzavření smlouvy o penzijním připojištění.

- Častěji jako nejdůležitější způsob penzijní připojištění označují OSVČ s vysokoškolským vzděláním, OSVČ, které si platí pojistné na důchodové pojištění vyšší než minimální a OSVČ, které vykazují roční obrát nižší než 300.000 Kč.

14,6 % OSVČ označilo jako nejdůležitější způsob lepšího zabezpečení důchodu uzavření smlouvy o životním pojištění.

- Rovněž jako u penzijního připojištění je životní pojištění častěji označováno jako nejdůležitější mezi OSVČ, které si platí pojistné na důchodové pojištění vyšší než minimální, ale na rozdíl od penzijního připojištění jsou to častěji OSVČ, které naopak vykazují roční obrát vyšší než 750.000 Kč.
- I mezi OSVČ, stejně jako v obecné populaci, je jako nejdůležitější forma zabezpečení se na důchod označováno životní pojištění častěji obyvateli venkova.

Který ze způsobů zlepšení zabezpečení ve stáří považujete za nejdůležitější?
(OSVČ, data v %, N=498)

Pro každou desátku OSVČ je nejdůležitějším způsobem pro vylepšení si důchodu ukládání peněz na běžný účet.

Ostatní formy investování peněz pak byly označeny z hlediska důležitosti zabezpečení se na stáří jako nejvýznamnější méně než 10 % OSVČ.

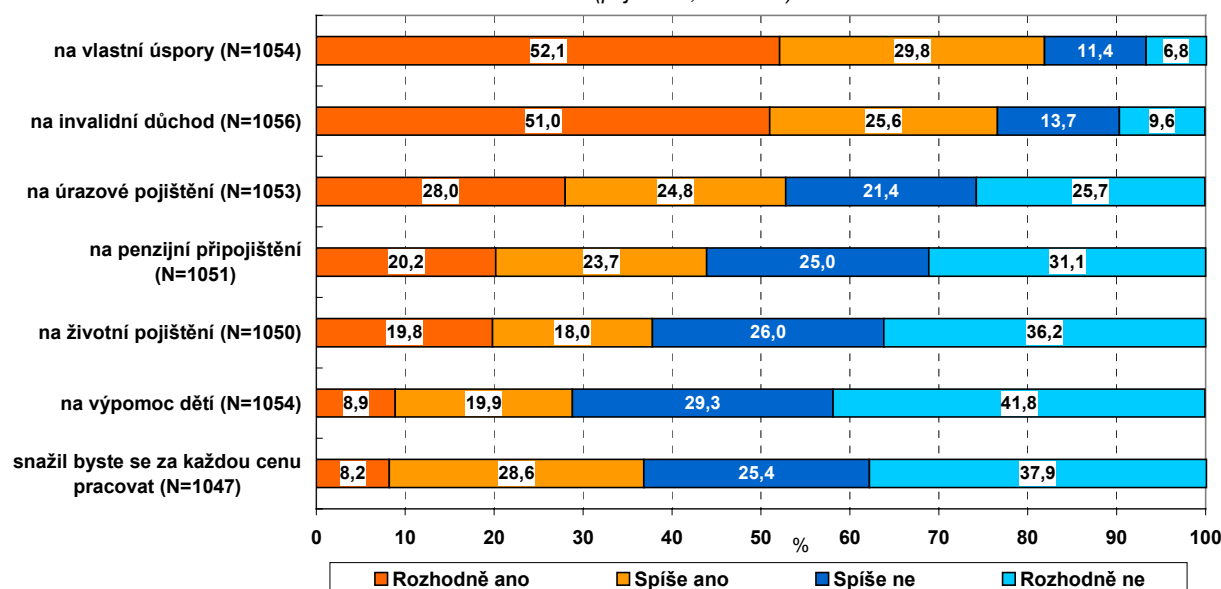
9. Jistoty v období vážné nemoci a úrazu (na co se lidé z hlediska financí spoléhají)

Pojištěnci

V případě vážného onemocnění popř. vážného úrazu by se po finanční stránce obyvatelé ČR spoléhali především na své vlastní úspory (81,9 %) případně na poskytnutý invalidní důchod (76,6 %).

- Na své vlastní úspory by se častěji spoléhali lidé s vysokoškolským vzděláním (91,5 %), z domácností s vyššími měsíčními příjmy.
- Vyšší podíl osob, které by se v případě vážného onemocnění či úrazu spoléhali na své vlastní úspory, je i mezi důchodci (86,9 %).

Na koho nebo na co byste spoléhal/a ohledně Vašeho finančního zajištění v případě vážného úrazu nebo onemocnění?
(pojištěnci, data v %)

V životním pojištění by finanční jistoty při vážné nemoci či úrazu hledalo 91,6 % osob, které tento typ pojištění mají uzavřeny. Na penzijní připojištění by spoléhalo 72,4 % osob z těch, které ho mají sjednaný.

Pojištěnci	Celkem		Spoléhal byste se ohledně Vašeho finančního zajištění v případě vážné nemoci/úrazu na <u>životní pojištění</u> ?				
	N	sl. %	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	
			ř. %	ř. %	ř. %	ř. %	
Celkem	1 050	100,0	19,8	18,0	26,0	36,2	
Jste účastníkem životního pojištění	Ano	283	27,0	55,5	35,6	7,9	1,1
	Ne	767	73,0	6,6	11,5	32,7	49,1

Pojištěnci	Celkem		Spoléhal byste se ohledně Vašeho finančního zajištění v případě vážné nemoci/úrazu na penzijní připojištění?				
	N	sl. %	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	
			ř. %	ř. %	ř. %	ř. %	
Celkem	1 050	100,0	20,2	23,7	25,0	31,1	
Jste účastníkem penzijního připojištění	Ano	400	38,1	40,1	32,3	19,2	8,3
	Ne	650	61,9	8,0	18,3	28,6	45,1

52,8 % obyvatel udává, že jistotou by pro ně v případě vážné nemoci či úrazu bylo úrazové pojištění.

- Na úrazové pojištění častěji spoléhají mladí lidé ve věku do 24 let (74,9 %), s čímž souvisí i to, že finanční oporu v úrazovém pojištění častěji hledají studenti (75,3 %).
- Kromě studentů by finanční zajištění v případě nemoci/úrazu hledali v úrazovém pojištění častěji podnikatelé (73,4 %).

Ne jednoznačně však lze říci, že osoby, které se spoléhají na úrazové pojištění, mají toto pojištění také uzavřeno. Například u penzijního připojištění totiž lidé uvádějí, že se na něj spoléhají (26,3 %), ačkoliv ho uzavřeno nemají.

Za každou cenu pracovat by se i přes vážné onemocnění/úraz pokoušelo 36,8 % obyvatel ČR, častěji se přitom jedná o ekonomicky aktivní občany.

Finanční výpomoc dětí by v případě vážného onemocnění či úrazu očekávalo 28,8 % obyvatel naší země.

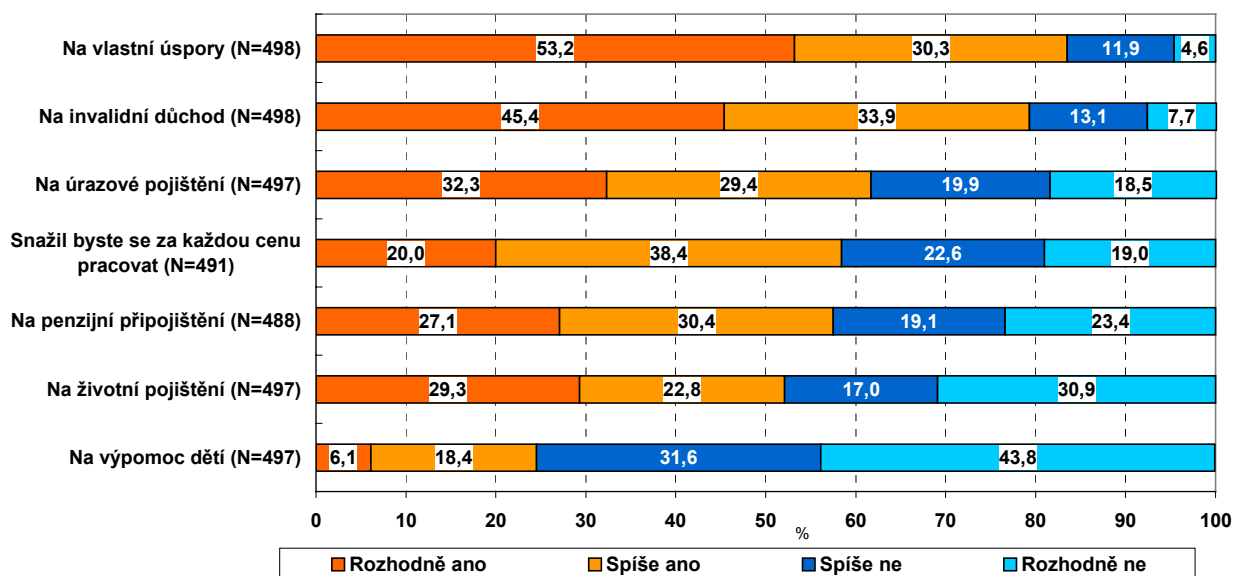
- Na děti by se častěji obraceli starší lidé ve věku nad 50 let, ať jsou již v důchodu nebo ještě pracují.
- Nižší podíl osob spoléhajících se na výpomoc dětí v případě vážné nemoci nebo úrazu je z hlediska velikosti místa bydliště ve městech do 100.000 obyvatel (23,6 % ve městech do 100.000 obyvatel, 35,9 % ve velkoměstech).

OSVČ

I OSVČ, pokud by vážně onemocněly nebo se jim přihodil vážný úraz, by se nejčastěji z hlediska finančního zabezpečení spoléhaly především na své úspory (83,5 %) případně na invalidní důchod (79,2 %).

- Na finanční úspory spoléhají více OSVČ, které pochází z domácností s měsíčními příjmy vyššími než 40.000 Kč (93,9 %), tj. lidé, u kterých lze jisté finanční rezervy předpokládat.

Na koho/co byste spoléhal/a ohledně Vašeho finančního zajištění v případě vážného úrazu nebo onemocnění?
(OSVČ, data v %)

Finanční jistotu v životním pojištění by hledalo mezi OSVČ, které jej uzavřely, 93,8 % osob. Na penzijní připojištění by se při vážném onemocnění/úrazu spoléhalo 80,6 % OSVČ.

OSVČ	Celkem		Spoléhal byste se ohledně Vašeho finančního zajištění v případě vážné nemoci/úrazu na životní pojištění?				
	N	sl. %	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	
			ř. %	ř. %	ř. %	ř. %	
Celkem	497	100,0	29,3	22,8	17,0	30,9	
Jste účastníkem životního pojištění	Ano	232	46,7	58,3	35,5	3,0	3,2
	Ne	265	53,3	3,8	11,7	29,3	55,1

OSVČ	Celkem		Spoléhal byste se ohledně Vašeho finančního zajištění v případě vážné nemoci/úrazu na penzijní připojištění?				
	N	sl. %	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	
			ř. %	ř. %	ř. %	ř. %	
Celkem	488	100,0	27,1	30,4	19,1	23,4	
Jste účastníkem penzijního připojištění	Ano	265	54,3	42,8	37,8	9,6	9,8
	Ne	223	45,7	8,4	21,7	30,5	39,5

Finanční oporou by v případě vážné nemoci bylo pro 61,7 % OSVČ úrazové pojištění.

- Vyšší podíl OSVČ spoléhajících na úrazové pojištění je v kategorii OSVČ s ročním obratem vyšším než 750.000 Kč (70,2 %)

Za každou cenu, i přes onemocnění/úraz by se snažilo pracovat 58,4 % OSVČ, mezi OSVČ staršími 50 let 67,3 %.

Finanční výpomoc dětí by v případě vážného onemocnění či úrazu očekávalo 24,6 % OSVČ.

- Nižší podíl OSVČ spoléhajících se na výpomoc dětí z hlediska velikosti místa bydliště je obdobně jako v obecné populaci ve městech do 100.000 obyvatel (17,3 % ve městech do 100.000 obyvatel, 34,6 % ve velkoměstech).

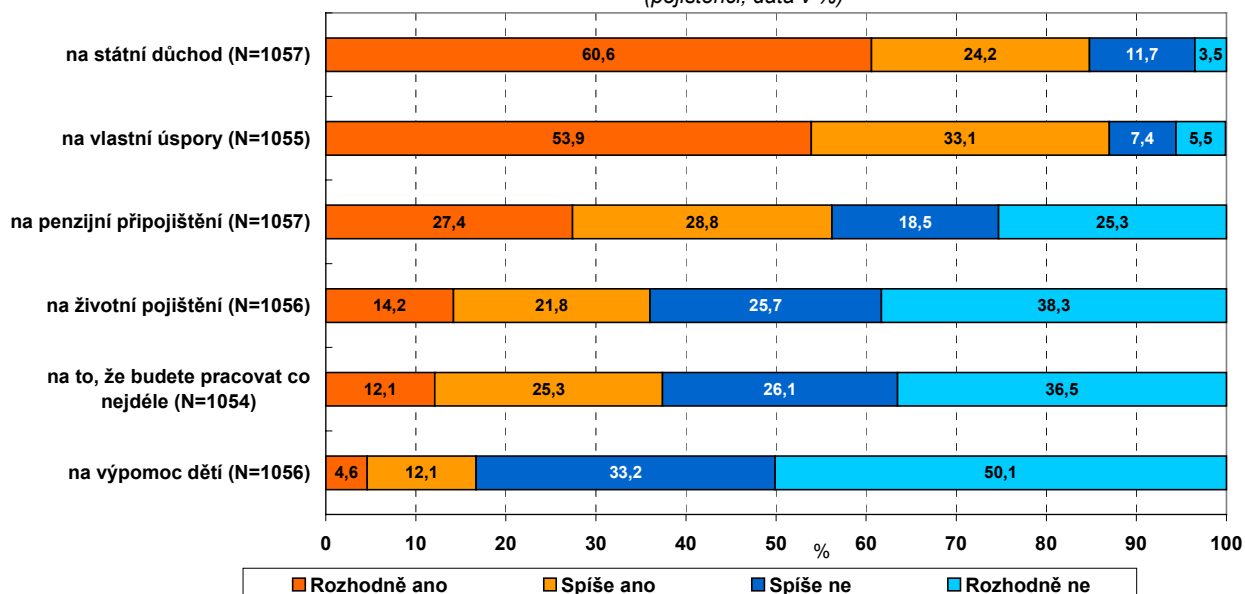
10. Jistoty v důchodovém věku (na co se lidé z hlediska financí spoléhají)

Pojištěnci

Z hlediska finančního zajištění v důchodovém věku se obyvatelé ČR spoléhají především na státní důchod (kategorie rozhodně ano 60,6 %, spíše ano 24,2 %) a na vlastní úspory (kategorie rozhodně ano 53,9 %, spíše ano 33,1 %).

Na koho/co se spoléháte ohledně Vašeho finančního zajištění v důchodovém věku?

(pojištěnci, data v %)

Významou roli finančních jistot v době důchodu hrají rovněž penzijní a životní pojištění. Mezi obyvateli ČR, kteří daný typ pojištění mají uzavřený, se v případě penzijního připojištění na něj spoléhá 96,0 % osob, v případě životního pojištění 88,5 % osob.

Pojištěnci		Celkem		Spoléháte se ohledně Vašeho finančního zajištění v důchodovém věku na penzijní připojištění?			
		N	sl. %	Rozhodně ano ř. %	Spíše ano ř. %	Spíše ne ř. %	Rozhodně ne ř. %
Celkem		1 057	100,0	27,4	28,8	18,5	25,3
Jste účastníkem penzijního připojištění	Ano	404	38,2	52,0	39,4	7,3	1,3
	Ne	653	61,8	12,1	22,3	25,5	40,1

Pojištěnci		Celkem		Spoléháte se ohledně Vašeho finančního zajištění v důchodovém věku na životní pojištění?			
		N	sl. %	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
				ř. %	ř. %	ř. %	ř. %
Celkem		1 056	100,0	14,2	21,8	25,7	38,3
Jste účastníkem životního pojištění	Ano	286	27,1	41,4	45,8	12,1	0,7
	Ne	770	72,9	4,1	12,9	30,7	52,3

37,4 % obyvatel naší země se spoléhá na to, že lepší finanční podmínky v důchodovém věku si zabezpečí tím, že budou pracovat co nejdéle.

- Mezi lidmi ve věku do 50 let by chtělo pracovat co nejdéle více než 44 % osob, nejvyšší podíl takto uvažujících osob je pak ve věkové kategorii 25-37 let (49,8 %). V kategorii osob starších 50 let, které ještě nejsou v důchodu, se spoléhá na to, že budou pracovat co nejdéle, 39,4 % jedinců.

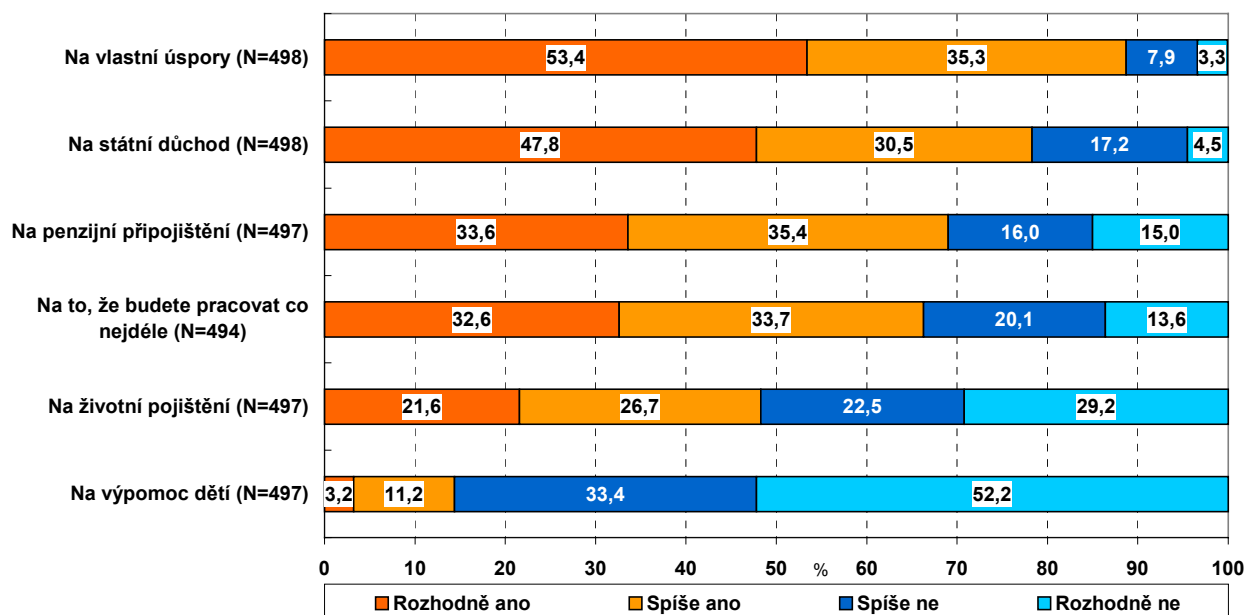
Jistoty ve finanční výpomoci dětí v době důchodu vidí 16,7 % obyvatel.

- Mezi důchodci je podíl osob, které se spoléhají z hlediska finančního zabezpečení na děti, 23,8 %.
- Častěji finanční výpomoc dětí předpokládají lidé z Prahy (30,3 %) a lidé z Ústeckého kraje (32,9 %).

OSVČ

OSVČ se ohledně finančního zajištění v důchodovém věku spoléhají především na své vlastní úspory (88,7 %). Zatímco v obecné populaci se lidé spoléhali přibližně stejnou mírou jak na vlastní úspory (87,0 %), tak na státní důchod (84,4 %), OSVČ kladou větší význam v důchodovém období vlastním úsporám než státnímu důchodu (78,3 %).

Na koho/co spoléháte ohledně Vašeho finančního zajištění v důchodovém věku?
(OSVČ, data v %)

- Mezi OSVČ z domácností s měsíčními příjmy vyššími než 40.000 Kč se na vlastní úspory spoléhá 98,3 % osob.
- Ve státním důchodu hledají finanční jistoty OSVČ, které mají roční obrat nižší než 300.000 Kč (88,8 %) a které očekávají v letošním roce nižší obrat než v loňském (85,9 %).

Stejně jako v obecné populaci i OSVČ přikládají velký význam z hlediska finančního zabezpečení v důchodu penzijnímu a životnímu pojištění.

- Na penzijní připojištění se do důchodu spoléhá 96,0 % OSVČ, které jej mají uzavřeno. Finanční oporu v důchodovém období vidí v životním pojištění 88,5 % OSVČ majících toto pojištění uzavřeno. Vyšší podíl osob spoléhajících se na penzijní připojištění ve skupině těch, kteří jej nemají uzavřeno, naznačuje potenciál této investiční formy.

OSVČ		Celkem		Spoléháte se ohledně Vašeho finančního zajištění v důchodovém věku na penzijní připojištění?			
		N	sl.%	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
				ř. %	ř. %	ř. %	ř. %
Celkem		497	100,0	33,6	35,4	16,0	15,0
Jste účastníkem penzijního připojištění	Ano	270	54,3	53,4	42,6	3,3	0,6
	Ne	227	45,7	10,1	26,8	30,9	32,1

OSVČ		Celkem		Spoléháte se ohledně Vašeho finančního zajištění v důchodovém věku na životní pojištění?			
		N	sl.%	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
				ř. %	ř. %	ř. %	ř. %
Celkem		497	100,0	21,6	26,7	22,5	29,2
Jste účastníkem životního pojištění	Ano	232	46,7	43,5	45,0	10,3	1,3
	Ne	265	53,3	2,5	10,7	33,1	53,6

Častěji než obecná populace OSVČ předpokládají, že lepší finanční zabezpečení v důchodu si zajistí tím, že budou pracovat co nejdéle (66,3 %).

- Více se na tento způsob zabezpečení lepší finanční situace v důchodu spoléhají OSVČ starší 50 let (74,6 %) a OSVČ z velkoměst (77,6 %).

Na finanční výpomoc dětí se OSVČ příliš nespolehají, jako jistotu v důchodu ji vidí 14,4 % OSVČ.

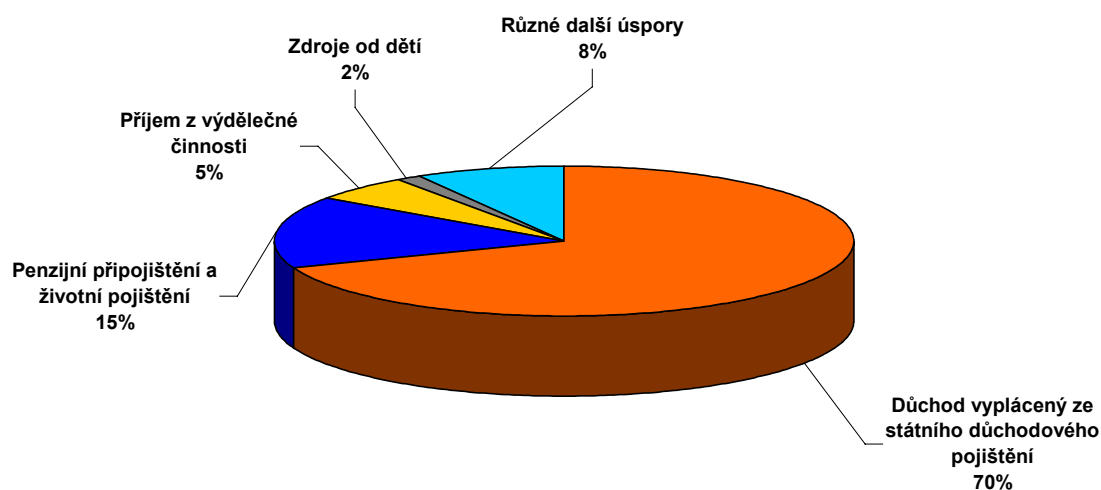
11. Představy o skladbě příjmů v důchodovém období

Pojištěnci

Obyvatelé ČR se domnívají, že hlavní složkou příjmu důchodců by měl být státní důchod. Důchod vyplácený ze státního důchodového pojištění by měl tvořit 70 % celkových příjmů důchodců. Peníze z penzijního a životního pojištění by se měly podílet na celkových příjmech důchodců 15 %. 8 % z příjmů důchodců by podle obyvatel ČR mělo pocházet z různých dalších úspor. Minimálně by se na celkových příjmech důchodců měly podílet příjmy z výdělečné činnosti (5 %) a peníze od dětí (2 %).

Kolika procenty by se na zabezpečení ve stáří měl/o podílet:

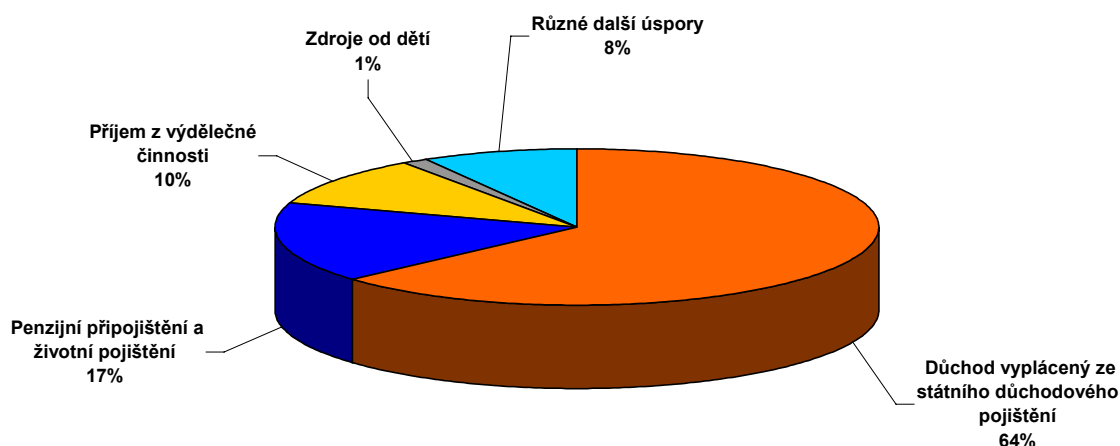
(pojištěnci, data v %, N=1054)

OSVČ

Představy o procentuální skladbě příjmů důchodců jsou u OSVČ téměř totožné jako u obecné populace. Podle OSVČ by necelé dvě třetiny všech příjmů důchodců měl tvořit důchod vyplácený ze státního důchodového pojištění. Druhá největší příjmová složka důchodců by měla pocházet z penzijního připojištění a životního pojištění – přibližně jedna šestina všech z celkových příjmů důchodců. Přibližně jednou desetinou by měly být příjmy důchodců tvořeny příjmy z výdělečné činnosti. OSVČ se domnívají, že další jiné úspory by měly tvořit přibližně 8 % celkových příjmů důchodců. Děti by se na celkových příjmech osob v důchodu měly podílet zcela minimálně, peníze od nich by měly tvořit pouze 1 % ze všech příjmů.

Kolika procenty by se na zabezpečení ve stáří měl/o podílet:
(OSVČ, data v %, N=498)

12. Názory na současný důchodový systém

12.1. Názory pojištěnců na výši odváděného pojistného

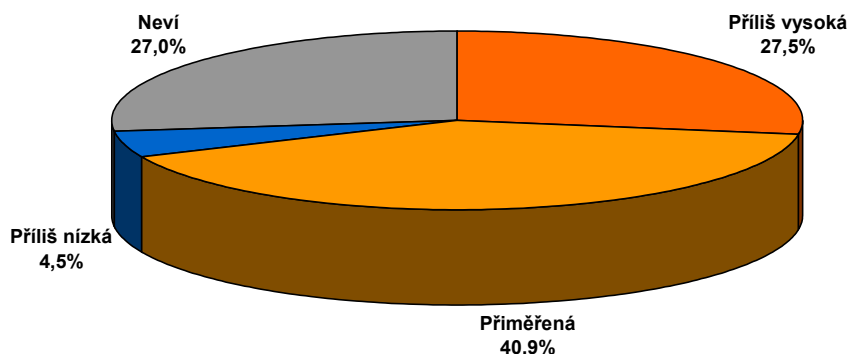
Pojistné na sociální zabezpečení

Výši zaměstnancem odváděného pojistného na sociální zabezpečení je schopno správně určit 15,3 % české populace. Pouze 59,2 % respondentů ovšem dokázalo na otázku odpovědět.

Pokud obyvatelé ČR nejsou schopni správně určit osmiprocentní sazbu, častěji se domnívají, že výše odváděného pojistného na sociální zabezpečení je vyšší než 8 % (29,6 %). Přibližně poloviční podíl očekává sazbu nižší (14,2 %).⁵

		Celkem		Je podle Vašeho názoru odváděné pojistné na sociální zabezpečení příliš vysoké, přiměřené nebo příliš nízké			
		N	Sl. %	Příliš vysoké Řád. %	Přiměřené Řád. %	Příliš nízké Řád. %	Neví Řád. %
Celkem		1 060	100,0	27,5	40,9	4,5	27,0
Kolik procent z hrubé mzdy podle Vašeho názoru odvádí zaměstnanec na pojistném na sociální zabezpečení	Méně než 8 %	150	14,2	22,2	61,5	8,4	7,9
	8 %	163	15,3	25,7	63,7	5,6	5,1
	Více než 8 %	314	29,6	40,9	48,5	3,8	6,8
	Neví	433	40,8	20,4	19,7	3,3	56,6

Názor na výši odváděného pojistného na sociální zabezpečení
(pojištěnci, data v %, N=1060)

Bez ohledu na to, zda dokáží sazbu pojistného odváděného zaměstnancem na sociální zabezpečení správně určit, čtvrtina obyvatel ČR se domnívá, že je tato sazba příliš vysoká (27,5 %).

Dvě pětiny populace ČR považují výši pojistného odváděného na sociální zabezpečení za přiměřenou (40,9 %). Pouze 4,5 % ji označila za příliš nízkou.

- Za přiměřenou považuje tuto sazbu relativně častěji ta část populace, která se cítí být o stávajícím důchodovém systému informována dostatečně (53,3 %). Tato

⁵ Viz rovněž kapitola 1.4 „Informovanost obyvatel ČR o pojistném odváděném na sociální zabezpečení, resp. na důchodové pojištění“.

populace se do značné míry kryje s pracovníky nemanuálních profesí, spíše s vyšším vzděláním a vyššího věku.

Za přiměřenou považují sazbu pojistného odváděného zaměstnancem na sociální zabezpečení **relativně častěji lidé, kteří tuto sazbu dokáží správně určit** (63,7 %), **a rovněž lidé, kteří se domnívají, že je nižší než ve skutečnosti** (61,5 %).

Lidé, kteří se domnívají, že sazba je vyšší než ve skutečnosti, ji rovněž relativně častěji považují za příliš vysokou (40,9 %).

Rovněž z osob, které nedokáží sazbu pojistného odváděného zaměstnancem na sociální zabezpečení vůbec odhadnout (a kterých jsou v populaci dvě pětiny – 40,8 %), se právě pětina domnívá, že tato sazba je příliš vysoká (20,4 %), další pětina je pak přesvědčena, že sazba je přiměřená (19,7 %).

Pojistné na důchodové pojištění

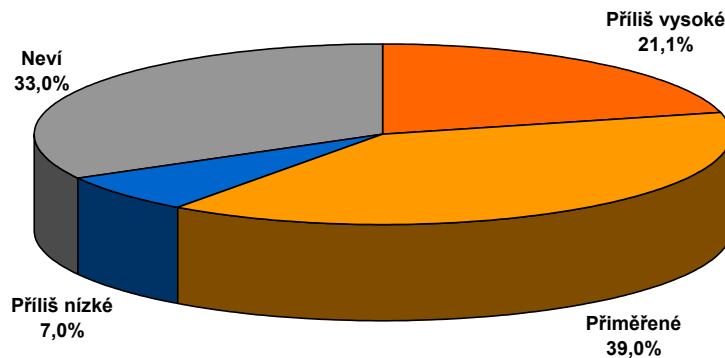
Výši pojistného odváděného zaměstnancem na důchodové pojištění je schopno správně určit pouze 9,1 % populace ČR – tedy ještě menší podíl než v případě pojistného na sociální zabezpečení. Opět pouze o něco více než polovina respondentů ovšem dokázala na otázku odpovědět (53,3 %).

Pokud obyvatelé ČR nejsou schopni správně určit sazbu pojistného na důchodové pojištění, častěji se stejně jako v případě pojistného na sociální zabezpečení domnívají, že sazba je spíše vyšší (25,3 %). Pětina populace pak uvažuje sazbu nižší (19,0 %).⁶

		Celkem		Je podle Vašeho názoru odváděné pojistné na důchodové pojištění příliš vysoké, přiměřené nebo příliš nízké			
		N	Sl. %	Příliš vysoké Řád. %	Přiměřené Řád. %	Příliš nízké Řád. %	Neví Řád. %
Celkem		1 060	100,0	21,1	39,0	7,0	33,0
Kolik procent z hrubé mzdy podle Vašeho názoru odvádí zaměstnanec na pojistném na důchodové pojištění	Méně než 6,5 %	201	19,0	18,0	55,2	13,4	13,4
	6,5 %	96	9,1	20,4	66,2	7,0	6,4
	Více než 6,5 %	268	25,3	35,1	45,7	7,2	12,1
	Neví	495	46,7	14,8	23,4	4,3	57,5

⁶ Viz rovněž kapitola 1.4 „Informovanost obyvatel ČR o pojistném odváděném na sociální zabezpečení, resp. na důchodové pojištění“.

Názor na výši odváděného pojistného na důchodové pojištění
(pojištěnci, data v %, N=1060)

Opět bez ohledu na to, zda dokáží správně určit výši pojistného odváděného na důchodové pojištění, domnívá se pětina obyvatel ČR, že je tato sazba příliš vysoká (21,1 %).

Dvě pětiny populace považují sazbu za přiměřenou (39,0 %), pouze 7 % pak za příliš nízkou.

- Relativně častěji považuje výši pojistného odváděného na důchodové pojištění za přiměřenou opět část populace, která se cítí být o fungování současného systému dostatečně informována (53,3 %). Tato populace se do značné míry kryje s pracovníky nemanuálních profesí, spíše s vyšším vzděláním a vyššího věku.

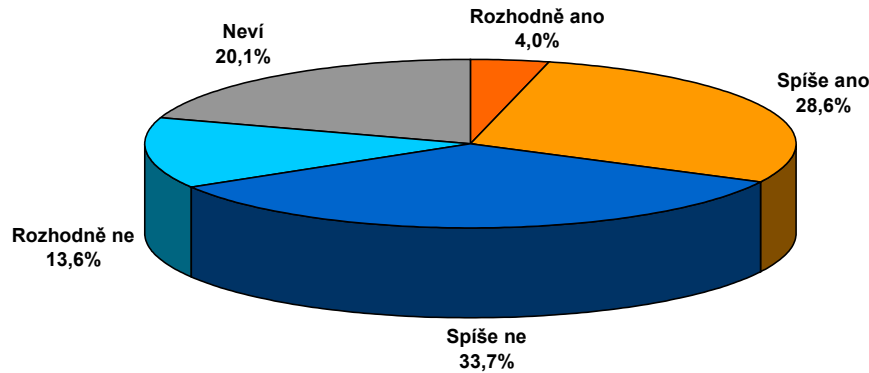
Za přiměřenou považují sazbu relativně častěji opět lidé, kteří ji dokáží správně určit (66,2 %), a rovněž lidé, kteří se domnívají, že je nižší než ve skutečnosti (55,2 %).

Lidé, kteří se domnívají, že sazba je vyšší než ve skutečnosti, ji relativně častěji považují za příliš vysokou (35,1 %). Největší část z nich ovšem sazbu považuje rovněž za přiměřenou (45,7 %).

12.2. Spravedlnost a vyváženost důchodového systému v očích veřejnosti

Spravedlnost současného důchodového systému

Myslíte si, že současný důchodový systém jako celek je spravedlivý?
(pojištěnci, data v %, N=1060)

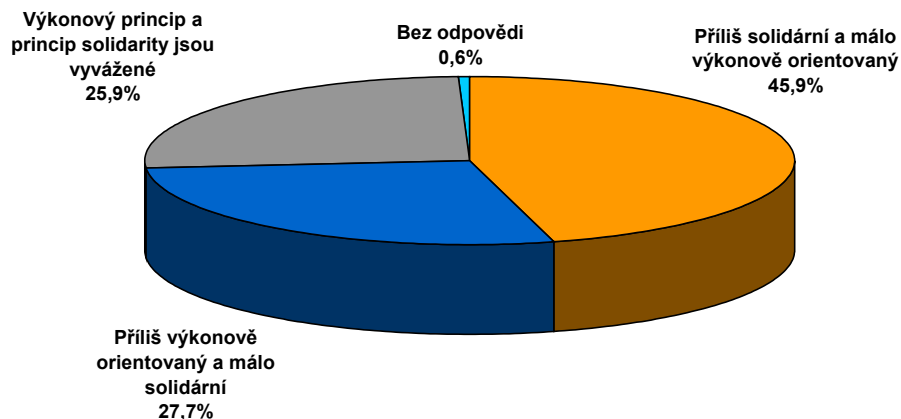

Polovina populace ČR nepovažuje současný důchodový systém jako celek za spravedlivý (47,3 %). Pouze třetina populace naopak systém jako spravedlivý vnímá (32,6 %).

- Obyvatelé velkých měst s více než 100 tis. obyvatel považují současný důchodový systém za spravedlivý relativně méně často (21,2 %).
- Relativně častěji považují současný důchodový systém za spravedlivý příznivci ČSSD (42,4 %) a KSČM (42,4 %).
- Pokud jde o jednotlivé věkové či vzdělanostní skupiny, je populace ČR ve vztahu ke spravedlnosti systému homogenní. Žádné rozdíly nebyly zjištěny ani mezi muži a ženami.

Princip fungování: solidarita versus výkon

Současný důchodový systém považujete za...
(pojištěnci, data v %, N=1060)

V očích poloviny české populace je současný důchodový systém jako celek příliš solidární a málo výkonově orientovaný (45,9 %).

- Za příliš solidární považují systém relativně častěji pracovníci nemanuálních profesí (56,0 %), lidé s vysokoškolským vzděláním (59,4 %) a obyvatelstvo velkých měst s více než 100 tis. obyvateli (55,3 %).
- Relativně častěji považují systém za příliš solidární rovněž příznivci ODS (55,1 %).
- Relativně méně často považují systém za příliš solidární příznivci KSČM (36,0 %).

Čtvrtina populace se domnívá, že princip solidarity a výkonový princip jsou vyvážené (25,9 %).

- Relativně častěji zastává tento názor obyvatelstvo venkova (31,5 %).
- Za z hlediska obou principů vyvážený považují systém relativně častěji příznivci ČSSD (37,9 %) a KDU-ČSL (39,8 %).
- Relativně méně často považují systém za vyvážený příznivci ODS (15,6 %).

Čtvrtina populace se domnívá, že současný důchodový systém je příliš výkonově orientovaný (27,7 %).

- Relativně méně často považují systém za příliš výkonově orientovaný lidé s vysokoškolským vzděláním (18,4 %) a příznivci ČSSD (21,6%).

Spravedlnost systému ve vztahu k principu jeho fungování

Na základě výše uvedených zjištění lze v populaci ČR identifikovat následující skupiny:

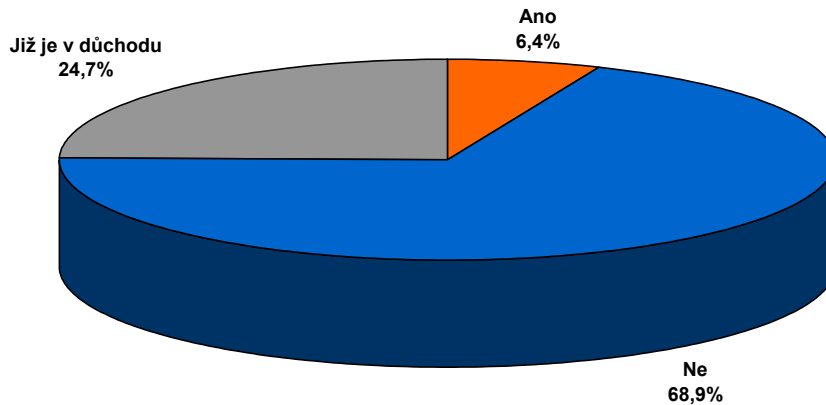
- Přibližně čtvrtina populace (27,4 %) považuje stávající důchodový systém jako celek za **nespravedlivý** a zároveň se domnívá, že je příliš **solidární** a málo výkonově orientovaný.
- Přibližně poloviční podíl (14,4 %) považuje stávající důchodový systém za **nespravedlivý** a domnívá se, že v něm příliš převažuje **výkonový** princip.
- Opět přibližně poloviční podíl (7,7 %) považuje stávající důchodový systém za **spravedlivý**, i když v něm příliš převažuje **výkonový** princip.
- Každý desátý obyvatel ČR (10,6 %) považuje stávající důchodový systém za **spravedlivý**, a to i přesto, že jej zároveň považuje za příliš **solidární**.

		N		Považujete současný systém za:			
				Průliš solidární a málo výkonově orientovaný	Průliš výkonově orientovaný a málo solidární	Výkonový princip a princip solidarity jsou vyvážené	Neví
Celkem		1054	100,0	45,9	27,7	25,9	0,6
Myslíte si, že současný důchodový systém je spravedlivý	Ano	344	32,7	10,6	7,7	14,2	0,1
	Ne	500	47,5	27,4	14,4	5,5	0,1
	Neví	209	19,9	7,9	5,6	6,2	0,4

12.3. Názory pojištěnců na výši očekávaného budoucího starobního důchodu

Máte představu o tom, jaký budete podle současných pravidel brát měsíčně důchod ze státního základního důchodového pojištění?

(pojištěnci, data v %, N=1058)

Pouze 6,4 % populace má představu o tom, jaký by podle současných pravidel pobírali důchod ze státního základního důchodového pojištění.

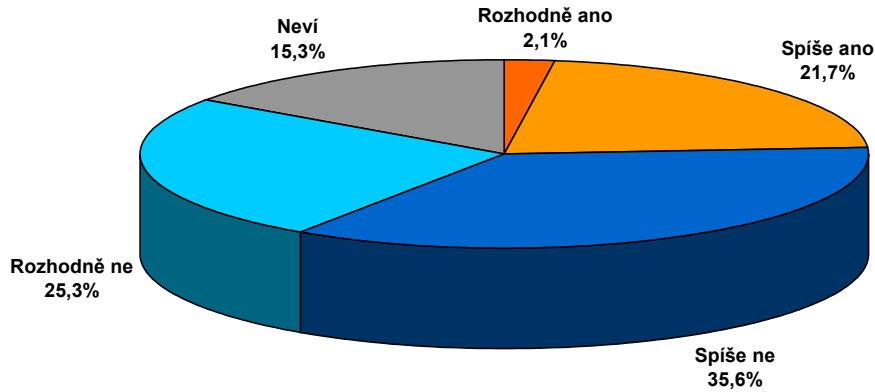
Vzhledem k tomu, že čtvrtina populace ČR (24,7 %) již důchod pobírá, lze uvedená zjištění přepočítat pouze pro populaci, která ještě důchod nepobírá (tzn. pro zbývajících 75,3 %). V tom případě je zřejmá výrazná neinformovanost obyvatel ČR ohledně budoucí výše důchodu:

- **91,5 % obyvatel ČR, kteří ještě důchod nepobírají, nemá představu** o tom, jaký důchod ze státního základního důchodového pojištění budou podle současných pravidel pobírat.
- **Představu o výši budoucího důchodu** ze státního základního důchodového pojištění má tedy pouze **8,5 % obyvatel ČR, kteří ještě důchod nepobírají**.
 - Ve srovnání s ostatními věkovými skupinami jsou to **zřetelně častěji lidé starší padesáti let, kteří se na důchod připravují** – představu o budoucím důchodu má **nicméně pouze přibližně třetina** této věkové skupiny (30,3 %).
 - Relativně častěji mají představu o výši budoucího důchodu **obyvatelé velkých měst nad 100 tis. obyvatel, kteří ještě nejsou v důchodu** (13,0 %).

Naprostá většina z nemnoha respondentů, kteří ještě nejsou v důchodu a uvedli, že mají o výši budoucího důchodu ze státního základního důchodového pojištění představu, dokázala konkretizovat přesnou částku (92,5 %).

- Nejčastěji uvedené částky byly 8.000 Kč (20,8 %), 7.000 Kč (13,3 %) a 10.000 (11,7 %). Právě 8.000 Kč nebo méně uvedlo 55,6 % dotázaných, více než 8.000 Kč pak 44,4 %.
- Nejnižší uvedená částka byla 5.000 Kč, nejvyšší pak 20.000 Kč.

Považujete tento důchod za dostatečný vzhledem k Vaším životním nákladům?
(pojištěnci, data v %, N=324)

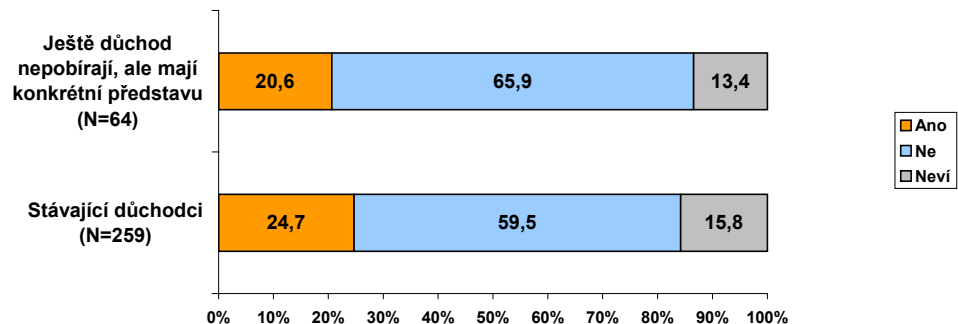
Populace, která má představu o výši svého stávajícího nebo předpokládaného důchodu ze státního základního důchodového pojištění (tzn. stávající důchodci a lidé, kteří ještě důchod nepobírají, ale dokáží konkretizovat očekávanou výši) považuje z hlediska pokrytí životních nákladů tento důchod za nedostatečný.

- Celkově považují stávající nebo předpokládaný důchod ze státního základního důchodového pojištění za nedostatečný tři pětiny této populace (60,9 %), za rozhodně nedostatečný pak více než třetina (35,6 %).
- Relativně častěji považují tento důchod za nedostatečný obyvatelé velkých měst nad 100 tis. obyvatel (77,5 %; v Praze 78,1 %), což nepochybně souvisí s existující vyšší platovou úrovní, ale rovněž s vyššími životními náklady v těchto lokalitách.
- Za dostatečný z hlediska životních nákladů považuje důchod asi čtvrtina (23,8 %; za rozhodně dostatečný pouze 2,1 %). Relativně častěji považují vyšší důchodu ve vztahu k životním nákladům za dostatečnou obyvatelé Moravskoslezského kraje (40,4 %).

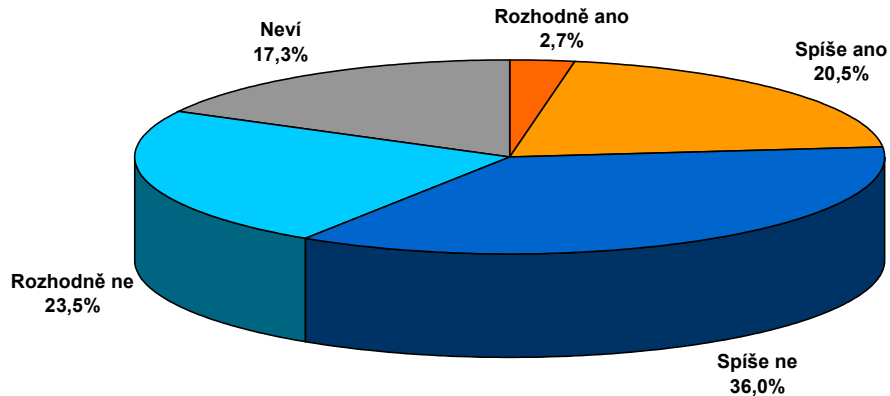
Lidé, kteří ještě důchod nepobírají, ale dokáží konkretizovat jeho očekávanou výši, považují důchod za nedostatečný mírně častěji (65,9 %) než stávající důchodci (59,5 %).

Považujete tento důchod za dostatečný vzhledem k Vaším životním nákladům?

(pojištěnci, data v %, N=324)

Považujete tento důchod za spravedlivý vzhledem k Vaším příjmům a odvodům na pojistném na důchodové pojištění?
(pojištěnci, data v %, N=324)

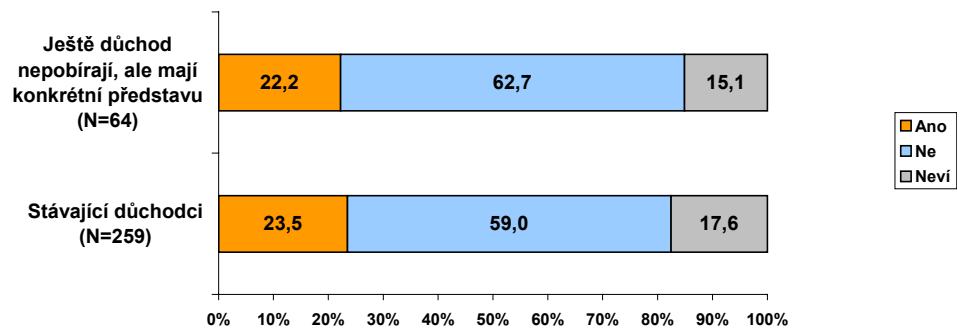

Populace, která má představu o výši svého stávajícího nebo předpokládaného důchodu ze státního základního důchodového pojištění (tzn. stávající důchodci a lidé, kteří ještě důchod nepobírají, ale dokáží konkretizovat očekávanou výši), nepovažuje tento důchod rovněž za spravedlivý vzhledem k příjmům a k odvodům na pojistném na důchodové pojištění.

Hodnocení spravedlivosti stávajícího nebo očekávaného důchodu touto populací ve vztahu k příjmům a odvodům na důchodové pojištění kopíruje hodnocení jeho dostatečnosti ve vztahu k životním nákladům.

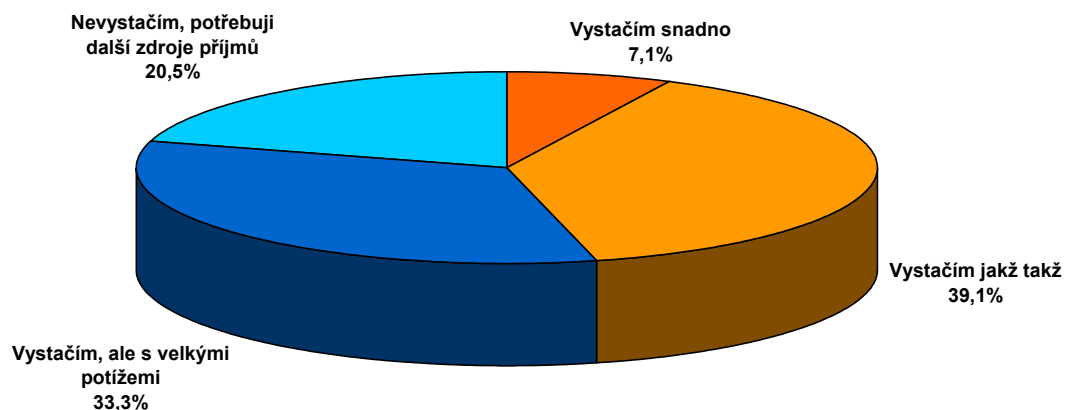
- Celkově považují za nespravedlivý stávající nebo očekávaný důchod ze státního základního důchodového pojištění tři pětiny (59,5 %) této populace.
- Za spravedlivý považuje stávající či očekávaný důchod přibližně čtvrtina 23,2 %.
- Za spravedlivý považuje stávající, resp. očekávaný důchod stejný podíl stávajících důchodců (22,2 %) i osob, které ještě důchod nepobírají, ale dokáží konkretizovat jeho očekávanou výši (23,5 %).

Považujete tento důchod za spravedlivý vzhledem k Vaším příjmům a odvodům na pojistném na důchodové pojištění?
(pojištěnci, data v %, N=324)

Vystačíte s důchodem ze státního základního důchodového pojištění?

(pojištěnci, data v %, N=241)

Přibližně polovina důchodců v ČR s důchodem ze státního základního důchodového pojištění vystačí (46,2 %) – pouze 7,1 % ovšem vystačí snadno.

Třetina českých důchodců vystačí s velkými potížemi (30,7 %), pětina s důchodem nevystačí a musí si zajišťovat další zdroje příjmů (20,5 %).

- Ženy (28,1 %) relativně častěji než muži (11,2 %) s důchodem ze státního základního důchodového systému nevystačí a potřebují další zdroje příjmů. Kromě faktu, že ženy v průměru pobírají nižší starobní důchod než muži, může tato skutečnost souviset také s delší dobou dožití žen – ty pak zůstávají po úmrtí partnera osamělé a nadále hradí životní náklady pouze z důchodu a případných dalších dávek vázaných na vlastní osobu. Přitom významná část životních nákladů, především náklady na bydlení, má fixní charakter.

12.4. Názory OSVČ na výši odváděného pojistného

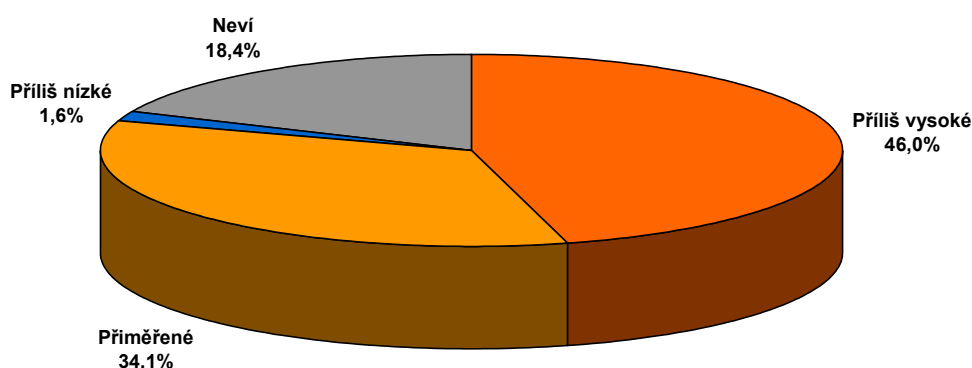
Pouze 11,5 % OSVČ je schopno spontánně určit procento vyměřovacího základu odváděné na pojistném na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Na otázku navíc dokázalo odpovědět jen 59,5 % respondentů.

- Tato zjištění korespondují se zjištěními pro obecnou populaci ČR – OSVČ se nezdají být s otázkou odváděného pojistného více obeznámeny než další obyvatelé ČR.⁷

Pokud OSVČ nejsou schopny správně určit odváděné procento vyměřovacího základu, domnívají se častěji, že je tato sazba nižší než ve skutečnosti (36,1 %). Pouze 11,0 % OSVČ se domnívá, že odváděné procento je vyšší než 29,6 %.

		Celkem		Je podle Vašeho názoru odváděné pojistné příliš vysoké, přiměřené nebo příliš nízké			
		N	Sl. %	Příliš vysoké Řád. %	Přiměřené Řád. %	Příliš nízké Řád. %	Neví Řád. %
Celkem		498	100,0	46,0	34,1	1,6	18,4
Kolik procent z vyměřovacího základu odvádíte na pojistném na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	Méně než 29,6 %	180	36,1	41,4	41,6	2,2	14,9
	29,6 %	57	11,5	60,1	32,4	2,8	4,7
	Více než 29,6 %	55	11,0	73,6	24,7	0,0	1,7
	Neví	206	41,5	38,8	30,4	1,1	29,6

Názor na výši pojistného odváděného na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
(OSVČ, data v %, N=498)

⁷ V případě populace jako celku byla ovšem zjišťována znalost pojistného odváděného zaměstnancem (a to u všech osob, bez ohledu na to, zda byly či jsou v zaměstnaneckém poměru). U OSVČ byla naproti tomu zjišťována sazba, kterou samy odvádějí – přesto ji nebyly schopny spontánně určit.

Bez ohledu na to, zda dokáží sazbu odváděného pojistného správně určit, považuje ji bezmála polovina OSVČ za příliš vysokou (46,0 %).

Třetina OSVČ považuje sazbu za přiměřenou (34,1 %).

- Za přiměřenou považují sazbu odváděného pojistného relativně častěji OSVČ s vysokoškolským vzděláním (48,6 %).
- Relativně častěji považují sazbu za přiměřenou rovněž OSVČ, které platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti vyšší než minimální (40,1 %), OSVČ, které letos očekávají zhruba stejný obrat jako v předchozím roce (39,4 %).

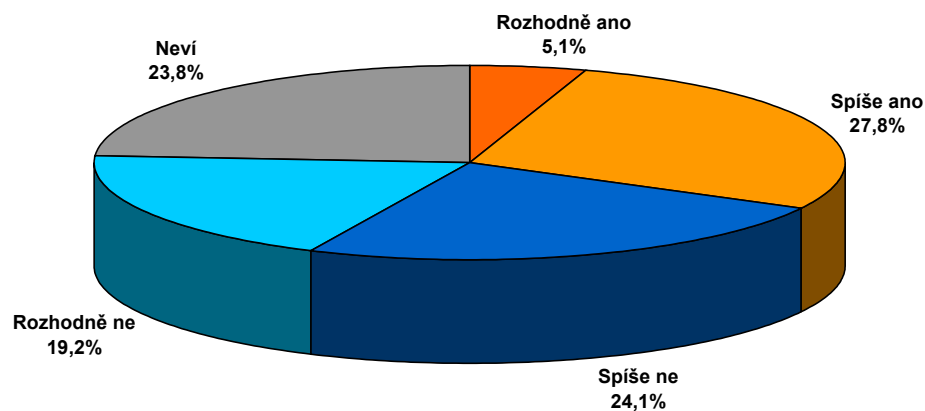
Za přiměřenou považují sazbu relativně častěji OSVČ, které se domnívají, že je nižší než ve skutečnosti (41,6 %).

Za příliš vysokou považují sazbu relativně častěji OSVČ, které ji správně určit dokáží (60,1 %) a zejména OSVČ, které se domnívají, že sazba je vyšší než ve skutečnosti (73,6 %).

Dvě pětiny OSVČ, které nedokáží sazbu odváděného pojistného vůbec odhadnout, se domnívají, že je příliš vysoká (38,8 %).

Postoje k minimálnímu vyměřovacímu základu

Je zavedení minimálního vyměřovacího základu v nominální výši 25 % průměrné měsíční mzdy správné?
(OSVČ, data v %, N=498)

Zavedení minimálního vyměřovacího základu v nominální výši 25 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství považuje za správné třetina OSVČ (32,9 %). Dvě pětiny je naopak za správné nepovažují (43,3 %), čtvrtina pak nedokázala zaujmout žádné stanovisko (23,8 %).

- Relativně častěji považují toto opatření za správné OSVČ, které platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti vyšší než minimální (41,0 %),
- OSVČ, které si platí dobrovolné nemocenské pojištění (37,3 %),
- OSVČ, které mají zaměstnance (40,8 %),
- OSVČ, které očekávají v letošním roce přibližně stejný obrat jako v předchozím (37,3 %).

Pokud OSVČ považují zavedení minimálního vyměřovacího základu v nominální výši 25 % průměrné měsíční mzdy za správné, je důvodem především posílení spravedlnosti a funkčnosti systému.

- Zavedením minimálního vyměřovacího základu jsou nuceny se na systému podílet všechny OSVČ bez rozdílu, což **zabraňuje manipulaci** s výkaznictvím. Kromě toho tento podíl na systému **legitимуje** pozdější nárok na důchod vyplácený ze systému. OSVČ zavedení minimálního vyměřovacího základu považují za správné, protože na důchodovém systému by se měli všichni podílet, aby ho bylo možné efektivně **financovat**.
- V odpovědích části OSVČ je zároveň patrná určitá **skepse** či ironie, se kterou chápou nutnost podílet se na systému jako nutný „příspěvek do státního rozpočtu“.⁸

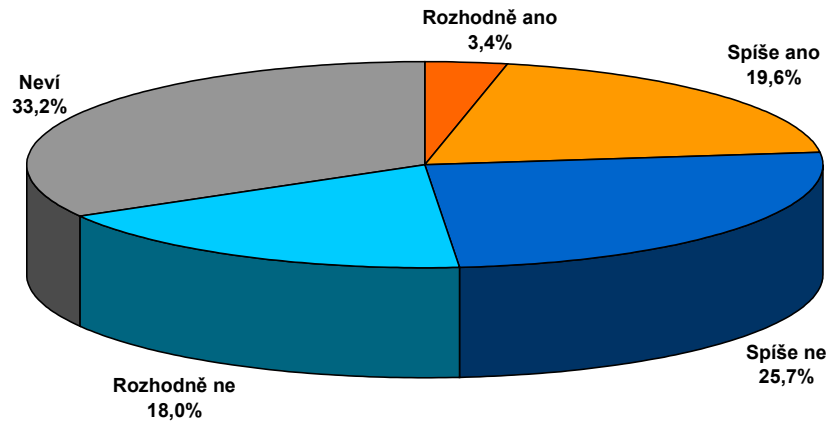
OSVČ, které nepovažují zavedení minimálního vyměřovacího základu v nominální výši 25 % průměrné měsíční mzdy za správné, se zejména domnívají, že je to paušalizující opatření, které má negativní vliv na rozvoj podnikání.

- Zavedení minimálního vyměřovacího základu představuje pro malé firmy **neúměrnou zátěž** – je příliš vysoký, brzdí investice a další růst firem a obecně rozvoj malého a středního podnikání.
- Jakožto paušalizující opatření nerozlišuje zavedení minimálního vyměřovacího základu mezi OSVČ, které ztrátu „skutečně“ realizují a OSVČ, které si vykázáním ztráty zajišťují nulové odvody – opatření tedy **nebere ohled na reálnou ekonomickou situaci firmy**.
- Část OSVČ nepovažuje zavedení minimálního vyměřovacího základu za správné, protože odvody OSVČ pokládá za příliš nízké, a tedy **nevýznamné pro důchodový systém** jako celek. Objevuje se rovněž názor, že **OSVČ se o sebe starají samy**, není tedy důvod, aby státu cokoli odváděly. Budoucí období pobírání důchodu je v tomto kontextu velice vzdálená představa.

⁸ Vnímání důchodového systému ve vztahu ke státnímu rozpočtu a k veřejným financím obecně by ovšem v tomto smyslu bylo nutné ověřit s použitím kvalitativních metod. Nabízí se otázka, nakolik je v očích OSVČ a rovněž populace ČR jako celku státní rozpočet amorfním „balíkem“, do kterého plynou nejrůznější odvody, a nakolik se ve vnímání odvodů prosazuje pojistný princip.

Je zavedení minimálního vyměřovacího základu 50 % z rozdílu mezi příjmy a výdaji správné?

(OSVČ, data v %, N=498)

Zavedení minimálního vyměřovacího základu 50 % rozdílu mezi příjmy a výdaji považuje za správné ještě nižší podíl OSVČ – pouze čtvrtina (23,1 %). Dvě pětiny OSVČ naopak toto opatření za správné nepovažují (43,7 %), celá třetina OSVČ nedokázala zaujmout stanovisko (33,2 %).

- Relativně častěji považují toto opatření za správné OSVČ, které platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti vyšší než minimální (26,6 %),
- OSVČ, které si platí dobrovolné nemocenské pojištění (27,1 %).

Důvody pozitivního hodnocení zavedení tohoto opatření se v podstatě kryjí s důvody kladného hodnocení zavedení minimálního vyměřovacího základu v nominální výši 25 % průměrné měsíční mzdy uvedenými výše. Opatření je považováno za správné zejména proto, že

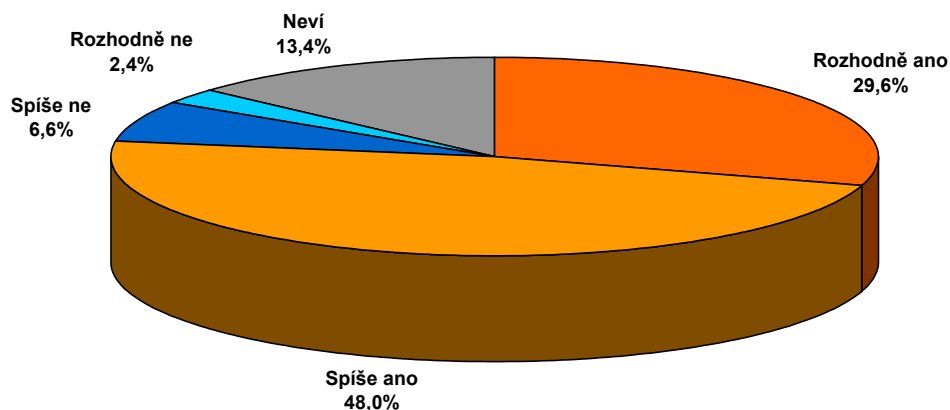
- zajišťuje funkčnost systému z hlediska jeho **financování**, a rovněž proto, že
- brání manipulaci s výkaznictvím a legitimizuje budoucí nárok na důchod.

Pokud OSVČ naopak nepovažují zavedení minimálního vyměřovacího základu 50 % rozdílu mezi příjmy a výdaji za správné, je důvodem zejména

- neúměrné **zatížení** malého a středního podnikání a rovněž
- paušalizující charakter opatření, které nebere ohled na reálnou ekonomickou situaci firmy.

Bude v případě finančních problémů důchodového systému snaha dále zvyšovat minimální vyměřovací základ?

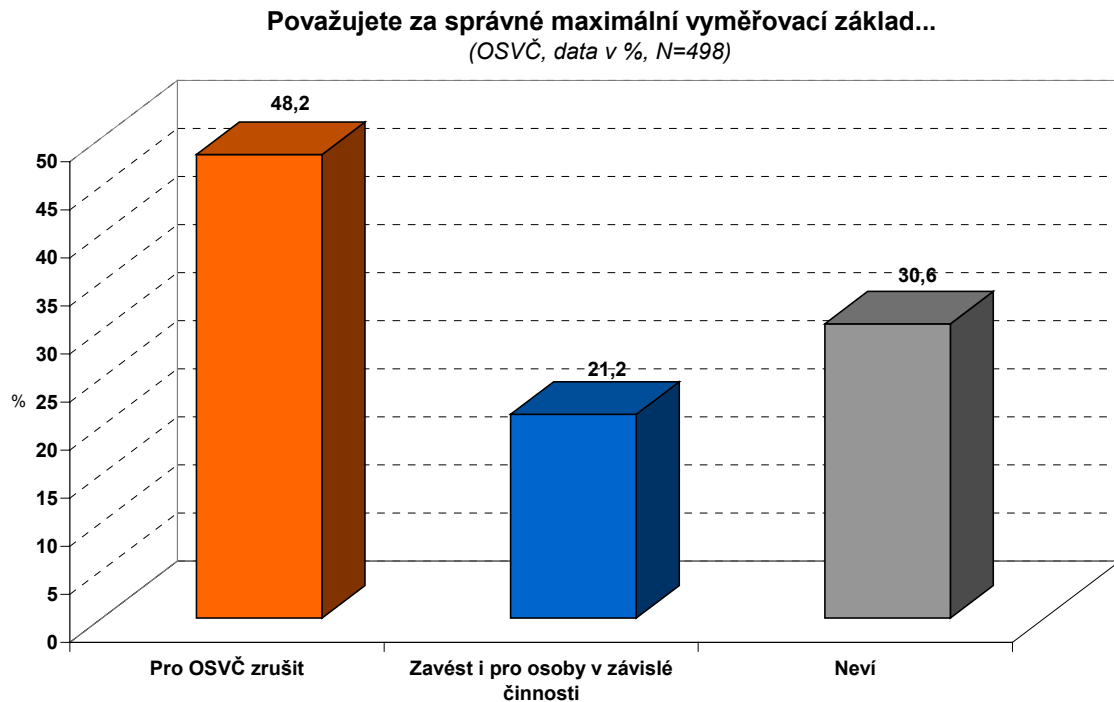
(OSVČ, data v %, N=498)

Více než tři čtvrtiny OSVČ se domnívají, že v případě finančních problémů důchodového systému bude snaha dále zvyšovat minimální vyměřovací základ (77,6%). Pouze 9,0 % OSVČ se s tímto postojem neztotožňuje.

- Relativně častěji jsou o tom, že v případě finančních problémů důchodového systému bude snaha zvyšovat minimální vyměřovací základ, přesvědčeny OSVČ ve věku 38-50 let (83,5 %),
- OSVČ s ročním obrátem za poslední finanční rok 300.000-750.000 Kč (84,7 %).

Postoje k maximálnímu vyměřovacímu základu

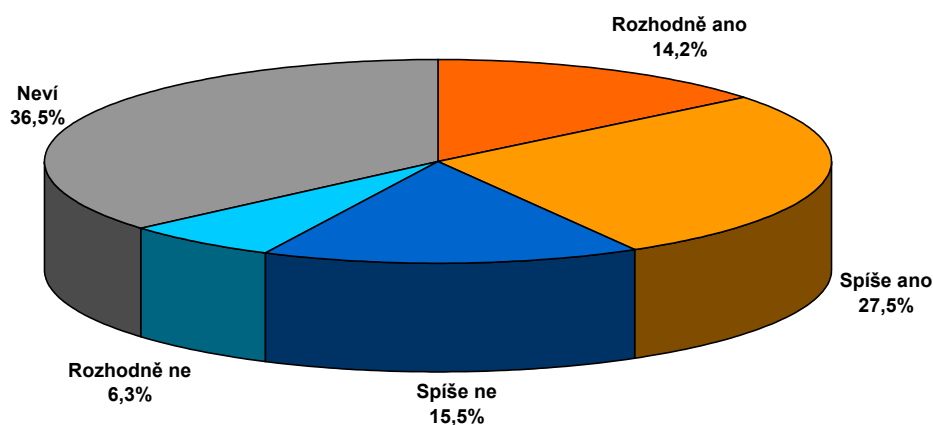
Pokud jde o vyrovnávací opatření v systému, polovina OSVČ by upřednostnila zrušení maximálního vyměřovacího základu před jeho zavedením i pro osoby v závislé činnosti (48,2 %).

Přibližně poloviční podíl OSVČ, tedy 24,2 %, by naopak upřednostnil zavedení maximálního vyměřovacího základu i pro osoby v závislé činnosti.

Ani k této otázce ovšem třetina OSVČ nedokázala zaujmout stanovisko (30,6 %).

- Podíl OSVČ, které preferují zrušení maximálního vyměřovacího základu, klesá s růstem nejvyššího dosaženého vzdělání – mezi OSVČ se základním vzděláním preferuje tuto variantu 54,7 %, mezi OSVČ s vysokoškolským vzděláním pak 39,9 %.
- Relativně častěji preferují zrušení maximálního vyměřovacího základu rovněž OSVČ, které v letošním roce očekávají zhruba stejný obrat jako v předchozím (52,6 %).
- Pokud jde o preference druhé varianty, tedy zavedení maximálního vyměřovacího základu i pro osoby v závislé činnosti, přiklánějí se k ní relativně častěji OSVČ spíše s vyšším dosaženým vzděláním než s nižším – zejména pak OSVČ se středním vzděláním s maturitou (28,4 %).
- Relativně častěji tuto variantu preferují rovněž OSVČ, jejichž obrat za poslední finanční rok přesáhl 750.000 Kč (28,8 %).

Bude snaha zrušit maximální vyměřovací základ v případě finančních problémů důchodového systému?
(OSVČ, data v %, N=498)

Dvě pětiny OSVČ se domnívají, že v případě finančních problémů důchodového systému bude snaha zrušit maximální vyměřovací základ (41,7 %). Je to tedy výrazně méně než v případě potenciální snahy o zvyšování minimálního vyměřovacího základu.

- Že případné tlaky na zrušení maximálního vyměřovacího základu skutečně vzniknou se domnívají relativně častěji muži (45,6 %).

OSVČ s touto představou také častěji nesouhlasí než v případě zvyšování minimálního vyměřovacího základu – 21,8 % OSVČ se nedomnívá, že v případě finančních problémů důchodového systému bude snaha zrušit maximální vyměřovací základ.

Významný podíl OSVČ nedokázal k otázce zaujmout stanovisko (36,5 %).

Optimální úroveň maximálního vyměřovacího základu

Z OSVČ, které vybraly jednu možnost, tedy že maximální vyměřovací základ by měl být zrušen nebo že by měl být zaveden i pro osoby v závislé činnosti, považuje 16,3 % za optimální maximální vyměřovací základ ve výši 500.000 Kč.

Třetina preferuje maximální vyměřovací základ ve výši 486.000 Kč nebo nižší (34,5 %).

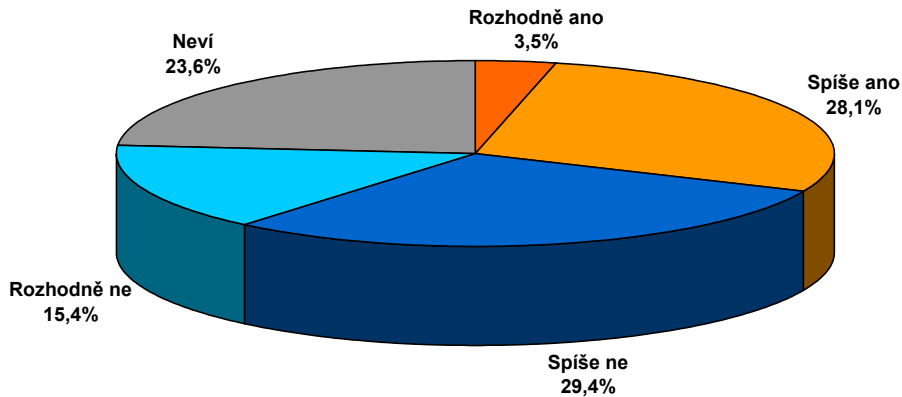
Čtvrtina považuje za optimální naopak maximální vyměřovací základ vyšší než současných 486.000 Kč (25,2 %).

Na jaké úrovni by měl být nastaven maximální vyměřovací základ pro stanovení pojistného (OSVČ, údaje v %, N=258)	
486.000 Kč nebo méně	34,6
Více než 486.000 Kč	25,2
Bez odpovědi	40,7
Celkem	100,0

12.5. Spravedlnost a vyváženost důchodového systému v očích OSVČ

Spravedlnost současného důchodového systému

Myslíte si, že současný důchodový systém jako celek je spravedlivý?
(OSVČ, data v %, N=498)

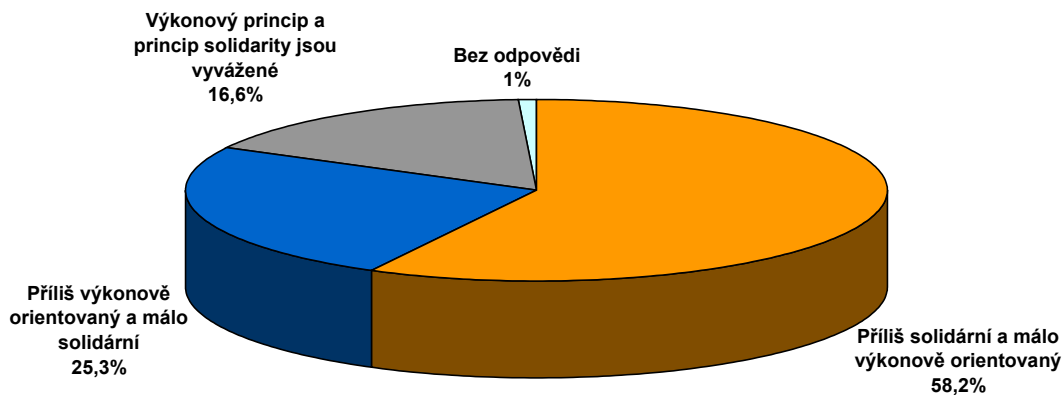

Za spravedlivý nepovažují současný důchodový systém více než dvě pětiny OSVČ (44,8 %). Pouze třetina OSVČ naopak systém jako spravedlivý vnímá (31,6 %). Toto rozložení přibližně odpovídá přesvědčením v populaci jako celku (47,3 %, resp. 32,6 %).

- Za spravedlivý považují současný důchodový systém mezi OSVČ relativně častěji muži (36,7 %) a spíše OSVČ s vyšším vzděláním než s nižším.
- Podíl OSVČ, které považují systém za spravedlivý, roste s růstem měsíčního hrubého příjmu domácnosti.
- Častěji považují systém za spravedlivý OSVČ, které začaly provozovat živnost před více než pěti lety (34,6 %), platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti vyšší než minimální (40,9 %), mají zaměstnance (45,4 %), očekávají v letošním roce zhruba stejný obrát jako v loňském (36,6 %).
- Za spravedlivý nepovažují současný důchodový systém relativně častěji OSVČ, které nemají zaměstnance (49,0 %), mají sídlo ve velkých městech s více než 100 tis. obyvateli (54,9 %).

Princip fungování: solidarita versus výkon

Současný důchodový systém považujete za...
(OSVČ, data v %, N=498)

V očích dvou pětín OSVČ je současný důchodový systém příliš solidární a málo výkonově orientovaný (58,2 %). To je ve srovnání s populací ČR jako celkem podíl zřetelně vyšší (45,9 %).

- Za příliš solidární považují současný důchodový systém mezi OSVČ relativně častěji příznivci ODS (64,2 %) a OSVČ, které mají sídlo ve velkých městech s více než 100 tis. obyvateli (66,4 %).

Čtvrtina OSVČ se naopak domnívá, že současný důchodový systém je příliš výkonově orientovaný a málo solidární (25,3%). Tento podíl odpovídá podílu v populaci ČR jako celku (27,7 %).

- Relativně častěji jsou o tom přesvědčeny OSVČ, které mají sídlo na venkově (30,7 %), OSVČ s obratem za poslední finanční rok nepřesahujícím 300.000 Kč (33,3 %), OSVČ se středním vzděláním bez maturity (35,8 %).

Podle 16,6 % OSVČ jsou princip solidarity a výkonový princip v rovnováze. To je ve srovnání s populací ČR jako celkem výrazně nižší podíl (25,9 %).

- Relativně častěji tento názor zastávají opět OSVČ, které mají sídlo na venkově (21,2 %), OSVČ, které si neplatí dobrovolné nemocenské pojištění (21,1 %), OSVČ aktivní ve službách (21,8 %).

Spravedlnost systému ve vztahu k principu jeho fungování

Na základě výše uvedených zjištění lze v rámci OSVČ identifikovat následující skupiny:

- Více než čtvrtina OSVČ (28,9 %) považuje současný důchodový systém jako celek za **nespravedlivý** a zároveň se domnívá, že je příliš **solidární** a málo výkonově orientovaný.
- Méně než poloviční podíl OSVČ (12,3 %) považuje stávající důchodový systém rovněž za **nespravedlivý**, domnívá se ovšem, že systém je příliš **výkonově orientovaný** a málo solidární.
- O něco vyšší podíl OSVČ (15,8 %) považuje stávající důchodový systém za **spravedlivý** a zároveň se domnívá, že systém je příliš **solidární** a málo výkonově orientovaný.

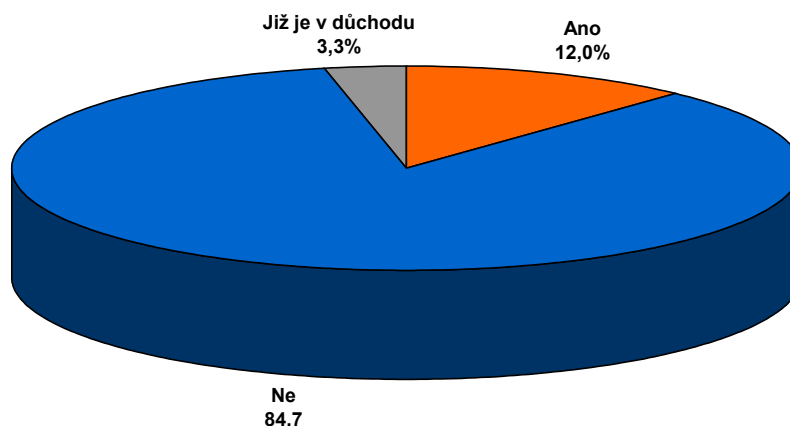
- Pouze malý podíl OSVČ (6,1 %) považuje současný důchodový systém za **spravedlivý** a domnívá se přitom, že v něm příliš převažuje **výkonový** princip.

				Považujete současný systém za:			
				N	%	Příliš solidární a málo výkonově orientovaný	Příliš výkonově orientovaný a málo solidární
Celkem		498	100,0	57,6	25,0	16,4	1,0
Myslíte si, že současný důchodový systém je spravedlivý	Ano	157	31,6	15,8	6,1	9,6	0,0
	Ne	223	44,8	28,9	12,3	3,0	0,6
	Neví	118	23,6	13,0	6,6	3,8	0,4

12.6. Názory OSVČ na výši očekávaného budoucího starobního důchodu

Máte představu o tom, jaký budete podle současných pravidel brát měsíčně důchod ze státního základního důchodového pojištění?

(OSVČ, data v %, N=498)

Pouze každá osmá OSVČ má představu o tom, jaký by podle současných pravidel měsíčně pobírala důchod ze státního základního důchodového pojištění (12,0 %).

V současnosti je již v důchodu 3,3 % OSVČ. Pokud zohledníme pouze **OSVČ, které ještě v důchodu nejsou, pak 12,4 % z nich má určitou představu o tom, jaký důchod ze státního základního důchodového pojištění by podle současných pravidel pobíraly.** Tento podíl je relativně vyšší než odpovídající podíl v populaci ČR, která ještě nepobírá důchod (8,5 %).

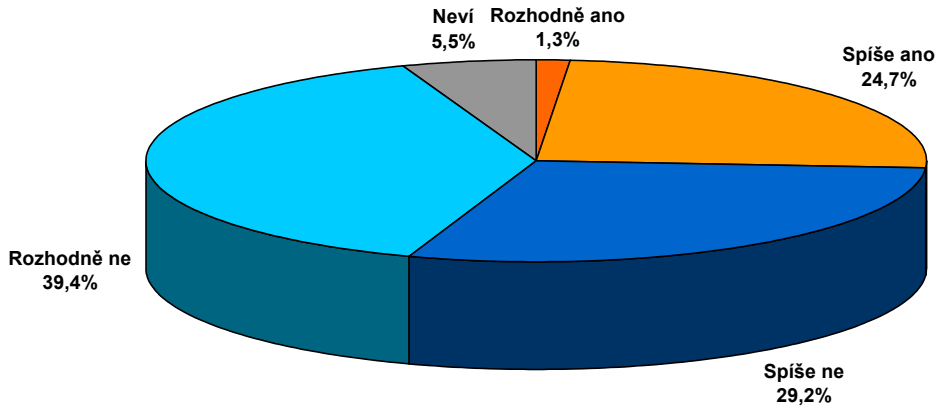
- Ve srovnání s ostatními věkovými skupinami mají představu o možné výši svého budoucího důchodu výrazně častěji **OSVČ starší 50 let**, které ještě nejsou v důchodu (28,1 %).
- Podíl OSVČ, které mají představu o tom, jaký by podle současných pravidel pobíraly důchod ze státního základního důchodového pojištění, **roste s růstem výše nejvyššího ukončeného vzdělání** – mezi OSVČ se základním vzděláním dosahuje 7,8 %, mezi OSVČ s vysokoškolským vzděláním pak již 19,9 %.
- Představu o tom, jaký by podle současných pravidel pobíraly důchod, mají relativně častěji OSVČ, které **začaly provozovat živnost před více než pěti lety** (14,2 %) a OSVČ, jejichž **obrat** za poslední finanční rok se pohyboval v intervalu **300.000 až 750.000 Kč** (17,8 %).

Devět z deseti OSVČ, které ještě nejsou v důchodu a uvedly, že mají představu o výši důchodu, který by podle stávajících pravidel pobíraly, dokázalo konkretizovat přesnou částku (90,0 %). Přitom nelze říci, že by se na nějaké částce výrazněji shodovaly.

- Nejčastěji uvedenou částkou bylo 9.000 Kč (10,9 %). Právě 9.000 Kč nebo méně uvedly dvě třetiny (69,6 %). Polovina (51,0 %) uvedla částku 8.000 Kč nebo méně, což se přibližně shoduje se zjištěními pro populaci ČR jako celek (55,6 %).
- Nejnižší uvedená částka byla 1.000 Kč, nejvyšší pak 14.000 Kč.

**Považujete tento důchod za dostatečný vzhledem k Vaším životním
nákladům?**

(OSVČ, data v %, N=70)

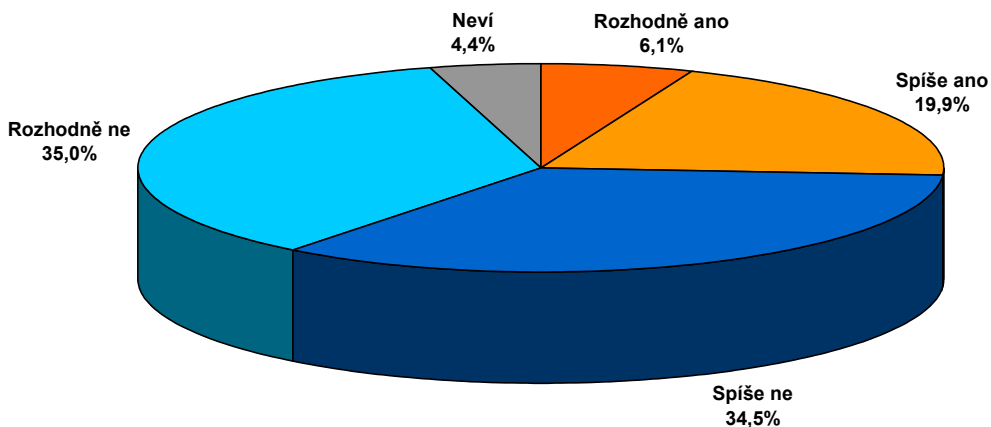

OSVČ, které mají představu o výši důchodu, který by pobíraly podle stávajících pravidel, a rovněž zmíněný malý podíl OSVČ, které již důchod pobírají, považují z hlediska pokrytí životních nákladů tento důchod za nedostatečný.

- Dvě třetiny považují tento očekávaný důchod za nedostatečný (68,6 %), za rozhodně nedostatečný pak dvě pětiny (39,4 %). Tyto podíly významně převyšují podíly zjištěné pro populaci ČR. Počet OSVČ, které otázku zodpověděly, je nicméně velice nízký a neumožňuje další vnitřní porovnání.

**Považujete tento důchod za spravedlivý vzhledem k Vaším příjmům a odvodům
na pojistném na důchodové pojištění?**

(OSVČ, data v %, N=70)

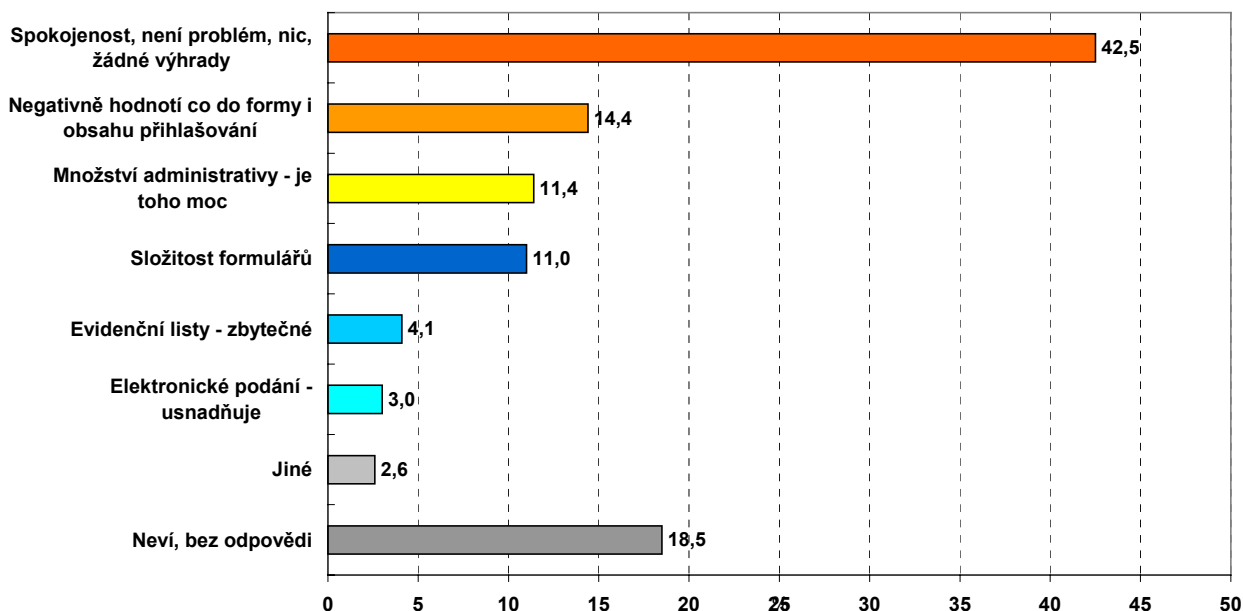

OSVČ, které mají určitou představu o výši důchodu, který by podle stávajících pravidel pobíraly, a OSVČ, které již důchod pobírají, považují tento důchod za nedostatečný rovněž ve vztahu k příjmům a odvodům na pojistném na důchodové pojištění.

- Konkrétně považují možný budoucí důchod za nespravedlivý ve vztahu k příjmům a k odvodům na pojistném na důchodové pojištění opět dvě třetiny (69,5 %), za rozhodně nespravedlivý pak 35,0 %. Tyto podíly opět výrazně převyšují odpovídající podíly zjištěné v rámci populace ČR.

13. Zkušenosti zástupců organizací s agendou sociálního zabezpečení

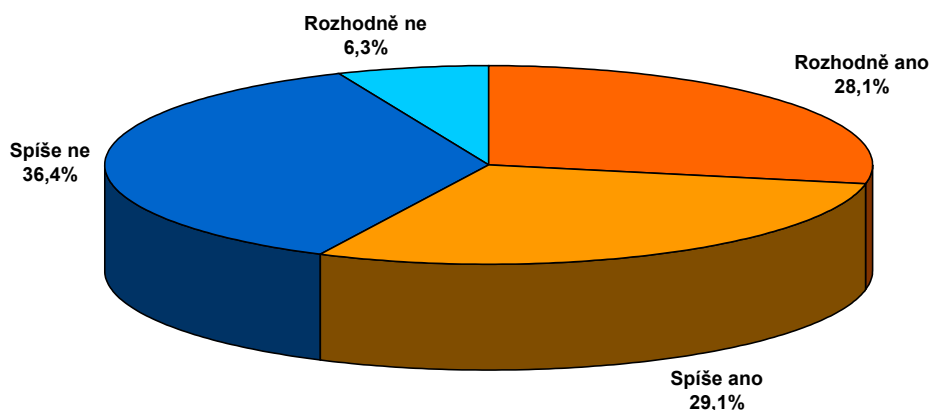
Zkušenosti s plněním povinností vyplývajících ze zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Pokud jde o zkušenosti s plněním povinností vyplývajících ze zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, je většina zástupců zaměstnavatelů spokojena.

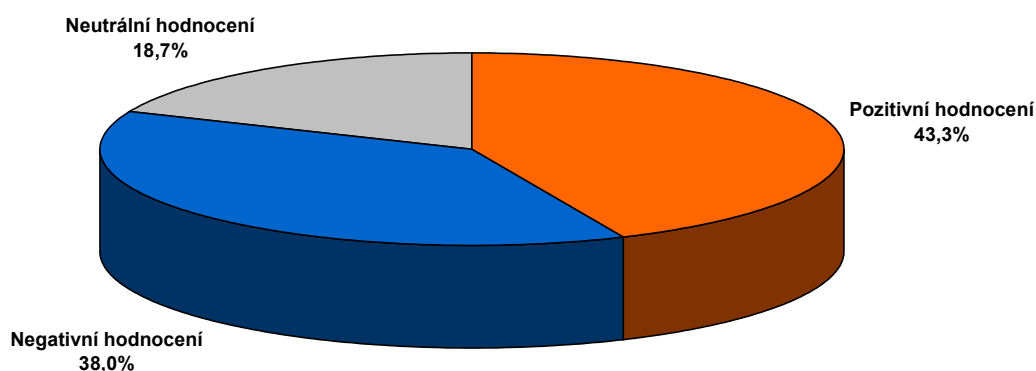
- Dvě pětiny zástupců organizací vyjádřily spokojenost (42,5 %), jedna pětina si žádné konkrétní zkušenosti, ať už pozitivní či negativní, nevybavila (18,5 %).
- 14,4 % představitelů organizací má negativní zkušenosti co do formy i obsahu přihlašování (14,4 %). Jeden z deseti zástupců organizací se negativně staví k množství administrativy (11,4 %) a/nebo považuje formuláře za příliš složité (11,0 %).
- Evidenční listy označila za zbytečné 4,1 % představitelů organizací.
- Elektronické podání jako usnadňující prvek uvedla pouze 3,0 % zástupců organizací.

Je agenda spojená s prováděním sociálního zabezpečení zbytečně složitá?
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Za zbytečně složitou považuje agendu spojenou s prováděním sociálního zabezpečení více než polovina představitelů organizací (57,2 %). Relativně častěji považují agendu za zbytečně složitou zástupci organizací se sídlem v Praze (67,5 %).

Jak hodnotíte zavedení tzv. ročních evidenčních listů?
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Pokud jde o postoj k zavedení ročních evidenčních listů, jsou představitelé organizací rozdělení přibližně napolovic – 43,3 % z nich hodnotí zavedení ročních evidenčních listů pozitivně, 38,0 % naopak negativně.

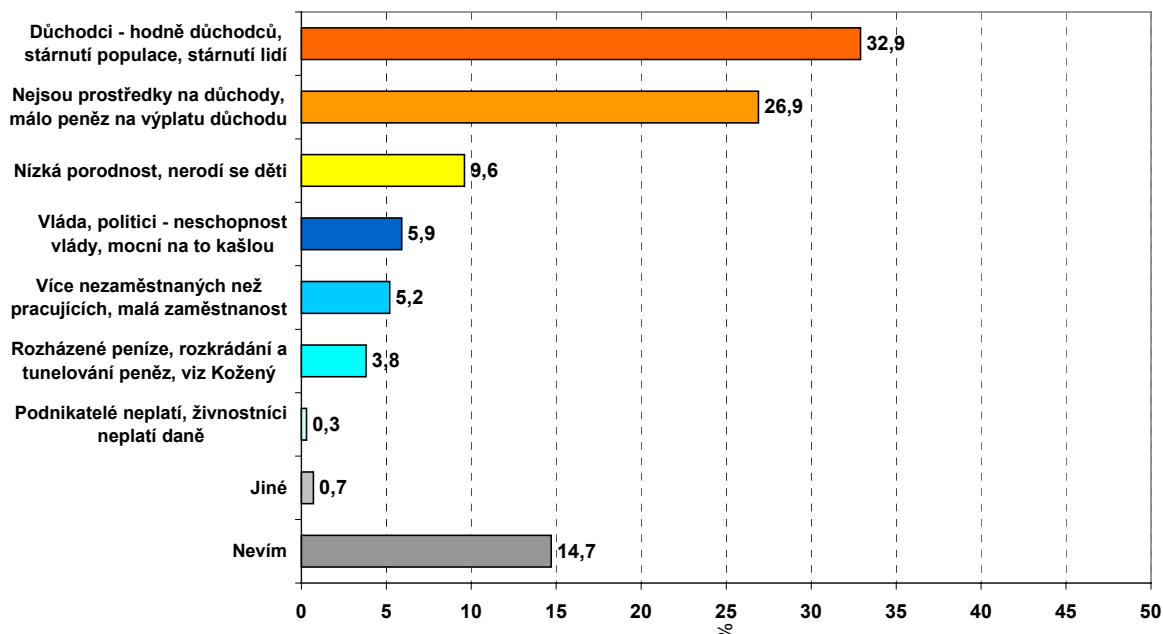
- Podíl zástupců organizací, kteří hodnotí zavedení ročních evidenčních listů pozitivně, roste s růstem počtu zaměstnanců organizace – zatímco mezi organizacemi s 1-9 zaměstnanci hodnotí tuto skutečnost pozitivně 30,4 %, mezi organizacemi s 250 a více zaměstnanci je to více než polovina (54,7 %).
- Podíl zástupců organizací, kteří hodnotí zavedení ročních evidenčních listů pozitivně, roste rovněž s růstem ročního obrátu organizace.

14. Názory na reformu důchodového systému

14.1. Názory na možnou budoucí krizi důchodového systému

Představy pojištěnců o možné budoucí krizi důchodového systému

Co je hlavním důvodem možné budoucí krize důchodového systému?
(pojištěnci, data v %, N=1060)

Většina obyvatel ČR má určitou představu o hlavním důvodu možné budoucí krize důchodového systému (85,3 %).

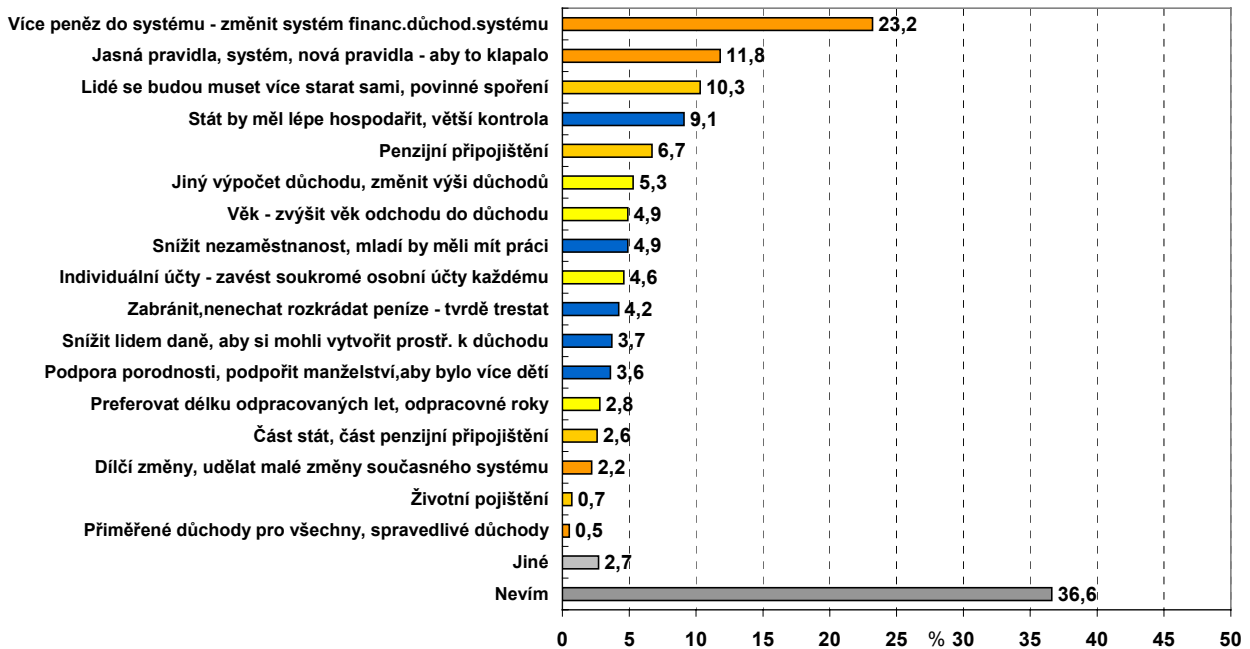
Pro dvě pětiny populace je důvod možné budoucí krize systému třeba hledat ve struktuře populace ČR (42,5 %):

- Třetina populace ČR by za hlavní důvod možné budoucí krize označila stárnutí populace a zvyšování počtu osob pobírajících důchod (32,9 %).
- Dalších 9,6 % obyvatel ČR shledává hlavní důvod krize rovněž ve struktuře populace, konkrétně v nízké porodnosti.

Čtvrtina obyvatel ČR za hlavní důvod možné budoucí krize považuje obecný nedostatek finančních prostředků na výplatu důchodů (26,9 %). Malý podíl populace spojuje tento nedostatek finančních prostředků s neefektivním hospodařením a finanční kriminalitou (3,8 %).

V čem by měla reforma důchodového systému spočívat?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

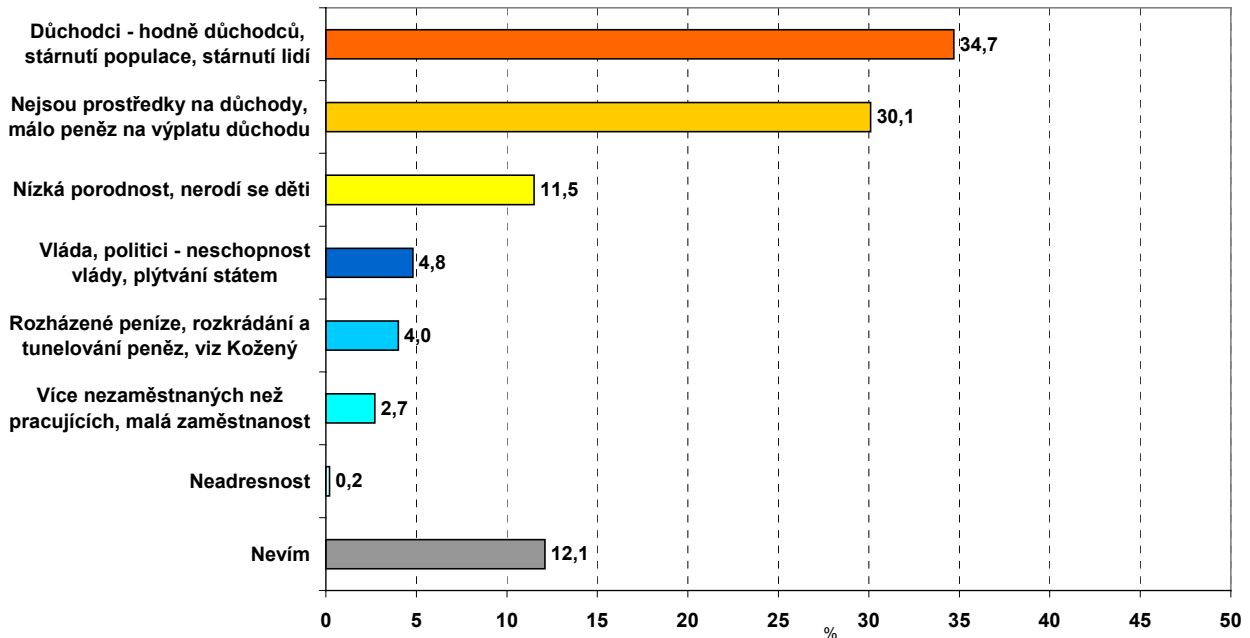
Dvě třetiny populace ČR mají určitou představu o tom, v čem by měla reforma důchodového systému spočívat (63,4 %).

- Čtvrtina populace ČR se domnívá, že **systém vyžaduje celkovou změnu financování a více finančních prostředků (23,2 %)**. Reforma by zároveň podle desetiny populace měla zahrnout **vytvoření jasných pravidel tak, aby byl systém přehledný a fungoval (11,8 %)**.
- V očích populace ČR je **stát** hlavním aktérem těchto změn.
 - Ze strany státu je kromě výše uvedeného třeba celkově zefektivnit hospodaření státu (9,1 %) a zabránit finanční kriminalitě (4,2 %), aby byly finanční prostředky v rámci systému využívány efektivně,
 - obecně snížit nezaměstnanost (4,9 %) a daně (3,7 %), aby populace získala vlastní prostředky pro budoucí zabezpečení,
 - a dále rovněž podpořit porodnost (3,6 %), aby došlo k vyrovnání populační struktury.
- Část populace ČR spojuje reformu důchodového systému s větší aktivitou jednotlivce.
 - Podle desetiny populace (10,3 %) se jednotlivci nadále budou muset sami více starat o své důchodové zabezpečení; v tomto kontextu má v očích české populace svou roli především penzijní připojištění (6,7 %), případně v kombinaci se státním důchodem (2,6 %). Méně výraznou roli hraje životní pojištění (0,7 %).
- Konkrétními opatřeními pro reformu důchodového systému by podle obyvatel ČR měla být:
 - změna způsobu stanovení výše důchodů (5,3 %),
 - zvýšení důchodového věku (4,9 %),
 - zavedení individuálních účtů (4,6 %),
 - důraz na počet odpracovaných let (2,8 %).

Názory OSVČ na možnou budoucí krizi důchodového systému

Co je hlavním důvodem krize důchodového systému?

(OSVČ, data v %, N=498)

Určitou představu o hlavním důvodu možné budoucí krize důchodového systému má většina OSVČ (87,9 %). **Názory OSVČ se přitom v podstatě kryjí s názory populace ČR jako celku.**

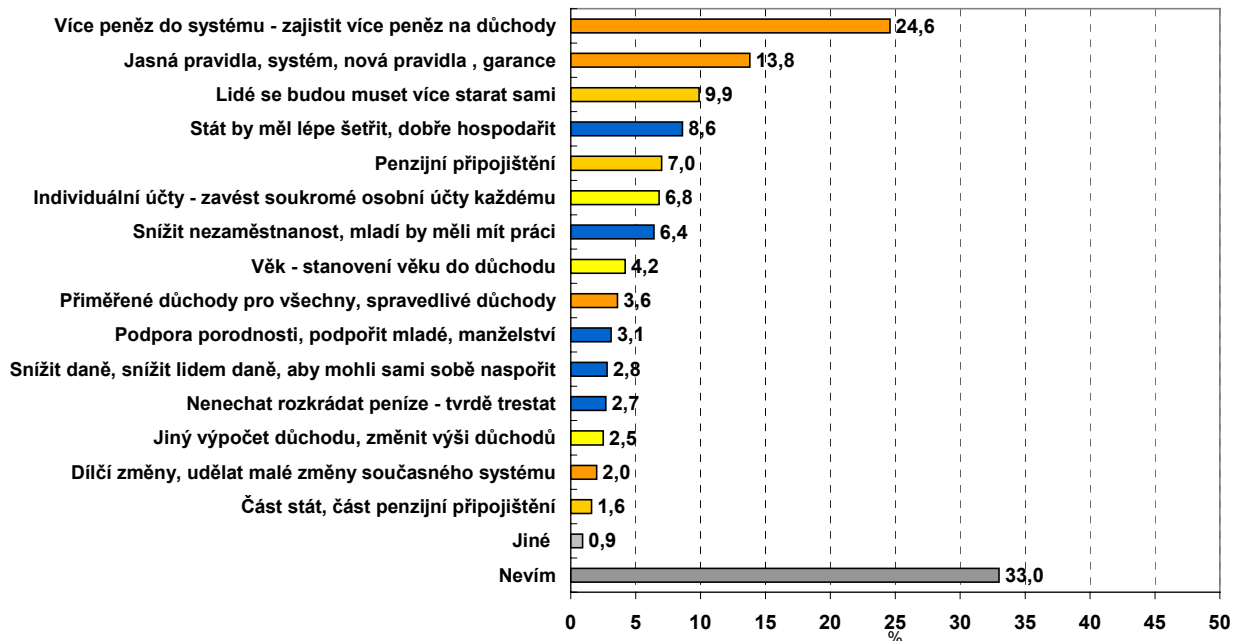
Téměř podle poloviny OSVČ je důvod možné budoucí krize systému třeba hledat ve struktuře populace ČR (46,2 %):

- Třetina OSVČ za hlavní důvod možné krize považuje stárnutí populace a růst počtu osob, které pobírají důchod (34,7 %).
- Dalších 11,5 % OSVČ považuje za hlavní důvod krize nízkou porodnost.

Nedostatek finančních prostředků na výplatu důchodů považuje za hlavní důvod možné budoucí krize systému téměř třetina OSVČ (30,1 %).

V čem by měla reforma důchodového systému spočívat?

(OSVČ, data v %, N=498)

I pokud jde o názor na to, v čem by měla reforma důchodového systému spočívat, kryjí se představy OSVČ s představami obecné populace ČR.

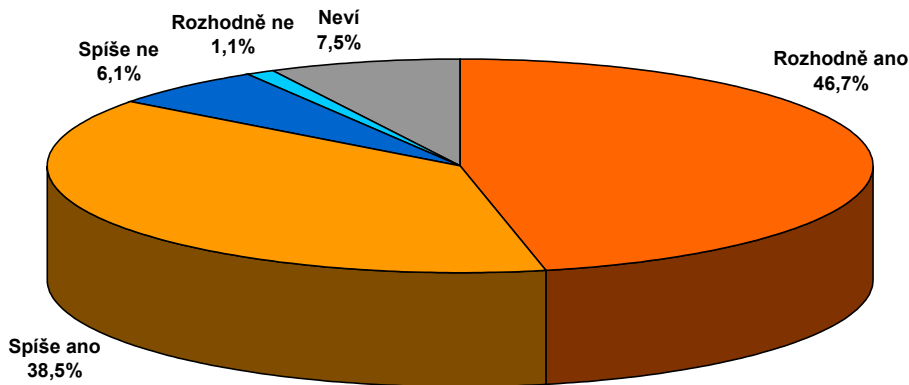
Určitou představu o tom, v čem by měla reforma důchodového systému spočívat, mají dvě třetiny OSVČ (67,0 %).

- Čtvrtina OSVČ se domnívá, že je třeba změnit financování důchodového systému a zajistit více finančních prostředků na výplatu důchodů (24,6 %). Podle více než desetiny OSVČ by reforma měla zahrnout vytvoření nových jasných pravidel a garancí (13,8 %).
- Hlavním aktérem změn je i podle OSVČ stát.
 - Kromě uvedené finanční reformy by měl stát podle OSVČ opět především lépe hospodařit (8,6 %) a zabránit finanční kriminalitě (2,7 %),
 - snížit nezaměstnanost (6,4 %) a rovněž daně (2,8 %), aby se jednotlivci mohli zajistit vlastními prostředky,
 - a rovněž podpořit porodnost, aby došlo k vyrovnání struktury populace (3,1 %).
- Část OSVČ spojuje reformu důchodového systému s větší angažovaností jednotlivce. Podle desetiny OSVČ se budou lidé muset obecně více starat o své důchodové zabezpečení (9,9 %), a to především s využitím penzijního připojištění (7,0 %), případně v kombinaci se státním důchodem (1,6 %).
 - Životní pojištění, které v tomto kontextu hraje mezi obyvateli ČR celkově velmi nevýraznou roli, není ze strany OSVČ zohledněno vůbec.
- Konkrétním opatřením by podle OSVČ mělo být například:
 - zavedení individuálních účtů (6,8 %),
 - úprava věku odchodu do důchodu (4,2 %),
 - změna způsobu stanovení výše důchodu (2,5 %).

14.2. Názory na budoucí vývoj systému

Bude stárnutí obyvatelstva do budoucna představovat zásadní problém z hlediska financování důchodového systému?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

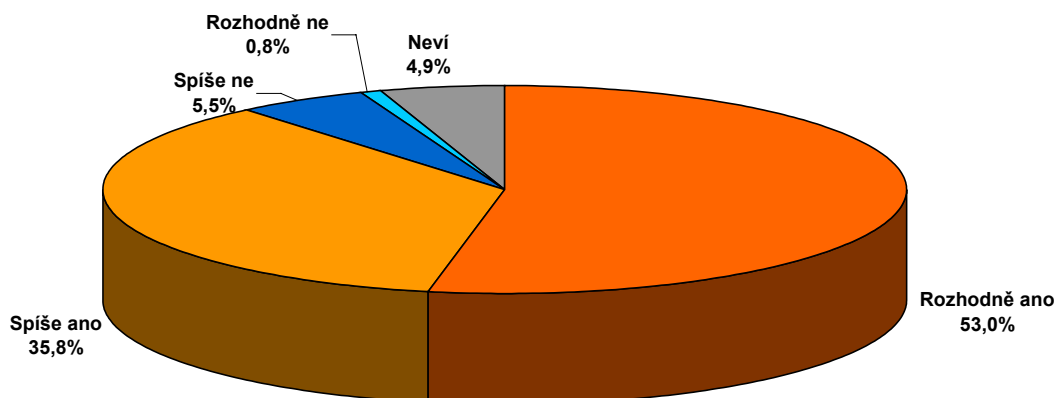
Podle naprosté většiny obyvatel ČR bude stárnutí populace do budoucna představovat zásadní problém z hlediska financování důchodového systému (85,2 %).

- Relativně častěji jsou o tom přesvědčeni příznivci **ODS** (92,3 %), rovněž lidé, kteří se domnívají, že mají o současném důchodovém systému dostatek informací (90,6 %), podnikatelé (93,9 %).
- Z hlediska věku jsou o této skutečnosti přesvědčeni relativně častěji vyšší věkové ročníky – devět z deseti obyvatel ve věku 38-50 let (90,7 %) a obdobný podíl obyvatel starších 50 let (93,2 %).

Rovněž i pokud jde o OSVČ, bude podle naprosté většiny z nich stárnutí obyvatelstva do budoucna představovat zásadní problém z hlediska financování důchodového systému (88,8 %).

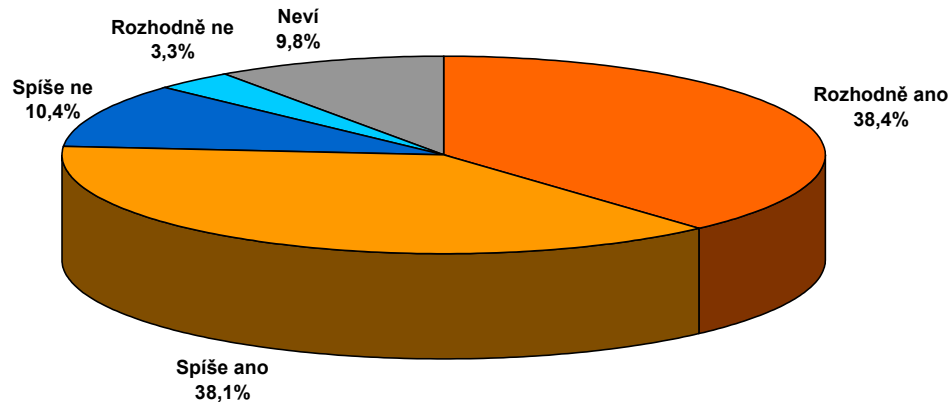
Bude stárnutí obyvatelstva představovat zásadní problém z hlediska financování důchodového systému?

(OSVČ, data v %, N=498)

Měli by občané v důchodovém věku přestat pracovat a uvolnit místo mladším a nezaměstnaným?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

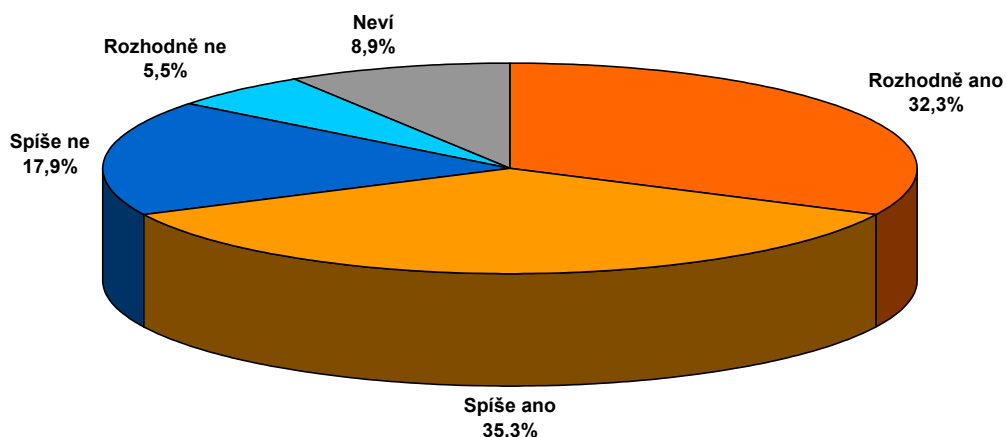

Populace ČR není příliš přesvědčena o tom, že by obyvatelé v důchodovém věku měli nadále setrvat na trhu práce. Podle tří čtvrtin obyvatel ČR by měli občané v důchodovém věku přestat pracovat a měli by uvolnit místo mladším a nezaměstnaným (76,4 %).

- Relativně častěji zastávají tento názor pracovníci manuálních profesí (83,1 %), rovněž lidé, kteří se o současném důchodovém systému necítí být informováni dostatečně (79,4 %).
- Poměrně pochopitelně zastávají tento názor relativně častěji nezaměstnaní (92,2 %). U osob ve věku do 24 let nenachází toto mínění ve srovnání s celkem populace nijak vyšší podporu (73,4 %); relativně častěji tento názor zastává naopak věková skupina 25-37 let (82,6 %).

Měli by občané v důchodovém věku přestat pracovat a uvolnit místo mladším a nezaměstnaným?

(OSVČ, data v %, N=498)

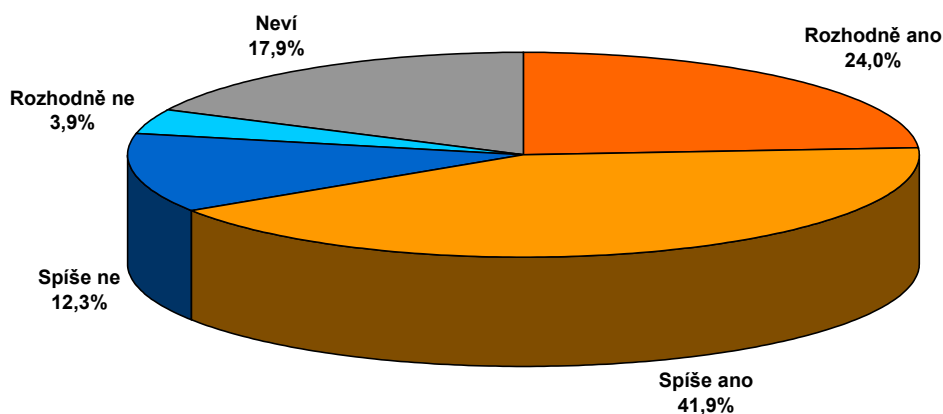
OSVČ jsou ve srovnání s populací ČR jako celkem o něco méně přesvědčeny, že by občané v důchodovém věku měli přestat pracovat a uvolnit místo mladším a nezaměstnaným – i tak se ovšem s tímto postojem ztotožňují dvě třetiny OSVČ (67,6 %).

Relativně častěji zastávají tento názor tyto OSVČ:

- ženy (74,1 %),
- věková skupina 25-37 let (73,9 %),
- platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti v minimální výši (74,4 %),
- nemají zaměstnance (72,0 %),
- jejich roční obrát v minulém finančním roce nedosáhl 300.000 Kč (74,5 %),
- mají sídlo na venkově (75,0 %).

Měla by se podle Vás výše důchodu vypočítávat přesně podle příspěvků zaplacených do důchodového systému?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

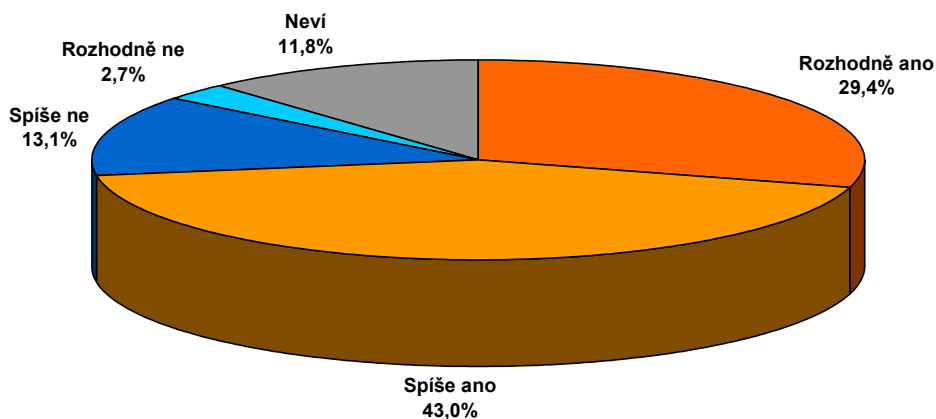

Podle dvou třetin populace ČR by se měla výše důchodu vypočítávat přesně podle příspěvků zaplacených do důchodového systému (65,9 %).

- Relativně častěji jsou o tom přesvědčeni lidé, kteří se domnívají, že mají dostatek informací o důchodovém systému (71,7 %).
- Podíl obyvatel, kteří se vyjadřují v tomto smyslu, roste s růstem nejvyššího dosaženého vzdělání – relativně častěji jsou o žádoucnosti výpočtu výše důchodu přesně podle zaplacených příspěvků přesvědčeni lidé se středním vzděláním s maturitou (70,3 %) a především vysokoškoláci (75,5 %).
- Relativně častěji se pro tuto variantu výpočtu vyslovují lidé pracující v **nemanuálních profesích** (74,1 %) a rovněž **podnikatelé/živnostníci** (82,5 %).
- Relativně častěji by se měla výše důchodu vypočítávat přesně podle příspěvků zaplacených do důchodového systému rovněž podle **obyvatel ČR, kteří stávající důchodový systém považují za příliš solidární a málo výkonově orientovaný** (72,1 %).

Měla by výše důchodu vypočítávat přesně podle příspěvků zaplacených do důchodového systému?

(OSVČ, data v %, N=498)

OSVČ jsou mírně více nakloněny posílení výkonovosti důchodového systému, než je charakteristické pro populaci ČR jako celek. Podle bezmála tří čtvrtin OSVČ by se výše důchodu měla vypočítávat přesně podle příspěvků zaplacených do důchodového systému (72,4 %).

- Relativně častěji toto stanovisko zastávají OSVČ ve věku 38-50 let (78,1 %), příznivci ODS (78,3 %).

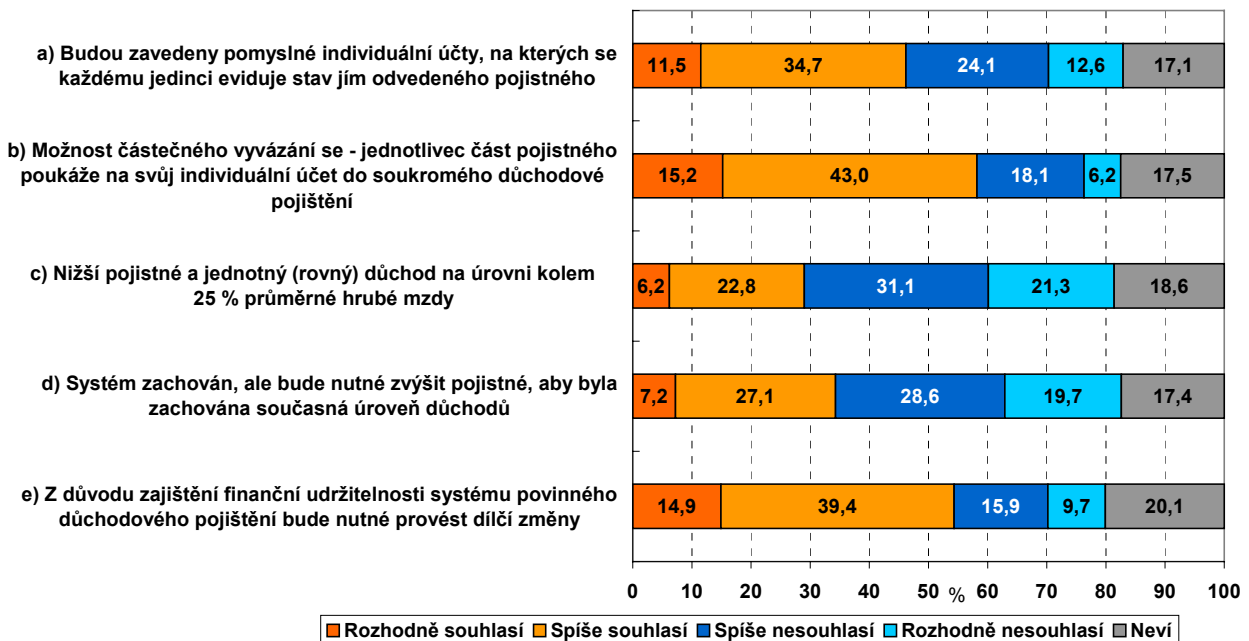
Postoje populace ČR k jednotlivým variantám reformy důchodového systému

V rámci šetření byly testovány následující varianty možných změn důchodového systému:

a)	Budou zavedeny pomyslné <u>individuální účty</u> , na kterých se každému jedinci eviduje stav jím odvedeného pojistného. Z celkové sumy na tomto účtu a očekávané době dožití v okamžiku odchodu do důchodu se stanoví výše důchodu. Existuje určitá minimální výše důchodu, která je však na úrovni životního minima.
b)	Bude i nadále existovat stávající solidární státní povinné základní důchodové pojištění. Každý člověk se však bude moct rozhodnout, zda se z tohoto systému zčásti vyváže a <u>část pojistného poukáže na svůj individuální účet do soukromého důchodové pojištění</u> . Ve stáří pak bude pobírat důchod ze státního základního důchodového pojištění a důchod (penzi) ze soukromého důchodového pojištění pro stáří, a to v závislosti na výši odvedeného pojistného do každého obou typů pojištění.
c)	Bude i nadále existovat státní základní povinné důchodové pojištění, ale ve srovnání se současným stavem v podstatně nižším rozsahu, takže by z něho byl poskytován <u>jednotný (rovný) důchod</u> na úrovni kolem 25 % průměrné hrubé mzdy. Současně by bylo sníženo povinně placené pojistné do státního základního důchodového pojištění s tím, že bude záviset pouze na rozhodnutí občana do jaké formy zabezpečení ve stáří investuje „ušetřené“ peněžní částky.
d)	Bude i nadále existovat základní povinné důchodové pojištění jako v současné podobě, <u>ale bude nutné zvýšit pojistné</u> , aby byla zachována současná úroveň důchodů, i když bude přibývat důchodců.
e)	Bude i nadále existovat základní povinné důchodové pojištění jako v současné podobě, ale z důvodu zajištění jeho finanční udržitelnosti <u>bude nutné provést dílčí změny</u> .

Míra souhlasu s variantami možných změn důchodového systému

(pojištěnci, data v %, N=1060)

Relativně nejvyšší podporu (**58,2 %**) vyjadřuje populace ČR variantě „**b**“. Základem této varianty je **možnost částečného vyvázání se** ze státního základního důchodového systému.

Relativně častěji tuto variantu podporují:

- lidé s **vyšším vzděláním** (střední s maturitou 63,8 %; vysokoškolské 72,5 %),
- pracovníci **nemanuálních profesí** (71,5 %),
- **vyšší příjmové skupiny** (měsíční hrubý příjem domácnosti 30-40.000 Kč 68,4 %; 40.000 Kč a více 68,7 %),
- obyvatelé **velkých měst s více než 100 tis. obyvateli** (67,8 %),
- **příznivci ODS** (66,4 %).

Relativně častěji se jedná o obyvatele ČR, kteří stávající systém považují za příliš solidární a uvítali by **posílení výkonového principu** (65,1 %).

To odpovídá zjištění výše, že v první řadě **právě část populace odpovídající těmto charakteristikám by uplatnila možnost vyvázat se ze stávajícího systému**. O tom, že by možnost vyvázat se uplatnila, je přesvědčena přibližně desetina populace ČR (10,6 %); další necelá třetina tuto možnost přímo nevyloučila (29,7 %).

Přibližně stejnou podporu (**54,3 %**) české populace získala varianta „**e**“. Základem této varianty je **zachování stávajícího systému a provedení pouze dílčích změn k zajištění finanční udržitelnosti**.

Lze říci, že podpora této spíše neurčitě charakterizované varianty prochází napříč jednotlivými segmenty populace. Relativně častěji tuto variantu podporují **příznivci ČSSD** (61,6 %).

Vysokou podporu populace ČR (**46,2 %**) získala rovněž varianta „**a**“. Základem této varianty je **zavedení pomyslných individuálních účtů v rámci státního základního důchodového systému**, tedy snaha o posílení výkonového principu.

Relativně častěji tuto variantu podporují:

- obyvatelé **venkova** (52,5 %),
- příznivci **ODS** (52,9 %).

Nižší podporu populace ČR (**34,3 %**) již získala varianta „**d**“. Základem této varianty je **zachování stávajícího systému a zvýšení pojistného k zajištění finanční udržitelnosti**.

Podpora této varianty roste s růstem věku, relativně častěji se pro tuto variantu vyslovují zejména:

- **důchodci** (40,2 %),
- příznivci **KDU-ČSL** (54,8 %).

Nejnižší podporu populace ČR (**29,1 %**) získala z jednotlivých možností varianta „**c**“. Základem této varianty je **výrazné snížení rozsahu státního základního důchodového pojištění a poskytování rovného důchodu**.

Tuto variantu podporují relativně častěji příznivci **ODS** (36,4 %).

Posílení výkonového principu skrze možnost částečného vyvázání se ze státního důchodového systému (var. „b“) je tedy podporována větší částí populace ČR než posílení výkonového principu skrze zavedení pomyslných individuálních účtů v rámci státního důchodového systému (var. „a“). Nejradikálnější způsob posílení výkonového principu skrze výrazné snížení podílu státního pilíře a přenesení odpovědnosti na jednotlivce (var. „c“) ovšem získalo u české populace z navrhovaných variant podporu nejnižší.

Obecně lze říci, že **obyvatelé ČR podporují zachování značného podílu státního pilíře na důchodovém systému.**

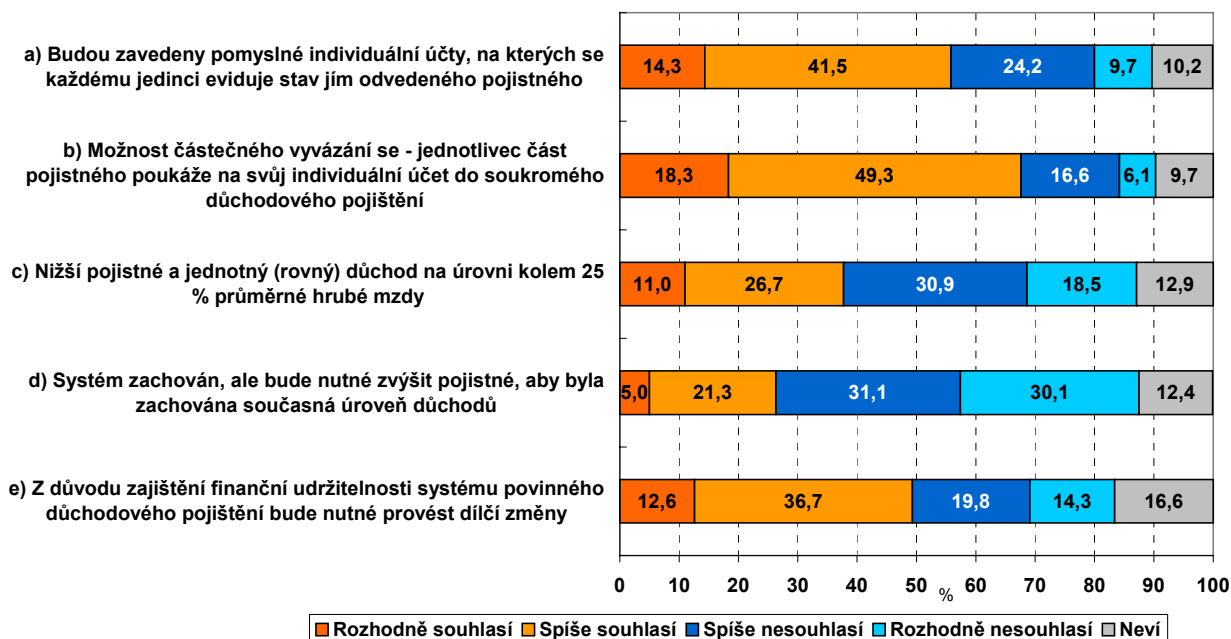
Tato nezastupitelná role státu by měla být podle většiny populace ČR **doplněna určitým posílením výkonového principu** skrze možnost částečného vyvázání se mimo státní systém či případně skrze zavedení **pomyslných individuálních účtů** v rámci státního systému.

Radikálnější omezení státního pilíře a výraznější přenesení odpovědnosti za zabezpečení ve stáří na jednotlivce většina populace ČR nepodporuje.

Postoje OSVČ k jednotlivým variantám reformy důchodového systému

Souhlasíte s následujícími variantami možných změn důchodového systému?

(OSVČ, data v %, N=498)

Mezi preferencemi obecné populace ČR a OSVČ, pokud jde o jednotlivé varianty reformy důchodového systému, jsou patrné výrazné diference.

Tak jako populace ČR jako celek rovněž OSVČ vyjadřují relativně nejvyšší podporu (**67,6 %**) variantě „b“ – nicméně výrazně častěji než je charakteristické pro obecnou populaci (58,2 %).

- Relativně častěji tuto variantu podporují OSVČ, které v letošním roce očekávají větší obrat než v předchozím (79,5 %).

O něco nižší podporu OSVČ (**55,8 %**) si získala varianta „a“ – tuto variantu podporuje opět výrazně vyšší podíl OSVČ, než je charakteristické pro běžnou populaci (46,2 %). **Oproti běžné populaci OSVČ tuto variantu také mírně preferují oproti variantě „e“.**

Varianta „e“ si získává podporu **49,3 %** OSVČ, zatímco v populaci ČR jako celku její podpora dosahuje 54,3 %.

Relativně častěji tuto variantu podporují OSVČ,

- které letos očekávají zhruba stejný obrat jako loni (54,6 %),
- jejichž roční obrat za poslední finanční rok byl do 300.000 Kč (57,6 %),
- jsou starší 50 let (59,5 %).

Nižší podporu OSVČ (**37,7 %**) si získává varianta „c“ – **ve srovnání s populací ČR jako celkem, kde tato varianta získává podporu zdaleka nejnižší (29,1 %), je tedy tato varianta reformy pro OSVČ přijatelnější.**

- Relativně častěji tuto variantu podporují příznivci ODS (43,7 %).

Nejnižší podporu (**26,3 %**) OSVČ vyjadřují variantě „d“ – v populaci ČR jako celku tuto variantu podporuje přibližně třetina (34,3 %).

Relativně častěji tuto variantu podporují

- OSVČ starší 50 let (37,2 %),
- příznivci ČSSD (37,0 %).

PREFERENCE JEDNOTLIVÝCH VARIANT REFORMY – SROVNÁNÍ POŘADÍ			
Obecná populace ČR		OSVČ	
Varianta	Míra souhlasu v % (rozhodně souhlasí + spíše souhlasí)	Varianta	Míra souhlasu v % (rozhodně souhlasí + spíše souhlasí)
b) „částečné vyvázání se“	58,2	b) „částečné vyvázání se“	67,6
e) „dílčí změny“	54,3	a) „individuální účty“	55,8
a) „individuální účty“	46,2	e) „dílčí změny“	49,3
d) „zvýšení pojistného“	34,3	c) „rovný důchod“	37,7
c) „rovný důchod“	29,1	d) „zvýšení pojistného“	26,3

OSVČ (stejně jako obecná populace ČR) podporují zachování značného podílu státního pilíře na důchodovém systému.

Častěji než obecná populace se OSVČ přiklánějí k posílení výkonovosti systému – především skrze možnost částečného vyvázání se mimo státní systém, což podporují dvě třetiny OSVČ, či také skrze zavedení pomyslných individuálních účtů v rámci státního systému, což podporuje výrazně více než polovina OSVČ.

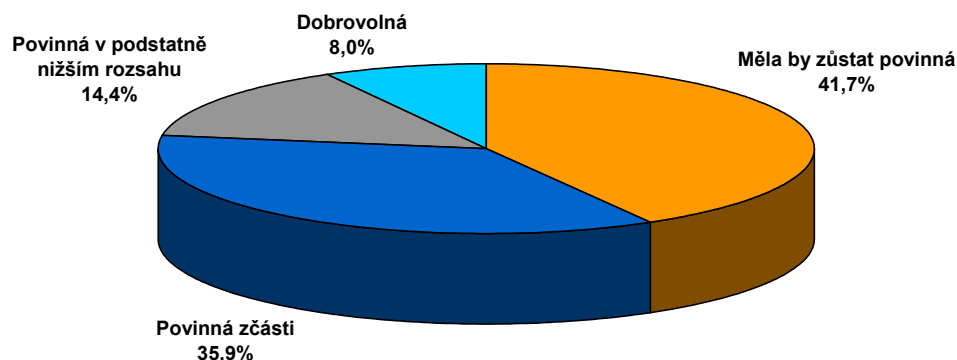
Varianta radikálně nižší účasti na státním pilíři je OSVČ vnímána pozitivněji, než je charakteristické pro populaci ČR jako celek.

Negativněji se naopak OSVČ staví k zachování stávajícího systému a jeho financování prostřednictvím zvyšování pojistného.

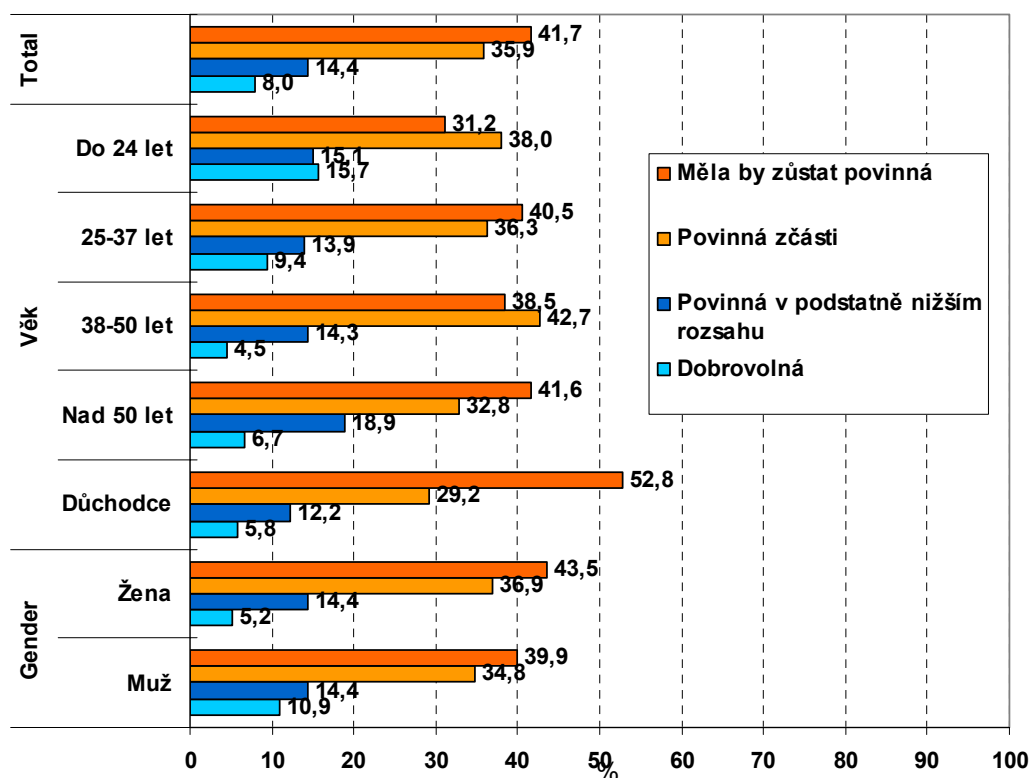
14.3. Postoje k účasti ve státním základním důchodovém pojištění

Účast ve státním základním důchodovém pojištění očima pojištěnců

Účast ve státním základním důchodovém pojištění by měla být:
(pojištěnci, data v %, N=1050)

Účast ve státním základním důchodovém pojištění
by měla být:
(data v %, Total=1060)

Pokud jde o zabezpečení ve stáří, má v očích české populace účast ve státním základním důchodovém pojištění své nezastupitelné místo. Naprostá většina populace (92,0 %) se domnívá, že účast na státním základním důchodovém pojištění by měla zůstat alespoň do určité míry povinná.

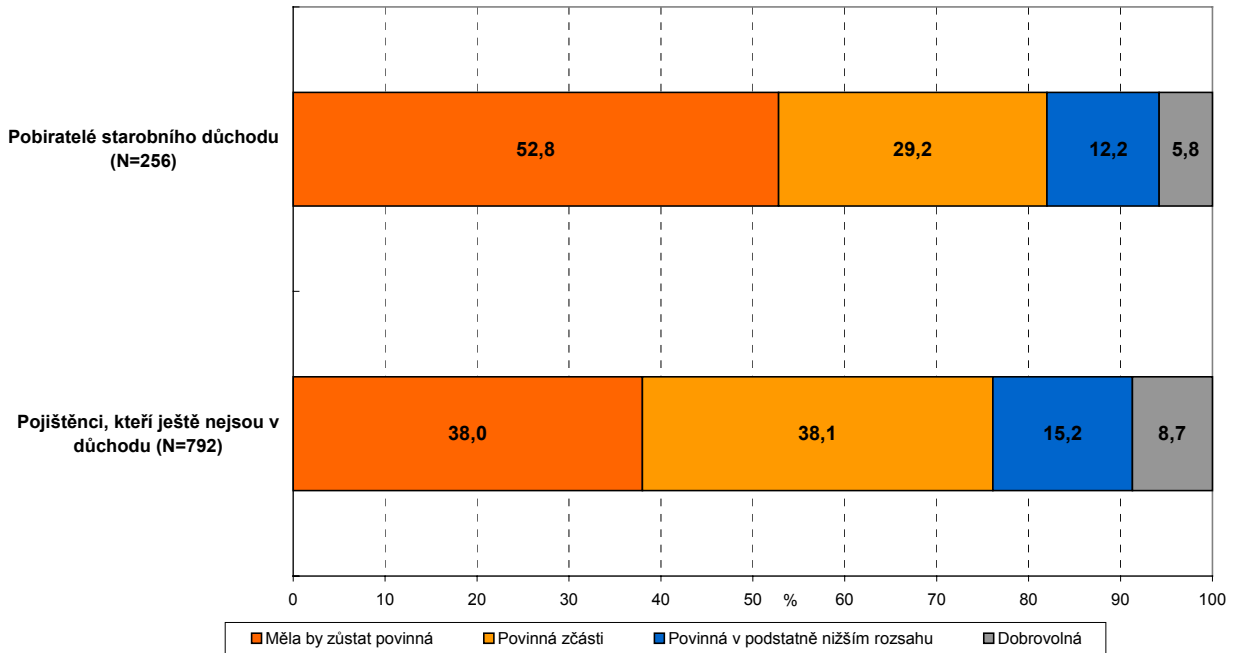
Představa o nezastupitelné roli státního základního důchodového pojištění je mírně oslabena u mladší části populace, zejména u mladých mužů, a rovněž u obyvatel velkých měst s více než 100 tis. obyvateli. Je otázkou, zda v dlouhodobé perspektivě může dojít k rozvoji tohoto trendu a k oslabení legitimacy současného systému.

- Podle dvou pětin populace ČR by účast ve státním základním důchodovém pojištění měla zůstat **povinná v plném rozsahu tak jako dosud (41,7 %)**.
 - Podíl populace, která zastává tento názor přitom mírně roste s věkem. Ve věkové skupině do 25 let je podíl osob, podle nichž by účast ve státním důchodovém pojištění měla zůstat povinná, přibližně třetinový (31,2 %), mezi stávajícími důchodci je to již více než polovina (52,8 %).
 - Relativně méně často se pro zachování povinné účasti na státním základním důchodovém pojištění vyslovují obyvatelé velkých měst s více než 100 tis. obyvatel.
 - Relativně častěji zastávají tento názor příznivci ČSSD (50,0 %) a KSČM (54,9 %).
 - Relativně častěji se pro zachování povinné účasti v plném rozsahu tak jako dosud vyslovuje ta část populace ČR, která se domnívá, že v současném důchodovém systému jsou výkonový princip a princip solidarity vyvážené (61,7 %).
- **Zčásti povinná, tedy s možností částečného vyvázání se⁹**, by měla být účast na státním základním důchodovém pojištění podle více než třetiny obyvatel ČR (**35,9 %**) – relativně častěji podle osob, které současný důchodový systém považují za příliš solidární a málo výkonově orientovaný (42,0 %).
- Více než desetina populace by uvítala **podstatně nižší rozsah povinné účasti** ve státním základním důchodovém pojištění a s ním spojenou jednotnou úroveň důchodu (**14,4 %**).¹⁰
 - Relativně častěji zastávají tento názor příznivci ODS (19,0 %).
 - Relativně častěji by nižší rozsah povinné účasti ve státním základním důchodovém pojištění opět uvítali lidé, kteří považují současný důchodový systém za příliš solidární a málo výkonově orientovaný (18,9 %).
- Podle **8,0 %** české populace by měla být účast na státním základním důchodovém pojištění **dobrovolná** a každý by měl mít možnost kdykoli svou účast ukončit a kdykoli opět obnovit.
 - Relativně častěji by tuto možnost uvítali muži (10,9 %) než ženy (5,2 %), především pak lidé ve věku do 25 let (15,7 %).

⁹ „Účast ve státním základním důchodovém pojištění by měla zůstat povinná, ale každý by měl mít možnost se rozhodnout, zda se státního základního důchodového pojištění bude účastnit v plném rozsahu, nebo jen zčásti. V takovém případě by odváděl část pojistného do soukromého doplňkového pojištění (penzijního připojištění nebo životního pojištění).“

¹⁰ „Účast ve státním základním důchodovém pojištění by měla zůstat povinná, ale ve srovnání se současným stavem v podstatně nižším rozsahu, takže by byl poskytován jednotný (rovný) důchod na určité úrovni (např. 20 % průměrné hrubé mzdy). Současně by byla snížena výše povinně placeného pojistného do státního základního důchodového pojištění s tím, že bude záviset pouze na rozhodnutí občana, do jaké formy zabezpečení ve stáří investuje „ušetřené“ peněžní prostředky.“

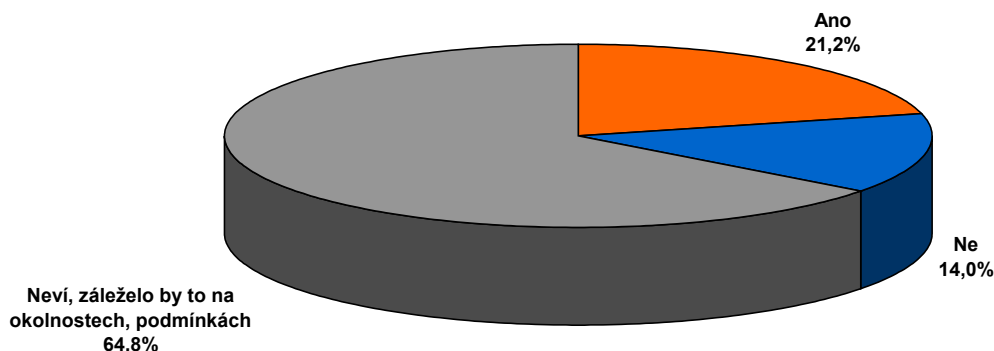
Účast ve státním základním důchodovém pojištění by měla být:
(pojištěnci, data v %)

Postoje části populace, která ještě nepobírá starobní důchod a části populace, která jej již pobírá, se do značné míry kryjí. Současní důchodci se nicméně zřetelně častěji vyslovují pro zachování povinného charakteru systému v plném rozsahu jako dosud (52,8 %) než zbývající část populace (38,0 %).

Uplatnil/a byste možnost vyvázat se alespoň částečně ze státního povinného důchodového pojištění?

(pojištěnci, data v %, N=461)

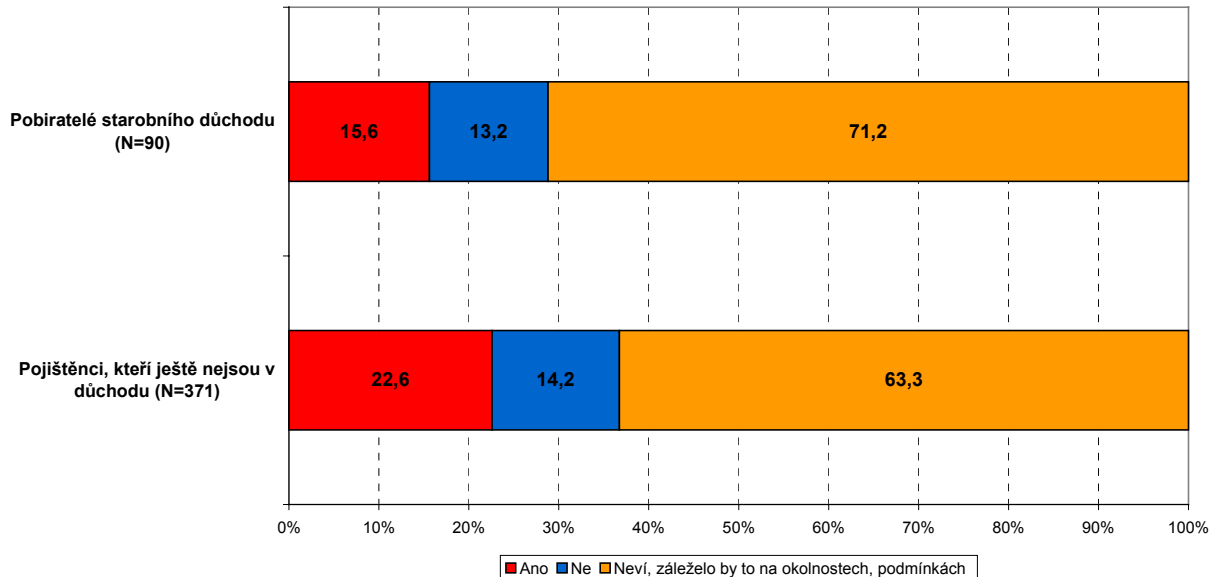
Přes dvě pětiny populace ČR (43,9 %) se domnívají, že by účast na státním povinném důchodovém pojištění měla zůstat povinná pouze zčásti s možností částečného vyvázání se (s důrazem na roli penzijního připojištění), nebo že by měla být dobrovolná (s možností ukončení a obnovení účasti).¹¹

- **Z těchto osob**, které se k povinné účasti na státním základním důchodovém pojištění staví mírně rezervovaně, **by přibližně pětina (21,2 %) uplatnila možnost vyvázat se alespoň částečně** ze státního povinného důchodového pojištění. **Dalších 64,8 % tuto možnost přímo nevyloučilo.**
- Relativně častěji by v rámci této části populace možnost alespoň částečně se vyvázat uplatnili obyvatelé velkých měst nad 100 tis. obyvatel (33,9 %), z hlediska ekonomické aktivity pak nemanuální profese (29,3 %) a podnikatelé/živnostníci (39,2 %). Z hlediska příjmu by možnosti vyvázání využila relativně častěji skupina obyvatel s měsíčním hrubým příjmem domácnosti přesahujícím 40.000 Kč (34,4 %).
- Relativně častěji by možnost alespoň částečně se vyvázat uplatnili obyvatelé ČR, kteří stávající důchodový systém považují za příliš solidární a málo výkonově orientovaný (26,7 %).

¹¹ Viz výše – 35,9 % účast povinná zčásti + 8,0 % účast dobrovolná

Uplatnil/a byste možnost vyvázat se alespoň částečně ze státního povinného důchodového pojištění?

(pojištěnci, data v %)

Mezi postojí části populace, která ještě není v důchodu a části populace, která již starobní důchod pobírá, lze opět vysledovat mírné diference. **Pojištěnci, kteří ještě starobní důchod nepobírají, se k možnosti vyvázat se alespoň částečně ze státního povinného důchodového pojištění staví pozitivněji a méně často podmiňují její uplatnění konkrétními podmínkami.** Nicméně diference, které lze vysledovat, nesignalují zásadní rozpolcenost společnosti.

Zjištění týkající se postojů **obyvatel ČR, kteří ještě nepobírají starobní důchod**, k účasti na státním základním důchodovém pojištění vedou k následujícím závěrům:

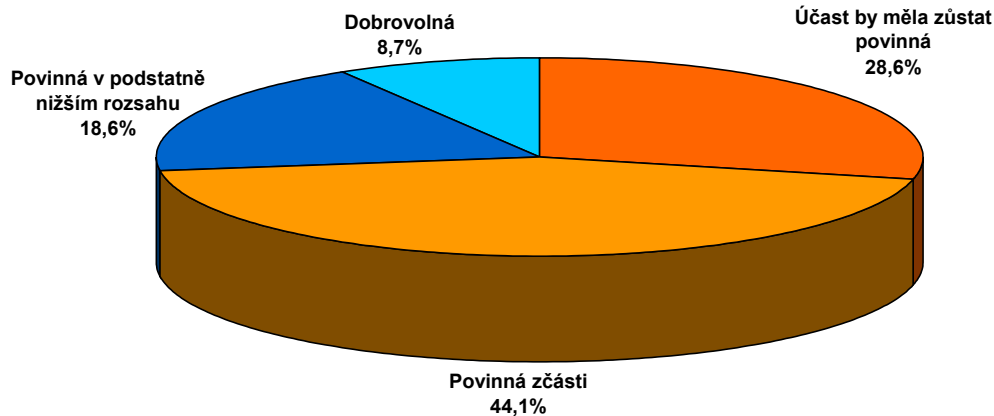
- Méně než polovina obyvatel ČR, kteří ještě nepobírají starobní důchod, (44,7 %) by možnost vyvázat se ze systému neuplatnila.
- Nižší rozsah státního základního důchodového pojištění a tomu odpovídající rovný důchod by uvítalo 15,2 % obyvatel ČR, kteří ještě nejsou v důchodu.
- Přibližně desetina obyvatel ČR, kteří ještě nejsou v důchodu, by uplatnila možnost vyvázat se alespoň částečně ze státního povinného důchodového pojištění (10,6 %).
- Další necelá třetina obyvatel ČR, kteří ještě nepobírají starobní důchod, tuto možnost přímo nevyloučila (29,7 %).

Možnost vyvázat se alespoň částečně z účasti na státním základním důchodovém pojištění by uplatnili především pojištěnci, kteří jsou z hlediska financování systému relativně perspektivnější:

- **pracovníci nemanuálních profesí a podnikatelé/živnostníci,**
- **vyšší příjmové skupiny,**
- **obyvatelé velkých měst nad 100 tis. obyvatel.**

Postoje OSVČ k účasti ve státním základním důchodovém pojištění

Měla by účast ve státním základním důchodovém pojištění zůstat povinná?
(OSVČ, data v %, N=497)

Účast ve státním základním důchodovém pojištění hraje v očích OSVČ nezastupitelnou roli. Ve srovnání s obecnou populací ČR se ovšem OSVČ staví ke státnímu systému rezervovaněji a výrazně preferují možnost alespoň částečného vyvázání se ze systému.

Naprostá většina OSVČ se domnívá, že účast ve státním základním důchodovém pojištění by měla zůstat povinná alespoň do určité míry (91,3 %).

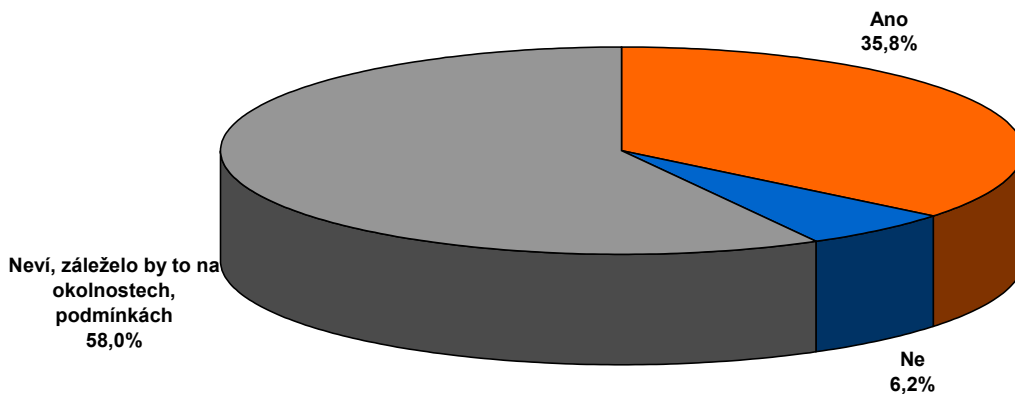
- Podle více než čtvrtiny OSVČ by měla účast na státním důchodovém pojištění zůstat **povinná v plném rozsahu tak jako dosud (28,6 %)**. To je ve srovnání s odpovídajícím podílem v obecné populaci ČR (41,7 %) významně méně.
- Relativně méně často tento názor zastávají OSVČ, které platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti v minimální výši (23,3 %) a OSVČ, které letos očekávají větší obrat než v předchozím roce (17,1 %).
- **Možnost částečného vyvázání se¹²** by naopak upřednostnilo **44,1 % OSVČ** – tedy ve srovnání s obecnou populací (35,9 %) významně vyšší podíl.
- Téměř pětina OSVČ by uvítala **podstatně nižší rozsah povinné účasti** ve státním základním důchodovém pojištění a s ním spojenou jednotnou úroveň důchodu (**18,6 %**).¹³ Tento podíl převyšuje podíl zjištěný pro obecnou populaci ČR pouze mírně (14,4 %).

¹² „Účast ve státním základním důchodovém pojištění by měla zůstat povinná, ale každý by měl mít možnost se rozhodnout, zda se státního základního důchodového pojištění bude účastnit v plném rozsahu, nebo jen zčásti. V takovém případě by odváděl část pojistného do soukromého doplňkového pojištění (penzijního připojištění nebo životního pojištění).“

¹³ „Účast ve státním základním důchodovém pojištění by měla zůstat povinná, ale ve srovnání se současným stavem v podstatně nižším rozsahu, takže by byl poskytován jednotný (rovný) důchod na určité úrovni (např. 20 % průměrné hrubé mzdy). Současně by byla snížena výše povinně placeného pojistného do státního základního důchodového pojištění s tím, že bude záviset pouze na rozhodnutí občana, do jaké formy zabezpečení ve stáří investuje „ušetřené“ peněžní prostředky.“

- Relativně častěji tento názor mezi OSVČ zastávají příznivci ODS (23,8 %), platí minimální pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (22,5 %), očekávající letos větší obrat než v předchozím roce (34,9 %).
- **Dobrovolná** by měla být účast na státním základním důchodovém pojištění podle **8,7 % OSVČ** – což odpovídá podílu v obecné populaci ČR (8,0 %).

Uplatnil/a byste možnost vyvázat se alespoň částečně ze státního povinného důchodového pojištění?
(OSVČ, data v %, N=262)

Více než polovina OSVČ (52,8 %) se domnívá, že by účast na státním povinném důchodovém pojištění měla zůstat povinná pouze zčásti s možností částečného vyvázání se, nebo že by měla být dobrovolná.¹⁴

- Z těchto OSVČ by přibližně třetina (35,8 %) uplatnila možnost vyvázat se alespoň částečně ze státního povinného důchodového pojištění. Další 58,0 % tuto možnost přímo nevyloučilo.
- **Postoj OSVČ k možnosti alespoň částečně se vyvázat ze státního povinného důchodového pojištění je tedy zřetelně pozitivnější než je charakteristické pro obecnou populaci ČR.**
- Relativně častěji by možnost alespoň částečného vyvázání se uplatnily OSVČ se sídlem ve velkoměstech s více než 100 tis. obyvateli (54,7 %), OSVČ, které mají zaměstnance (45,7 %).
- Relativně méně často by tuto možnost uplatnily OSVČ, jejichž roční obrat za poslední finanční rok se pohyboval pod 300.000 Kč (23,4 %).

¹⁴ Viz výše – 44,1 % účast povinná zčásti + 8,7 % účast dobrovolná

Již zjištění pro obecnou populaci ČR naznačila, že OSVČ jsou částí populace, která by možnost vyvázat se alespoň částečně z účasti na státním základním důchodovém pojištění uplatnila relativně častěji.

- Pouze třetina OSVČ by možnost vyvázat se ze systému neuplatnila (31,9 %).
- Nižší rozsah státního základního důchodového pojištění a tomu odpovídající rovný důchod by uvítalo 18,6 % OSVČ.
- Přibližně pětina OSVČ (18,9 %) by uplatnila možnost vyvázat se alespoň částečně ze státního povinného důchodového pojištění.
- Další necelá třetina OSVČ tuto možnost přímo nevyloučila (30,6 %).

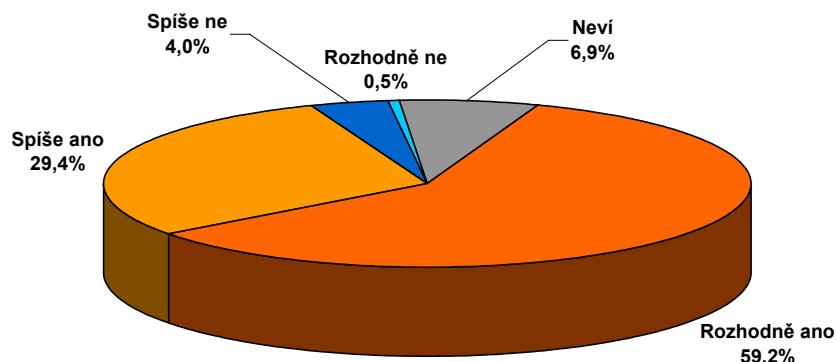
Možnost vyvázat se alespoň částečně z účasti na státním základním důchodovém pojištění by uplatnily zejména OSVČ, které:

- **mají sídlo ve velkých městech nad 100 tis. obyvatel,**
- **mají zaměstnance,**
- **s ročním obrátem za poslední finanční rok vyšším než 300.000 Kč.**

14.4. Postoje pojištěnců k náhradním dobám pojištění

Měly by náhradní doby pojištění existovat i v budoucnu?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

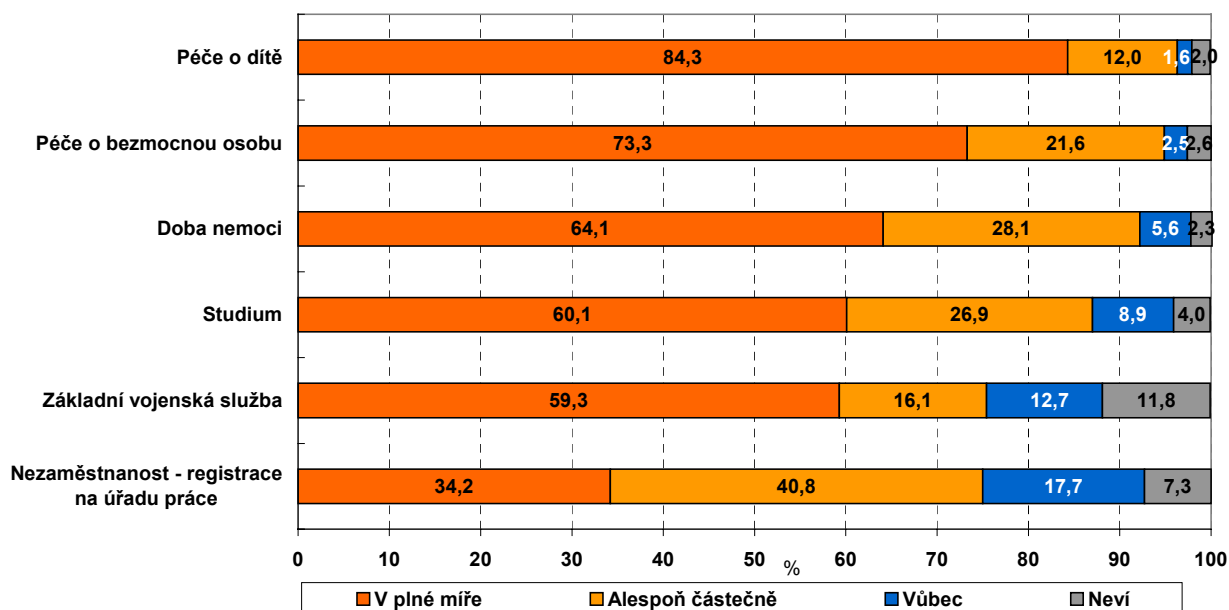

Naprostá většina populace ČR je přesvědčena, že tzv. náhradní doby pojištění by měly být zachovány i do budoucna (88,6 %).

- Relativně častěji se pro zachování náhradních dob pojištění vyslovuje věková skupina 38-50 let (92,2 %). Lidé ve věku do 25 let k této otázce naopak častěji nedokázali zaujmout stanovisko (13,1 %).
- Relativně častěji se pro zachování náhradních dob pojištění vyslovují obyvatelé ČR, kteří se domnívají, že mají o současném důchodovém systému jako celku dostatek informací (93,0 %).

Měla by být následující období života započítávána pro účely státního základního důchodového pojištění?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

Obecně lze shrnout, že **všech šest životních období zahrnutých do výzkumu má jako náhradní doba pojištění u populace ČR výraznou podporu – snad s výjimkou období nezaměstnanosti, k němuž se česká populace staví relativně negativněji.**

V plné míře by měla být podle obyvatel ČR pro účely státního základního důchodového pojištění započítávána **především doba péče o dítě a doba péče o bezmocnou osobu**. Podpora těchto aktivit zároveň vykazuje **mírnou genderovou vazbu** – relativně častěji podporují plné započtení obou životních období ženy (které jsou v ČR během svého života s těmito obdobími častěji konfrontovány než muži). Podpora plného započítání obou období mezi českými muži je nicméně rovněž bez nejmenších pochyb většinová.

Pokud jde o **započítávání doby nemoci** pro účely státního základního důchodového systému, jde podpora napříč celou populací ČR. Rovněž započítávání **základní vojenské služby** jako náhradní doby pojištění nachází **podporu napříč jednotlivými segmenty populace** a nevykazuje tedy genderovou vazbu.

Podpora **období studia a období nezaměstnanosti** jako náhradních dob pojištění je relativně více spojena se segmenty populace, kterých se tato životní období bezprostředněji dotýkají, konkrétně se **studenty, resp. nezaměstnanými**.

Z jednotlivých období života se jako náhradní doba pojištění těší největší podpoře obyvatel ČR **doba péče o dítě** – podle 84,3 % české populace by toto období mělo být započítáváno pro účely státního základního důchodového pojištění v plné míře, podle dalších 12,0 % populace alespoň částečně.

- Pro započtení v plné míře se mírně častěji vyslovují ženy (86,7 %) – ženy se ostatně v ČR celodenní péčí o dítě, která omezuje jejich působení na trhu práce, věnují častěji než muži. I mezi muži ovšem dosahuje podpora období péče o dítě jako náhradní doby pojištění 81,8 %.
- Relativně méně často se pro započtení doby péče o dítě v plné míře vyslovují lidé do 24 let (74,4 %).

Péče o bezmocnou osobu má jako náhradní doba pojištění u české populace druhou nejvyšší podporu – 73,3 % obyvatel ČR se domnívá, že by toto období mělo být započítáváno v plné míře, podle dalších 21,6% alespoň částečně.

- Relativně častěji se pro plné započtení péče o bezmocnou osobu pro účely státního základního důchodového pojištění opět vyslovují ženy (76,8 %).
- Relativně méně často se pro plné započtení vyslovuje opět nejmladší segment populace, věková skupina do 24 let (65,2 %).

Doba nemoci by měla být pro účely státního základního důchodového pojištění započítávána v plné míře podle bezmála dvou třetin české populace (64,1 %), podle dalších 28,1 % alespoň částečně.

- Relativně častěji se pro započítávání doby nemoci jako náhradní doby pojištění vyslovují lidé, kteří se domnívají, že o současném důchodovém systému nemají dostatek informací (68,0 %).

Doba studia by měla být pro účely státního základního důchodového pojištění započítávána v plné míře podle 60,1 % populace ČR, další čtvrtina (26,9 %) se domnívá, že by měla být započítávána alespoň částečně.

- Relativně častěji se pro započtení studia vyslovila část populace, které je toto období nejbližší, tedy studenti/učni (72,5 %).

Základní vojenská služba má jako plně započítávaná náhradní doba pojištění podporu 59,3 % obyvatel ČR, podle dalších 16,1 % by mělo být toto období započítáváno alespoň částečně.

- Ačkoli by bylo možné očekávat relativně častější podporu započtení této doby u mužů (kterých se v našich podmínkách bezprostředněji dotýkala – obdobně jako se péče o děti v našich podmínkách bezprostředněji dotýká žen), získalo období vojenské služby jako náhradní doba pojištění srovnatelnou podporu českých mužů i žen.
- Relativně častěji se pro započítání této doby v plné míře vyslovili lidé starší 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu (68,2 %).

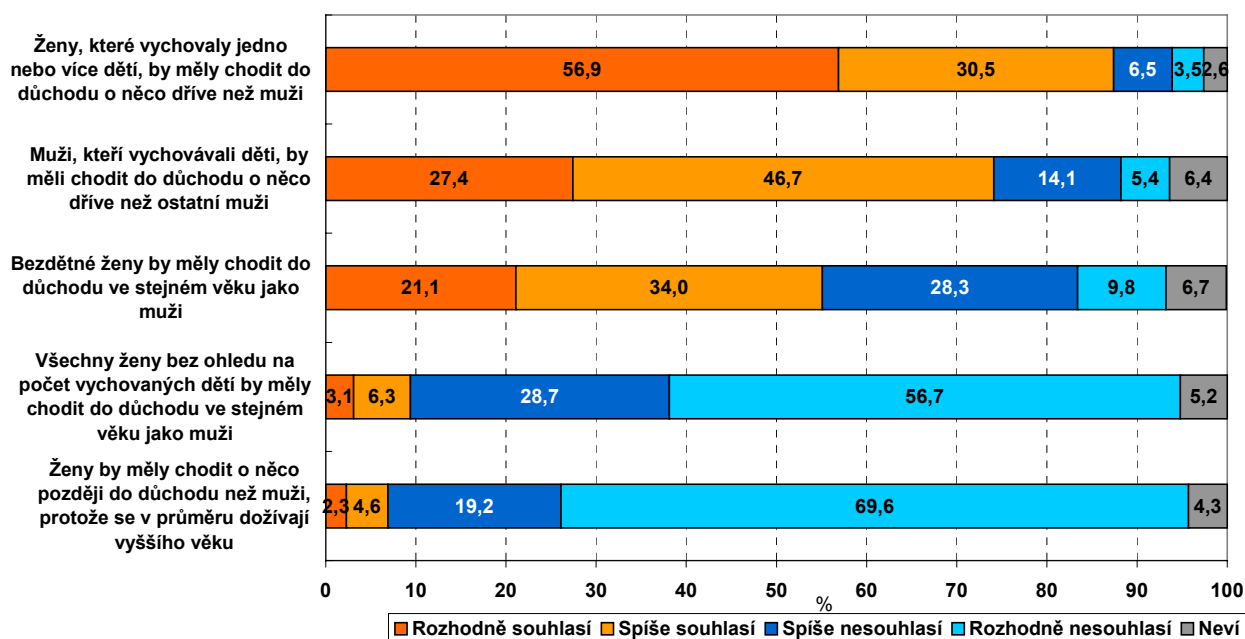
Ve srovnání s ostatními životními obdobími zahrnutými do výzkumu získala **doba nezaměstnanosti** jako náhradní doba pojištění relativně nejnižší podporu české populace. Plně by měla být tato doba pro účely státního základního důchodového pojištění započítávána podle třetiny populace ČR (34,2 %), podle dalších dvou pětín alespoň částečně (40,8 %).

- Pro započítávání doby nezaměstnanosti v plné míře se vyslovila opět především ta část populace, které se toto životní období bezprostředněji dotýká, tedy nezaměstnaní (59,1 %).
- V plné míře by měla být doba nezaměstnanosti započítávána relativně častěji podle obyvatel ČR, kteří současný důchodový systém považují z hlediska principů solidarity a výkonnosti za vyvážený (41,8 %).

14.5. Postoje pojištěnců k genderovému charakteru důchodového systému

Genderový charakter důchodového systému: míra souhlasu s výroky.

(pojištěnci, data v %, N=1060)

Současný státní důchodový systém je genderově upraven z hlediska výchovy dětí – ženám, které mají jedno a více dětí, umožňuje dřívější odchod do důchodu než mužům. Současný systém naopak není genderově modifikován z hlediska vyšší naděje dožití žen – ženy tak v průměru setrvávají v důchodu delší dobu než muži.

Otázka postoje obyvatelstva ČR k žádoucnosti, respektive nežádoucnosti určité genderové úpravy systému, byla předmětem šetření. **Především byla zkoumána otázka, nakolik významnou roli hraje gender jako takový (zvýhodnění žen v důchodovém systému) a nakolik významným faktorem je v očích populace výchova dětí (zvýhodnění osob, které vychovaly děti).**

Výchova dětí jako kritérium pro možnost dřívějšího odchodu do důchodu

Populace ČR je ve své většině ztotožněna s určitou **bonifikací osob, které vychovaly jedno nebo více dětí**, a to především pokud jde o ženy, významně ovšem rovněž pokud jde o muže.

- Devět z deseti obyvatel ČR se domnívá, že ženy, které vychovaly jedno nebo více dětí, by měly mít možnost odejít do důchodu o něco dříve než muži (87,4 %). V této otázce panuje v populaci ČR vysoký konsenzus napříč jednotlivými segmenty.
- Relativně méně často se s tímto postojem ztotožňují muži ve věku do 24 let (71,0 %) a ve věku 25-37 let (80,4 %). I v těchto segmentech společnosti je ovšem bonifikace žen, které vychovaly jedno nebo více dětí, podpořena zřetelnou většinou.
- Tři čtvrtiny populace ČR se domnívají, že muži, kteří vychovali děti, by měli rovněž mít možnost odejít do důchodu o něco dříve (74,1 %). V této otázce panuje v populaci ČR opět vysoký konsenzus – relativně méně často se s tímto postojem ztotožňují pouze lidé ve věku do 24 let (66,8 %). Mezi muži a ženami nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly.

→ Kritériem pro možnost dřívějšího odchodu do důchodu podle části populace ČR nemusí být nutně gender samotný – jako legitimní důvod figuruje do značné míry aktivní výchova dětí jako taková.

Gender jako kritérium pro možnost dřívějšího odchodu do důchodu

Pokud jde o postoj ke sblížení pozice bezdětných žen s pozicí mužů, je populace ČR rozdělena přibližně napolovic. Ve stejném věku jako muži by měly bezdětné ženy chodit do důchodu podle 55,1 % obyvatel ČR.

- Relativně častěji se s tímto postojem ztotožňují muži (62,0 %) než ženy, **především muži vyššího věku** – 72,4 % mužů ve věku 38-50 let, 60,5 % mužů starších 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu, 65,1 % mužů, kteří již pobírají starobní důchod.

S názorem, že všechny ženy bez ohledu na počet vychovaných dětí by měly chodit do důchodu ve stejném věku jako muži, souhlasí pouze 9,4 % populace ČR.

- Relativně častěji se s tímto postojem ztotožňují muži ve věku do 24 let (15,6 %).

→ Role genderu samotného jako kritéria pro možnost dřívějšího odchodu do důchodu tedy v očích populace ČR není jednoznačná; rozhodně ale není zanedbatelná.

Význam obou kritérií pro populaci ČR

Z hlediska významu genderu jako takového (zvýhodnění žen v důchodovém systému) a významu výchovy dětí (zvýhodnění osob, které vychovávaly děti) ve vztahu k důchodovému systému lze v populaci ČR identifikovat následující segmenty:

Pojištěnci, údaje v %, N=1060		Bezdětné ženy by měly chodit do důchodu ve stejném věku jako muži		
		Souhlasí	Nesouhlasí	Neví
Muži, kteří vychovávali děti, by měli chodit do důchodu o něco dříve než ostatní muži	Souhlasí	40,7	29,8	3,6
	Nesouhlasí	12,4	6,8	0,4
	Neví	2,1	1,6	2,8

- Dvě pětiny (40,7 %) populace ČR se domnívají, že faktorem rozhodujícího významu je ve vztahu k důchodovému systému **výchova dětí**. Podle této části populace by muži, kteří vychovávali děti, měli mít možnost odejít dříve do starobního důchodu. Naopak bezdětné ženy by měly chodit do důchodu ve stejném věku jako muži.
- Necelá třetina (29,8 %) populace ČR se domnívá, že roli hraje **jak výchova dětí, tak gender** – skutečnost, že daná osoba je žena. Podle této části populace by muži, kteří vychovávali děti, měli mít možnost odejít dříve do starobního důchodu. Bezdětné ženy by ovšem neměly odcházet do důchodu ve stejném věku jako muži, gender by měl být systémem zohledněn.
- Pro méně než desetinu (6,8 %) populace ČR nehraje výchova dětí ve vztahu k důchodovému systému rozhodující roli, **gender** by ovšem zohledněn být měl. Podle této části populace by muži, kteří vychovávali děti, neměli mít možnost odcházet do důchodu dříve. Bezdětné ženy by ovšem neměly odcházet do důchodu ve stejném věku jako muži, ale gender by měl být systémem zohledněn.
- Pro více než desetinu (12,4 %) populace ČR **výchova dětí ani gender** ve vztahu k důchodovému systému nehrají rozhodující roli. Podle této části populace by muži,

kterí vychovávali děti, neměli mít možnost odcházet do důchodu dříve. Rovněž bezdětné ženy by měly odcházet do důchodu ve stejném věku jako muži.

Delší naděje dožití žen

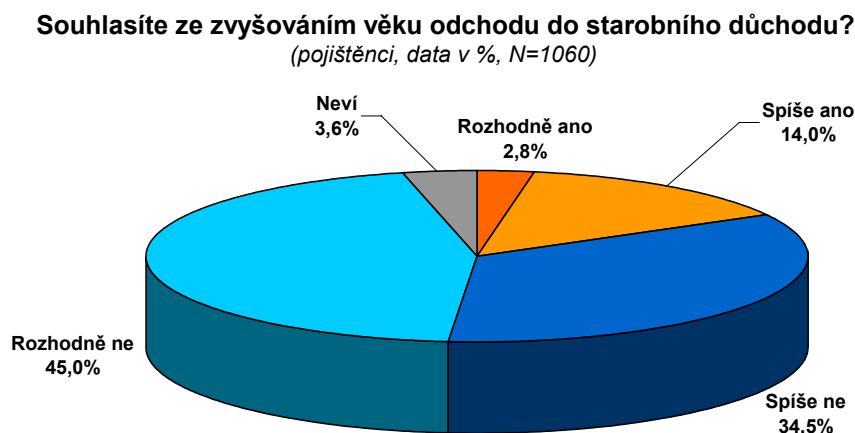
Roli obou faktorů, jak genderu, tak výchovy dětí, lze sledovat ve vztahu k delší naději dožití žen. Pouze 6,9 % populace ČR zastává názor, že by ženy měly odcházet do důchodu později, protože se v průměru dožívají vyššího věku. Relativně častěji se s tímto postojem ztotožňují muži ve věku do 24 let (14,2 %).

→ **Gender může v očích populace fungovat do určité míry jako důvod dřívějšího odchodu do starobního důchodu (38,1 % populace se neztotožňuje s názorem, že bezdětné ženy by měly odcházet do důchodu ve stejném věku jako muži).**

→ **Opačným způsobem ovšem gender v očích populace ČR fungovat nemůže – vyšší naděje dožití žen není podle absolutní většiny obyvatel ČR (88,8 %) důvodem k tomu, aby ženy odcházely do důchodu později než muži.**

14.6. Názory na zvyšování důchodového věku

Postoje pojištěnců ke zvyšování důchodového věku

Ačkoli zvyšování věku odchodu do důchodu je důležitou součástí všech koncepcí reformy důchodového systému a v současné době k němu již dochází, naprostá většina české populace není o vhodnosti tohoto kroku přesvědčena. Plné čtyři pětiny obyvatel ČR nesouhlasí se zvyšováním důchodového věku (79,5 %), téměř polovina populace pak nesouhlasí rozhodně (45,0 %).

- Relativně vyšší podíl osob, které nesouhlasí se zvyšováním důchodového věku, je mezi ženami (83,0 %), mezi pracovníky manuálních profesí (86,4 %).
- Naopak relativně vyšší podíl osob, které se zvyšováním důchodového věku souhlasí, je v rámci vysokoškolsky vzdělané části populace (25,1 %), u obyvatel velkých měst nad 100 tis. obyvatel (22,8 %) a u obyvatel s měsíčním hrubým příjmem domácnosti nad 40.000 Kč (33,8 %).
- Se zvyšováním věku odchodu do důchodu souhlasí relativně častěji lidé, kteří se cítí být o současném důchodovém systému dostatečně informováni (21,8 %). To ukazuje, že celkové zvýšení informovanosti české populace o fungování důchodového systému bude pravděpodobně spojeno s větší podporou jednotlivých reformních kroků.

Maximální únosný důchodový věk podle pojištěnců

- Dvě pětiny populace ČR (40,9 %) považují za nejvyšší únosný důchodový věk 60 let nebo méně.
- Tři pětiny populace ČR (59,5 %) považují za nejvyšší únosný důchodový věk 62 let nebo méně.
- Devět z deseti obyvatel ČR (88,6 %) považuje za nejvyšší únosný důchodový věk 65 let nebo méně.

Pokud jde o stanovení krajní hranice zvyšování důchodového věku, **pouze 3,9 % populace ČR považuje za únosný důchodový věk vyšší než 65 let.** Relativně častěji považují za únosný důchodový věk převyšující 65 let obyvatelé ČR ve věku do 24 let (8,1 %) a obyvatelé velkých měst nad 100 tis. obyvatel (7,5 %).

Pětina populace preferuje stanovení maxima právě na 65 letech (19,4 %). Relativně častěji preferují hranici důchodového věku na 65 letech muži (23,5 %) a lidé, kteří se cítí být dostatečně informováni o současném důchodovém systému (25,0 %).

Méně než pětina populace ČR považuje za nejvyšší únosný důchodový věk 62 let (16,7 %).

Přibližně třetina populace považuje za krajní hranici zvyšování důchodového věku již 60 let (31,1 %). Relativně častěji považují 60 let za nejvyšší únosný důchodový věk ženy (34,7 %), lidé ve věku 38-50 let (36,2 %).

Podle 9,9 % populace je nejvyšší únosný důchodový věk nižší než 60 let. Relativně častěji se vyslovují pro takto nízkou věkovou hranici odchodu do důchodu opět ženy (13,2 %) a lidé pracující v manuálních profesích (12,9 %).

Jaká je podle Vás maximální věková hranice pro odchod do důchodu, kde by se mělo její zvyšování zastavit? Jaký nejvyšší důchodový věk považujete za únosný? (pojištěnci, data v %, N=1060)	
Méně než 60 let	9,8
60 let	31,1
61 let	1,9
62 let	16,7
63 let	7,0
64 let	2,7
65 let	19,4
Více než 65 let	3,7
Neví	7,6

Předpokládaný věk odchodu do starobního důchodu

- Více než polovina obyvatel ČR (56,3 %), kteří ještě nejsou v důchodu, plánuje odchod do starobního důchodu ve věku 60 let a méně.
- Tři čtvrtiny obyvatel ČR (73,8 %), kteří ještě nejsou v důchodu, plánují odchod do starobního důchodu ve věku 62 let nebo méně.
- Devět z deseti obyvatel ČR (92,2 %), kteří ještě nejsou v důchodu, plánuje odchod do starobního důchodu ve věku 65 let nebo méně.

Čtvrtina obyvatel ČR, kteří ještě nejsou v důchodu, plánuje odchod do starobního důchodu ve věku nižším než 60 let (24,4 %).

- Vzhledem k současnému nastavení důchodového systému **se jedná především o ženy**, které představují 81,8 % osob, které se chystají k odchodu do důchodu před dosažením věku 60 let. Muži tvoří 18,2 % těchto osob.
- Relativně častěji se jedná o nižší příjmové kategorie.
- Relativně méně často jde o obyvatele měst s více než 100 tis. obyvatel (15,7 %).

Třetina populace, která ještě není v důchodu, plánuje odchod do starobního důchodu ve věku 60 let (31,9 %).

- Podíl osob, které plánují odchod do starobního důchodu v tomto věku **klesá s růstem věku** – ve věkové skupině do 24 let plánuje odchod do starobního důchodu v 60 letech 39,0 % osob, ve věkové skupině nad 50 let je to 23,7 %.
- Relativně častěji plánují odchod do starobního důchodu ve věku 60 let **obyvatelé velkých měst s více než 100 tis. obyvateli** (37,1 %).

Ve věku 62 let má v úmyslu odejít do starobního důchodu 15,9 % obyvatel ČR, kteří ještě nejsou v důchodu.

- Relativně častěji se vzhledem k nastavení důchodového systému jedná o **muže** než o ženy (71,6 % těchto osob tvoří muži; 28,4 % tvoří ženy).
- Podíl osob, které plánují odchod do starobního důchodu v tomto věku **roste s růstem věku** – ve věkové skupině do 24 let plánuje odchod do starobního důchodu v 62 letech pouze 5,5 % osob, ve věkové skupině nad 50 let je to již 26,0 %.
- Relativně častěji plánují odchod do důchodu ve věku 62 let **lidé, kteří se cítí být o fungování současného systému informováni dostatečně** (21,1 %).

Desetina populace v předdůchodovém věku plánuje odchod do starobního důchodu ve věku 65 let (10,1 %).

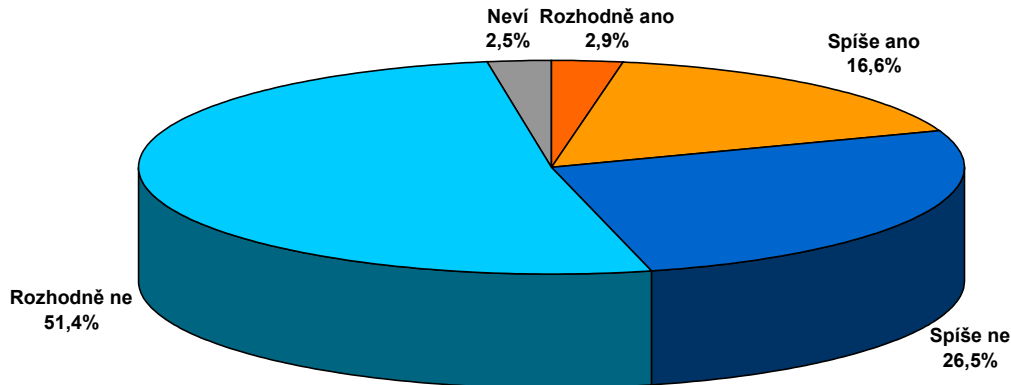
- Relativně častěji se opět jedná o **muže**, kteří tvoří 72,8 % těchto osob; ženy tvoří zbývajících 27,2 %.
- Relativně častěji se jedná o **nejvyšší příjmovou skupinu** – obyvatele ČR s měsíčním hrubým příjmem domácnosti 40.000 Kč a více (21,2 %).

V jakém věku plánujete odchod do starobního důchodu? (pojištěnci, kteří ještě nejsou v důchodu, data v %, N=796)	
Méně než 60 let	24,4
60 let	31,9
61 let	1,6
62 let	15,9
63 let	6,4
64 let	2,0
65 let	10,1
Více než 65 let	1,4
Neví	6,4

Názory OSVČ na zvyšování důchodového věku

Souhlasíte se zvyšováním věku pro odchod do starobního důchodu?

(OSVČ, data v %, N=498)

Čtyři pětiny OSVČ nesouhlasí se zvyšováním důchodového věku (77,9 %), rozhodně nesouhlasí celých 51,4 %.

- Relativně častěji se zvyšováním věku odchodu do důchodu nesouhlasí:
 - ženy (86,3 %),
 - OSVČ, které platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti v minimální výši (83,3 %),
 - OSVČ, které začaly provozovat živnost před méně než pěti lety (86,7 %),
 - OSVČ, které nemají zaměstnance (81,5 %).
- Naopak vyšší podíl OSVČ, které se zvyšováním důchodového věku souhlasí, lze nalézt mezi:
 - muži (25,3 %),
 - příznivci ODS (24,4 %),
 - OSVČ, které začaly provozovat živnost před více než pěti lety (23,2 %),
 - OSVČ, které mají zaměstnance (29,3 %),
 - OSVČ se sídlem ve velkých městech nad 100 tis. obyvatel (26,5 %).

Podíl OSVČ, které se zvyšováním důchodového věku souhlasí, roste s růstem nejvyššího dokončeného vzdělání.

Maximální únosný důchodový věk podle OSVČ

- Více než polovina OSVČ (55,0 %) považuje za nejvyšší únosný důchodový věk 60 let nebo méně. To je výrazně vyšší podíl, než je charakteristické pro obecnou populaci ČR (40,9 %).
- Dvě třetiny OSVČ (66,2 %) považují za nejvyšší únosný důchodový věk 62 let nebo méně – to je opět výrazně vyšší podíl než v populaci ČR jako celku (59,5 %).
- Devět z deseti OSVČ (93,6 %) považuje za nejvyšší únosný důchodový věk 65 let nebo méně. I v tomto případě je podíl mírně vyšší než v rámci obecné populace ČR (88,6 %).

Pouze 2,4 % OSVČ považuje za únosný důchodový věk vyšší než 65 let. Relativně častěji považují důchodový věk vyšší než 65 let za únosný muži (3,5 %).

Podle 16,5 % OSVČ je nejvyšší únosný důchodový věk právě 65 let. Relativně častěji jsou o tom opět přesvědčeni muži (20,3 %), OSVČ s vysokoškolským vzděláním (27,4 %), příznivci ODS (21,7 %).

Desetina OSVČ považuje za maximální únosný důchodový věk 62 let (9,7 %). Relativně častěji se jedná o příznivce ČSSD (18,7 %), OSVČ, které si neplatí dobrovolné nemocenské pojištění (13,5 %).

Celé dvě pětiny OSVČ považují za nejvyšší únosný věk odchodu do důchodu 60 let (39,6 %). Preference této věkové hranice prochází napříč všemi skupinami OSVČ – mezi jednotlivými kategoriemi nebyly v žádném případě zjištěny statisticky významné rozdíly.

Podle 15,4 % OSVČ je nejvyšší únosný důchodový věk nižší než 60 let. Relativně častěji jsou o tom přesvědčeny ženy (26,9 %), OSVČ, které si platí dobrovolné nemocenské pojištění (18,3 %), OSVČ, které v letošním roce očekávají nižší obrat než vloni (23,8 %).

Jaká je podle Vás maximální věková hranice pro odchod do důchodu, kde by se mělo její zvyšování zastavit? Jaký nejvyšší důchodový věk považujete za únosný? (OSVČ, data v %, N=498)	
Méně než 60 let	15,4
60 let	39,6
61 let	1,5
62 let	9,7
63 let	6,4
64 let	2,1
65 let	16,5
Více než 65 let	2,4
Neví	6,4

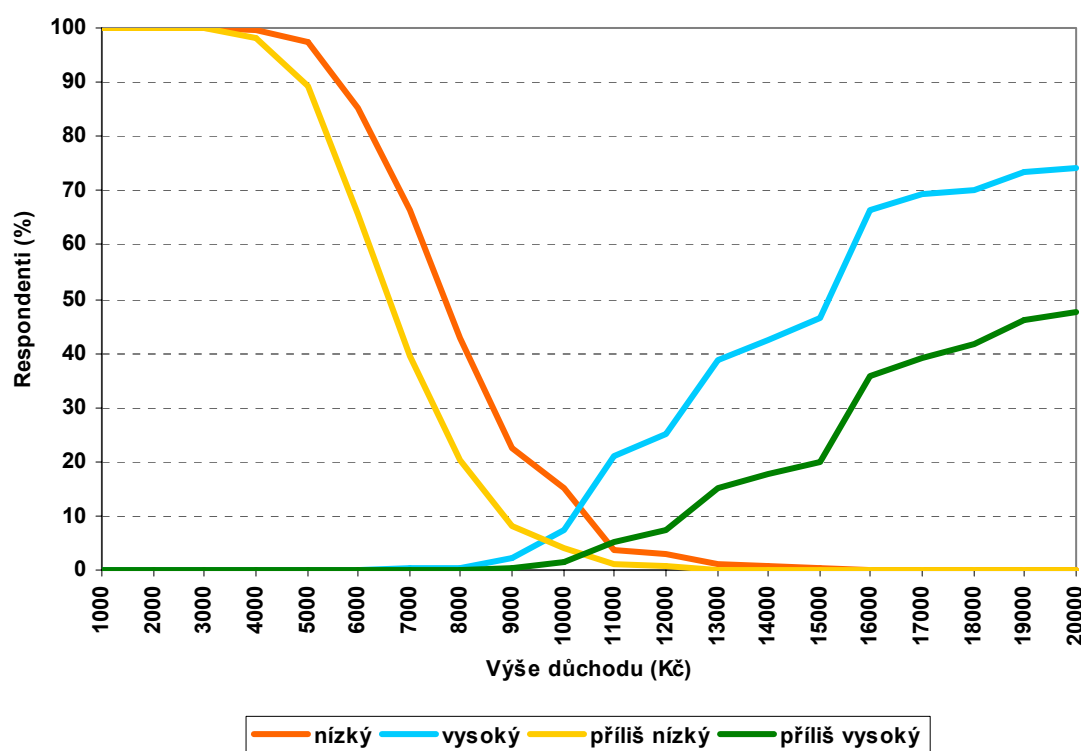
14.7. Přiměřená výše starobního důchodu

Výše starobního důchodu, kterou populace ČR vnímá jako přiměřenou

Pro stanovení výše starobního důchodu ze státního základního důchodového pojištění, která je populací hodnocena jako přiměřená, byl použit Van Westendorpův test cenové citlivosti. Tento test umožňuje určit, v jakém rozmezí je výše důchodu populací považována za přiměřenou.

Výsledek testu pro populaci ČR znázorňuje následující graf:

Vnímání výše důchodu ze státního základního důchodového pojištění (pojištěnci, N=1060)

- **Žlutá křivka** znázorňuje kumulativní četnosti obyvatel ČR, kteří při různých úrovních výše důchodu považovali důchod za **nízký**.
- **Červená křivka** představuje kumulativní četnosti obyvatel ČR, kteří při různých úrovních výše důchodu považovali důchod za **příliš nízký**.
- **Zelená křivka** odpovídá kumulativním četnostem obyvatel ČR, kteří při různých úrovních výše důchodu označili důchod za **vysoký**.
- **Modrá křivka** zobrazuje kumulativní četnosti populace ČR, kteří při různých úrovních výše důchodu považovali důchod za **příliš vysoký**.

Pro interpretaci testu jsou významné průsečíky jednotlivých křivek. Prudký sklon žluté a červené křivky a málo znatelné prahy svědčí o poměrně jasně definovaných postojích k dolní hranici výše důchodu. Horní hranice výše důchodu je méně zřetelně vymezena a je zřejmé, že polovina populace nepovažuje ještě starobní důchod ve výši 20.000 Kč za příliš vysoký.

Test poskytuje dva hlavní indikátory:

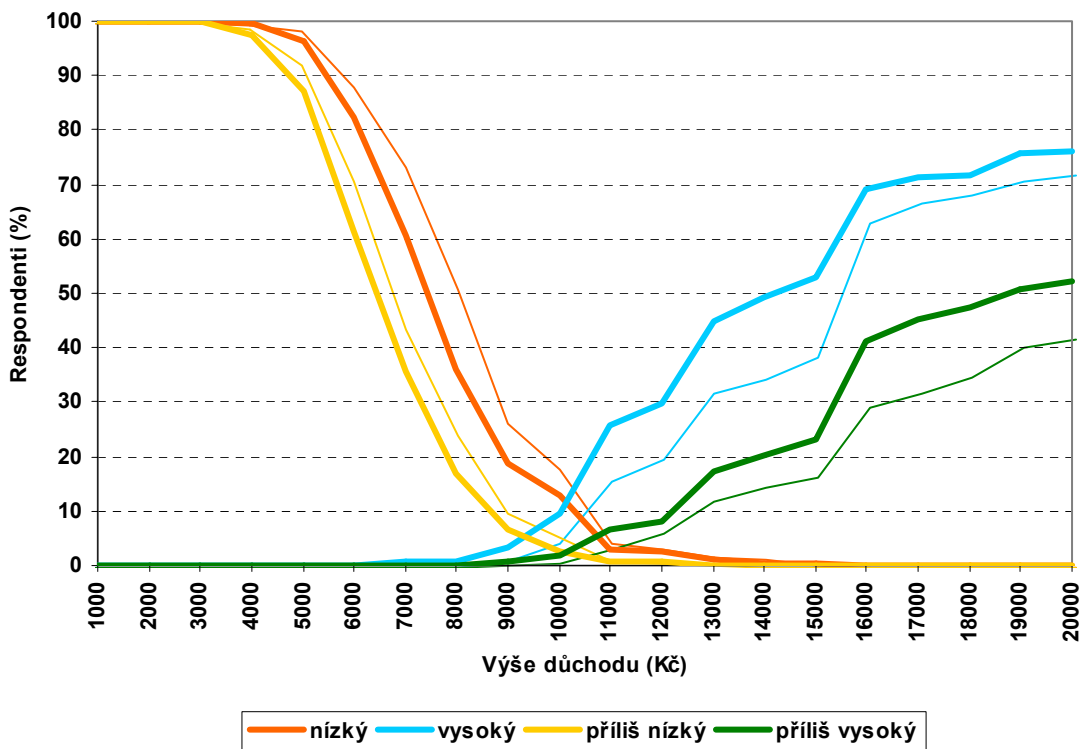
Optimální výše důchodu ze státního základního důchodového pojištění = 10.387 Kč (průsečík žluté a zelené křivky). Tato výše důchodu je populací ČR vnímána jako nejprůměrnější.

Akceptovatelný rozsah výše důchodu = 9.645 – 10.907 Kč (průsečík žluté a modré, respektive zelené a červené křivky). Výše důchodu mezi těmito dvěma body reprezentuje rozsah, v němž je výše důchodu v populaci vnímána jako akceptovatelná.

Dílčí rozdíly lze identifikovat mezi muži a ženami:

- **Optimální výše důchodu**
 - Muži: 10.683 Kč
 - Ženy: 10.113 Kč
- **Akceptovatelný rozsah výše důchodu**
 - Muži: 10.077 – 11.256 Kč
 - Ženy: 9.326 – 10.756 Kč

Vnímání výše důchodu ze státního základního důchodového pojištění srovnání MUŽI (tenké linie) a ŽENY (silné linie)

Rozdíly byly zaznamenány i mezi dalšími segmenty populace:

Segment		Optimální výše důchodu	Akceptovatelný rozsah výše důchodu (od – do) ¹⁵	
Celkem		10 387	9 645	10 907
Gender	Muži	10 683	10 077	11 256
	Ženy	10 113	9 326	10 756
Věk	Do 24 let	10 565	9 600	10 928
	25-37 let	10 732	9 899	10 991
	38 - 50 let	10 541	9 913	11 418
	Nad 50 let	10 638	10 014	12 013
	Důchodce	9 738	8 990	10 294
Zaměstnání	Nemanuálně pracující	11 341	10 263	12 230
	Manuálně pracující	10 365	9 560	10 784
Vzdělání	Základní	10 206	9 431	10 714
	Středoškolské	10 602	9 706	11 315
	Vysokoškolské	11 563	10 485	12 842
Měsíční hrubý příjem domácnosti	Do 40.000,-	10 327	9 579	10 862
	Nad 40.000,-	10 913	10 185	11 239
Kterou stranu byste volil	ČSSD	10 155	9 322	10 512
	ODS	10 876	10 305	12 375
	KSČM	9 680	8 942	10 597

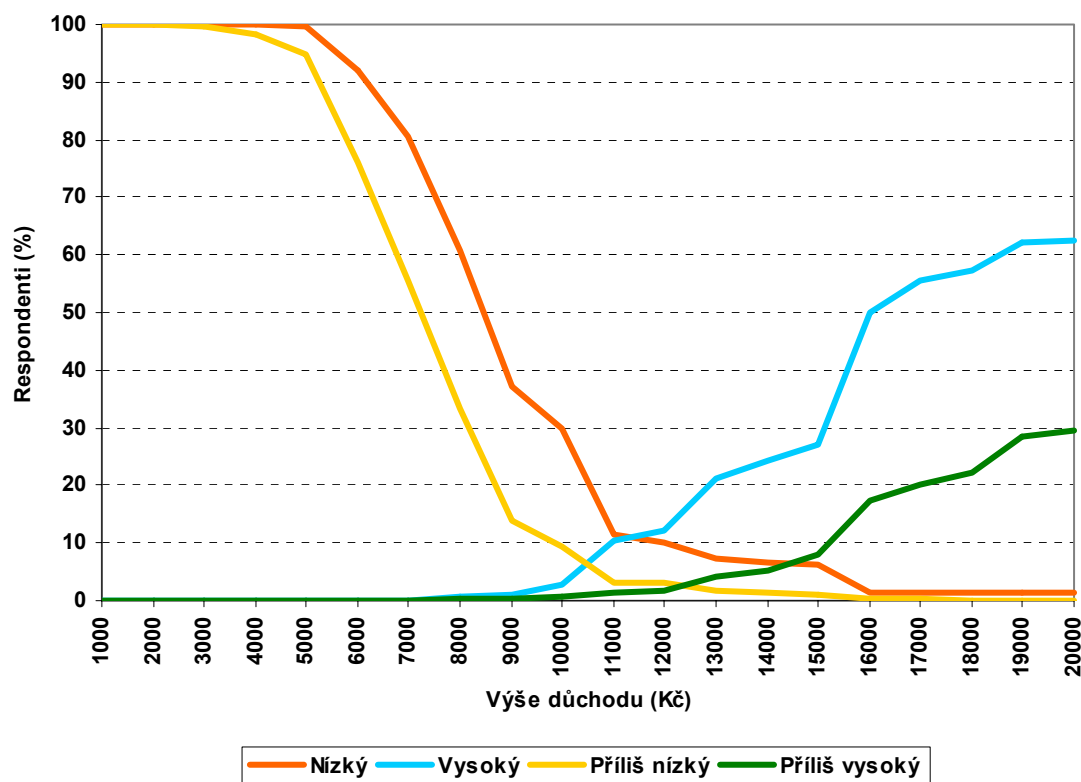
¹⁵ Červeně je označena nejnižší hodnota ve sloupci, modře nejvyšší.

Výše starobního důchodu, kterou OSVČ vnímají jako přiměřenou

OSVČ považují za přiměřený vyšší starobní důchod než je charakteristické pro populaci ČR jako celek.

Výsledek testu pro OSVČ znázorňuje následující graf:

Vnímání výše důchodu ze státního základního důchodového pojištění (OSVČ, N=498)

Tak jako v rámci obecné populace ČR i v případě OSVČ platí, že postoje k dolní hranici důchodu jsou relativně jasně definované – svědčí o tom prudký sklon žluté a červené křivky s neznatelnými prahy. Horní hranice důchodu je vymezena méně zřetelně a více než dvě třetiny OSVČ nepovažují ještě starobní důchod ve výši 20.000 Kč za příliš vysoký.

Optimální výše důchodu ze státního základního důchodového pojištění = 12.333 Kč (průsečík žluté a zelené křivky). Tato výše důchodu je OSVČ vnímána jako nejprůměrnější.

Akceptovatelný rozsah výše důchodu = 10.479 – 14.545 Kč (průsečík žluté a modré, respektive zelené a červené křivky). Výše důchodu mezi těmito dvěma body reprezentuje rozsah, v němž je výše důchodu OSVČ vnímána jako akceptovatelná.

Rozdíly zaznamenané v rámci skupiny OSVČ:

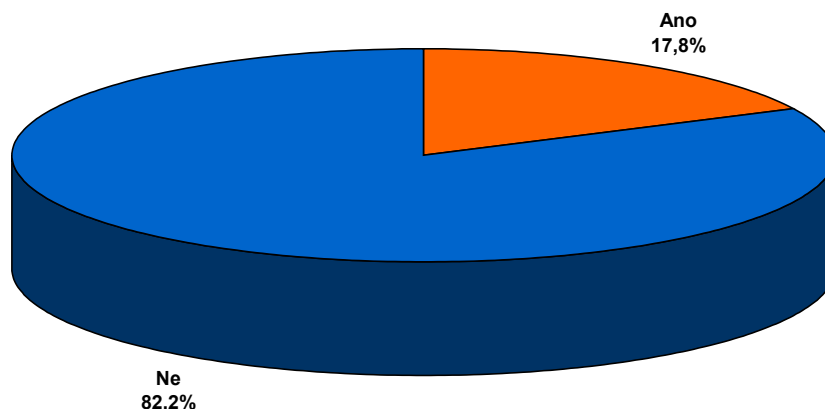
Segment		Optimální výše důchodu	Akceptovatelný rozsah výše důchodu (od – do) ¹⁶	
Celkem		12 333	10 479	14 545
Gender	Muži	11 796	10 558	15 035
	Ženy	12 268	10 336	12 796
Zaměstnanci	Má zaměstnance	11 592	10 558	15 118
	Nemá zaměstnance	12 348	10 450	14 192
Platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	Minimální pojistné	12 319	10 424	13 908
	Vyšší než minimální pojistné	11 727	11 028	15 231
Platí si dobrovolné nemocenské pojištění	Ano	12 200	10 497	14 536
	Ne	12 723	10 424	14 559
Roční obrat firmy za poslední finanční rok	Do 300.000 Kč	10 763	10 045	12 365
	300.000 Kč až 750.000 Kč	11 205	10 316	12 560
	Více než 750.000 Kč	12 744	10 800	15 355
Sídlo	Venkov	12 526	10 286	12 941
	Město do 100.000 obyv.	10 810	10 312	13 975
	Velké město	12 742	11 507	15 484

¹⁶ Červeně je označena nejnižší hodnota ve sloupci, modře nejvyšší.

14.8. Postoje k informativním osobním listům důchodového pojištění

Názory pojištěnců na informativní osobní listy důchodového pojištění

Slyšel/a jste někdy o tzv. informativním osobním listu důchodového pojištění?
(pojištěnci, data v %, N=1052)

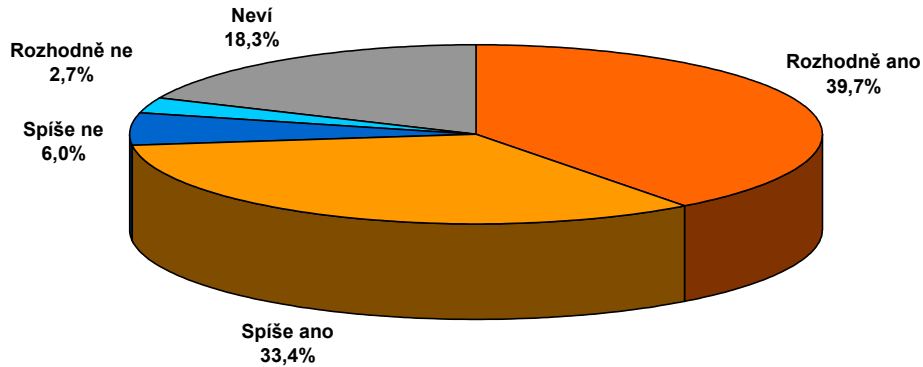

O informativním osobním listu důchodového pojištění slyšela pouze necelá pětina populace ČR (17,8%).

- Častěji o informativním osobním listu důchodového pojištění slyšeli lidé ve věku **38-50 let** (36,7 %).
- Podíl osob, které o informativním osobním listu slyšely, **roste s růstem vzdělání** – relativně častěji slyšeli o informativním listu především lidé s vysokoškolským vzděláním (37,8 %).
- Tato zjištění se odrážejí v relativně vyšších podílech pracovníků **nemanuálních profesí** (25,0 %) a rovněž **podnikatelů/živnostníků** (34,2 %), kteří o informativním osobním listu slyšeli.
- Relativně častěji slyšeli o informativním osobním listu příznivci **ODS** (24,5 %), rovněž **lidé, kteří se cítí být dostatečně informováni o stávajícím důchodovém systému** (26,0 %).

Pokud jde pouze o obyvatele ČR, kteří ještě v důchodu nejsou, slyšelo o osobním listu důchodového pojištění 18,9 % z nich. Povědomí o informativním osobním listu v populaci ČR jako celku a mezi obyvateli, kteří ještě v důchodu nejsou, je tedy přibližně stejné.

Požádal/a byste si o informativní osobní list důchodového pojištění?
(pojištěnci, data v %, N=1060)

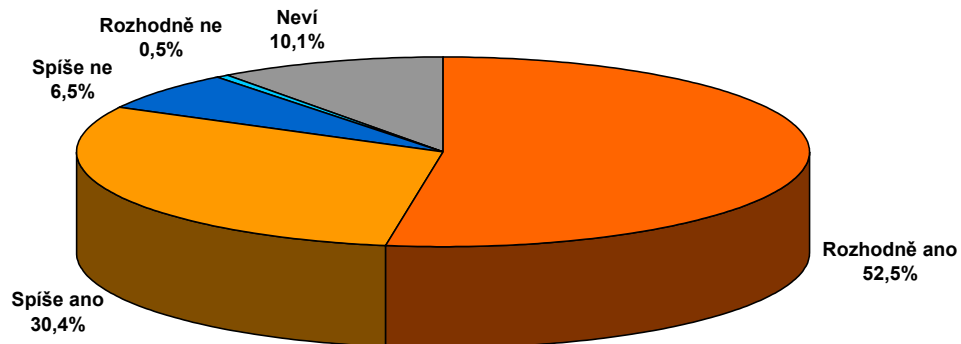
Většina obyvatel ČR, bez ohledu na to, zda o informativním osobním listu důchodového pojištění již dříve slyšela či nikoli, by si o tento dokument požádala (73,1 %).

- Podíl osob, které by měly zájem o informativní osobní list **roste s růstem věku** – relativně častěji by si o informativní osobní list požádali především lidé ve věku 38-50 let (90,1 %) a lidé starší 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu (91,9 %). Důchodci by si o informativní osobní list požádali méně často než zbývající část populace (54,2 %).
- Zájem o informativní osobní list rovněž **roste s růstem nejvyššího ukončeného vzdělání** – častěji by si o informativní list požádali lidé se středním vzděláním s maturitou (80,7 %) a vysokoškoláci (88,3 %).
- Relativně častěji jeví o informativní osobní list zájem příznivci **ODS** (83,0 %), rovněž **lidé, kteří se cítí být dostatečně informováni o současném důchodovém systému** (82,3 %).

Pokud jde pouze o obyvatele ČR, kteří ještě nejsou v důchodu, požádalo by si o informativní osobní list důchodového pojištění 79,2 % z nich. Relativně častěji by to byli ti obывatelé ČR, kteří o informativním osobním listu již slyšeli (92,9 %).

Měl/a byste být o době pojištění a o vyměřovacích základech pro výpočet důchodu informován/a automaticky?

(pojištěnci, data v %, N=1060)

Čtyři pětiny populace ČR se domnívají, že by měly být o době pojištění a o vyměřovacích základech informovány automaticky (82,9 %).

- Relativně častěji jsou o tom přesvědčeni lidé starší 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu (88,9 %) a zejména lidé ve věku 38-50 let (91,3 %).

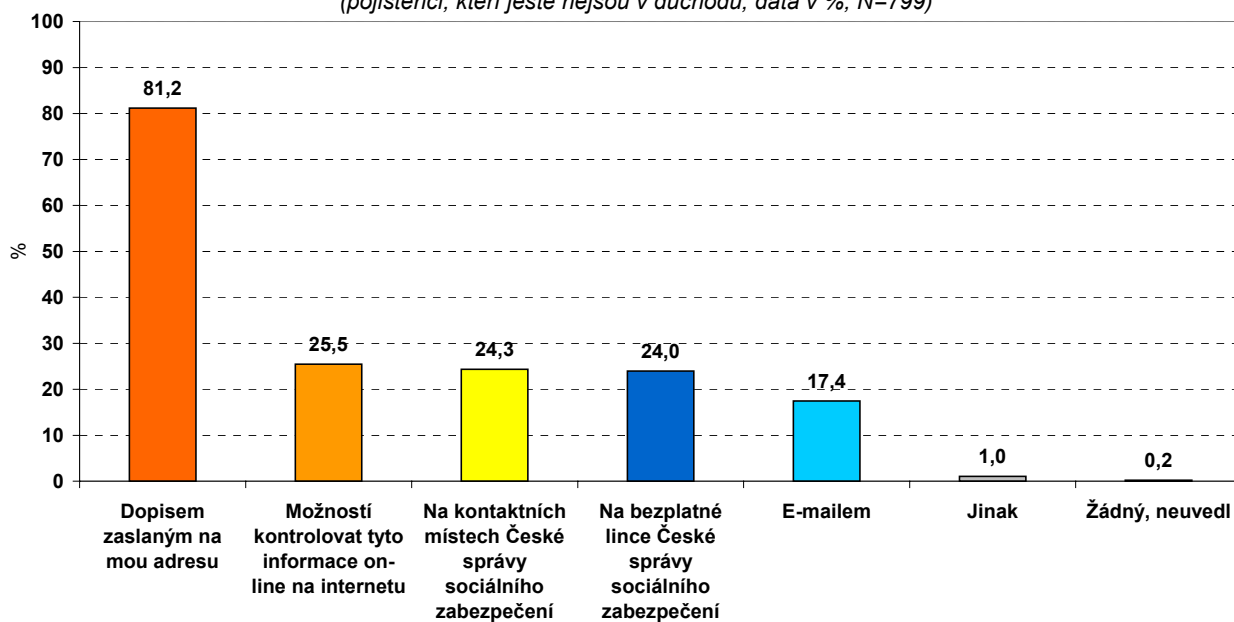
Pokud jde o obyvatele ČR, kteří ještě nejsou v důchodu, 85,7 % z nich se domnívá, že by o době pojištění a o vyměřovacích základech měli být informováni automaticky.

- Nejčastěji by obyvatele ČR, kteří ještě nejsou v důchodu, chtěli být o těchto skutečnostech informováni **prostřednictvím dopisu** zaslaného na jejich adresu (**81,2 %**).
 - Zájem o tento způsob informování mírně roste s růstem věku – ve věkové skupině do 24 let by informace zaslané dopisem preferovala 72,4 %, mezi lidmi staršími 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu, pak 86,9 %.
- Přibližně čtvrtina obyvatel ČR, kteří ještě nejsou v důchodu, by chtěla mít možnost kontrolovat tyto informace na internetu (25,5 %).
 - Zájem o tento způsob informování výrazně klesá s růstem věku – ve věkové skupině do 24 let by tuto možnost chtělo mít 40,8 % obyvatel, mezi lidmi staršími 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu pouze 14,0 %.
 - Relativně častěji by tuto možnost ocenili rovněž lidé s vysokoškolským vzděláním (48,9 %) a obyvatele velkých měst s více než 100 tis. obyvatel (34,0 %).
- Čtvrtina obyvatel ČR, kteří ještě nejsou v důchodu, by chtěla být o době pojištění a o vyměřovacích základech informována na kontaktních místech ČSSZ (24,3 %).
 - Zájem o tento způsob informování roste s růstem věku – ve věkové skupině do 24 let by tento způsob informování ocenilo 19,5 %, mezi lidmi staršími 50 let, kteří ještě nejsou v důchodu, pak 30,9 %.
- Na bezplatné lince ČSSZ by o těchto skutečnostech chtěla být informována rovněž čtvrtina obyvatel ČR, kteří ještě nejsou v důchodu (24,0 %).
 - Relativně častěji by tento způsob informování ocenili lidé s vysokoškolským vzděláním (38,0 %).

- E-mailem by chtělo být o době pojištění a o vyměřovacích základech informováno 17,0 % obyvatel ČR, kteří ještě nejsou v důchodu.
- Relativně častěji by takto chtěli být informováni lidé ve věku do 24 let (31,4 %) a obyvatelé velkých měst s více než 100 tis. obyvatel (24,4 %).

Jakou formou byste chtěl/a být informován/a o době pojištění a o vyměřovacích základech pro výpočet důchodu?

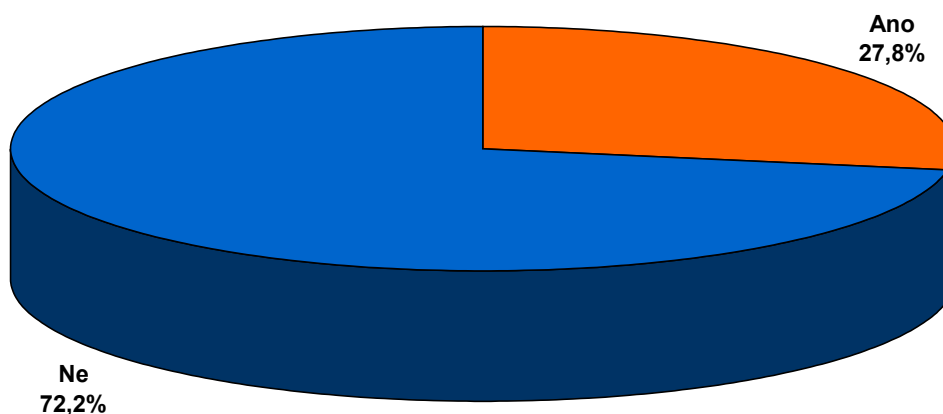
(pojištěnci, kteří ještě nejsou v důchodu, data v %, N=799)

Postoje OSVČ k informativním osobním listům důchodového pojištění

Slyšel/a jste někdy o tzv. informativním osobním listu důchodového pojištění?

(OSVČ, data v %, N=498)

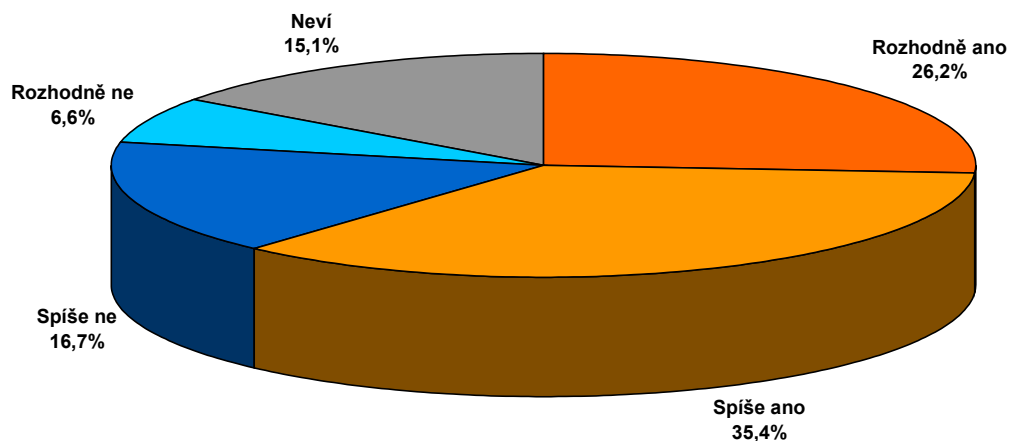

O informativním osobním listu důchodového pojištění slyšela více než čtvrtina OSVČ (27,8 %). Ve srovnání s obecnou populací ČR jsou OSVČ v této otázce častěji informovány.

- Častěji o informativním osobním listu slyšely OSVČ, které **platí pojistné** na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti **vyšší než minimální** (35,0 %) a OSVČ, které **mají zaměstnance** (36,0 %).
- Podíl OSVČ, které o informativním osobním listu slyšely, **roste s růstem věku a s růstem nejvyššího dosaženého vzdělání.**

Požádáte o zaslání informativního osobního listu důchodového pojištění?

(OSVČ, data v %, N=498)

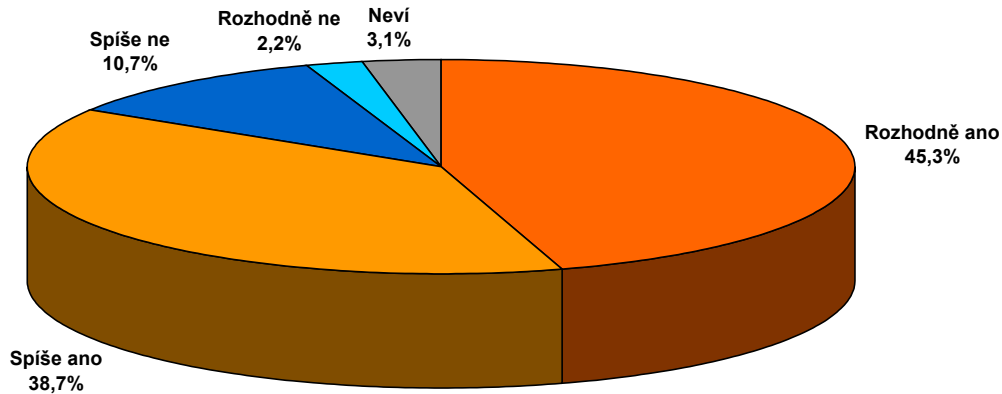

Tři pětiny OSVČ mají v úmyslu si o zaslání informativního osobního listu důchodového pojištění požádat (61,6 %).

- Častěji se chystají požádat si o informativní osobní list OSVČ, které **začaly provozovat živnost před více než pěti lety** (66,3 %), OSVČ, které **platí pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti vyšší než minimální** (71,0 %).
- Relativně častěji se také chystají požádat si o informativní osobní list OSVČ **se sídlem ve velkých městech s více než 100 tis. obyvatel** (74,4 %).

Měll/a byste být o době pojištění a o vyměřovacích základech pro výpočet důchodu informován/a automaticky?

(OSVČ, data v %, N=498)

Čtyři pětiny OSVČ se domnívají, že by měly být o době pojištění a o vyměřovacích základech pro výpočet důchodu informovány automaticky (84,0 %). To odpovídá postojům obecné populace ČR.

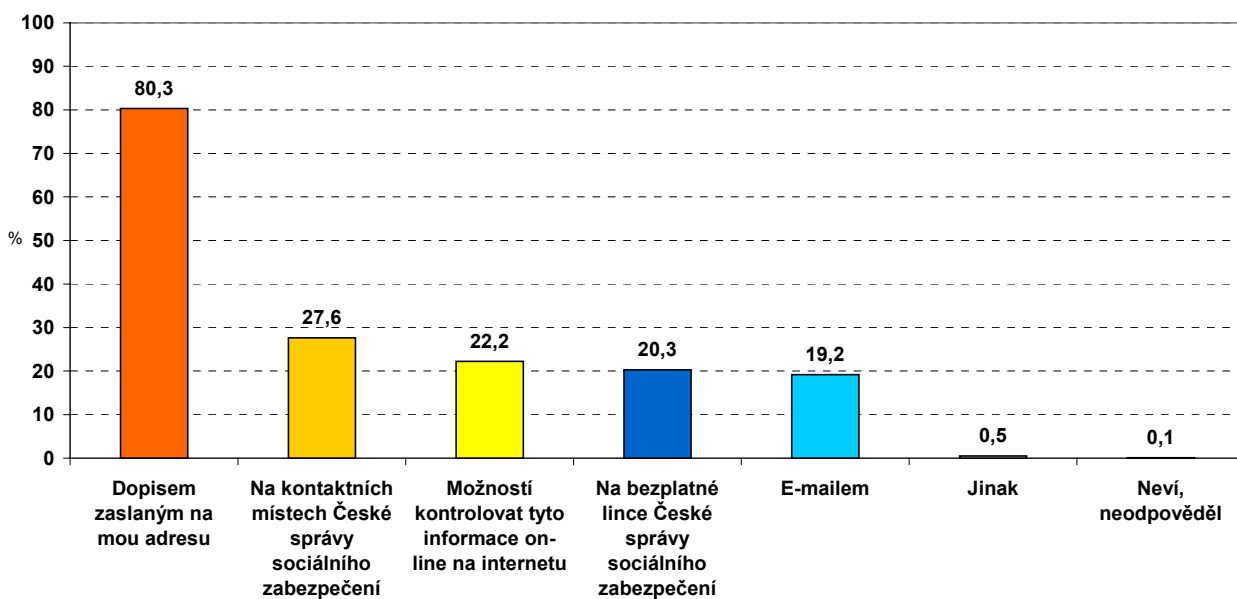
- Relativně častěji jsou o tom přesvědčeny OSVČ, které **začaly provozovat živnost před více než pěti lety (86,5 %)**.

Preference jednotlivých informačních kanálů mezi OSVČ přibližně odpovídají preferencím populace ČR, která ještě není v důchodu.

- Zdaleka největší podíl OSVČ by chtěl být o době pojištění a o vyměřovacích základech informován **prostřednictvím dopisu (80,3 %)**.
 - Zájem o tento způsob informování mírně roste s růstem věku.
- Čtvrtina OSVČ (27,6 %) bych chtěla být o těchto skutečnostech informována na kontaktních místech ČSSZ.
- Více než pětina OSVČ (22,2 %) by chtěla mít možnost kontrolovat tyto informace na internetu.
 - Relativně častěji mají zájem o tento způsob informování příznivci ODS (29,0 %), OSVČ, které letos očekávají větší obrat než v předchozím roce (33,6 %), OSVČ s ročním obratem za poslední finanční rok 300.000-750.000 Kč (29,7 %).
- Na bezplatné lince ČSSZ by o těchto skutečnostech chtěla být informována rovněž přibližně pětina OSVČ (20,3 %).
 - Relativně častěji by takto chtěly být informovány ženy (27,1%).
- Pětina OSVČ by chtěla být o době pojištění a o vyměřovacích základech informována e-mailem (19,2 %).
 - Relativně častěji by takto chtěli být informováni muži (21,9 %), OSVČ ve věku 25-37 let (25,9 %), OSVČ s ročním obratem za poslední finanční rok 300.000-750.000 Kč (30,1 %).

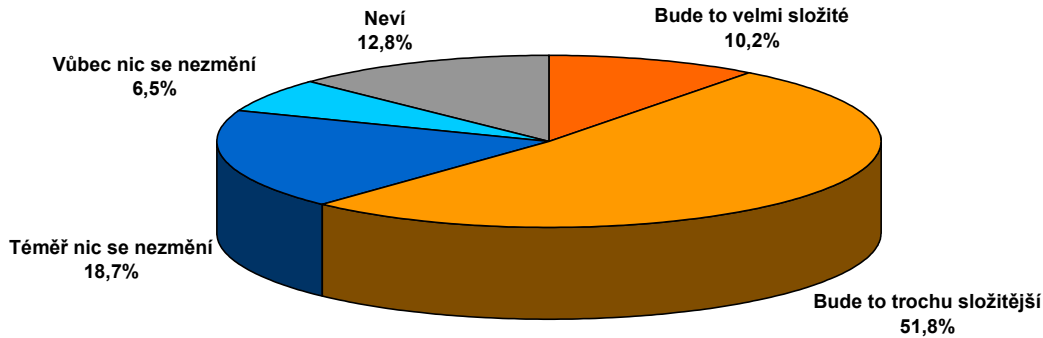
**Jakou formou byste chtěl/a být informován/a o době pojištění a o
vyměřovacích základech pro výpočet důchodu?**

(OSVČ, data v %, N=498)

15. Názory zástupců organizací na reformu důchodového systému

Jak moc ovlivní Vaši práci změna důchodového systému?
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Zástupci zaměstnavatelů, tedy osoby, které mají v dané organizaci na starosti agendu sociálního zabezpečení, **spojují větší integraci penzijního připojištění do důchodového systému s jeho zesložitěním.**

Jako možná podoba změny důchodového systému byla v rámci šetření zástupcům zaměstnavatelů prezentována varianta, kdy kromě odvodů do státního systému bude každý zaměstnanec odvádět povinně část prostředků také do penzijního fondu, který si sám zvolí.

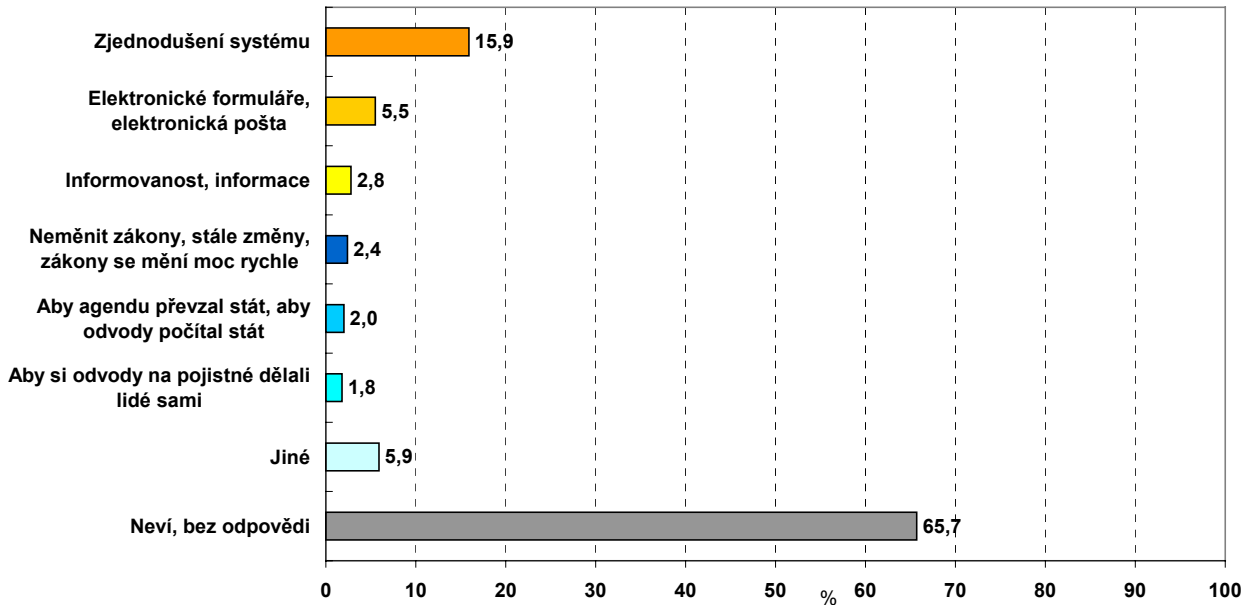
Polovina představitelů organizací se domnívá, že agenda sociálního zabezpečení se v důsledku stane o něco složitější (51,8 %).

- Relativně častěji jsou o tom přesvědčeni zástupci organizací, které v současnosti poskytují některým skupinám zaměstnanců příspěvky na penzijní připojištění (64,0 %).

Desetina představitelů organizací se obává, že po změně bude agenda velmi složitá (10,2 %).

Co by mohlo nejvíce zjednodušit agendu spojenou se sociálním zabezpečením?

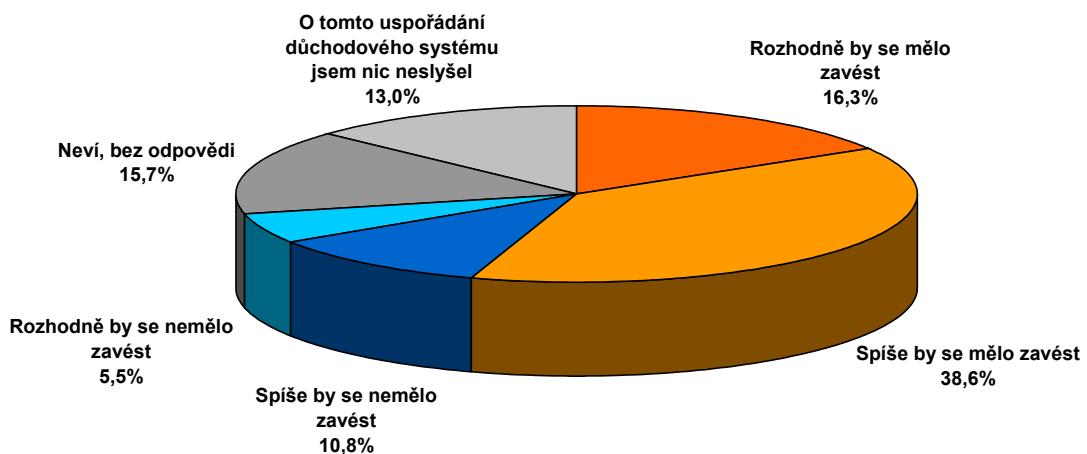
(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Celkově bylo schopno navrhnout nějakou možnost usnadnění pouze 34,3 % zástupců zaměstnavatelů. Ke zjednodušení agendy sociálního zabezpečení by podle bezmála poloviny z nich přispělo **celkové zjednodušení systému** – spontánně se o to zasadilo 15,9 % těchto osob.

Jaký je Váš názor na zavedení II.pilíře důchodového systému?

(zaměstnavatelé, data v %, N=508)

Pokud jde o zavedení II. pilíře důchodového systému, tedy pilíře zaměstnaneckých soustav, staví se k němu zástupci organizací kladně – více než polovina se kloní k zavedení tohoto pilíře (54,9 %). Ze zjištění je zároveň zřejmé, že značná část z nich není v této otázce dostatečně informována a nedokáže k ní tedy zaujmout stanovisko (28,7 %).

Je ovšem třeba vzít v úvahu, že v rámci šetření odpovídaly na straně zaměstnavatelů **osoby, které mají v daném subjektu na starosti agendu sociálního zabezpečení.** Zjištění tedy do značné míry reprezentují osobní postoje této části populace a nejsou přesným odrazem postojů zaměstnavatelů.

Doporučení týkající se opakování šetření

Následující kapitola shrnuje tematické okruhy, které byly zahrnuty v jednotlivých fázích projektu. U každého okruhu jsou doplněna čísla otázek, které ho v dané fázi pokrývají (viz tabulky na následujících stranách).

Barevně jsou zvýrazněny otázky, které doporučujeme jako minimální základ pro opakované šetření.

Pro opakování doporučujeme pravidelný jednoletý interval. Kratší časový interval není vzhledem k povaze a rozsahu dotazu efektivní.

Delší časový interval (např. dvouletý) je rovněž možné uvažovat. Je ovšem třeba vzít v potaz, že při prodlužování intervalu dotazování se snižuje schopnost šetření pružně reagovat na aplikované změny ve sledované oblasti (doplněním otázek, které by změny sledovaly). Opakování šetření s delší časovou periodou proto doporučujeme doplnit příležitostnými ad hoc šetřeními, která zohlední aktuální vývoj ve sledované oblasti.

- Opakování v pravidelných jednoletých intervalech zajišťuje **vytvoření datové báze** pokrývající dlouhodobý vývoj sledovaných ukazatelů.
- Takto vytvořená datová základna umožňuje **analýzu změn a trendů ve vývoji informovanosti** o jednotlivých složkách důchodového systému.
- Z dlouhodobého hlediska takto vytvářená datová báze zároveň umožní sledovat **vývoj postojů k jednotlivým pilířům důchodového systému a k zabezpečení na stáří obecně.**
- Pravidelně opakované šetření rovněž umožní zachytit **změny v reálném chování a ve strategiích jednotlivých aktérů.**

Předpokladem pro uvedené možnosti časového srovnání je **zachování stejné metodiky pro všechna opakovaná šetření.** Pro další opakování z tohoto důvodu doporučujeme zejména dodržení stejného způsobu výběru, stejné metody sběru dat, stejného znění otázek atd. Změna těchto parametrů může být zdrojem systematické chyby, která komplikuje případné časové srovnání.

Kromě základního minima opakovaného každoročně doporučujeme **příležitostně doplnit některé další otázky**, které byly zahrnuty do tohoto projektu anebo zcela nově vytvořené otázky, a to **podle konkrétní potřeby zadavatele, zejména podle aktuálního vývoje** sledované oblasti.

- Například lze v budoucnu jednorázově doplnit otázky sledující míru zaznamenání kampaně realizované za účelem zvýšení informovanosti o důchodovém systému atp.

POJIŠTĚNCI SEZNAM TEMATICKÝCH OKRUHŮ ZAHRNUTÝCH V PROJEKTU (tučně jsou zvýrazněny otázky doporučené jako základní minimum pro každoroční opakování)	
Informovanost o fungování současného důchodového systému	
Odpovídající otázky:	A1, A1a , A1b, A2, A3
Informovanost o chystaných změnách důchodového systému	
Odpovídající otázky:	A4 , A4a, A4b, A5, A6
Názory na reformu důchodového systému	
Odpovídající otázky:	A7, A7a, B28, B29, B30 , B31
Pojistné odváděné do státního důchodového systému	
Odpovídající otázky:	A8, A8a, A9, A9a
Evidenční listy	
Odpovídající otázky:	A10, A11, A12
Podmínky nároku na důchod	
Odpovídající otázky:	A13, A14
ČSSZ	
Odpovídající otázky:	A15, A15a, A16, A17, A18, A19
Penzijní připojištění	
Odpovídající otázky:	A20, A21, A22, A23, A24, A25, A26, A27, A28, A29, A30, B19 , B20, B21, B22, B23
Životní pojištění	
Odpovídající otázky:	A31, A32, A33, A34, A35 , A36, A37, A38, A39, A40, A41
Investiční chování, fin. zajištění ve stáří a v případě vážného úrazu nebo nemoci	
Odpovídající otázky:	A42, A43, A44, A45, A46, A47
Názory na spravedlnost a vyrovnanost důchodového systému	
Odpovídající otázky:	B1, B2, B3, B4
Postoje k náhradním dobám pojištění, genderový charakter systému	
Odpovídající otázky:	B5, B6, B7
Postoje ke zvyšování důchodového věku	
Odpovídající otázky:	B8, B9, B18
Názory na výši důchodu vypláceného ze státního základního důch. pojištění	
Odpovídající otázky:	B10, B11, B12, B13, B14, B15
Obavy ve vztahu k budoucnosti	
Odpovídající otázky:	B16, B17
Informativní osobní list důchodového pojištění	
Odpovídající otázky:	B24, B25, B26, B27

OSVČ SEZNAM TEMATICKÝCH OKRUHŮ ZAHRNUTÝCH V PROJEKTU (tučně jsou zvýrazněny otázky doporučené jako základní minimum pro každoroční opakování)	
Informovanost o fungování současného důchodového systému	
Odpovídající otázky:	A1, A1a , A1b, A2, A3
Informovanost o chystaných změnách důchodového systému	
Odpovídající otázky:	A4 , A4a, A4b, A5, A6
Názory na reformu důchodového systému	
Odpovídající otázky:	A7, A7a, B22, B23, B24 , B25
Pojistné odváděné do státního důchodového systému	
Odpovídající otázky:	A8, A9
Minimální a maximální vyměřovací základ pro placení pojistného	
Odpovídající otázky:	A10, A10a, A10b, A11, A11a, A11b , A12, A13, A13a, A14
Podmínky nároku na důchod	
Odpovídající otázky:	A15, A16
ČSSZ	
Odpovídající otázky:	A17, A18a, A18, A19, A20, A21
Internetový portál veřejné správy	
Odpovídající otázky:	A22, A23, A24, A25
Penzijní připojištění	
Odpovídající otázky:	A26, A27, A28, A29, A30, B15 , B16, B17
Životní pojištění	
Odpovídající otázky:	A31, A32, A33, A34, A35
Investiční chování, fin. zajištění ve stáří a v případě vážného úrazu nebo nemoci	
Odpovídající otázky:	A36, A37, A38 , A39, A40, A41
Názory na spravedlnost a vyrovnanost důchodového systému	
Odpovídající otázky:	B1, B2, B3, B4
Postoje ke zvyšování důchodového věku	
Odpovídající otázky:	B5, B6, B14
Názory na výši důchodu vypláceného ze státního základního důch. pojištění	
Odpovídající otázky:	B7, B8, B9, B10, B11
Obavy ve vztahu k budoucnosti	
Odpovídající otázky:	B12, B13
Informativní osobní list důchodového pojištění	
Odpovídající otázky:	B18, B19, B20, B21

ZAMĚSTNAVATELÉ SEZNAM TEMATICKÝCH OKRUHŮ ZAHRNUTÝCH V PROJEKTU (tučně jsou zvýrazněny otázky doporučené jako základní minimum pro každoroční opakování)	
Styk s okresní správou sociálního zabezpečení	
Odpovídající otázky:	A1, A2, A3, A4, A5, A6 , A7, A26, A26a, A26b, A27, A28
Hodnocení agendy spojené se sociálním zabezpečením	
Odpovídající otázky:	A8, A9 , A10, A50, A51, A52
Získávání tiskopisů od okresní správy sociálního zabezpečení a jejich odevzdávání	
Odpovídající otázky:	A11, A12, A13, A14, A15, A16, A17, A18
Internetové stránky ČSSZ	
Odpovídající otázky:	A19, A20, A21, A22, A23, A23a
Zdroje informací o sociálním zabezpečení	
Odpovídající otázky:	A24, A25, A29, A30, A31
Poskytování příspěvků na penzijní připojištění a životní pojištění	
Odpovídající otázky:	A32, A33, A34, A35, A36, A37, A38, A39, A40, A41, A42, A43, A44, A45, A46, A47, A48, A49

Zahraniční zkušenosti členských zemí EU a Norska s prováděním výzkumu veřejného mínění o důchodovém systému

Analýza zahraničních zkušeností vycházela z přehledu internetových stránek institucí jednotlivých zemí, které mají na starosti problematiku důchodů. Tyto organizace jsme zároveň oslovili přímým dotazem, zda byl, či v současné době je, u nich realizován výzkum veřejného mínění o důchodovém systému.

Získané poznatky ukazují, že řada zemí realizovala v uplynulých letech jednorázové výzkumy veřejného mínění v této oblasti. Zájem o postoje veřejnosti souvisí s tím, jak se v těchto zemích vzhledem ke stárnutí populace dostává důchodový systém do dlouhodobě neudržitelného stavu. V některých zemích existuje také snaha zkoumat danou problematiku v širším kontextu, např. v souvislosti se sociální exkluzí, mezigenerační solidaritou, využíváním sítě sociálních služeb atd. Realizované výzkumy lze rozdělit do dvou skupin:

- Obecné výzkumy veřejného mínění
- Specializované výzkumy zaměřené na dílčí problematiku

Obecné výzkumy veřejného mínění se nejčastěji týkaly problematiky informovanosti lidí o důchodovém systému, očekávání od důchodového systému, míry důvěry ve sliby dané důchodovým systémem, způsoby zajištění na stáří. Kromě standardních kvantitativních metod výzkumu veřejného mínění byl v některých případech realizován také kvalitativní výzkum, např. metodou skupinových rozhovorů nebo hloubkových rozhovorů. Na Slovensku byla dokonce realizována novinová anketa k této problematice, při níž bylo analyzováno téměř 15.000 lístků.

Specializované výzkumy zaměřené na dílčí problematiku měly podobu rozsáhlých komparativních vědeckých studií, opírajících se o různé zdroje dat. Šlo například o srovnání životních podmínek důchodců odkázaných na státní dávky a důchodců žijících ještě z dalších příjmů, srovnání vlivu profesní kariéry a atraktivity profese na předčasný nebo odložený odchod do důchodu, analýzu legitimacy systému ve vztahu k politickým preferencím atd.

Na základě zpracovaného přehledu této problematiky jsme dospěli k závěru, že realizované zavedení výzkumu veřejného mínění o českém důchodovém systému pokrývá všechny okruhy, zkoumané ve výzkumech veřejného mínění v ostatních zemích. Výhodou českého projektu je zavedení jednotné metodiky, která zajistí porovnatelnost v čase, a také nepoměrně hlubší sociologický záběr v řadě okruhů, zejména v oblasti sledování investičního chování obyvatelstva a spoléhání se na různé zdroje příjmů v důchodovém věku.

Žádný podobný výzkum nebyl realizován ani na celoevropské úrovni, jednotlivé členské státy však musely v minulosti odpovídat na dotazník Výboru sociálního zabezpečení Evropské komise o stávajícím důchodovém systému a udržitelnosti druhého a třetího pilíře.

Všechny získané materiály nebo ty materiály, na které jsme byli přímým dotazem odkázáni, jsou přiloženy na CD spolu s elektronickou podobou závěrečné zprávy. V některých případech se podařilo získat pouze abstrakt článku, dostupnost článku je podmíněna zemí původu, jazykovou verzí, případně šlo o placený zdroj.

Výchozí seznam stránek a kontaktů pro dotazy

	www stránky ministerstva	adresy zaslání dotazu
Belgie	www.onssrszls.fgov.be	webmaster@onssrszls.fgov.be
Dánsko	http://www.social.dk/	sm@socialministeriet.dk
Estonsko	http://www.sm.ee/eng/pages/index.html	info@sm.ee
Finsko	http://www.etk.fi/page.asp?Section=13124 stránky o provedeném výzkumu	
Francie	http://www.cohesion sociale.gouv.fr/	http://www.cohesion sociale.gouv.fr/envoyer_article.php?id_article=43
Irsko	www.welfare.ie	https://www.welfare.ie/secure/info.html
Itálie	www.welfare.gov.it	sstabilini@welfare.gov.it
Kypr	www.mlsi.gov.cy (stránky jsou v řečtině)	interrel@sid.mlsi.gov.cy
Litva	http://www.sodra.lt/en.php	sodrainfo@sodra.lt , vjda@sodra.lt
Lotyšsko	www.vsaa.lv	vsaa@vsaa.lv
Lucembursko	http://www.mss.etat.lu/	Romain.Fehr@mss.etat.lu
Maďarsko	http://www.icsszem.hu	ugyfelszolgalat@icsszem.hu
Malta	http://www.msp.gov.mt	http://www.msp.gov.mt/info/contact.asp
Německo	www.bmas.bund.de	http://www.bmas.bund.de/BMAS/Navigation/Service/kontakt.html
Nizozemí		http://www.government.nl/contact/index.jsp
Norsko	http://www.trygdeetaten.no/	rtv@trygdeetaten.no
Polsko	http://www.nfz.gov.pl/new/	n.tyszka@nfz.gov.pl
Portugalsko	http://www.mtss.gov.pt/english.asp	gmtss@mtss.gov.pt
Rakousko	www.bmsg.gv.at	http://www.bmsg.gv.at/cms/site/liste.html?channel=CH0117
Řecko	http://www.ggka.gr	http://www.ggka.gr/form_faq.asp
Slovensko	www.employment.gov.sk	brezov@employment.gov.sk
Slovinsko	www.gov.si/mddsz	gp.mddsz@gov.si
Španělsko	http://www.mtas.es/	http://www.seg-social.es/inicio/?MIval=cw_lanzadera&LANG=6&URL=3
Švédsko	http://www.fk.se	http://www.fk.se/kontakt/epost/index.php
Velká Británie	www.cabinetoffice.gov.uk	enquiries@pensions-ombudsman.org.uk

V Belgii jsme byli odkázáni na Federal Planning Bureau (<http://www.plan.be>), kde je k dispozici řada zejména ekonomických analýz. Přímým dotazem na tuto instituci bylo potvrzeno, že v oblasti důchodového systému byla v uplynulých deseti letech realizována řada studií, šlo však o ekonomické studie zabývající se finanční udržitelností systému, nikoli o výzkumy veřejného mínění.

V Dánsku jsme byli odkázáni na Danish National Institute on Social Research (www.sfi.dk), kde se nachází řada i komparativních studií z oblasti sociálního zabezpečení. Přímou na oblast důchodového systému je zaměřen mezinárodní komparativní výzkum životních podmínek důchodců, kteří jsou odkázáni pouze na státní důchod, a důchodců pobírajících kromě toho ještě další významné příjmy. Tento výzkum byl realizován v letech 2001 a 2002 na panelu důchodců. To svědčí o opakovaném, kontinuálním šetření, ne však dostatečně dlouhodobém na to, aby mohlo zachycovat změny v souvislosti s dlouhodobými procesy, např. stárnutím populace nebo plánovanými změnami důchodového systému (<http://www.sfi.dk/sw7013.asp>).

V Estonsku je možné najít informace na stránkách Ministerstva sociálních věcí (<http://www.sm.ee/eng/pages/index.html>), kde jsou zdrojové zprávy o realizované penzijní reformě. Penzijní reforma začala v roce 1998 renovací prvního pilíře státního důchodového zabezpečení a zavedením třetího pilíře dobrovolného pojištění s možností odpočtu z daně. V roce 2002 byl zaveden druhý pilíř povinného pojištění. K dispozici je v angličtině Fact Sheet z roku 2005. Zároveň se podařilo najít abstrakt článku z časopisu Social Work 1/2002, který hodnotí dopad přechodu na tržní ekonomiku na situaci důchodců (Funded Pension: For And Against, Juhan Kivirähk

Estonian Surveys Ltd, Social Work 1/2002). Tento článek se opírá o jednorázový sociologický průzkum z roku 2001, podle kterého 82 % Estonců nevěří tomu, že státní důchod zajistí lidem důstojné stáří. Výzkum dále ukázal, že 65 % obyvatel Estonska nevěří, že se bude do budoucna situace důchodců zlepšovat. Téměř polovina lidí ve věku nad 30 let přemýšlela o svém zabezpečení v důchodu. Přáli by si být dobře zajištěni a „užívat si“ stáří. Nechtějí se dostat do situace současných důchodců v Estonsku, nechtějí být na obtíž svým příbuzným. Podle výzkumu lidé bohužel nerozumí tomu, že se současným systémem nelze zlepšení v budoucnu dosáhnout. Zavedení dalších pilířů důchodového systému je vnímáno skepticky, lidé o nich také nemají dostatek informací. Nízké příjmy podle respondentů neumožňují si našetřit, důvěra v banky a fondy je nedostatečná. Investování do penzijních fondů by rozhodně mělo zůstat dobrovolné, hlavně proto, aby lidé do těchto fondů, kterým nevěří, investovat nemuseli. Souběžný kvalitativní výzkum metodou skupinových rozhovorů také ukázal, že lidé nechtějí nést rizika investování do penzijních fondů.

Rozsáhlý výzkum na téma důchodového systému je realizován zejména ve Finsku (<http://www.etk.fi/page.asp?Section=13124>), a to v souvislosti s přípravou a uskutečněním penzijní reformy (zavedení „earning-related pension scheme“). Zpráva z výzkumů je k dispozici (většinou ve finštině). Přípravu reformy předcházely specializované sociologické výzkumy, např. komparativní výzkum ve Finsku a Dánsku na téma důvodů a následků předčasného odchodu do důchodu (k dispozici je rozsáhlá interdisciplinární vědecká studie v angličtině). V období 2005-2009 bude realizována série výzkumů zaměřených na analýzu dopadů realizované reformy.

Na stránkách francouzského Ministerstva práce, sociální soudržnosti a bydlení (<http://www.cohesion sociale.gouv.fr/>) jsou k dispozici ve francouzštině studie zabývající se dopadem důchodové reformy. Na stránkách Národní asociace odborů (<http://www.unsa.org>) jsou k dispozici dílčí výsledky výzkumu veřejného mínění, bez uvedení zdroje. Z výzkumu vyplývá, že 32% respondentů je pro zachování návrhu Fillonovy reformy, 53% pro "předělání" tohoto návrhu, 13% pro jeho stažení a 2% respondentů na to nemají názor. Jde tedy o aktuální výzkum veřejného mínění, nikoli o systematický a opakovaný výzkum. Další informace se přímým dotazem nepodařilo získat.

Za ukázkou přístupu k informování o důchodové reformě považujeme irské stránky (www.pensionsboard.ie). Na stránkách jsou uvedeny materiály informační kampaně „National Pensions Awareness Campaign (NPAC)“. Cílové skupiny byly vytipovány ze statistických údajů, lze však předpokládat, že součástí kampaně jsou i sociologické výzkumy, které však nejsou volně k dispozici. K dispozici je národní zpráva „National Pensions Review“, která naznačuje, že by bylo vhodné realizovat hlubší výzkum v řadě oblastí a u specifických cílových skupin, s cílem analyzovat působení různých ekonomických a sociálních faktorů. Na rozdíl od plošného výzkumu veřejného mínění se tedy v Irsku soustředí na analýzy dílčích sociálních skupin ohrožených sociální exkluzí.

Itálie realizovala studie v oblasti sociální exkluze, informace o výzkumu veřejného mínění na téma vnímání důchodového systému se však nepodařilo získat. Přímý dotaz na Ministerstvo práce a sociálních věcí nebyl zodpovězen.

Kypr poskytl Národní strategickou zprávu o přiměřených a udržitelných důchodech (National Strategy Report On Adequate And Sustainable Pensions), která je k dispozici v angličtině. Zároveň potvrdil, že dosud nebyl realizován žádný výzkum veřejného mínění v oblasti vnímání důchodového systému.

Litva v současné době realizuje reformu důchodového systému, informace v angličtině jsou k dispozici na stránkách Ministerstva sociálních věcí a práce (<http://www.socmin.lt/index.php?-351264113>). V souvislosti s touto reformou byly podle získaných informací realizovány dílčí výzkumy, jejich výsledky však nejsou volně k dispozici. K dispozici je pouze dokument „Preparation of the 2005 National Strategy Reports on Adequate and Sustainable Pensions“. Dále existují informační stránky o důchodovém systému (<http://www.pensijusistema.lt>), kde jsou v angličtině informace o realizované reformě a současném důchodovém systému.

Lotyšské informační stránky o důchodovém systému (<http://www.vsaa.lv/vsaa/content/?cat=698>) neobsahují zprávy o žádném výzkumu veřejného mínění, pouze popis systému a statistická data. Ani další stránky (v Ruštině) žádné další informace neobsahují. Přímý dotaz na tyto organizace nebyl zodpovězen.

Na stránkách lucemburského Ministerstva sociálních věcí je pouze seznam zákonů, upravujících režim důchodů. Nejpodstatnější je zákon z 28. června 2002, který zavádí speciální a obecný režim financování důchodů (systém spoření a systém průběžného financování). S účinností k 1. lednu 1988 vznikl v Lucembursku unikátní příspěvkový režim penzijního pojištění v případě stáří a invalidity se stejnými právy a povinnostmi pro pojištěnce z různých penzijních fondů. Penzijní fondy mají na starost výkon legislativních, regulačních a statutárních opatření v oblasti pojištění a kalkulace placení sociálních dávek. Přímý dotaz nebyl zodpovězen.

Maďarsko provedlo důchodovou reformu v roce 1998, kde $\frac{3}{4}$ systému jsou realizovány prostřednictvím sociálního pojištění a $\frac{1}{4}$ prostřednictvím soukromého pojištění, které je povinné pro lidi vstupující na trh práce. Žádné informace o realizaci sociologických výzkumů nejsou k dispozici, ani dotaz na Ministerstvo mládeže, rodiny, sociálních věcí a rovných příležitostí nebyl zodpovězen.

Malta má anglické dokumenty k reformě důchodového systému na stránkách <http://www.mfss.gov.mt/pensions/>. Součástí dokumentů je také zpráva o vnímání důchodového systému veřejností, realizovaná Národním statistickým úřadem. Tato rozsáhlá zpráva je v angličtině. Jedná se o jednorázové šetření veřejnosti (800 oslovených / 350 zúčastněných respondentů, dotazování v lednu 2005). Výsledky výzkumu ukazují, že pouze 22 % lidí očekává na základě svého pojištění a dalších investic, že jejich stáří bude dostatečně zajištěné. Tři pětiny obyvatel očekávají, že hlavním zdrojem jejich příjmů v důchodu bude státní důchod. Pouze necelá pětina očekává, že hlavním zdrojem příjmů bude soukromé připojištění. Smlouvu o penzijním připojištění nebo životním pojištění má třetina obyvatel Malty. Zajímavá byla otázka, zda by důchodce měl po dosažení nároku na důchod automaticky odejít z trhu práce (souhlasí 37 %), která je obdobná otázce z českého výzkumu, zda by měli lidé v důchodu uvolnit pracovní místo mladším lidem. Dvě pětiny lidí vyjadřují ochotu setrvat na trhu práce i po nároku na odchod do důchodu. Pokud by však osoba pracovala a nesměla zároveň pobírat důchod, byla by tato ochota setrvat na trhu práce méně než poloviční.

Významně by se zvýšila, pokud by byla šance brát současně alespoň částečný důchod nebo pokud by respondenti nebrali důchod, ale ani by již dále nemuseli platit pojištění. Většina obyvatel Malty se také domnívala, že důchodový systém čelí vážné krizi, proto lze očekávat zvyšování věku odchodu do důchodu. Také je podle jejich mínění potřeba začít si soukromě spořit na důchod. Dvě pětiny lidí naopak nesouhlasí se zvyšováním sociálního pojištění. Výzkum také zjišťoval investiční chování, které však bylo redukováno na objem naspořených prostředků (nikoli na strukturu).

Spolkové ministerstvo práce a sociálních věcí má na svých stránkách pouze informace, vztahující se k dotazníku Evropské komise o udržitelnosti systému druhého a třetího pilíře a jejich příspěvku k přiměřenému zabezpečení ve stáří. Na svém setkání dne 19.2.2004 dal Výbor sociálního zabezpečení Evropské komise podnět k provedení studie o stávajícím důchodovém systému a udržitelnosti druhého a třetího pilíře v členských zemích EU. Cílem šetření je systematický sběr informací o současném a budoucím rozsahu možností zabezpečení v podnikovém jakož i soukromém, kapitálově krytém zabezpečení na stáří. Přímý dotaz na realizaci výzkumu veřejného mínění o důchodovém systému nebyl zodpovězen.

V Nizozemí existují v angličtině internetové stránky Ministerstva sociálních věcí (http://internationalezaken.szw.nl/index.cfm?fuseaction=dsp_rubriek&rubriek_id=13059&lijstm=0,322_6610), kde jsou uvedeny zejména statistické údaje související se stárnutím populace. Sociální systém je brán jako celek ochranné sítě pro lidi s pracovní neschopností, ať již kvůli zdravotnímu stavu nebo věku. Problémy jsou řešeny na úrovni politiky již od 90. let jednak pro nárůst podílu lidí oprávněných brát dávky kvůli pracovní neschopnosti jednak kvůli stárnutí populace. Současný systém je považován za stabilizovaný. Přímý dotaz na realizaci výzkumu veřejného mínění o důchodovém systému nebyl zodpovězen.

V Norsku nebyly realizovány žádné rozsáhlé sociologické výzkumy, existuje však výzkum důvěry lidí v důchodový systém a jeho sliby. Výzkum realizovala Ann-Helén Bay, která nás odkázala na jeho publikaci v časopise International Journal of Social Welfare, volume 13, nr 2 April 2004 (Ann-Helén Bay and Axel West Pedersen, National pension systems and mass opinion: a case study of confidence, satisfaction and political attitudes in Norway; článek je možno zakoupit na internetu, <http://www.ingentaconnect.com/content/bpl/ijsw/2004/00000013/00000002/art00003;jsessionid=2xoc9p0ar75v9.henrietta>). V abstraktu článku se říká, že veřejná podpora národních důchodových systémů závisí podle obecných předpokladů na spokojenosti se sliby a výhodami pro pracující populaci, a naopak smrtící je pro tyto systémy nedůvěra pracujících ve schopnost systému dostat svým slibům. Na základě výzkumu veřejného mínění v Norsku jsou v článku kladeny dvě otázky: Jestli se v Norsku snižuje důvěra v důchodový systém a spokojenost s důchodovým systémem a jestli existuje souvislost mezi těmito dvěma jevy a politickým postojem respondentů. Autoři článku dospěli k závěru, že sice neexistuje krize důvěry v důchodový systém, ale spokojenost s očekávanými výhodami plynoucími ze systému důchodového zabezpečení je u pracujících nízká. Zároveň výzkum ukázal, že důvěra a spokojenost není korelována s individuálními politickými preferencemi (měřeními mírou souhlasu s privatizací).

Polsko provedlo důchodovou reformu v roce 1999, pro mladší ročníky narozené po roce 1969 platí povinné pojištění v otevřených penzijních fondech, lidé narození mezi roky 1948 a 1968 se mohou rozhodnout, zda využijí tohoto nového systému a starší lidé zůstávají zcela pojištění pouze v pilíři státního pojištění. Přímé informace o realizaci sociologických výzkumů nejsou k dispozici, dotaz nebyl zodpovězen.

Stránky portugalského Ministerstva práce a sociální solidarity nejsou k dispozici v angličtině, dotaz směřovaný na tuto instituci nebyl zodpovězen.

Rakouské stránky Ministerstva sociálních věcí (www.bmsg.gv.at) obsahovaly odkaz na sociologickou studii o formách mezigenerační solidarity, což patří do skupiny specializovaných výzkumů o problematice důchodového systému. Součástí výzkumu byla také analýza materiálních i nemateriálních transferů mezi mladými a starými lidmi v rámci rodin.

Řecké Ministerstvo práce a sociální ochrany má na svých stránkách (<http://www.ggka.gr>) informace o změnách důchodového systému, informace o sociologických výzkumech však nebyly zjištěny, přímý dotaz nebyl zodpovězen.

Oficiální dopis Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky říká, že „podľa informácií odboru dôchodkového sporenia nebol takýto sociologický výskum doposiaľ vykonaný“. Dalším výzkumem se podařilo zjistit, že v letech 1999 a 2000 byly realizovány průzkumy názorů obyvatel na chystané změny (např. posun věku odchodu do důchodu), které realizoval již zrušený Výskumný ústav verejnej mienky (pri Štatistickom úrade SR). Dotazem na nově založený Inštitút pre výskum práce a rodiny, konkrétně docenta Bednárika, se podařilo získat informace o rozsáhlé novinové anketě – článek „Vyhodnotenie ankety k reforme sociálneho poistenia“ v časopisu Práca a sociálna politika, ročník VIII / 2000, číslo 1 - 2 / 2000 (str.3 - 5), autoři Barosová, Bednárik, Danihel, Eliasová, Filipová, Rybárová, Valná. V této anketě bylo vyhodnoceno 14 796 správně vyplněných anketních lístků. Výzkum byl z roku 1999, od té doby byla realizována řada dílčích výzkumů jednotlivými agenturami na výzkum veřejného mínění, jejich výsledky byly využity při argumentování o návrhu zákona o Sociálním pojištění z roku 2003.

Slovinské Ministerstvo práce, rodiny a sociálních věcí nemá na svých stránkách informace o žádném realizovaném výzkumu, ani jsme nezískali odpověď na přímý dotaz. K dispozici je implementační strategie na poli sociální inkluze, kde jsou v části o důchodovém systému uvedeny principy solidarity se zajištěním minimálního důchodu, bez ohledu na dobu a výši pojištění.

Ve Španělsku jsme našli výzkum týkající se názorů veřejnosti na penzijní reformu, údaje z výzkumu jsou k dispozici ve španělštině

(http://www.pdf.lacaixa.comunicacions.com/ee/esp/ee04_c5_esp.pdf). Jedná se o klasický jednorázový výzkum veřejného mínění, okruhy dotazování se týkají věcí jako obavy z budoucnosti (tj. v důchodovém věku), informovanost, osobní vnímání tohoto problému, názor na pozdější odchody do důchodu a mnohé další.

Ve Švédsku jsme získali pouze informace o penzijním systému, který se skládá ze 3 částí: income pension, premium pension (penzijní fondy) a guarantee pension (garantovaný příjem pro lidi s nízkými nebo žádnými příjmy, je placen z daní). Přímé informace o realizaci sociologických výzkumů nejsou k dispozici, dotaz nebyl zodpovězen.

Ve Velké Británii byl realizován kvalitativní výzkum, sestávající z deseti hloubkových rozhovorů na principu výzkumného panelu. Cílem výzkumu bylo zjistit zkušenosti běžné populace s využíváním veřejných služeb a zjistit případné překážky nebo oblasti pro zlepšení. Zkoumanými otázkami byl odchod ze školy, otázky související s narozením dítěte, odchod do důchodu, potřeba dlouhodobé péče, stěhování a ztráta zaměstnání.